

The Project Gutenberg eBook of Oodit, Karmen-Seekulaare ja Epoedit, by Horace

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Oodit, Karmen-Seekulaare ja Epoedit

Author: Horace

Translator: Adam Leino

Release date: March 3, 2016 [EBook #51348]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK OODIT, KARMEN-SEEKULAARE JA EPOODIT ***

Produced by Juha Kiuru

OODIT, KARMEN-SEEKULAARE JA EPOODIT

Kirj.

Kvintus Horatius Flaccus

Suomentanut ja selityksillä varustanut

A. Leino

K. E. Holm, Helsinki, 1891.

SISÄLLYS:

Alkulause.

Kvintus Horatius Flakkuksen lyhyt elämäkerta.
Lyhennyksiä.

I. Oodit.

Ensimmäinen Kirja.

1. K. Cilnius Maecenaalle. 2. Caesar Augustukselle. 3. Laivalle, jolla Vergilius matkusti Athenaan. 4. Lucius Sextiukselle. 5. Pyrrhalle. 6. M. Vipsanius Agrippalle. 7. Munatius Plankukselle. 8. Lydialle. 9. Thaliarkhukselle. 10. Merkuriukselle. 11. Leukonoëlle. 12. Caesar Augustukselle. 13. Lydialle. 14. Valtiolle. 15. Nereuksen ennustus Trojan häviöstä. 16. Ystävättärelle. 17. Tyndarikselle. 18. P. Kvintilius Varukselle. 19. Glykeralle. 20. K. Cilnius Maecenaalle. 21. Dianalle ja Apollolle. 22. Aristius Fuskukselle. 23. Khloëlle. 24. P. Vergilius Marolle. 25. Lydialle. 26. Aelius Lamialle. 27. Juomatovereille. 28. Merimies ja Tarentilaisen Arkhytaan haahmu. 29. Iksiukselle. 30. Venukselle. 31. Apollolle. 32. Lyyrylle. 33. Albius Tibullukselle. 34. "Itsellensä" (ad se ipsum). 35. Antiumin Onnettarelle. 36. Plotius Numidalle. 37. Tovereille. 38. Palvelijallensa.

Toinen Kirja.

1. K. Asinius Polliolle.
2. K. Sallustius Krispukselle.
3. Kvintus Delliukselle.
4. Xanthias Fokeukselle.
5. Lalagen rakastajalle.
6. Septimiukselle.
7. Pompejus Varukselle.
8. Barinelle.
9. Valgiukselle.
10. Licinius Murenalle.
11. Kvintius Hirpinukselle.
12. K. Cilnius Maecenaalle.
13. Puulle, jonka iskusta hän oli kuolemaisillansa.
14. Posthumukselle.
15. Aikakautensa ylellisyydelle.
16. Pompejus Grosfukselle.
17. K. Cilnius Maecenaalle.
18. Ahnaalle.
19. Bakkhukselle.
20. K. Cilnius Maecenaalle.

Kolmas Kirja.

1. Ihmisten erilaisista riennoista.
2. Roman nuorisolle.
3. Caesar Augustukselle.
4. Kalliopelle.
5. Caesar Augustuksen kunniaksi.
6. Roman kansalle.
7. Asterielle.
8. K. Cilnius Maecenaalle.
9. Lydialle.
10. Lycelle.
11. Lydelle.
12. Neobulelle.
13. Bandusian lähteelle.
14. Roman kansalle.
15. Khlorikselle.
16. K. Cilnius Maecenaalle.
17. Aelius Lamialle.
18. Faunukselle.
19. Telefukselle.
20. Pyrrhukselle.
21. Viini-astialle.
22. Dianalle.
23. Fidylelle.
24. Ahnaille.

25. Bakkhukselle.
26. Venukselle.
27. Galatealle.
28. Lydelle.
29. K. Cilnius Maecenaalle.
30. Melpomenelle.

Neljäs Kirja.

1. Venukselle.
2. Julius Antoniukselle.
3. Melpomenelle.
4. Klaudius Drusus Nerolle.
5. Caesar Augustukselle.
6. Apollolle.
7. Torkvatukselle.
8. K. Marcius Censorinukselle.
9. M. Lolliukselle.
10. Ligurinukselle.
11. Fyllikselle.
12. Vergiliukselle.
13. Lycelle.
14. Caesar Augustukselle.
15. Caesar Augustukselle.

II. Karmen-Seekulaare eli Vuosisataislaulu.

III. Epoodit.

1. K. Cilnius Maecenaalle.
2. Koronkiskoja Alfiukselle.
3. K. Cilnius Maecenaalle.
4. Kohtuuttomasta kohoamisesta.
5. Velhotar Kanidialle.
6. Kassius Severukselle.
7. Roman kansalle.
8. Hekumalliselle akalle.
9. K. Cilnius Maecenaalle.
10. Runoilija Maeviukselle.
11. Pettiukselle.
12. Hekumalliselle akalle.
13. Ystäville.
14. K. Cilnius Maecenaalle.
15. Neaeralle.
16. Roman kansalle.
17. Kanidialle.

Alkulause.

"Quisque suorum verborum interpres."

Kun nyt tässä julkaisen tämän pienen tutkimukseni tuloksen, olen täysin vakuutettu siitä, ett'en ole saavuttava läheskään kaikkein vanhan klassillisuuden ihailijain yksimielistä hyväksymistä. Ainakin ahdasmielisemmät heistä katselevat karsain silmin tällaisen teoksen ilmestymistä, koska muka tämän kautta alkukieltä opiskelevain hieno kieli-aisti ja itseensäluottamus voivat pilaantua. Minä puolestani, yhtyen muutaman entisen etevän opettajani mielipiteisiin ja perustuen omaan pieneen kokemukseeni, uskallan asiasta arvella päinvastoin ja luulen siis tällä pienellä teoksellani saavani alkukielen tutkijan ainakin perinpohjaisemmin asiaa ajattelemaan sekä siitä ehkä enempi innostumaan, kuin kuivan sanakirjan selailemisesta.

Sen vaikeuden helpoittamiseksi, joka sen ajan oloja, Roman historiaa ja muinaistiedettä tarkemmin tuntemattomalle tällaisen teoksen käyttämisestä luonnollisesti voi syntyä, olen varustanut tekstin selityksillä. Nämä olen koettanut saada niin monipuolisiksi, kuin suinkin mahdollista, tietysti siitä syystä, että jokainen muukin, paitsi juuri tämän aineen varsinainen harrastaja, viljellessänsä näitä

harvinaisen viehättäviä ja opettavia runotuotteita, ehkä suorasanaisessa asussa, saisi luettavastansa niin selvän kuvan, kuin mahdollista. Ikäväkseni vaan, ehkä liian myöhään, olen nyt, teosta lopullisesti valmistaessani, huomannut sen epäkohdan, että toiset selityksistä ovat tulleet liian laveiksi, toiset taas jääneet ehkä liian niukoiksi. Vieläpä on sattunut niinkin, että helposti-ymmärrettäviä kohtia on selitetty, vaikeita taas jäänyt selittämättä.

Mitä itse teoksen suomalaiseseen asuun tulee, niin olen sitä koettanut saada niin umpisuomalaiseksi, kuin suinkin mahdollista. Siinä tarkoituksessa olen muutamia kohtia suomentanut jotenkin vapaasti, jos ehkä johonkin kohtaan taas liiallinen alkukielen noudattaminen on saattanut tehdä kielivirheenkin. Ominaisnimien oikeinkirjoittamisessa en ole seurannut mitään erityistä teosta — koska tähänastiset tutkimukset sillä alalla ovat vielä jotenkin häilyväisiä — vaan olen siinä suoraan käyttänyt omaa, osaksi korvakuulooni perustuvaa menetystä.

Mutta missä määrin minun on onnistunut päästä tarkoitusteni perille, sitä en saata itse arvostella, se jääköön asiantuntijain tarkemmin punnittavaksi. Etukättä tunnustan kuitenkin ujostelematta sen, ett' en parhaimmalla taidollanikaan ole voinut teokseeni saada sitä viehättävää maukkaisuutta, joka alkuperäisessä on ihailtavana tahi toisin sanoen, en ole voinut luoda sellaista mestariteosta, jossa

"Ei tunnu vasaran jälki,
Eikä pihtien pitimet."

Suomennoksen olen parhaasta päästä tehnyt C. H. Weisen (Leipzigissä 1873) stereotypeeratun painoksen mukaan. Apulähteinäni olen, mainitsematta muita, käyttänyt seuraavia arvokkaita teoksia, nimittäin:

- Bojesen, C. F., Handbok i Romerska Antiqviteterna.
Fjerde upplagan. Örebro, 1868.
Broman, A. Th., Handbok i Romerska Litteraturens Historia.
Andra upplagan. Stockholm (Falun), 1871.
Freund, Schüler-Bibliothek. Präparation zu Horaz' Werken.
Dritte Auflage. I. Oden, Säculargesang, Epoden.
Kumlin, L. F., Horatii Oden, Epoder och Sekularsång.
Andra, öfversedda upplagan. Stockholm, 1865.
Mellin, R., Q. Horatius Flaccon Valittuja Lauluja.
Oulussa, 1866.
Nauck, C. W., Des Q. Horatius Flaccus Oden und Epoden.
Zwölfte Auflage. Leipzig, 1885.
Rothsten, F. W., Latinais-Suomalainen Sanakirja.
Toinen painos. Helsingissä, 1884.
Stoll, H. W., Fornromerska Bilder.
Stockholm, 1882.
Weber, G., Yleinen Ihmiskunnan Historia. Vanha aika.
Porvoossa, 1883.

Lopuksi pyydän saada lausua kiitokseni kaikille niille, jotka tavalla tahi toisella ovat olleet minulle avuksi työssäni. Näiden joukossa olen kiitollisuuden velassa erittäinkin professoreille A.O.G. Genetz'ille ja O.E. Tudeer'ille, jotka hyväntahtoisesti käsikirjoituksena silmäilivät teostani ja tekivät siinä tarpeellisia huomautuksia, samoin, enkä suinkaan vähimmässä, kustantajalle, h:ra K. E. Holm'ille, jonka ansio on teoksen painosta ilmestyminen.

Muistaessani, että intoa ja ahkeruutta ei suinkaan ole puuttunut, vaan että työ on ollut paljoa vaikeampi, kuin mihin voimani oikeastansa ovat riittäneet, voin nyt jättää teokseni yleisön käytettäväksi, siinä toivossa, ett'ei työni ole aivan turhaan mennyt.

Helsingissä Marraskuulla 1891.

A. Leino.

Kvintus Horatius Flakkuksen lyhyt elämäkerta.

Kvintus Horatius Flakku oli erään vapautetun orjan poika Apulian Venusia-nimisestä pikkukaupungista, joka oli eräs Romalaisten uudisasutuksia lähellä Lukanian rajaa. Hän oli syntynyt 8 p:nä Joulukuuta v. 65 e.Kr. Lucius Manlius Torkvatuksen ja Aurelius Kottan konsuleina ollessa. Venusiassa oli hänen isällensä, joka viraltansa oli huutokauppa-kassööri, pieni maatila, ja siellä sitten

runoilijakin lapsuutensa herttaiset hetket vietti. Perheen varallisuus näyttää muuten olleen kohtalaisen hyvä, joten siis pikku Horatiuksellakin oli jo pienokaisesta tilaisuus saada kyllin kaikenlaista sen ajan hienompaa koti-opetusta. Muun muassa todistaa hänen kotinsa kunnollista asemaa sekin seikka, että hän jo pienuudesta näkyy osanneen Kreikan kieltä, jota siihen aikaan pidettiin Roman ylimysperheiden hienomman sivistyksen merkinä.

Koulu-ikänsä tultuansa lähetettiin hän Roman hienosti-sivistyneihin piireihin. Siellä hän kävi sen ajan kuuluisimman opettajan, Orbilius Pupilluksen, koulua ja sai kunnollisen kasvatuksen. Opin tietä kulkiessansa mielistyi hän erittäinkin runouteen ja filosofiaan. Pitkittääkseen näitä harrastuksiaan lähti hän, kahdenkymmenen vuoden isässä, Kreikanmaalle Athenaan, kuten sen ajan ylhäisempäin romalaisten nuorukaisten tapa oli, siellä kuunnellaksensa Kreikan kuuluisimpain filosoofien, Theomnestuksen ja Kratippuksen, mainioita luennoita. Mutta täällä hän ei saanut rauhassa työskennellä kauempaa, kuin vuoden ajan, ennenkun hän v. 44 e.Kr. tasavaltalaisten johtajan, Markus Junius Brutuksen, kehoituksesta palasi jälleen isänmaahansa, jossa silloin oli tapahtunut huomattavia seikkailuja (Caesarin murha y.m.) tasavaltalaisten ja yksinvallan-puolustajain metelöivissä riveissä. Horatius nimitettiin nyt sotatribuuniksi ja hän taisteli urhollisesti tasavaltalaisten johtajana isänmaansa vapauden puolesta tuossa Filippin kuuluisassa tappelussa v. 42 e.Kr. Mutta kun tasavaltalaiset joutuivat tässä tappiolle, ja heidän etevimmät johtajansa (Brutus ja Cassius) kaatuivat, hylkäsi Horatiuskin kilpensä, kuten hän itse leikkilisesti sanoo, sai voittajalta armon ja läksi Romaan.

Aineellisessa suhteessa oli Horatius nyt joutunut milt'eikä täydelliseen rappiotilaan. Hänen isänsä oli tällä välin kuollut ja tämän perinnöksi jättämä maatila omaisuuksinensa oli maanjaossa joutunut sotilasten eli veteraanein haltuun. Varattomuus pakoitti Horatiusta etsimään jotakin sopivaa tointa henkensä elättämiseksi. Sen hän saikin, kun hän rupesi erään kvaestorin kirjuriksi. Mutta tämä virka ei häntä miellyttänyt, ja senvuoksi hän jonkun ajan kuluttua otti eron siitä. Senjälkeen sai hän viran valtionrahastossa, mutta tämäkään ei ollut hänen mieleisensä, eikä hän siinäkään kauan ollut. Hän päätti vihdoinkin heittää koko virkamiesuran.

Samaan aikaan oli Horatius herättänyt yleistä huomiota, julkaisemalla muutamia runotuotteitansa. Nämä saattoivat hänet piankin silloisten runoilijain, P. Vergilius Maron ja L. Variuksen, tuttavuuteen ja suosioon. Vergilius esitti hänet v. 39 e.Kr. tuolle suurelle seuramiehelle, tiedetten ja taidetten innokkaalle suosijalle, Maecenaalle. Jonkun ajan kuluttua tuli Horatiuksesta ja Maecenaasta eriamättömät ystävät. Maecenaan luona Horatius tutustui aikakautensa etevimpien miesten kanssa, mainitsematta muita, myöskin Roman mahtavan hallitsijan, Augustuksen. Sittemmin kun Horatius, luultavasti Maecenaan välityksestä, oli täydellisesti luopunut tasavaltalaisista mielipiteistensä, pääsi hän Augustuksen sisimpään suosioon. Tämä, joka tahtoi Horatiuksen erottamattomasti yhdistää omaan persoonaansa, aikoi tehdä hänet käsikirjuriksensa; mutta Horatius ei siihen suostunut. Hän halusi mieluummin yksinäisyydessä viettää elämänsä hetkiä ja muista erillensä harjoitella lempityötänsä, runoilemista. Hänen jalo ystävänsä Maecenas teki sen vuoksi hänelle mieluisan työn, kun hän lahjoitti hänelle pienen maatilan Sabinilaisten maassa, Tiburin läheisyydessä.[1] Täällä hän hiljaisuudessa sai kehittää neronsa tuotteita ja täälläpä hän useimmat teoksensa valmistikin.

Luonteeltansa oli Horatius erittäin vilkas, iloinen ja leikkisä mies, jonka huulilta usein hieno iva ja pistävä pilkkakin pujahtivat. Hänen periaatteensa oli: "ihmisen pitää olla iloinen ja kohtuudella käyttää hyväksensä kaikkea, mitä Onnetar antaa, niin kauan kun se on hänelle luvallista." Hän eli yksinkertaista elämää ja rakasti ahkeruutta, paheksui taas ylellisyyttä ja velttoutta. Suoralla ja rehellisellä käytöksellensä hankki hän itsellensä useita ystäviä, joitten seurassa vietti sitten monta hupaista hetkeä, keskustellen tärkeistä ihmiselämää koskevista asioista. — Uskonnosta Horatius ei juuri välittänyt. Ensiksi suosi hän epikurolaista oppia, mutta vieraantui siitä vähitellen, kääntyen Stoalaisten puoleen.

Vähän jälkeen ystävänsä Maecenaan kuoleman muutti runoilijakin Marraskuun 25 p:nä v. 8 e.Kr., lyhyen taudin sairastettuansa, Manalan majoille, viidenkymmenen seitsemän vuoden iässä, ja koska hän oli naimaton, eikä hänellä ollut rintaperillisiä, määräsi hän Augustuksen perilliseksensä. Hänen ruumiinsa haudattiin Eskvilian kummun kupeeseen, Maecenaan hautakummun viereen, siis sen maan poveen, jota hän sydämestensä rakasti ja josta hän lauloi:

"Dulce et decorum est pro patria mori."

*****

Runoilija Horatiuksen teokset ovat seuraavat:

I. *Oodit*, joista tiedemiehet käyttävät tavallisesti nimeä *Carmina*. Näistä ilmestyi kolme ensimmäistä kirjaa vv. 41-24 e.Kr. ja neljäs vv. 18-13 e.Kr. Oodinsa Horatius on kirjoittanut kokonansa kreikkalaiselle pohjalle. Mestarimaisesti kuvaa hän niissä perinpohjaisiin tutkimuksiin perustuvaa kreikkalaista elämänviisautta ja runoutta, ehkä se tapahtuu puhtaasti romalaisessa puvussa.

II. *Karmen-Seekulaare* eli *Vuosisataislaulu*, kirjoitettu v. 17 e.Kr. pidettävää, Roman seitsemättä Vuosisatais- eli sovitus- ja kiitosjuhlaa varten.

III. *Epoodit*, joita Horatius itse kutsui nimellä *Iambi*, mutta joille myöhemmin tiedemiehet antoivat nimen *Epodi* (εποδοι), seipitettiin vv. 41-30 e.Kr. Nämä, samoin kuin Ooditkin, ovat hedelmiä Kreikan kirjallisuuden perinpohjaisesta tutkimisesta.

IV. *Satiirat*, joita myös kutsutaan nimellä *Sermones*, ovat seipitetyt vv. 41-30 e.Kr. Satiirat ovat kirjoitetut puhtaasti romalaiselle pohjalle. Niitä on kaksi kirjaa, jotka kumpikin sisältävät hauskoja kuvauksia sen ajan tapauksista, opetuksia ihmiselämästä, luonteista y.m. Satiireissa on huomattava varsinkin se iloinen, leikkilinen esitystapa, jolla Horatius suorittaa tehtävänsä, tahi, käyttäöksemme runoilijan omia sanoja: "*ridendo dicere verum.*"

V. *Epistolat* eli *Runokirjeet*, joista ensimmäinen kirja on nähtävästi seipitetty vv. 24-20 e.Kr. ja toinen vv. 17-10 e.Kr., ovat sekä kirjoitustavaltansa että sisällykseltänsä jotenkin samaa laatua, kuin Satiiratkin.

VI. *Ars-Poetika* eli *Runousoppi* on jonkunlainen kirje Lucius Pison pojille. Tässä runoilija lausuu mielipiteensä sekä runousopista ylipäänsä että erittäinkin draamallisesta runoudesta. Sepitysvuotta ei tarkemmin tunneta.

Lyhennyksiä.

C. I. Carm. I = Ensimmäinen | C. I. Carm. II = Toinen | Kirja Oodeja. C. I. Carm. III = Kolmas | C. I. Carm. IV = Neljäs | C. S. I. Carm. S. = Karmen-Seekulaare (Vuosisataislaulu). E.Kr. = Ennen Kristuksen syntymää. Ep. = Epodi. Eritt. = Erittäinkin. J.Kr. = Jälkeen Kristuksen syntymän. Kts. I. ks. = Katso. N.k. = Niin kutsuttu. Nim. = Nimittäin. S.o. = Se on. V. = vuonna. Vrt. = Vertaa. VV. = Vuosina I. vuosien välillä. Ylim. = Ylimalkaan.

I.

Oodit.

"Omne principium grave."

ENSIMMÄINEN KIRJA.

1 Laulu.

Kajus Cilnius Maecenaalle.[1]

Oi Maecenas, sinä vanhain kuninkaallisten[2] esi-isäin jälkeläinen, sinä sekä turvani että kallis kaunistukseni![3] Löytyy muutamia, joita huvittaa vaunuillansa tuprutella pölyä Olympian[4] kiistämöllä ja heidät juuri kohoittavat sekä kuumettuneilla[5] kilparattailla kääntöpatsaan[6] kaartelemineen että tuo mainetta-tuottava palmuseppele[7] jumalain, maailman hallitsijain, vertaisiksi; tätä[8] se, jos

kevytmielisten Kviritein[9] joukkio kilvan koroittaa hänet ylimpiin[10] kunniaavirkoihin;[11] tuota[12] taas se, jos hän on omaan aittaansa saanut korjata kaiken sen viljan, mitä la'aistaan kokoon Libyan[13] puimatantereilta. Sitä, joka iloitsee siitä, että hän saa karhilla muokata esi-isiltä perimiänsä peltoja, sitä et koskaan Attaluksen[14] suurilla tavaroillakaan voisi taivuttaa siihen, että hän, arkana merimiehenä, kyprolaisella[15] laivalla viittelisi Myrtos-mertä.[16] Kauppijas, joka pelkää ikarilaisten[17] aalton kanssa taistelevaa Afrikusta[18] ylistää rauhaa ja kaupunkinsa lähiseutuja; pian korjaa hän kuitenkin vuotavat[19] laivansa, tottumaton kun on köyhyyttä[20] kärsimään. Löytyypä joku sellainenkin, joka ei halveksi vanhalla Massikus-viinillä[21] täytettyjä pikareja, eikä surkaile viettä hetkistä[22] kokonaisuudesta päivästänsä niiden ääressä, milloin loikuen [23] viheriöitsevän arbuuttus-pensaan juurella, milloin pyhän[24] lähteen vienosti kumpuavan silmän reunustalla. Useita huvittaa leiri ynnä sotatyötyyn[25] ääneen yhtyvä koukerotorven[26] toivotus sekä nuot äitejä kauhistuttavat sodat. Metsästäjä viipyy kylmässä taivasalla, muistamatta hellää puolisoansa, joko sentähden että hänen uskolliset koiransa ovat havainneet naarashirven tahi sentähden että marsilainen[27] metsäsika on turmellut hänen lujasti-kudotut verkkonsa. Minut kohoittaa murattiseppele[28] tuo oppineiden otsankaunistus, ylijumalain joukkoon; minut eroittaa kansajoukosta viileä lehto ja Nymfain[29] keveät tanssit Satyrusten[30] kanssa, joll'ei Euterpe[31] pidätä minulta huiluansa tahi Polyhymnia[32] kieltäydy virittämästä lesbolaista[33] kantelettani. Mutta jos sinä luet minut lyrillisten runoilijain joukkoon, niin kohoanpa kopeasti pääläellani tähtien tasalle.

2 Laulu.

Caesar Augustukselle.[1]

Jo kyllin lunta ja turmiokkaita rakeita [2] on Yli-isä[3] lähettänyt maihin ja, iskettyänsä punertavalla kädellänsä salamiansa pyhiin kumpuihin,[4] peljästyttänyt kaupungin;[5] hän on peljästyttänyt kansat, [6] että Pyrrhan[7] kova aikakausi jälleen palajaisi, hänen, joka päivitteli outoja enteitä: kun Proteus[8] ajoi koko karjalaumansa[9] katselemaan vuorten huippuja ja kalain suku riippui jalavan latvassa, joka ennen oli ollut kyyhkyisten tunnettu olopaikka, ja pelokkaat metsäkauriit uiskentelivat tulvailevassa meressä. Me olemme nähneet kellertävän Tiberin[10] jonka laineita syöksee takaisin etruskilainen ranta,[11] kiittävän kukistamaan kuninkaan muistomerkkejä[12] ja Vestan temppeliä,[13] sillä aikaa kun se heittäytyy kostajaksi liiaksi päivittelevälle[14] Ilialle[15] ja tulvaillen lipuu pitkin vasenta rantaa, vasten Jupiterin tahtoa, tuo liian vaimovaltainen joki(jumala). Tuo esi-isänsä virheiden vuoksi vähälukuinen nuorisio on kuuleva kansalaisten teroittaneen miekkojansa,[16] joten pelättävät Persialaiset[17] parhaiten olisivat joutuneet perikatoon; kuuleva on se myöskin taisteluista.[18] Ketä jumalista huutaa kansa riutuvan vallan avuksi? Millä rukouksella ahdistavat pyhät neitseet[19] Vestaa, joka tuskin kuulee[20] heidän valitusvirsiänsä? Kenen tehtäväksi antaa Jupiter virheen sovittamisen? Tule vihdoinkin sinä, sitä me rukoilemme, loistavilta hartioiltasi pilvellä verhottuna,[21] oi tietäjä Apollo,[22] tahi jos mieluummin tahdot sinä, oi hymyilevä Erycina,[23] jonka ympärillä pyörii Jokus[24] ja Cupido,[25] tahi näetkö hyljättyä sukuasi ja jälkeläisiäsi, oi kanta-isämme — voi! — sinä liian pitkään sotamelskeeseen kyllästynyt, sinä, jota huvittaa sotahuuto, kiiltävät kypärit ja maurilaisen jalkasoturin[26] tuima tuijotus verivihollisiansa vastaan; tahi jälitteletkö sinä, oi armaan Majan[27] siivekäs poika,[28] muutetuin muodoin, maan päällä nuorukaista,[29] sallien kutsuttaa Caesarin kostajaksi? Myöhään palatkos sinä taivaasen jälleen ja ollos kauan iloisena Kviritein kansan[30] seurassa; älköön sinua, vihastuneena meidän virheitemme tähden, liian aikainen tuulenpuuska temmatko pois! Täällä rakastaos sinä mieluummin suuria triumfeja,[31] täällä halutkos sinä kutsuttaa isäksi ja esimieheksi;[32] älä salli Medialaisten[33] rankaisematta ratsastella sinun johtaessasi, oi Caesar!

3 Laulu.

Laivalle, jolla Vergilius matkusti Athenaan.[1]

Niin ohjatkoon sinua Kyprusta hallitseva jumalatar,[2] niin Helenan veljet,[3] nuot loistavat tähdet, ja tuulien isäntä[4] kätkeytyänsä kaikki muut[5] paitsi Japyxin,[6] sinua, oi laiva, joka vastaat huostaasi uskotusta Vergiliuksesta, sitä rukoilen minä, että vahingoittumatta lasket hänet[7] Attikan rannalle ja siten säilytät puolen minun elämäni.[8] Rautatammea ja kolmenkertaista vaskea[9] on sydämen ympärillä sillä, joka ensiksi uskoi särkyvän aluksensa kolkolle merelle, eikä peljännyt vinhaa, Akviloja[10] vastaan taistelevaa Afrikusta,[11] eikä synkkiä Hyadeja,[12] eikä raivoavaa Notusta,[13] jota mahtavampaa hallitsijaa Hadrian merellä[14] ei ole, joko hän sitten tahtoo kuohutella tahi asetella sen aaltoja. Mitä kuoleman laatua pelkäsi se, joka kuivin silmin[15] katseli uiskentelevia hirviöitä,

kuohuvaa mertä ja noita pahanmaineisia Akrokeraunia-kallioita?[16] Turhaan on jumala viisaudessaan eroittanut maa-osat Okeanuksesta,[17] josta olisi erillensä pysyminen, jos kuitenkin jumalattomien alukset kulkevat niiden syvänteiden ylitse, joita ei pitäisi lähestyä. Rohkeana kaikkia kestämaan, syöksyy ihmiskunta kiellettyyn rikokseen. Rohkea Japetuksen poika[18] toi onnettomalla petoksella tulen ihmiskunnalle. Tulen taivaasta varastettua, laskeutui kuihtumus ja odottamaton tautien paljous maihin, ja ennen etäällä-oleva, hidasliikkeinen, välttämätön kuolema alkoi kiirehtää askeliansa.[19] Siivillä, joita ei ole ihmiselle sallittu, koetteli Daedalus[20] tyhjää ilman avaruutta; tunkihan Herkuleen[21] ponnistus aina Akheroniinkin. Ei mikään ole kuolevaisille liian vaikeata. Tyhmyydessämme pyrimme itse taivaaseenkin, emmekä rikoksiemme kautta anna Jupiterin asettaa vihaisia salamiansa.

4 Laulu.

Lucius Sextiukselle.[1]

Ankara talvi väistyy, kevään ja Favoniuksen[2] hupaisesti vaihdellessa, ja koneet kiskovat kuivanomaisia laivoja;[3] karja ei enää viihdy navetoissa, eikä kyntömies tulen ääressä, eivätkä niityt kimaltele vaaleanharmaasta härmästä. Jopa kytheralainen Venus[4] johtaa piirihyppyjä, Lunan taivaalta kuumottaessa, ja sievät Gratiat[6] Nymfain seurassa vaihettelevin jaloin polkevat maata, sillä aikaa kun hehkuva Vulkanus[7] polttaa Kyklopsien[8] vaivanalaisia tehtaita. Nyt sopii ympäröitä kiiltävä[9] päänsä joko viheriällä myrtillä tai niillä kukilla, joita muokattu maa tuottaa; nyt sopii uhrata Faunukselle[10] varjoisissa lehdiköissä, joko hän tahtoo uuhikaritsan tai mieluummin pukin. Samalla jalallansa polkee kalpea kuolema niin hyvin köyhäin hökkelejä, kuin kuningastenkin palatseja. Onnellinen Sextus! Lyhyen elämän määrä kieltää meitä alkamasta pitkiä toiveita. Pian on sinut verhoava yö ja sadunomaiset Mani[11] ja Pluton[12] köyhä koti; niinpian kun kerran olet tänne tullut, et suinkaan ole pelinoposilla heittävä arpaa juomingin-johdannosta, etkä ihaileva hentoa Lycidasta, jonka tähden nyt jokaisen nuorukaisen sydän sykkii ja johon pian tytötkin rakastuvat.

5 Laulu.

Pyrrhalle.[1]

Kuka hento[2] poika, viruen tuuheassa ruohistossa ja hajuvoiteilla tahrittuna, sinua, oi Pyrrha, rakkaudellansa ahdistelee lemменluolassa?[3] Ketä varten törhöttele[4] sinä kellertäviä kiharoitasi, teeskentelemättä siroudessasi? Voi! kuinka usein on hän itkevä sinun uskollisuuttasi[5] ja jumalain muuttunutta mieli-alaa ja rajutuulien mylleröimää mertä, hän, joka nyt herkkä-uskoisena nauttii sinun suloasi, oi Kullatar; hän, joka toivoo sinun aina olevan vapaana,[6] aina lemmittävänsä, tietämättä itse petollisesta rakkaudesta.[7] Onnettomat ne, joille sinä loistat vielä kokemattomana! Pyhä seinä[8] pyhitettyine tauluinensa osoittaa minun ripustaneen[9] kosteat vaatteeni meren mahtavalle jumalalle. [10]

6 Laulu.

Vispanius Agrippalle.[1]

Sankariksi ja vihollisten voittajaksi kuvailee sinua Varius,[2] tuo maeonilaisen[3] runoelman joutsen, [4] mitätähansa urhollinen sotilas, joko merellä tai maalla, sinun johdollasi lienee toimittanutkin! Me, oi Agrippa, emme koeta kertoa näitä tekoja, emmekä Pelideen[5] ankaraa vihaa, hänen, joka ei osannut väistyä, emmekä myöskään viekkään Ulixeen[6] harharetkiä pitkin merta, emmekä Pelopsin[7] kauheaa sukua, me pienet suuria, sillä aikaa kun häveliäisyys ja rauhallista lyyryä hallitseva Musa[8] kieltää minut, syntyperäisen kyvyn puutteessa, vähentämästä jalon Caesarin ja sinun[9] ansioitasi. Kuka voisi kyllin sattuvasti kuvailla Marsia,[10] teräksiseen tuunikaansa puettuna, tai trojalaisesta pölystä mustunutta Merionesta[11] tai Pallaan[12] avulla Ylijumalain kaltaista Tydidestä?[13] Me laulamme juomingeista, me tyttöjen taisteluista, tyttöjen, jotka leikatuin kynsin tuimasti taistelevat poikia vastaan, joko sitten olemme rakkaudesta vapaina tai jossakin määrin siitä palamme, emme kuitenkaan vastoin tavallisuutta ole kevytmielisiä.

7 Laulu.

Munatius Plankukselle.[1]

Muutamat kehuvat mainiota Rhodusta[2] tahi Mytilenaa[3] tahi Efesusta[4] tahi tuon kahden meren välillä olevan Korinthuksen[5] muureja tahi Bakkhuksen[6] palveluksesta kuuluisaa Thebaa[7] tahi Apollon[8] palveluksesta kuuluisaa Delfiä[9] tahi Thessalian Tempeä.[10] Löytyypä niitäkin, joiden ainoana työnä on alituisilla lauluilla ylistellä sievän Pallaan kaupunkia[11] ja kaunistella otsaansa joka taholta poimituilla oliiviseppeleillä. Moni ylistää, Junon[12] kunniaksi, hevoshoittoon sopivaa Argosta[13] ja rikasta Mykenaa.[14] Minua taas ei luja Lakedaemon,[15] eivätkä Larissan[16] viljavat kentät niin ole liikuttaneet, kuin Albunean kaikuva koti,[17] kuin syöksyvä Anio[18] kuin Tiburnuksen[19] lehto ja juoksevain puroin kostuttamat hedelmäpuistot. Niinkuin poutainen Notus[20] usein poistaa pilvet taivaalta, eikä tuo alituisia sateita, samoin muista sinäkin, Plankus, viisaasti poistaa murheet ja elämän vaivat makealla viinillä, joko sitten olet sotalipuista liehuvassa leirissä tahi Tiburisi[21] siimeksessä! Kun Teuker[22] pakeni Salamiksesta ja isänsä luota, sanotaan hänen kuitenkin sitoneen poppeliseppeleen[23] viinistä kosteille ohimoillensa, näin puhutellen surullisia ystäviänsä: "Mihin tahansa isääni mahtavampi Fortuna[24] meitä vieneekin, niin menkäämme, oi toverit ja kumppanit! Teidän ei missään suhteessa tarvitse epäillä, niinkauan kun Teuker on johtajana, niinkauan kun Teuker on suojelijana; sillä varmaan lupasi Apollo, että uudella maalla on meille toinen Salamis syntyvä. Oi te, urholliset miehet, jotka usein olette kanssani pahempiakin kärsineet, nyt poistakaa huolenne viinillä, huomenna lähdemme aavalle merelle!"

8 Laulu.

Lydialle.[1]

Oi Lydia! Sano — kaikkein jumalain nimessä rukoilen sinua — miksi kiiruhdat rakkaudellasi syöksemään Sybariksen perikatoon? Miksi vihaa päivänpaisteista kenttää[2] se, joka voi sietää tomua ja auringon hellettä? Miks'ei se, joka on harjoitellut sotatemppeja, ratsastele[3] ikätovereinsa keskuudessa, eikä hillitse gallialaisen hevosen turpaa sudenhammas-suitsilla?[4] Miksi pelkää hän koskettaa[5] kellertävää Tiberiä?[6] Miksi karttaa hän varovammin oliivi-öljyä[7] kuin käärmeen vertä? Eikö enää kannan aseiden käytännöstä sinertäviä käsivarsia se, joka oli kuulu milloin kiekon-, milloin keihään-heitosta yli määräkohdan? Miksi on hän viiksessä, kuten kerrotaan tehneen merenjumalatar Thetiksen pojan[8] Trojan kurjan perikadon aikana, ettei miehen puku tempaisi häntä murhaan ja lykialaisten[9] laumain keskelle?

9 Laulu.

Thaliarkhukselle.[1]

Sinä näet, kuinka Sorakte[2] on paksusta lumesta valkeankimaltelevana, kuinka nuokkuvat[3] metsät eivät enää jaksa taakkaansa kantaa ja kuinka virrat ovat jäämetyneet[4] kovasta[5] pakkasesta. Lievennä kylmyys, panemalla runsaasti halkoja liedelle, ja tuo anteliaammin esille neljän vuoden vanhaa[6] sekoittamatonta[7] viiniä kaksikorvaisella sabinilaisella astialla,[8] oi Thaliarkhus! Jätä kaikki muut jumalain huoleksi: nämät kun kerran ovat asettaneet kuohuvalla meren selällä raivoavat myrskyt, eivät nuoku kypressit eivätkä vanhat vuorisarnetkaan. Älä laisinkaan välitä siitä, mitä huomenna on tapahtuva, ja minkälaisen päivän tahansa kohtalo suoneekin, lue se eduksesi; älä halveksi nuorena ollessasi suloista rakkauden nautintoa, äläkä[9] piirihyppyjä, niin kauan kun juro vanhuus pysyy etäällä kukoistusajastasi. Nyt[10] tulee sinun käyttää hyväksesi kenttää,[11] kisanateria[12] ja vienoja hämäränaikaisia kuiskeita suostutulla hetkellä, vieläpä tytön suloista nauruakin, joka kuuluu sisimmästä loukosta ja ilmaisee[13] hänen piilopaikkansa, sekä panttia, joka riistetään käsivarrelta tahi näön vuoksi vastusteleavasta sormesta.

10 Laulu.

Merkuriukselle.[1]

Oi Merkurius! Sinä Atlaan sulosanainen jälkeläinen, joka puhetaidolla[2] ja jalon palaestran[3]

ohjeella olet ymmärtäväisesti sievistänyt veresten[4] ihmisten raa'at tavat, sinusta, suuren Jupiterin ja jumalain lähettiläästä,[5] sinusta, käyrän lyyryn isästä,[6] tahdon minä laulaa, sinusta, joka olet kykenevä kätkemään leikillisellä varkaudella[7] sen, mikä sinua vaan miellyttää.[8] Kerran täytyi Apollon, kun hän tahtoi peljästyttää sinua pikkupoikana uhkaavalla äänellensä, joll'et vaan olisi antanut takaisin noita petoksella riistettyjä härkiä,[9] kerran täytyi hänen nauraa, kun hän näki itseltänsä viinen viedyksi. Vieläpä nuot pöyhkeät Atridatkin[10] on rikas Priamus,[11] jätettyänsä Iliumin, sinun johdollasi pettänyt sekä thessalialaiset vartiotulet ynnä Trojalle vihamielisen leirin. Sinä saatat hurskasten sielut onnellisten asunoihin[12] ja ohjaat kultasauvallasi keveää joukkoa,[13] ollen suotuisa niin hyvin taivaan kuin Manalankin jumalille.

11 Laulu.

Leukonoë'lle[1]

Älä tutkistele, oi Leukonoe — sillä mahdoton on tietää — minkälaisen lopun jumalat ovat määränneet minulle, minkälaisen sinulle; äläkä haparoiitse babylonialaisia numeroita![2] Kuinka paljoa parempi on kärsiä, mitä tahansa tapahtuneekin! Joko Jupiter on suonut sinulle useampia talvia tahi tämä on viimeinen, joka nyt noita vastukseksi asetettuja hohkakivivuoria[3] vastaan murtaa Tyrrhenian meren vaahtoavia aaltoja; ollos viisas, siivilöitse[4] viinisi ja supista laveanlainen toiveesi lyhyellä aikaa. Sillä aikaa kun puhumme, on kateellinen aika paennut.[5] Nauti päivääsi, ollen niin vähän kuin mahdollista hetas uskomaan seuraavaan.

12 Laulu.

Caesar Augustukselle.[1]

Oi Klio![2] Minkä miehen tahi sankarin otat lyyrylläsi tahi kimakalla huilullasi ylistelläksesi? Minkä jumalan valitset kehuaksesi? Kenen nimeä on leikkisä kaiku matkiskeleva joko Helikonin[3] siimekkäillä rinteillä tahi Pindus-vuoren[4] huipulla tahi kylmällä Haemus-vuorella,[5] josta metsät sikin-sokin seurasivat laulelevaa Orfeusta,[6] joka äidiltänsä perityllä taidollansa[7] seisautti vihaiseen virtaavat joet juoksemasta ja vinhat vihurit; jolla oli kyllin suloa sointuvilla sävelillensä viekoittelemaan tammetkin[8] kuulosalle. Mutta mitäpä ennemmin ylistäisin, kuin Kaikkivaltiaan[9] tavallista kunniaa, hänen, joka ohjaa jumalain ja ihmisten kohtalot, joka hallitsee maat ja meret sekä taivaan,[10] vuoden aikain vaihdellessa; hänen, josta ei mitään häntä itseänsä mahtavampaa synny, eikä mitään hänen vertaistansa tahi läheskään samanlaista[11] ole olemassa? Häntä läheisimmän kunniasijan on kuitenkin Pallas[12] anastanut. Sinustakaan en tahdo olla mainitsema, oi sotakelpo Liber,[13] enkä sinusta, oi villipetoja vainoava neito,[14] enkä sinustakaan, oi tarkasti-osuvan nuolesi tähden peljättävä Foebus! [15] Myös tahdon minä laulaa Alcideesta[16] ja Ledan pojista,[17] joista toinen[18] oli kuulu ratsastaja, toinen mainio voittamaan nyrkkitaistelussa: heti kun näiden tuikkiva tähti on alkanut kiilua merimiehille, valuu meren velloma kuohu kallioilta alas, tuulet asettuvat, pilvet pakenevat ja uhkaava aalto — niin jumalat ovat säätäneet[19] — painuu jälleen mereen. Olen kahden vaiheilla, tokko heti näiden perään mainitsen Romulusta,[20] tahi Pompiliuksen rauhallista hallitusta, tahi Tarkviniuksen uhkamielistä valtaa, tahi Katon[21] kuuluisaa kuolemaa. Kiitollisesti tahdon oivalla laululla ylistää Regulusta[22] ja Skauruksia[23] sekä Paullusta,[24] joka Punilaisen[25] voittaessa mielellänsä pani henkensä alttiiksi, ynnä Fabriciusta.[26] Tämä sekä pitkätukkainen,[27] sotakelpo Kurius[28] ynnä Kamillus[29] syntyivät kovassa köyhyydessä ja kasvoivat esi-isiltä perityssä kohtalaisen varakkaassa[30] kodissa. Niinkuin puu, jonka ikää ei tiedetä, kasvaa Marcelluksen[31] maine; Juliuksen tähti[32] tuikkaa muiden joukossa, niinkuin kuu pienempien tähtien keskellä. Oi sinä ihmissuvun isä ja suojelija, Saturnuksen poika,[33] sinulle on kohtalo uskonut huolen suuresta Caesarista:[34] hallitse sinä ja Caesar toisena![35] Joko hän loistavassa voittokulussa kuljettaa mukanaan nuot lannistetut, Latiumia[36] uhkaavat Parthialaiset[37] tahi Itämaan äärimmäisillä seuduilla asuvat Seriläiset[38] ja Indialaiset, niin on hän kohtuudella, sinulle alamaisena, hallitseva laajaa maanpiiriä; sinä sitä vastoin olet painavilla vaunuillasi tömistävä Olymposta,[39] sinä olet lähettävä koston nuolia saastutettuihin lehtoihin.[40]

13 Laulu.

Lydialle.[1]

Kun sinä, oi Lydia, ylistät Telefuksen ruusunkarvaista kaulaa ja vahanvalkeita käsivarsia — voi! — silloinpa tulistuu minun maksani kiehumaan hurjasta kiukusta.[2] Silloin ei mieleni, eikä kasvojeni väri ole enää oikeassa olossansa ja salavihkoa viruvat kyyneleet poskilleni, ilmoittaen, miten perinpohjin minä kuihdun pitkällisistä rakkauden kipinöistä. Minä palan,[3] joko viinistä ylenmääräiset riidat[4] ovat rumentaneet sinun hohtavanvalkeat hartiasi tahi raivo poika[5] on hampaallansa painanut muistomerkin sinun huulosillesi. Sinun ei pidä, jos vaan kyllin kuulet minua, toivoa sen olevan alituisesti uskollisen,[6] joka on raa'asti loukannut niitä sulo huulia, jotka Venus on mehustanut viidennellä osalla nektariansa.[7] Kolmesti ja enemmänkin onnelliset ovat ne, jotka katkaisematon side[8] yhdistää, eikä katkerain soimaustenkaan pakahuttava rakkaus ole toisistansa eroittava ennenkuin elämän viimeisenä päivänä.

14 Laulu.

Valtiolle.[1]

Oi laiva! Taashan uudet laineet vievät sinut merelle. Oi, minne aijotkaan? Pyri kaikin mokomin satamaan! Etkö huomaa, miten airoton laitasi, miten rajun lounastuulen murtama mastosi, miten raakapuusi ruskavat[2] ja miten emäpuusi tuskin enää köysittä voi kestää liian väkivaltaista mertä? Eiväthän purjeesi ole enää ehjinä, eikä sinulla enää ole jumalia, uudelleen hädän ahdistassa, avuksi huutaaksesi. Vaikka sinä, oi Pontuksesta peräisin oleva mänty,[3] jalon metsän tytär, vaikka keuhkin sukuperäsi ja hyödytöntä nimeäsi, niin ei pelkuri merimies sinun kirjaeltuun keulaasi kumminkaan luota. Joll'et tahdo tulla tuulien leikkikeräksi, niin pidä varasi! Sinä, joka äsken[4] olit huolettava mieliharmini, mutta nyt[5] olet kaipaukseni ja painavan huoleni esineenä, vältä hohtavien[6] Kykladien[7] välillä aaltoilevia merenselkiä!

15 Laulu.

Nereuksen ennustus Trojan häviöstä.[1]

Kun petollinen paimen[2] idalaisilla laivoillansa[3] kuljetti meren ylitse[4] kestitsijätärtänsä Helenaa, [5] vaivutti Nereus[6] nopeat tuulet vastenmieliseen lepoon, ennustellaksensa kauheita kohtaloja: "Pahalla enteellä[7] viet sinä kotiisi sen, jota koko Kreikka, liittoutuneena yhteen purkaaksensa avioliittosi[8] ja kukistaaksensa Priamuksen vanhan kuningasvallan, on suurella sotavoimalla takaisin vaatava. Voi, voi! Kuinka suuri vaiva on niin hyvin hevosilla kuin miehilläkin! Kuinka suurta onnettomuutta valmistat sinä Dardanuksen suvulle![9] Jo varustaa Pallas[10] kypäriänsä, kilpeänsä,[11] sotavaunujansa ja raivoansa. Turhaan olet sinä, luottaen Venuksen[12] suojelukseen, suoriva suortuviasi, turhaan vienö-äänisellä kitarallasi virittelevä säveliä naisten ratoksi, turhaan makuuhuoneessasikin välttelevä raskaita keihäitä, gnosolaisen[13] peitsen kärkiä, sotamelskettä ja tuimasti ahdistelevaa Ajaxia.[14] Voi! kuitenkin olet sinä vihdoin viimeinkin tahraava viehättävät kasvosi tomuun. Etkö näe takanasi Laerteen poikaa,[15] sukusi surmaa, etkö Pyloksen[16] Nestoria? [17] Pelkäämättä ahdistavat sinua Salamiksen[18] Teuker[19] ja Sthenelus,[20] joka on taitava taistelussa ja väsymätön ohjastaja, jos vaan on tarve hillitä hevosia. Myöskin Merioneen[21] olet oppiva tuntemaan. Kas tuossa! Julma, isäänsä mahtavampi, Tydides[22] riehuu löytääksensä sinut. Häntä olet sinä arkamaisesti ja lähkävällä läähötyksellä pakeneva, kuten hirvi, jättäen nurmikkonsa, pakenee toisella puolen laaksoa näkemäänsä sutta; tätä et kumminkaan lemmityllesi[23] luvannut. Vihastuneen Akhilleen[24] laivasto on viivytävä tuhopäivää Iliumilta ja Frygialaisten äideiltä;[25] määrättyin vuoden kuluttua on akhajalainen[26] tuli polttava Pergamumin[27] rakennukset."

16 Laulu.

Ystävättärelle.[1]

Oi sinä kaunista äitiäsi kauniimpi tytär! Teeppä loppu, minkälaisen vaan itse tahtonet, minun herjausrunoistani, joko sitten tahdot[2] tulella tahi Hadrian meressä.[3] Ei Dindymene,[4] eikä Pythian asukas[5] niin sykytä pappein sydäntä sisimmässä temppelissä, samoin ei Liber[6] eivätkä Korybantit[7] siten kalkuttele kimakasti-kiliseviä vaskikilpiänsä, kuin katkerat vihat, joita ei peloita Norikumin miekka,[8] ei haaksirikkoinen meri, ei riehuva tuli, eikä itse tuo hirvittävällä jymyllä maahan-syöksyvä Jupiterkaan.[9] Prometheuksen kerrotaan pakosta täytyneen kaikkialta ottaa osa ja

liittää se alku-aineeseen[10] sekä sijoittaa meidän sydämeemme raivon jalopeuran tuimuus. Vihan vimma saattoi Thyesteen kauheaan perikatoon;[11] se on aina varsinaisesti vaikuttanut siihen, että mahtavatkin kaupungit ovat joutuneet perinpohjin häviölle ja että uhkamielinen sotajoukko on ajanut vihollisen auransa niiden[12] muurin-muraläjäin ylitse. Hillitse mieltäsi! Minuakin innostutti sydämeni hehku viehättävän nuoruuteni päivinä ja saattoi minut ryhtymään ajattelemattomiin jambeihin. Nyt haluan minä muuttaa katkeruudet vienouksiin, kunhan vaan, peräytettyäni herjaukseni, tulet ystäväkseni ja lupaat minulle sydämesi.

17. Laulu.

Tyndarikselle.[1]

Usein muuttaa nopea Faunus[2] ihanan Lukretiliksen[3] Lycaeukseen[4] sekä estää yhtenänsä vuohistani paahtavan päivän paisteen ja sateiset tuulet. Ilman vaaraa pitkin turvallista lehdikkoa etsiskelevät haisahtelevan miehen[5] harhailevat puoliset[6] salassa-kasvavia[7] sianpuolanvarsia ja ajuruohoja, eivätkä kilit pelkää vihertäviä käärmeitä tahi Marsin susia,[8] miten tahansa, oi Tyndaris, viertävän Ustikan[9] laaksot ja jylhät kalliit lienevätkin kajahdelleet paimenpillin sulo-sävelistä. Jumalat suojelevat minua: minun hurskauteni ja Musani ovat jumalain mieleen. Täällä valuu sinulle anteliaasta sarvesta[10] täysin määrin maan hyvyksiä. Täällä syvässä laaksossa olet sinä välttävä Kanikulan[11] paahdetta, täällä teialaisella[12] kitaralla ylistävä Penelopea[13] ja kaunista Kirkeä,[14] noita, jotka kiistelivät yhdestä ja samasta miehestä.[15] Täällä siimeksessä olet sinä tyhjentävä kolpakoita mietoa Lesboksen viiniä:[16] eikä semeleläinen Thyonoeus[17] nosta taisteluja Marsin kanssa, etkä sinä epäilyksen alaisenakaan[18] ole pelkäävä, että julkea Kyrus[19] satuttaisi maltittomat kätensä paljoa heikompaan[20] ja tuhoaisi sinun kiharoissasi riippuvan seppeleen ja viattomat[21] vaatteesi.

18 Laulu.

P. Kvintilius Varukselle.[1]

Oi Varus! Älä istuta mitään muita puita ennemmin, kuin pyhiä viiniköynnöksiä, Tiburin[2] möyheään maahan ja Katiluksen muurein[3] ympärille. Sillä raitismielisille on jumala sallinut kaikenlaisia vastuksia, eivätkä kalvavat murheet haihdu millään muulla lailla.[4] Kukapa juomingin jälkeen haastellee rasittavasta sotapalveluksesta tahi köyhyydestä? Kuka ei mieluummin sinusta, oi isä Bakkhus,[5] sekä sinusta, oi sievä Venus?[6] Mutta ett'ei joku ylenmäärin nauttisi kohtuullisen Liberin[7] lahjoja, siitä muistuttaa Kentaurien[8] ja Lapithien[9] keskinäinen jupakka, joka syntyi juuri viinin tähden,[10] siitä muistuttaa tuo Sithonilaisille[11] ankara[12] Evius,[13] koska he, noudattamalla himojansa, pienessä määrin voivat eroittaa oikeutta vääryydestä. Minä en pudista sinua, oi herttainen Bassareus,[14] vasten tahtoasi; enkä tempaa näköksälle sitä, mikä piilee moninaisten lehtien peitossa. [15] Häihdytä korvistani berekyntilaisen torventoitotuksella[16] noiden kauhistuttavien käsirumpujen[17] räminät, joita seuraa sokea itserakkaus, liiaksi tyhjää päälakeansa kohoittava kerskaus ja salaisuutta takanansa pitämätön, lasia läpikuultavampi luottamus.

19 Laulu.

Glykeralle.[1]

Kupidojen julma äiti[2] ja thebalaisen Semelen poika[3] sekä irstas Vallattomuus[4] káskee minun jälleen kääntämään huomioni rajoitettuihin rakkauspuuhiin. Minua innostuttaa Glykeran kauneus, hänen, joka loistaa kirkkaammin kuin Paroksen[5] marmori; minua innostuttaa hänen hupa vallattomuutensa ja nuot hänen silmäillä liian viehättävät kasvonsa. Koko voimallansa syöksyen minuun, on Venus jättänyt Kyprusken,[6] eikä salli minun laulaa Skythalaisista[7] eikä tuosta vielä pakoon kääntämänsä hevosen selässäkin urhollisesta Parthialaisesta,[8] eikä siitä, mikä ei laisinkaan koske häneen. Tuokaa tänne minulle, oi pojat, viheriöitseviä turpeita,[9] pyhiä yrtejä ja suitsutusaineita ynnä malja kaksivuotista viiniä: uhrin toimitettua,[10] on hän[11] lempeämpänä lähestyvä.

20 Laulu.

Cilnius Maecenaalle.[1]

Sinä olet[2] maisteleva kohtalaisista kolpakoistani mietoa Sabinilais-viiniä,[3] jonka minä itse[4] sivelin kreikkalaiseen astiaan säilytettäväksi sitä päivää varten, jolloin sinulle, oi oiva ritari Maecenas, suotiin teatterissa[5] sellainen suosionosoitus,[6] että kotimaisen joen[7] rannat, samalla myös Vatikanus-vuoren leikillinen kaiku matkiskelivat kiitostasi. Sinä mahdat nauttia Caekubus-viiniä[8] ja Kaleen[9] painimella puserrettua viinirypäleen mehua; minun maljojani eivät Falernuksen[10] viiniköynnökset, eivätkä Formian[11] viinimäet vienonna.

21 Laulu.

Dianalle ja Apollolle.[1]

Oi hennot neidot! Ylistäkää Dianaa.[2] — Oi pojat! Laulakaa kauniskiharaisesta[3] Kynthiuksesta[4] ja ylijumala Jupiterin[5] hellästi rakastamasta Latonasta.[6] — Te (oi neidot)! Ylistäkää häntä, joka huvitteleikse virtain tienoilla ja metsäin lehdiköissä, joko hän sitten esiytyy kylmällä Algidus-vuorella[7] tahi Erymanthuksen[8] jylhissä metsissä tahi Graguksen[9] viheriöitsevillä rinteillä. — Te, oi pojat! Ylistäkää yhtä monella laululla Tempeä[10] ja Apollon syntymäsaarta Delosta[11] sekä noita hänen viinellä ja veljen lyyryllä[12] kaunistettuja hartioitansa. Teidän rukouksestanne liikutettuna on tämä[13] lähettävä surkuteltavan sodan, kurjan nälän ja ruttotaudin Roman kansasta ja sen ruhtinaalta Caesarilta Persialaisiin[14] ja Britannialaisiin.[15]

22 Laulu.

Aristius Fuskukselle.[1]

Se, joka on nuhteeton elämältänsä ja puhdas virheestä, se — oi Fuskus! — ei tarvitse maurilaisia peitsiä,[2] eikä jousta, eikä myrkytetyillä nuolilla täytettyä koteloa; joko hän sitten aikoo matkustaa läpi polttavain Syrtien[3] tahi asumattoman Kaukasuksen[4] tahi niiden seutujen, joita tarunomainen Hysdaspes huuhtelee.[5] Sillä kun laulelin Lalagestani ja huoletonna kuljeskelin rajani ulkopuolelle, pakeni minua susi Sabinilaismetsässä, vaikka olinkin aseetta: hirviö, jonkalaista ei kasvata sotaista Daunia[6] avarissa tammikoissansa, eikä synnytä Juban maa,[7] tuo jalopeurain kuivettunut kotimaa. Muuta minut niille hedelmättömille kentille, joilla ei yksikään puu kostu kesätuulen hengähdyksestä, tahi siihen maailmanosaan, jota usvapilvet ja paha sää[8] rasittavat; muuta minut tuon liian läheltä kulkevan auringon(jumalan) vaunujen alle, siihen maahan, jossa kaikellinen asumus on mahdoton,[9] sielläkin olen rakastava tuota suloisesti-hymyilevää, tuota suloisesti-äänteleävää Lalagetani.

23 Laulu.

Khloë'lle.[1]

Sinä väistät minua, oi Khloë, nuoren metsäkauriin tavoin, joka etsii vauhkoa emäänsä etäisillä vuorenharjanteilla, vavahdellen turhaan[2] tuulenpuuskia ja metsän huminaa. Sillä joko se on hätkähdellyt[3] keväisen tuulen mukaan lentelevistä lehdistä tahi siitä, että viheriänvoivat sisiliskot ovat liikuttaneet karhunvattua, niin värisee se sekä sydämestänsä, että polviltansa. Mutta minä en kuitenkaan ahdislele sinua repiäkseni, kuten julma tiikeri tahi gaetulilainen jalopeura.[4] Luovu vihdoinkin seuraamasta äitiäsi, ollessasi jo mieskuntainen![5]

24 Laulu.

P. Vergilius Marolle.[1]

Mikä kammo tahi mikä suhta olisi kaipuulla näin rakkaasen mieheen?[2] Opetä minulle surulauluja, oi Melpomene,[3] sinä, jolle Yli-isä[4] on lahjoittanut juoksevan äänen sekä kitaran. — Siis painaa umpinainen uni[5] Kvintiliusta! Milloin todellakin on Häveliäisyys[6] ja Oikeuden sisar, lahjomaton Rehellisyys, sekä suora Totuus keksivä jonkun hänen kaltaisensa? Hän on kuollut monen kunnan

miehen kaipaamana, mutta ei kukaan ole itkenyt häntä enemmän, kuin sinä, oi Vergilius! Turhaan sinä helleydessäsi vaadit jumalilta takaisin Kvintiliusta, jota — voi! — ei sinulle näillä ehdoilla uskottukaan. Mutta joskin thrakialaista Orfeusta[7] viehättävämmiin soittelisit lyryä, jonka säveliä puutkin kuuntelivat; niin veri ei kumminkaan palaa takaisin tuohon varjokuvaan, jonka Mercurius,[8] rukouksista hetyttämättä peruuttamaan Sallimuksen määräyksiä, on kerran hirvittäväällä sauvallansa työntänyt haahmuin mustaan laumaan.[9] Kovaa kyllä! Mutta se, jota on mahdoton muuttaa, tulee helpommaksi kärsivällisyydellä.

25 laulu.

Lydialle.[1]

Harvemmin vallattomat pojat tiheillä koputuksillansa kolkuttelevat sinun suljetuille akkunoillesi,[2] eivätkä riistä sinulta unta; sitäpaitsi tuo ovi, joka ennen hyvin helposti liikkui saranoillansa, pysyy nyt mielellänsä suljettuna. Vieläpä sinä harvaa harvemmin kuulet tämän valituksen: "Makaatko sinä, oi Lydia, minun, lemmittysi, kiusautuessa[3] täällä ulkona kaiket yökaudet?" Sinä taas vuorostasi olet vanhoilla päivilläsi ja halveksitussa tilassa,[4] kun Thrakiasta puhaltava tuuli[5] uudenkuun vaihtuessa raivommin riehuu, yksinäisessä loukossa itkevä kopeita kosioitasi: kun palava rakkaus ja kiihko, joka tavallisesti emähevoset vimmastuttaa, riehuvat haavoitetun[6] maksasi ympärillä, katkerasti valittaessasi sitä, että iloinen nuoriso pitää enemmän vihreästä muratista, kuin tummanvärisestä myrtistä, mutta pyhittää kuivat lehdet Eurukselle,[7] talven seuralaiselle.

26 Laulu.

Aelius Lamialle.[1]

Minä, Runottarien[2] lemmikki, annan kaiken surun ja pelon rajutuulille, vietäväksi Kretan mereen,[3] aivan huoletonna siitä, ketä pohjan perillä peljätään hyisen maan kuninkaana, mikä Tiridatesta[4] peloittaa. Oi Pimplan[5] sulo Runotar! Sinä, joka iloitset kirkkaista lähteistä, sido päivänpaistetta rakastavia kukkia toisiinsa, sido Lamialleni seppeleeksi. Sinun avuttasi ei kunnioituksistani tule mitään. Tätä sopii sinun sekä Siskojesi ikuisuuttaa uusilla soittimilla, tätä lesbolaisella näppäimellä.[6]

27 Laulu.

Juomatovereille.[1]

Taistella iloiseen seurusteluun määrätyillä maljoilla on Thrakialaisten mukaista.[2] Luopukaa raa'asta tavasta ja häätäkää suunnallista Bakkhusta[3] verisistä riidoista! Miten hirveästi medialainen miekka kalskuu juomingeissa ja öisissä vieraspidoissa! Hiljentäkää, oi toverit, jumalatonta huutoanne ja sijoittukaa kyynärpäähänne nojaan![4] — Tahdotteko minunkin ottamaan osani väkevää Falernus-viiniä? [5] Sanokoon opuntilaisen[6] Mergillan veli, mistä haavasta hän tulee onnelliseksi, mistä nuolesta taas hän menehtyy. Puuttuuko tahtoa? Muulla ehdolla en juo. Mikä Venus[7] tahansa vallanneekin sinut, ei hän hehota sinua hävettävillä liekeillä, vaan sinä hairahdut aina jalossa rakkaudessa. Mitä tahansa sinulla lieneekin — noh hyvä! — usko se varmain korvain taakse! Oi onneton! Kuinka suuressa Kharybdissa[8] sinä ponnistelet, oi poika, sinä joka ansaitset paremmankin lempijättären![9] Kuka velhotar, kuka noita thessalialaisten taikakeinoin[10] avulla, kuka jumala on sinut kirvoittava? Tuskin Pegasus[11] on vapauttava sinut kolmimuotoisen Khimaeran[12] kidasta.

28 Laulu.

Merimies ja Tarentilaisen Arkhytaan haahmu.[1]

Merimies:

Oi sinä, meren ja maan sekä äärettömän hietikon mittaaja, Arkhytas! Sinua siis pidättää pieni lahja vähä-arvoista multaa[2] Matinuksen[3] rannan läheisyydessä, sinua ei missään suhteessa hyödytä se,

että olet tutkistellut taivaan avaruudet ja ajatuksissasi kulkenut halki kuperan taivaan kannen, sinua, jonka kuitenkin täytyy kuolla?

Arkhytas:

Kuollut on Pelopsin isäkin,[4] jumalain pöytävieras, ja Tithonus,[5] joka temmattiin ilmaan, ynnä Minos,[6] joka päästettiin Jupiterin salaneuvotteluihin; Tartarus[7] taas kätkee Panthoideen,[8] toisen kerran[9] alas Orkukseen[10] työnnettynä, vaikka hän, kilven alas temmattua, osoitti trojalaisia aikoja, eikä uskonut mustalle kuolemalle mitään muuta, kuin jäntäreet ja nahan, tuo sinun oman mielipiteesi mukaan jalo luonnon- ja totuudentutkija. Mutta kaikkia meitä odottaa yksi ja sama yö[11] ja kerran täytyy kaikkein meidän kulkea samaa kuolon uraa. Muutamia Furiat[12] määräävät julmalle Marsille[13] katsoinkaluiksi: täytymätön meri on perikadoksi merimiehille. Sekaisin kokoutuu vanhusten ja nuorukaisten ruumiita: julma Proserpina[14] ei ole säästänyt mitään päätä. Minutkin on laskevan Orionin[15] nopea seuralainen, Notus,[16] upottanut Illyrian aaltoihin.[17] Mutta sinä, oi merimies, älä itarana surkaile luoda osaa juoksevasta hiekasta minun luuni ja hautaamattoman pääni verhoiksi: siten kaiken sen, mitä tahansa Eurus[18] uhanneekin Hesperian[19] aalloille, Venusian[20] metsät kärsikööt, sinun itse ollessasi vahingoittamatta: vieläpä suuri palkinto, mistä vaan on mahdollista, tulkoon sinulle armolliselta Jupiterilta[21] ja Neptunukselta,[22] pyhän Tarentumin[23] suojelijalta. Halveksitko alkaa petosta, joka ennen pitkää on vahingoittava viattomat jälkeläisesi? Kentiesi sekä ansaittu rankaistus[24] että kova kohtalo odottavat sinua itseäsikin: minä en joudu unhotuksiin, kirousteni jäädessä kuulematta, mitkään sovitus-uhrit, eivät ole pelastavat sinua.[25] Vaikka kiiruhdat, viipymys ei ole pitkä; sinulla on lupa jatkaa matkaasi, kunhan vaan olet kolmesti heittänyt multaa.[26]

29 Laulu.

Iksiukselle.[1]

Oi Iksius! Sinä kadehdit siis nyt Arabialaisten rikkaita aarteita,[2] sinä hankit siis kovalle sotaretkelle noita ennen voittamattomia Saban[3] kuninkaita vastaan ja ta'ot kahleita peljättävälle Medialaiselle?[4] Kuka muukalaisneito, sulhonsa kaaduttua, on palveleva sinua? Kuka hovipoika, kaunistelluin kiharin, on asettuva maljasi ääreen,[5] sellainen, joka on kotimaisella joutsella tottunut ampumaan seriläisiä nuolia.[6] Kuka mahdollisesti kieltää korkeilta vuorilta kiitävään purojen voivan juosta jälleen ylöspäin ja Tiberin kääntyvän takaperin, koska sinä, luvattuasi jotakin parempaa, mielit muuttaa nuot Panaetiuksen[7] mainiot, kaikkialta kokoon haalimasi teokset ja sokratilaisen[8] koulun iberialaisiin[9] pantsareihin.

30 Laulu.

Venukselle.[1]

Oi Venus, sinä Kniduksen[2] ja Pafuksen[3] kuninkatar, jätä tuo hellimäsi Kyprus ja muuta Glykeran ihanaan asuntoon, hänen, joka runsaalla suitsutuksella sinua kutsuu! Kiiruhtakoot mukanasi tulinen poikasi,[4] Gratiat[5] paljastetuin vyötäisin, Nymfat[6] ja tuo ilman sinua hiukan ystävällinen Juventas[7] ynnä Merkurius.[8]

31 Laulu.

Apollolle.[1]

Mitä runoilija anoo Apolloilta,[2] jolle temppeli on pyhitetty? Mitä hän rukoilee, kaataessansa uutta viiniä maljasta?[3] Hän ei ano suinkaan viljavan Sardinian[4] runsaita satoja, ei helteisen Kalabrian[5] suosittuja karjalaumoja, ei kultaa, ei Indian norsunluuta,[6] eikä niitä maisemia, joita Liris,[8] tuo tyven joki, vienolla virrallansa uurtelee. Leikelkööt ne, joille Onnetar sen on suonut, Kaleen[9] viiniköynnöksiä sirpillänsä, juokoon myös rikas kauppijas kultamaljoistansa viiniä, jota hän on vaihtanut Syrian tavaroilla,[10] itse jumalainkin suosimana, koska hän, näet, kolmasti ja neljästi vuodessa ilman vaaraa viiltelee Atlantin[11] aaltoja. Minun ruokani ovat oliivimarjat, maksanohdake ja helposti-sulava koirannauris. Oi Latous![12] Minä rukoilen sinua: suo minun sekä ruumiin että sielun puolesta terveenä

nauttia sitä, mitä olen hankkinut; älä salli minun viettää vanhoja päiviäni[13] ylenkatseessa,[14] äläkä runolahjan[15] puutteessa!

32 Laulu.

Lyyrylle.[1]

Meitä vaaditaan laulamaan — jos siis joutohetkinäni siimeksessä kerallasi[2] olen laulanut jotakin sellaista, joka pysyy katoamatta sekä tämän vuoden että useampiakin[3] — niin, hyvä! laulappa siis latinalainen[4] laulu, oi lyyryni, sinä, jota ensiksi soitteli Lesboksen kansalainen,[5] joka, vaikka hän oli kylläkin uljas taistelutantoreella, kuitenkin joko aseiden kalskeessa tahi kiinnitettyänsä myrskyn mättimän laivansa[6] kosteaan rantaan, lauleli Liberistä,[7] Runottarista,[8] Venuksesta[9] ja aina hänessä riippuvasta Pojasta[10] sekä tuosta mustain silmäinsä ja mustan tukkansa tähden pulskasta Lykuksesta.[11] Oi lyyryni! Sinä Foebuksen[12] kaunistus ja ylijumala Jupiterin[13] atrioissa suotuisa soittokalu,[14] sinä vaivain viehättävä lievitys, ole minulle suotuisa, milloin vaan oikein sinua avukseni anon!

33 Laulu.

Albius Tibullukselle.[1]

Oi Albius! Älä sure, muistellesasi liian paljon tylyä Glykeraa, äläkä virittele surullisia valitusvirsiä siitä, jotta nuorempi, vastoin annettua vakuutusta, näyttää sinua viehättävämmältä. Matalalta otsaltansa[2] kaunis Lykoris palaa rakkaudesta Kyrusta[3] kohtaan; Kyrus taas kääntyy ynsään Foloen puoleen. Mutta ennen vuohet yhtyvät apulialaisiin susiin,[4] kuin Foloë hairahtuu riettaan rakastajansa seurassa. Niin on päättänyt Venus, jota huvittaa julmalla leikillä yhdistää erilaiset luomat ja luonteet vaski-ikeensä alaisiksi. Minua itseäni on, jalomman[5] Venuksen lähestyessä, vapautettu Myrtale pidättänyt lemmenpauloissa, paljoa tulisemmin, kuin Kalabrian lahtia kiemuroivan[6] Hadrian meren laineet.

34 Laulu.

"Itsellensä" (ad se ipsum).[1]

Minua, jumalain lienteää ja veltoa palvelijaa, kun olin hairauksissa, tuntiessani mieletöntä viisautta, minua pakoitetaan nyt kääntämään purjeeni takatuuleen sekä jälleen kulkemaan hylkäämäni suuntaan: sillä Diespiter,[2] joka usein halkoo pilvet välähtelevällä salamallansa, on ajanut halki kirkkaan ilmakehän tömistävillä hevosillansa ja kiitävillä vaunuillansa, jotta[3] raskas maa ja juoksevat joet, jotta Styx[4] ja vihattavan Taenaruksen[5] kauhistava asunto sekä atlantilainen maanääri[6] tärisee. Jumala voi tehdä pienen suureksi ja alentaa ylhäisen, tuomalla päivänvaloon hämärät seikat: täältä on ahnas Onnetar vinkuvalla vihinällä[7] riistänyt[8] kuningasruunun, tuonne taas hän iloitsee sen asettaneensa.[8]

35 Laulu.

Antiumin Onnettarelle.[1]

Oi jumalatar![2] Sinä, joka hallitset ihanaa Antiumia;[3] sinä, joka olet sekä tehokas koroittamaan kuolevaisen alimmaltakin arvo-asteelta että muuttamaan komeat voittosaatot hautijaiskulkueiksi; sinua lähestyy köyhä maan asukas levottomalla rukouksella, sinua, oi meren valtijat, lähestyy se, jokatahansa bithynialaisella[4] aluksella kulkeneekin Karpathus-mertä.[5] Sinua kavahtaa villi Dakialainen,[6] sinua pelkäävät kuljeskelevat Skythalaiset,[7] sinua sekä kaupungit että kansat ynnä sotaisia Latium, samoin muukalaiskuninkaiden äidit ja purpuraan puेतut itsevaltijaat, että väkivaltaisella jalallasi syökset kumoon pystytetyn patsaan[8] tahi että lukuisa väkijoukkio yllyttää hidastelevia: "aseisin!" "aseisin!" ja kukistaa heidän valtansa. Edelläsi käy aina tuo ankara Välttämättömyys, kantaen väkinauloja ja nalkkeja vaskisessa kädessänsä; eipä puutu häneltä vahva

hakakaan, eikä sulava lyijy. Sinua kunnioittavat Toivo ja tuo valkeaan huntuunsa verhottu, harvinainen Rehellisyys, joka ei kieltäydy olemasta seuralaisenasia,[9] milloin vaan, muutettuasi asusi, vihastuneena jättänet mahtavain asunnot. Mutta epäluotettava yleisö ja petollinen portto pakenevat; ystävät erivät, tyhjennettyänsä maljat sakoinensa, ollen liian viekkaat yhteisesti kantamaan iestä. Suojele Caesaria, tämän aikoessa lähteä sotaretkelle Britannialaisia, maailman äärimmäisiä asukkaita vastaan, sekä tuota verestä nuorukaislaumaa,[10] josta on tuleva pelko Itämaalaisille ja Punasenmeren rantalaisille. Voi, voi! Minua hävetyttää arpemme, rikoksemme ja veljemme.[11] Mitä me, tämä karaistu miespolvi, olemme karttaneet? Minkä jumalattoman työn olemme jättäneet tekemättä? Mistä on nuorisomme, pelosta jumalia kohtaan, pidättänyt kätensä? Mitä alttareja on se säästänyt? Oi jospa uudella alasimella teroittaisit tuon tylsyneen miekan jälleen, Massagetalaisten[12] ja Arabialaisten[13] kauhuksi!

36 Laulu.

Plotius Numidalle.[1]

Sekä suitsutuksella että kielisoitimilla[2] että vasikan luvattulla verellä tekee minun mieleni sovittaa Numidan suojelusjumalat, hänen, joka nyt, palattuansa terveenä äärimmästä Hispaniasta,[3] suikkaa useita suuteloja hyville ystävilensä, kuitenkin ei kellekään useampia, kuin rakkaalle Lamialle,[4] muistellensa saman hoitajan hulpiloissa kulunutta lapsuuttansa ja samalla kertaa muutettua toogaansa.[5] Älköön mikään armas päivä kaivatko liidunmerkkiä:[6] älköön olko mitään määrää esille-tuodulla kaksikorva-astialla; älköön, Salilaisten tapaan,[7] olko mitään lepoa jaloilla; älköön äsmälti-juova Damalis[8] voittako Bassusta thrakialaisissa ylellisjuominkeissa;[9] älköön puuttuko ruusuja atrioista:[10] älköön pysyväinen persilja, älköön lakastuva lemmenkukka! Kaikki ovat kääntävät raukeavat silmänsä Damaloksen puoleen; eikä Damalis, kiinteämmin[11] kuin seipäilevä seiniläs, ole eroava uudesta ihailijastansa.

37 Laulu.

Tovereille.[1]

Oi toverit! Nyt pitää juoda,[2] nyt vapain jaloin polkea maata; nyt olisi aika kaunistaa jumalain patja saliarisilla ruokalajeilla.[3] Ennen oli väärin tuoda esille Caekubus-viiniä[4] esi-isäin viinivarastoista,[5] konsa kuninkatar taudin tahraamine, häpeällisine miesjoukkoinensa[6] valmisteli mieletöntä perikatoa Kapitoliumille[7] ja häviötä valtakunnalle, määrästä tietämättömänä toivoessansa kaikkea[8] ja ihanasta onnesta päihtyneenä. Mutta hänen raivoansa hälvensi yksi, tulesta tuskin pelastettu laiva;[9] hänen Mareotikus-viinistä[10] riehuvan mielensä käänsi todelliseen pelkoon Caesar,[11] airoin ahdistamalla häntä[12] hänen paetessansa Italiasta[13] — kuten haukka[14] arkoja kyyhkysiä tahi rivakka metsästäjä jänistä Haemonian[15] lumi-aavikoilla — pannaksensa kahleisin[16] tuon onnettoman hirviön, joka,[17] haluten jalosti kuolla, ei akkamaisesti pelännyt miekkaa, eikä kiitävällä laivastolla etsinyt salaisia[18] rantoja,[19] vaan uskalsi loistavin silmin katsella kukistettua palatsiansa ja rohkeasti kosketella julmia käärmeitä, imeäksensä niistä ruumiisensa mustaa myrkkyä,[20] päättämästensä kuolemasta vieläkin rajumpana: koska hän, korkea-arvoinen nainen, katsoi luonnollisesti karsain silmin julmia Liburnilais-aluksia,[21] kuljettamaan itseänsä alhaisesti[22] loistavassa voittosaatossa.

38 Laulu.

Palvelijallensa.[1]

Oi poika! Minä paheksun persialaisia[2] valmistuksia; minua eivät miellytä niinillä[3] sidotut seppeleet. Ole tiedustelematta, missä paikassa myöhäinen ruusu löytyy! Älä puuhaile mitään yksinkertaisen myrtin lisäksi — siitä minä pidän huolta:[4] sillä myrtti sievistää somasti sekä sinua, joka olet palvelija, että minua,[5] joka maisteskelen maljaani tiheälehtisen viinipuun siimeksessä.

TOINEN KIRJA

1 Laulu.

K. Asinius Polliolle.[1]

Sinä käsittelet kansalaislevottomuuksia[2] aina Metelluksen konsuli-ajoista asti;[3] sinä sodan syitä, sen virheitä ja vaiheita; sinä Onnettaren ilveilyä,[4] ylimysten turmiollisia ystävyysliittoja[5] ja noita aseita, jotka ovat tahratut vieläkin sovittamattomalla verellä — todellakin vaarallisesta onnenkoetuksesta ainehikas tehtävä[6] — ja astuskelet petollisen tuhan alla kytevässä mujussa. Hiukan aikaa olkoon tuo yksitotisen murhenäytelmän Runotar[7] etäällä teattereistamme! Mutta heti kun olet säntilleen seliteltyt tapaukset,[8] jatka jälleen suuri-arvoista työtäsi kekropialaisen[9] murhenäytelmän tapaan, oi Pollio, sinä surullisten syytteen-alaisten[10] ja neuvottelevan senaatin erinomainen turva; sinä, jolle laakeriseppele voittosaatossa Dalmatian valloittamisen johdosta[11] on tuottanut ikuisen kunnian! — Nytpä välehen halkaiset korvani sotatorvien uhkaavalla törmällä: jo koukerotorvet räikkyvät; jo aseiden välke säikäyttää arat hevoset ja synkistää ratsastajain muodot. Jo luulen kuulevani nuot jalot, kunniakkaalla pölyllä tahritut päälliköt ja koko maanpiirin lannistetuiksi, paitsi Katon miehevää mieltä. — Juno[12] ja jok'ainoa jumalista, joka, suosien Afrikalaisia, voimattomana oli paennut tästä kostamattomasta maasta[13] on tuonut voittajain jälkeläisiä sovitushriksi Jugurhalle.[14] Mikä latinalaisella[15] verellä höystytetty kenttä on hautakummuillansa todistamatta noita kauheita taisteluja ja tuota aina Medialaistenkin[16] kuulemaa Hesperian[17] hävityksen ryskettä? Mitkä virrat tahi mitkä joet ovat tietämättä tuosta surkuteltavasta sodasta? Minkä meren Daunian[18] verilöyly on pitänyt punaamatta? Mikä merenranta on vapaa verestämme? — Mutta, oi rohkea Runotar, älä ole leikkiä laskematta, äläkä enää ryhdy keolaisen[19] murherunoelman muodostukseen, vaan käy kerallani Dionen luolaan[20] ja virittele vieressäni sointuisampia[21] säveliä.

2 Laulu.

K. Sallustius Krispukselle.[1]

Oi Sallustius Krispus, sinä, joka nureksit rahaa![2] Hopealla ei ole mitään hohtoa,[3] itaran maan poveen kätkeä, [4] joll'ei se kiillä ajanmukaisesta käytännöstä. Maailman ajat[5] on elävä Prokulejus, [6] joka on tunnettu isällisestä mieli-alastansa veljiänsä kohtaan:[7] häntä on jälkeenjäävä maine kannatteleva iäti-uupumattomalla siivellänsä.[8] — Laajemmalle olet levittävä valtaasi, masentamalla ahnaan mielesi,[9] kuin jos yhdistäisit Libyan[10] kaukaiseen Gadeesen[11] ja kumpikin Punilainen[12] palvelisi ainoastaan sinua. Kauhistava vesitauti yltyy, saaden hillitsemättä noudattaa himojansa, eikä saa janoansa sammumaan, joll'ei itse taudin syy väisty verisuonista ja vesinen velttous kalvakasta ruumiista. Rahvaan mielipiteestä poikkeava Virtus eroittaa onnellisten luvusta tuon Kyruksen valtaistuimelle[13] jälleen-asetetun Fraateen[14] ja totuttaa kansan käyttämään vääräiä nimityksiä, uskoen varman valtikan ja kuningasruunun[15] sekä lakastumattoman laakeriseppeleen ainoastansa sille, joka voi tähystellä äärettömiä rahaläjiä, taaksensa vilkaisuun.[16]

3 Laulu.

Kvintus Delliukselle.[1]

Muistappa säilyttää maltillista mieltä vastoinkäymisissä, samoin liiallisesta ilosta hillittyä[2] myötäkäymisissä, oi Dellius, sinä, jonka kuitenkin täytyy kuolla, joko sitten elät surullisena kaiken ikäsi tahi, loikuen etäisellä nurmikolla[3] juhlapäivät päähänsä, huvitteleikset parhaalla Falernus-viinillä.[4] Missä suuren suuri petäjä ja vaalehtava poppeli mieluisasti oksistansa muodostavat vieraita-verhoavan varjon ja missä livakas vesi puikeltelee, lirstäksensä kiertelevässä purossa, tänne käske tuomaan viiniä ja voiteita sekä pian-kauhtuvia, ihania ruusun[5] kukkia, niin kauan kun tilaisuus, ikä[6] ja kolmen Sisaren[7] mustat[8] langat sen sallivat. Sinun täytyy kerran jättää ostamasi puistot, kartanos[9] ja maatalosi, jonka maisemia kellertävä Tiber[10] huuhtelee; sinun täytyy jättää kaikki, ja perillinen on anastava läjiin ladotut aarteesi. Oletko rikas ja ikivanhan Inakhuksen[11] jälkeläinen tahi köyhä, vieläpä alhaisesta säädystä ja oleskelet taivasalla — siitä ei ole mitään väliä: tuon säälimättömän Orkuksen[12] saaliiksi sinä kumminkin joudut. Meidän kaikkein täytyy kokoutua samaan paikkaan: onnenuurnassa

pudistellaan meidän kaikkein arpa, joka ennemmin tahi myöhemmin lankee ja määrää meidät veneesen,[13] ikuiseen maanpakoon vietäviksi.

4 Laulu.

Xanthias Fokeukselle.[1]

Älköön olko sinulle häpeäksi rakkaus orjattareesi,[2] oi Xanthias Fokeus! Orjatar Briseis liikutti kerran vaalevalla värillänsä kopeata Akhillesta. Vankitun Tekmessan[3] muoto viehätti Ajaxia, Telamoninpoikaa, hänen omaa herraansa. Atrides[4] hehkui keskellä juhlakulkuansakin rakkaudesta ryöstettyyn tyttöön, kun vihollisen sotajoukot olivat sortuneet thessalialaisen voittajan[5] käsiin ja surmattu Hektor[6] oli jättänyt Pergamumin[7] uupuneille Kreikkalaisille helpommin hävitettäväksi. Sinä et voi tietää, tokko keltakiharaisen Fylliksen varakkaat vanhemmat kunnioittavat sinua vävyinänsä: [8] varmaankin hän huolehtii suurta sukuansa ja Penatiensa[9] tyylyttä. Ole vakuutettu siitä, ett'ei tuo hellimäsi hemppukka ole voinut polveutua konnamaisesta roistorahvaasta ja ett'ei niin uskollinen ja omaa etuansa katsomaton ole voinut syntyä äidistä, jota sinun tarvitsee hävetä. Ihastumatta ylistelen minä hänen käsivarsiansa, hänen muotoansa ja pyöreitä pohkeitansa; ole epäilemättä[10] enää sitä, jonka ikäkausi on kiiruhtanut päättämään kahdeksatta lustrumiansa![11]

5 Laulu.

Lalagen rakastajalle.[1]

Hän ei vielä jaksa kantaa iestä nöyryytetyllä[2] niskallansa, ei vielä tehdä toverin[3] tehtäviä, eikä sietää kiimassansa riehuvan härän painoa. Pitkin viheriöitseviä kenttiä liehuu sinun hiehosi mieli; hiehosi, joka milloin huojentaa kovaa kuumaansa joissa,[4] milloin taas haluaa leikkiä vasikkain keralla kosteassa pajukossa. Lakkaa himoitsemasta kypsymätöntä viiniköynnöstä: pian on purpuralta punertava syksy tasaava sinulle sinertäviä terttujansa. Pian on se seuraava sinua; sillä aika kuluu rajusti ja lisää hänelle ne vuodet, jotka sinulta riistää. Pian on Lalage julkein otsin pyytävä aviomiestäkin pauloihinsa, viehättävämpänä kuin arka Foloë, kuin Khloris, joka vahanvalkealta niskaltansa loistaa samoin kuin kirkas kuu, joka yö-aikoina kuumottaa meren ulapalla, tahi kuin gnidolainen Gyges;[5] ja tämän jos asettaisit tyttöjen joukkoon, niin pettäisi tuo hajallisilta hapsiltansa ja epäselvältä muodoltansa salainen eroitus[6] ihmeellisesti nuo teräväjärkiset vieraat.

6 Laulu.

Septimiukselle.[1]

Oi Septimius, sinä, joka aijot käydä kanssani Gadeesen[2] ja noiden iestämme kantamaan tottumattomani Kantabrialaiisten maahan[3] sekä muukalaisille Syrteille,[4] missä maurilainen aalto alati pauhaa! Oi, jospa tuo argolaisen asukkaan[5] perustama Tibur olisi vanhuuteni[6] asuinpaikka, oi jospa se olisi päämäärä minulle meri- ja maamatkoista sekä sotapalveluksesta uupuneelle! Mutta jos tylt Parkat estävät minut sieltä,[7] niin menen tuolle hienovillaisista lampaistansa herttaiselle Galaesus-joelle[9] ja lakonialaisen Falantuksen hallitsemille maaseuduille.[10] Tuo maailman kolkka[11] on minulle kaikista suotuisin; siellä hunaja vetää vertoja Hymettus-hunajalle[12] ja öljypuun marja kilpailee Venafrumin[13] vihannan marjan kanssa; siellä Jupiter[14] lahjoittaa pitkän kevään ja lauhkeita talvia; siellä satoisaa Bakkhusta[15] suosiva Aulon[16] ei laisinkaan kaiheksu Falernus-rypäleitä. Tuo paikka[17] ja nuo hedelmälliset kummut kutsuvat meitä sinne; siellä olet sinä velvoitetuilla kyynelilläsi kostuttava ystäväsi, runoilijan, vieläkin tulista tuhkaa.[18]

7 Laulu.

Pompejus Varukselle.[1]

Oi sinä, joka usein kerallani jouduit mitä suurimpaan vaaraan, kun Brutus oli sotaväen päällikkönä! Kuka on sinut kansalaisena[2] jälleen lahjoittanut isäisi jumalille ja Italian taivaalle, oi Pompejus, sinä

ylin ystävästäni, sinä, jonka seurassa usein olen viettänyt pitkänlaisen päiväni viinin ääressä, seppelöitynä Syrian malobathrum-öljystä[3] kiiltäviltä kiharoiltani? Sinun seurassasi olen kokenut Filippin[4] tappelun ja nopean paon, jätettyäni onnettomasti kilpeni, kun urhollisuus[5] oli lannistunut ja yhä uhkaavat viholliset leuoin koskettelivat häpeällä tahrattua[6] maata. Mutta minut, peloissani, tempasi nopeasti Merkurius[7] vihollisten keskitse paksuun pilveen; sinut taas ahmaiseva aalto valkopäissä vaahdoissansa saattoi jälleen sodan riehunaan.[8] — Valmista siis velvollinen atria Jupiterille; laske laakeripuuni siimekseen[9] tuo pitkällisestä sotapalveluksesta uupunut kylkesi, äläkä säästä varallesi määrättyjä maljoja! Täytä aina partaita myöden nuot kiiltävät kolpakot unhoitustuottavalla[10] Massikus-viinillä;[11] vuodata öljyä noista avarista karinkaukaloista! Kuka tahtoo kiiruusti sitoa seppeleitä tuoreista persiljoista tahi myrteistä? Kenen Venus[12] on määräävä juomingin kuninkaaksi? Minä en riehu järjellisemmin kuin Edonilaisetkaan:[13] minusta on hauska hurjailla, saatuani ystäväni jälleen takaisin.

8 Laulu.

Barinelle.[1]

Joll'ei koskaan mikään tunnonvaiva väärästä valasta olisi haitannut sinua, oi Barine; jos sinä mustan hampaan tahi yhden ainoan kynnen kautta saisit häväistystä, niin todellakin uskoisin[2] sinua; mutta samalla kun olet velvoittanut valapattoisen pääsi lupauksiin,[3] loistat sinä paljoa kauniimpana ja esiydyt julkisesti nuorukaisten yleiseksi levottomuudeksi.[4] Sinulle on eduksi pettää äitisi haudattu tuhka[5] ja koko öinen taivas tuikkivine tähtinensä[6] sekä kolkosta kuolemasta vapaat[7] jumalat. Tätä nauraa — luulen minä — itse Venus, tätä nauravat myös yksinkertaiset Nymfat[8] ja tuo julma Cupido, joka aina teroittaa säkeneviä nuoliansa verisellä sieralla. Ajatteleppas tähän lisäksi, että sinua varten kasvaa koko nuoriso, kasvaa uudeksi orjakunnaksi, eivätkä edelliset jätä jumalattoman herrattarensa taloa, vaikka he usein ovat uhanneetkin.[9] Sinua pelkäävät äidit nuorten poikainsa tähden; sinua itarat vanhukset ja nuot onnettomat,[10] nykyään naidut vaimot, että sinun henkäyksesi[11] on pidättelevä heidän aviomiehiänsä.

9 Laulu.

Valgiukselle.[1]

Oi rakas Valgius! Rankkasateet eivät alinomaa herahtele pilvistä ryöttäisille pelloille, eivätkä mylleröivät myrskyt vello Kaspian mertä; jähmeä jää ei kaikkia kuukausia ole sulamatta Armenian ylängöillä,[2] eivätkä Garganuksen[3] tammikot nuoku Akviloin[4] vaikutuksesta, eivätkä vuorisaarnet varista lehtiänsä; mutta sinä vaivaat alinomaa itkusävelin Mystes-vainajaa,[5] eikä sydämestäsi lähde lemmittysi kaipuu,[6] ei Iltatähden noustessa, eikä sen paetessa nopeasti-nousevan auringon säteitä. Eihän edes tuo kolme ihmisikää elänyt vanhus[7] koko ikäänsä vaikeroinnut armasta Antilokhusta,[8] eivätkä nuorta Troilusta[9] iänkaiken itkeneet hänen vanhempansa ja frygialaiset sisarensa. Lakkaa vihdoinkin akkamaisista valituksistasi ja laulelkaamme ennemmin Caesar Augustuksen uusista voitoista[10] ja kolkosta Nifates-vuoresta[11] sekä, miten Medialais-joki,[12] luettuna lannistettujen kansakuntain jokien joukkoon, masentuneena vierittelee pienempiä pyörteitä ja miten Gelonilaiset[13] määrätyn rajan sisäpuolella ratsastelevat[14] tiukilla tantereillansa.[15]

10 Laulu.

Licinius Murenalle.[1]

Ymmärtäväisemmin[2] olet nauttiva elämäsi, oi Licinius, pyrkimättä alinomaa aavalle ulapalle ja, arkamaisesti välttellessäsi myrskyjä, liiaksi lähestymättä vaarallista[3] rannikkoa! Kuka hyvänsä rakastaa kultaista kohtuutta, hän varovasti välttää rappiolle-joutuneen mökin siivottomuutta, hän älykkäästi pidättyy kateutta-herättävästä palatsista. Useammin[4] tuulet nuokuttavat suuren suurta petäjää ja korkeat tornit kaatuvat raskaammalla rymäyksellä sekä ukonnuolet iskevät vuorien huippuihin. — Hyvin varustettu[5] sydän toivoo vastoin-, pelkää myötäkäymisissä toisenlaista kohtaloa. Noita kauheita myrskyjä tuo[6] Jupiter[7] tavantakaa, mutta hän sama ne poistaakin. Jos nykyinen tilasi on tiukka, ei se sentään vast'edes ole niin oleva. Apollo herättää joskus vaienneen Musan[8] lyyryllänsä, eikä aina jännitä joustansa. Näyttäy vastoinkäymisissä miehekkääksi ja uljaaksi; mutta kääri[9] viisaasti

myös ko'ommalle nuot liiallisen myötätuulen pullistamat purjeesi.

11 Laulu.

Kvintius Hirpinukselle.[1]

Oi Kvintius Hirpinus! Mitä ajattelee sotainen Kantabrialainen,[2] mitä Skythalainen,[3] jonka välillä-oleva Hadrian meri[4] eroittaa täältä — jätä se tiedustelematta, äläkä ole levoton vähän-vaativan elämän tarpeista. Ihana nuoruus ja sulo väistyvät, kun koruton vanhuus[5] poistaa leikillisen lemmen ja keveän[6] unen. Eihän kevään kukilla aina ole samaa somuutta, eihän punertava kuu aina kuumota samalla muotoa. Miksi vaivaat liian heikkoa[7] mieltäsi ikuisilla tuumilla? Miksi emme, joko korkean vaahteran tahi tämän petäjän juurella,[8] loikuen huolelta niin ja näin,[9] maistele maljaamme, koska se meille on luvallista, harmailta hapsiltamme haiskahtaen ruusunlemulta[10] ja voideltuina assyrialaisella[11] nardus-öljyllä? Evius[12] poistaa kalvavat huolet. Kuka poika jäähdyttää nopeammin sivuitse-virtaavalla vedellä nuot kiihdyttävät Falernus-kolpakot? Kuka viekoittelee tuon etäällä-asuvan Lyde-porton hänen kopistansa? Hyvä siis! Hän kiiruhtakoon tänne norsunluisine lyyryinensä, Lacaenan[13] tavoin koruttomat kiharat solmuun sidottuina!

12 Laulu.

Cilnius Maecenaalle.[1]

Älä vaadi minua sovittelemaan kitarani sulosäveliin villinomaisen Numantian pitkällisiä sotia,[2] älä hirmuista Hannibalia,[3] älä punilaisella verellä punattua Sicilian mertä,[4] älä villedä Lapitheja,[5] älä viiniin-vaipunutta Hylaeusta,[6] äläkä Herkuleen[7] kädellä masennettuja Telluksen nuorukaisia,[8] joilta uhkaavan vaaran vuoksi itse tuon vanhan Saturnuksen[9] asuntokin tärisi; mutta sinä, oi Maecenas, sinä olet paremmin suorasanaisella kertomuksella[10] ylistelevä Caesarin taisteluja ja kuvaileva noita uhkaavia[11] kuninkaita, joita kuljeteltiin[12] pitkin katuja.[13] Minut velvoitti Musa[14] laulamaan herratar Likymnian[15] lempilauluja, hänen kirkkaasti-säihkyivistä silmistänsä ja keskinäisiin rakkauksiin aivan altiista sydämestänsä; hänen, jonka vallan hyvin sopii pistää jalkansa piirihyppyihin, kiistellä piloillansa ja leikkiessänsä, pyhän Dianan[16] juhlapäivänä, kiertää käsivartensa sirojen neitosten kaulaan. Tokkopa kaiken sen, mitä oli äveriäällä Akhaemeneella,[17] tokkopa viljavan Frygian mygdonilaiset[18] aarteet, tokkopa Arabialaisten täysinäiset aitat — tokkopa kaikki nämät tahtoisit vaihettaa Likymnian kiharoihin, silloin kun hän kääntää niskansa tulisille suuteloille tahi hellällä tylyydellä kieltää sen, jonka hän kuitenkin mieluummin, kuin itse vaatija, iloitsee itseltänsä riistettävän, välistepä itsekin ennalta haluaa riistää.

13 Laulu.

Puulle, jonka iskusta hän oli kuolemaisillansa.[1]

Oi puu! Sekä onnettomana päivänä on sinut istuttanut se, kukatahansa sen ensiksi lienee tehnytkin, että jumalattomalla kädellä hoitanut jälkeläisten turmioksi ja seudun häpeäksi; hänen voisin uskoa sekä murtaneen isältänsä niskan että öistä aikaa tahranneen sisäkammiot kesti-ystävän verellä; hän on käyttellyt sekä kolkhilaista myrkkyä[2] että mitä törkeätä tahansa missäkin voitaneen keksiä, joka istutti alueelleni sinut, oi katala puu, joka olit kaatumaisillasi viattoman herrasi päähän! — Mitä kunkin pitää välttää, siitä ei ihminen milloinkaan joka hetki ole kyllin varma. Punilainen merimies[3] kammoksuu Bosporusta,[4] eikä varo kovia kohtauksia muualla kauempana olevankaan: sotilas[5] pelkää Parthialaisen[6] nuolia ja nopeaa perääntymistä, Parthialainen taas kahleita ja Italian sotavoimaa: mutta odottamaton kuolon voima on temmannut ja tempaa vastakin sukukunnat mukaansa. — Miten näkemäisilläni olin synkän Proserpinan[7] valtakunnan, tuomio-istuimella istuvan Aeakuksen[8] autuasten etäiset asunnot,[9] tuon aeolialaisella[10] kitaralla kotiseutunsa neitosia vaikeroitsevan Sapfon[11] ja sinut, oi Alcaeus,[12] juurin-jaksain kultakanteleellasi lauleskelevan hirveistä haaksirikoista, paon kovista kohtauksista ja sodan raakamaisista rasituksista! Ihmetellen kuuntelevat varjot näiden kummankin[13] laulavan kaikkea sellaista, joka ansaitsee pyhää hiljaisuutta; mutta harrasta hartaammin kuuntelee[14] tuo hartioiltansa taaja joukko[15] kerrottavan taisteluista ja hirmuhallitsijain karkoittamisista. Mitä kummaa? Heti kohta, noista lauluista ällistyneenä, laskee tuo satapäinen peto[16] mustat korvansa lotkollensa ja nuo Eumenidein[17] kiharoihin kiemuroitit

käärmeet tointuvat jälleen. Vieläpä sekä Prometheus[18] että Pelopsin isä,[19] tuon sulaisen soiton hurmaamina, unhoittavat vaivansa, eikä Orionkaan[20] huoli hätyytellä jalopeuroja, eikä arkoja ilveksiä.

14 Laulu.

Posthumukselle.[1]

Voi Posthumus, Posthumus! Vuodet vierivät nopeasti tiehensä, eikä hurskautesi voi viivytellä kurttuja kasvoiltasi, eikä lähestyvää vanhuutta,[2] eikä säälimätöntä kuolemaa; ei, ystäväni, vaikka joka päivä, joka kuluu, kolmellasadalla härällä koettaisit hyvillä hetytymätöntä Plutoa,[3] joka kiusaa kolmiruumiista Geryonia[4] ja Tityosta[5] noissa kauheissa aalloissansa, joiden ylitse nähtävästi meidän kaikkein, jotka elämme tämän maailman hedelmistä, on purjehdittava, lienemme sitten kuninkaita tahi köyhiä maan asukkaita. Turhaan olemme karttavat veristä Marsia[6] ja kohisevan Hadrian[7] meren murtuneita aaltoja; turhaan olemme syksykaudet varovat tuota ruumiillemme epäterveellistä Austeria.[8] Meidän täytyy käydä tuolla hirvittäväällä, hitain juoksuin kiertelevällä Kokytus-joella[9] ja Danauksen[10] pahanmaineisen suvun sekä pitkään pakkotyöhön tuomitun Aeoluksen jälkeläisen, Sisyfuksen[11] luona. Sinun täytyy jättää maisemasi ja kartanosi sekä hellä puolisisi; eikä yksikään noista puista, joita kasvattelet, ole seuraava lyhyt-ikäistä isäntäänsä, paitsi nuo vihattavat kypressit.[12] Sinua itseäsi onnellisempi[13] perillinen on nauttiva sinun sadankin salvan takapuolella säilytetyt Caekubus-viinisi ja kostuttava laattiasi[14] nesteellä,[15] jota parempaa ei käytetä ylipappein upeissa atrioissa.

15 Laulu.

Aikakautensa Ylellisyydelle.[1]

Kohta nuo muhkeat[2] rakennukset jättävät enää muutamia maakaistaleita auran varalle, kohta saadaan kaikkialla nähdä laajempia kalalammikkoja, kuin Lukrinus-järvi,[3] ja köynnöksetön vaahtera[4] työntää jalavat tieltänsä. Vieläpä orvokkipenkit, myrtit ja joukko hyvänhajuisia kukkia levittävät lemuansa öljyjuustoihin, jotka tuottivat satoa entiselle omistajallensa; sitäpaitsi tuuhea-oksainen laakeripuu[5] estää auringon polttavat säteet. Niin ei ollut Romuluksen,[6] eikä pitkätukkaisen Katon[7] laeissa määrätty; niin ei ollut esi-isäin elämäntapa. Heidän yksityinen omaisuutensa oli pieni, yhteinen sitävastoin suuri; ei mikään yksityisillä kymmenjalan-mittapuilla määritetty pylväskäytävä ollut viileään pohjaan päin,[8] eivätkä lait sallineet halveksia tilapäistä turvetta, nuo lait, jotka velvoittivat koristelemaan kaupunkeja ja jumalain temppelejä[9] yhteisellä kustannuksella ja hakatulla kivellä.

16 Laulu.

Pompejus Grosfukselle.[1]

Tuulilakkoa rukoilee jumalilta tuo aavalla Aegaeen ulapalla hätääntynyt merimies, kun synkkä pilvi on pimittänyt kuun, eivätkä taatut[2] tähdet tuika merimiehille; rauhaa rukoilevat nuot sodassa raivot Thrakialaiset,[3] rauhaa nuot viineltänsä komeat Medialaiset,[4] tuota rauhaa, oi Grosfus, joka ei ole kaupan kalliilla kivillä, ei purpuralla, eikä kullalla. Sillä eivät mitkään aarteet, eikä konsulin henkivartija[5] kykene karkoittamaan mielen surkuteltavaa levottomuutta, eikä noita huolia, jotka leijailevat pitkin korukattoja.[6] Onnellisesti elää niukastakin se, jonka yksinkertaisella pöydällä heloittaa kotoinen[7] suolakuppi[8] ja jolta ei pelko, eikä ahnas voitonhimo riistä keveää unta. Miksi puuhailemme paljon tämän lyhyen aikamme varaksi?[9] Miksi vaihetamme isänmaamme toisen auringon lämmittämän maihin? Kuka maanpakolainen saattaisi paeta omaa itseänsä? Kalvava huoli kiipee vaskivaruisiin laivoihinkin, eikä jätä ratsastajainkaan laumoja, vikkelimmin kuin hirvi tahi nopeammin kuin pilviä-nostava Eurus.[10] Nykyiseen tilaansa tyytyväinen mieli ei huolehdi siitä, mitä tulevaisuudessa on tapahtuva, ja tukahuttaa elämän katkeruudet hienolla hymyllä. Ei mikään ole kaikin puolin onnellista. Aikainen kuolema tempasi mainehikkaan Akhilleen;[11] pitkä ikä riudutti Tithonuksen;[12] mutta aika on kentiesi antava minulle sen, jonka sinulta on kieltänyt. Sinun ympärilläsi määkii satoja lammaslaumoja ja mylvii Sicilian lehmiä; sinulle hirtuu nelivaljakoksi luonteva tamma;[13] sinua vaatettavat kahdesti Afrikan purpuralla punatut villat; minulle taas on sanansa-pitävä Parka[14] suonut pienet tilukset ja kreikkalaisen Kamenan[15] hienon hengen sekä kyvyn halveksia

pahanilkistä rahvasta.

17 Laulu.

K. Cilnius Maecenaalle.[1]

Miksi vaivaat minua valituksillasi?[2] Ei ole jumalille eikä minulle mieleen, että kuolisit ennen minua, oi Maecenas, sinä elämäni kallein kaunistus ja paras pylväs! Voi! Jos odottamaton kuolon koura[3] tempaa sinut, joka olet osa henkeäni,[4] miksi viipyisin minä, toinen puoli, joka en enää olisi samanarvoinen,[5] enkä aivan kokonainenkaan? Sama päivä on saattava meidät kummankin perikatoon. Minä en ole vannonut väärin: "Menkäämme, menkäämme, kunhan vaan sinä astut edellä; varustakaamme toveruksina kulkemaan tuota viimeistä taivalta." Minua ei eroita sinusta tultasyöksyvän Khimaeran[6] henkäys, eikä satakäsinen Gyges,[7] vaikka tämä vastukseksi nousisikin; niin on mahtavan Justitian[8] ja Parkain[9] tahto. Joko minut[10] on nähnyt Libra[11] tahi kauhistava Skorpius, [12] tuo syntymähetken pahempi puoli,[13] tahi Kaprikornus,[14] Hesperian meren hallitsija; niin erinomaisesti kummankin meidän tähtemme sopivat yhteen. Sinut tempasi turvihinsa välähyttelevä Jupiter[15] tuon julman Saturnuksen[16] käsistä ja ehkäisi vinheän Fatumin[17] siipiä, kun lukuisa kansajoukko ilonsa innossa taputteli sinulle teatterissa kolmesti käsiänsä.[18] Minut olisi tuo päälaelleni kaatunut puunrunko surmannut,[19] joll'ei Faunus,[20] Merkuriuksen miesten[21] suojelija, olisi kädellensä keventänyt iskua. Muistappa toimittaa uhri ja rakentaa luvattu temppele;[22] minä tahdon teurastaa pienen karitsan.

18 Laulu.

Ahnaalle.[1]

Ei norsunluu, eikä kullattu korukatto hohda huoneessani,[2] eivät Hymettuksen palkit[3] paina noita äärimmässä Afrikassa[4] pälhittyjä pylväitä; enkä minä, tuntemattomana perillisenä, ole anastanut Attaluksen[5] kuningaslinnaa; eivätkä kunnialliset[6] turvatit kehää minulle Lakonian purpuraa.[7] Mutta minulla on rehellisyyttä ja runsas runosuoni; minua, vaikka olen köyhä, etsii rikaskin. Mitään enempää en jumalilta rukoile, enkä runsaampia lahjoja ano äveriäältä ystävältäni, sillä olen täysin tyytyväinen ainoastaan Sabinilais-tilaani. Aika kuluu päivä päivältä ja uudetkuut katoavat katoamistansa. Sinä annat marmoria hakattavaksi vielä hautasi partaallakin ja, muistamatta kuolemaasi,[8] rakennutat palatseja sekä puuhaillet siirtääksesi kauemmaksi[9] Bajassa[10] pauhaavan meren rantaa, vaikka oletkin kyllin rikas mannermaasta.[11] Mitä siihen sanot, että tuon-tuostakin hävittelet likimmän naapurisi kivipyykkejä ja ahnaana samoilet turvattisi rajain toiselle puolelle? Sekä mies että vaimo, kantaen sylissänsä isänsä jumalia ja repaleisin puettuja lapsiansa, karkoitetaan kodistansa. — Kuitenkaan ei mikään palatsi odota rikasta herraa varmemmin, kuin tuo saaliinhimoisen Orkuksen kaikille määrätty koti. Miksi puuhaillet enempää? Samoin aukenee maanpovi köyhälle, kuin kuningastenkin pojille: eikä Orkuksen vartija,[12] rahallakaan lahjottuna, ole tuonut lakaisin kavalaa Prometheusta.[13] Hän pitää kytkössänsä korskean Tantaluksen[14] ja koko Tantaluksen suvun;[15] hän tulee, kutsulla ja kutsumatta, huojentamaan vaivoista väsynyttä köyhää.

19 Laulu.

Bakkhukselle.[1]

Minä olen nähnyt Bakkhuksen[2] opettavan lauluja kaukaisilla kallioilla[3] — uskokaa minua, jälkeläiset! — ja opettelevat Nymfat[4] sekä vuohenjalkaiset Satyrukset[5] kuuntelevin korvin. Evoe![6] Sydämeni sykkyy vereksestä pelosta ja Bakkhuksesta täysinäinen rintani riemuitsee kammokkaasti. Evoe! Säästä, säästä minua, oi Liber,[7] sinä, jota täytyy pelätä painavan thyrsus-sauvasi[8] tähden! Minulla on lupa laulaa yksipäisistä Thyiadeista[9] ja viinin lähteestä sekä maitoa tulvailevista puroista ynnä siitä, miten hunaja heruu ontoista puunrungoista;[10] minulla on lupa laulaa myöskin tuosta onnellisen aviopuolen aina tähtiin asti kohoitetusta kaunistuksesta ja Pentheuksen[11] suuren suurella ryskeellä hävitetyistä hovista ynnä thrakialaisen Lykurguksen[12] perikadosta. — Sinä ohjaat jokien juoksut,[13] sinä muukalaisen meren aallot;[14] sinä, juovuspäissäsi, etäisillä vuorenharjanteilla rehellisesti[15] palmikoitset Bistonidein[16] kiharat kyykäärmeen-solmuun.[17] Sinä olet, kun Gigaatien[18] jumalaton joukko syöksyi yli korkeiden kukkulain Isäsi[19] valtakuntaan, jalopeuran

kynsin ja kauhistuttavin kidoin[20] törmäissyt takaisin Rhoetuksen,[21] vaikka sinua, jota kyllä kehuttiin taipuvaiseksi tansseihin, pilantekoon ja leikkiin, ei pidetty kyllin sopivana sotatoimiin; mutta kuitenkin olit sinä sama niin hyvin sodan kuin rauhankin kestäessä. Sinua, kultasarvella koristettuna, [22] tähysteli Kerberus,[23] pahaa tekemättä ja hienosti häntäänsä liehuttaen, ja poislähtiessäsi kosketti kolmikielisellä suullansa jalkojasi ja sääriäsi.

20 Laulu.

Cilnius Maecenaalle.[1]

Aivan oudon ja tukevan siiven avulla leijailen minä, kaksimuotoinen runoilija,[2] läpi selkeän ilmakehän; enkä viivy kauemmin maailmassa, vaan, kateutta kopeampana, jätän sen kaupungit. Minä, köyhäin vanhempain jälkeläinen, jota sinä, oi rakas Maecenas, kutsut luoksesi; minä en kuole, eikä minua vangitse stygilainen[3] aalto. Pian, pian karkea nahka liittyy säärieni ympärille ja minä muutun yläpuoleltani[4] valkeaksi linnuksi[5] ja hienot höyhenet kasvavat pitkin sormiani ja hartioitani. Pian käyn minä, sulosti-laulavana lintuna, nopeammin kuin Daedaluksen poika Ikarus,[6] pauhaavan Bosporuksen[7] rannalla, gaetulilaisilla Syrteillä[8] ja hyperborealaisilla[9] kentillä. Minut oppii tuntemaan Kolkhilainen[10] ja Dakialainen,[11] joka salaa pelkonsa Marsin laumain[12] suhteen, ja kaukaiset Gaelonit,[13] minut oppii tuntemaan taitava Iberialainen[14] ja Rhodanuksen[15] ääreinen asukas. Älköön kuuluko kalmanlauluja, älköön noita häpeällisiä murhe- ja valitusvoivotuksia tyhjissä[16] hautijaisissani! Hillitse huutoasi ja jätä joutavat vainajain[17] jumaloitsemiset siksensä!

KOLMAS KIRJA.

1 Laulu.

Ihmisten erilaisista riennoista.[1]

Minä vihaan vihkimätöntä[2] joukkoa ja suljen sen seurastani; vaietkaa hartaasti:[3] minä, Runotarten pappi, laulan tytöille ja pojille[4] lauluja, joita ei koskaan ennen ole kuultu. — Peljättävillä kuninkailla on valta omain alamaistensa[5] suhteen, mutta Jupiterilla[6] taas itse kuningasten, hänellä, joka on kuuluisa Gigaatein[7] kukistamisesta[8] ja joka viittauksellansa[9] mullistaa koko maanpiirin. Sattuu kyllä, että toinen henkilö laajemmalti kuin toinen asettelee istutuksia[10] vakoihinsa; tämä taas suurusukuisempana viranhakijana astuu Marskentälle,[11] toinen[12] kilpailee suuremmissa määrin tavoiltansa ja maineeltansa; toisella taas on lukuisampi joukko turvatteja; mutta samalla lailla Välttämättömyys[13] kuitenkin heittää arpansa niin ylhäisistä kuin alhaisistakin; kaikkein nimeä pudistellaan tuossa avarassa onnenuurnassa. — Sille, jonka jumalattoman päälaen yläpuolella riippuu paljastettu miekka,[14] sille eivät Sicilian ruokalajitkaan[15] voi hankkia hyvää ruoanhalua, sille ei lintujen laulu, eivätkä kitaran säveleet anna entistä unta takaisin. Vieno uni ei halveksi maalaisten mataloja majoja, ei varjoisaa rantaa, eikä länsituulien liehuttamaa Tempeä.[16] Sitä, joka haluaa ainoastaan sitä, mitä tarve vaatii, sitä ei huoleta myrskyävä meri, ei laskevan Arkturuksen[17] eikä nousevan Hoeduksen raivot puuskat; sitä eivät huoleta raesateen raiskaamat viinimäet, eikä tuloa-tuottamaton[18] maatilansa, kun puut syyttävät milloin vesitulvia, milloin ketoja-korventavia tähtiä,[19] milloin ankaria talvia. Kalat tuntevat meren supistuneeksi pohjaan lasketuista kivipadoista:[20] tänne upottaa urakoitsija palvelijoinensa, tänne mannermaahan kyllästynyt tilanomistaja, tavan-takaa kivimöhkäleitä;[21] mutta Timor[22] ja Minat[23] nousevat samaan paikkaan,[24] johon isäntäkin; synkkä Kura[25] ei väisty vaskivaruisestakaan kolmisoudusta ja istuu ratsastajankin selän takana. Mutta joll'ei Frygian marmori,[26] tahi tähtiä kirkkaampi purpuran käytäntö, tahi Falernus-viini, tahi akhaemenilainen[27] kostum-voide[28] huojenna surevaa, niin miksi koettaisin varustaa korkeaa etusaliani[29] kateutta-herättävillä pihtipielillä ja uuteen tapaan? Miksi vaihettaisin Sabinilaislaaksoni huolettavampiin omaisuuksiin?

2 Laulu.

Roman nuorisolle.[1]

Ankarassa sotakurissa karaistu nuorukainen[2] oppikoon tyytyväisesti kestäämään kovaa köyhyyttä; vieläpä hätyyttäköön hän, keihäältänsä peljättävänä ratsastajana,[3] noita villejä Parthialaisia[4] sekä viettäköön elämänsä taivasalla ja tukalassa tilassa![5] Kun sotivan itsevaltijaan[6] puoliso ja mieskuntainen[7] tytär näkevät hänet vihollisen muureilta,[8] huahtakoot he: "Voi, voi! Ett'ei tuo sotaan[9] harjaantumaton, kuninkaallinen sulhoni[10] ärsyttäisi tuota koskettaa vaarallista jalopeuraa, jonka raivo verenhimo syöksee keskelle verilöylyjä!" — Suloista ja kunniakasta on kuolla isänmaansa puolesta.[11] Kuolema ahdistaa arkaakin miestä, eikä säästä sotaan tottumattomakaan nuorison polventaiteita, eikä arkaa selkää.[12] Hyve, joka ei tiedä häpeällisestä epäyksestä, loistaa tahraamattomin kunnioin, eikä nosta eikä laske tapparoitansa[13] kansan suosion[14] mielivallan mukaan. Hyve, joka avaa taivaan niille, jotka kuolemattomuutta ansaitsevat,[15] raivaa itsellensä tien pitkin muilta kiellettyä uraakin ja halveksien, pakenevin siivin, jättää halvat kansalaumat sekä kostean maan. — Hartaalla äänettömyydelläkin on varma palkkionsa.[16] Minä kiellän sen, joka on ilmaissut Cereen[17] salaisen palveluksen, olemasta kanssani samojen kattojen suojassa tahi astumasta särkyväiseen alukseen. Usein on tuo polkuna-pidetty[18] Diespiter[19] rankaissut viatontakin viallisen mukana.[20] Harvoin on Kosto, vaikka ontuvin jaloinkin, lakannut ahdistamasta edellänsä-pakenevaa pahantekijää.

3 Laulu.

Caesar Augustukselle.[1]

Rehelliä ja päätöksessänsä-pysyvää miestä ei saa horjumaan järkähtämättömästä mielipiteestänsä mikään säännötöntä säättävain kansalaisten kiihko,[2] ei uhkaavan itsevaltiaan tuijotus, ei Auster,[3] tuo levottoman Hadrian[4] meren hirmuhallitsija, eikä välähyttelevän Jupiterin mahtava käsikään. Vaikka koko taivaankansi särkyisi ja raukenisi, niin säikäleet kohtaisivat häntä aivan säikähtymättä. Tällä lailla[5] puuhailtuansa, saapuivat sekä Pollux[6] että kuljeskeleva Herkules[7] taivaan kiiluihin tähtitarhoihin;[8] näiden keskelle[9] Augustus asettuu nojallensa[10] ja nauttii purpuraisella suullansa jumalain juomaa. Tämän hyveen vuoksi[11] juuri, oi isä Bakkhus,[12] ovat tiikerisi, syystä kyllä, vetäneet sinua,[13] kantaen iestä tottumattomalla niskallansa. Tämän avulla Kvirinus[14] Marsin[15] hevosilla pakeni Akheronista,[16] kun Juno[17] oli neuvotteleville jumalille myöntyen[18] lausunut näin: "Iliumin, Iliumin ovat turmiokas ja rietas tuomari[19] sekä muukalainen vaimo[20] muuttaneet muraksi, Iliumin, joka aina siitä ajoin, jolloin Laomedon petti jumalat sovitusta palkkiosta,[21] oli kansoinensa ja petollisine ruhtinainensa[22] määrätty[23] minulle ja puhtaalle[24] Minervalle.[25] Nyt ei enää korskeille haureliaan Lacaenan[26] pahanmaineinen kesti-ystävä,[27] eikä Priamuksen valapattoinen suku Hektorin voimilla masenna taistelohimoisia Akhivilaisia;[28] myöskin meidän eripuraisuutemme[29] kautta pitkistynyt sota on asettunut. Nyt kohta tahdon minä Marsin mieliksi heittää sekä tulisen vihani että luovuttaa hänelle tuon vihattavan jälkeläiseni,[30] jonka Trojan papitar[31] synnytti. Minä annan hänen[32] astua valon asunoihin,[33] nauttia nektarin nestettä ja luettaa jumalain rauhallisiin riveihin. Niin kauan kun avara meri myrskyää Iliumin ja Roman välillä, hallitkoot maanpakolaiset[34] onnellisesti missä maailman osassa tahansa; niin kauan kun karjalauma tepastelee Priamuksen ja Pariin hautakummulla ja pedot ilman vaaraa[35] säilyttelevät siellä sikiöitänsä, seisokoon Kapitolium komeudessansa ja kyetkööön uljas Roma laatimaan lakeja masennetuille Medialaisille.[36] Peljättävänä levittäköön se[37] laajalle, aina kaukaisempiin maanääriin asti, nimeänsä; sinne, missä välinen vesi[38] eroittaa Europan Afrikasta, missä tulviva Nilus[39] kostuttelee ketoja; uljaampi olkoon se[40] halveksimaan kaivamatonta[41] kultaa ja siten[42] paremmin säilytettyä, että maa sen kätkee, kuin keräilemään sitä ihmisten käytettäväksi kädellä, joka turmelee kaikki pyhätkin paikat. Mikä ääri tahansa maailmaa rajoittaneekin, tätä tavoitelkoon se aseillansa, kärkkien katsoaksensa, missä osassa maailmaa tulet, missä pilvet ja vesisateet[43] rajusti riehuvat. Mutta sotaisille Kvinteille[44] julistan minä nämät kohtalot sillä ehdolla, ett'eivät, liiaksi isänmaansa hyvää tarkoittaen[45] ja luottaen voimaansa, tahtoisi uudestansa[46] rakentaa tuon esi-isiltänsä perinnöksi saamansa Trojan rakennuksia. Jos Trojan mahtavuus onnettomalla ajalla kohoaa entisellensä, niin raukenee se uudestansa surullisen häviön kautta, kun minä, Jupiterin puoliso ja sisar, johdan voittoisia laumoja. Jos vaikka kolmesti, Foebuksen toimesta,[47] vaskinen muuri kohoaisi, niin kolmesti pitää sen jälleen Argolaisteni[48] hävittämänä kukistuman, kolmesti pitää vankitun puolison itkemän miestänsä ja lapsiansa.[49]" — Mutta nämät seikat eivät sovi leikilliselle lyryrylleni. Mitä tarkoitatkaan, oi Musa?[50] Lakkaa noin itsekkäästi kertomasta jumalain jutelmia ja kehoilla sävelilläsi halventamasta näin vleviä asioita!

4 Laulu.

Kalliopelle.[1]

Noh hyvä, oi ruhtinatar Kalliope![2] Astu alas taivaasta[3] ja säestä huilullasi tahi, jos mielummin tahdot,[4] sointuvalla äänelläsi tahi lyyryllä tahi Foebuksen kitaralla, pitkäikäinen laulu! Kuuletteko, vai pettääkö minut sulo mielettömyys? Minä luulen kuulevani hänet[5] sekä[6] harhailevani pitkin pyhiä lehdikköjä,[7] joihin sekä ihanat lähteet että tuulenpuuskat puikeltavat. Minua ovat tarunomaiset kyyhkysset,[8] poikana ollessani sekä leikistä ja unesta väsyneenä, Apulian Vulturilla,[9] syntymämaani Apulian rajan ulkopuolella, peittäneet tuoreina lehdillä — suureksi ihmeeksi kaikille niille, jotka asustavat korkean Akherontian[10] pesäpaikkaa, Bantian[10] korpia ja alhaisen Forentumin[10] viljavia vainioita, että makasin mustilta käärmeiltä ja karhuilta turvallisiin ruumiin, että minua, jumalain avulla[11] rotevaa lasta, verhosi pyhä laakeripuu ja tuuhea myrtti. - Teikääläisenä,[12] oi Kamenat,[13] kohoan minä Sabinilaisylängöille, tahi jos minua on miellyttänyt viileä Praeneste[14] tahi viertävä Tibur[15] tahi selkeätaivainen Baja.[16] Minua, lähdettenne ja tanssienne suosijaa, ei tuhonnut Filippistä[17] pakosalle löylytetty sotajoukkomme, ei myöskään kirottu puu, eikä Palinurus[18] sicilialaisella aallolla. Milloin vaan olette apunani, tahdon merimiehenä halusti kulkea pauhaavaa Bosporusta[19] ja maamatkailijana Assyrian[20] rannan polttavia hiedikköjä; tahdon käydä kestäväille nurjamielisten Britannialaisten ja hevosverestä iloitsevien Konkanilaisten[21] luona; tahdon vaaratta käydä viinivaraisten Gelonien[22] luona ja Skythalais-joella.[23] — Te virkistätte jaloa Caesaria pierialaisessa luolassa,[24] kun hän on majoittanut kaupunkeihin sotapalveluksesta uupuneet laumansa ja koettaa lopettaa vaivansa. Te sekä annatte hänelle lempeää neuvoa että iloitsette jo antamastanne, oi vienot olennot! — Me tiedämme, miten jumalattomat Titanit[25] ja heidän kauhean laumansa on isketyllä salamallansa tuhonnut se,[26] joka hallitsee muokkaamatonta maata ja myrskyisää mertä sekä yksin kohtuullisella valtikallansa ohjaa kaupunkeja ja kolkkoja valtakuntia,[27] jumalia ja kuolevaisten laumoja. Suuren pelon olivat vaikuttaneet Jupiterissa tuo raaka, käsivarsihinsa luottava nuoriso[28] ja nuot veljekset,[29] jotka puuhailivat sälyttää Pelionin[30] Olympokselle.[31] Mutta mitä voisi Tyfoeus,[32] mitä voimakas Mimas,[33] mitä tuo uhkaavassa asennossa oleva Porfyriön,[34] mitä Rhoetus[35] ja mitä tuo hurja, juurinensa kiskottuja puunrunkoja ympärillensä paiskeleva Enkeladus[36] — mitä todellakin nämä kaikki voisivat raivotessansa Pallaan[37] jymisevää kilpeä vastaan? Täällä seisoi saaliinhimoinen Vulkanus[38] täällä herratar Juno[39] ja tuo, joka ei koskaan aijo heittää jousta olaltansa; tuo, joka puhtaalla Kastilian[40] kasteella kostuttaa hajalliset hapsensa, joka hallitsee Lykian[41] orjantappuristoja ja syntymämaansa metsiä,[42] tuo delolainen ja pataralainen[43] Apollo. — Voima ilman viisautta vaipuu omalla painollansa; maltillista voimaa auttavat itse jumalatkin edistymään; samat taas vihaavat noita kaikellaista vääryyttä mielessänsä mietiskeleviä Väkiivaltoja.[44] Minun mietteiteni todistuksena ovat satakäsinen Gyas[45] ja tuo tunnettu neitseellisen Dianan[46] kiusaaja Orion,[47] jonka masensi neitseen oma nuoli. Omain hirviöittänsä hartioille syöksyneenä, suree ja valittaa Maa[48] niitä sikiöitä, jotka salama on saattanut kalmakkaasen Orkukseen[49] nopea tuli ei ole kuluttanut sen selkään sälytettyä Aetnaa; lintu ei jätä hillitsemättömän Tityoksen[50] maksaa, tuo lintu, joka on määrätty konnan kostajaksi; kolmesataa kahletta taas pitää kytkössänsä ihailija Pirithousta.[51]

5 Laulu.

Caesar Augustuksen kunniaksi.[1]

Taivaassa, siihen vakuutukseen olemme tulleet, hallitsee jyrisevä Jupiter[2] mahtavana[3] jumalana[4] pidetään myöskin Augustusta, laskettuansa valtamme alaisiksi Britannialaiset ja peljättävät Parthialaiset.[5] — Tokkohan on mahdollista, että Krassuksen sotilas on elänyt häpeällisissä aviopuuhissa[6] muukalaisen vaimon yhteydessä ja että sekä Marsilainen että Apulialainen[7] — voi senaattia, voi tapain turmiota! — muistamatta kilpeänsä, nimeänsä,[8] pukuansa ja ikuista Vestaa,[9] kun Jupiter[10] ja Roman kaupunki vielä olivat loukkaamatta, ovat harmaantuneet muukalaisappien alueilla,[11] Median kuninkaan[12] hallitessa? — Tätä oli varonut Reguluksen[13] ennalta-arvaava henki, hänen, joka ei hyväksynyt häpeällisiä ehtoja, eikä esimerkkiä, joka viivytti tuhon tuleviin aikoihin, jollei nimittäin vangittu nuoriso säälimättä menehtyisi. "Minä olen nähnyt",[14] sanoi hän, "sotalippumme ripustetuiksi Punilaisten temppeleihin ja aseet riistetyiksi sotilailtamme ilman miesmurhaa; minä olen nähnyt kansalaisten kädet pannuiksi ristiin vapaan selän taakse ja portit[15] sulkematta sekä noita sotamme jaloissa hävinneitä vainioita jälleen viljeltävän.[16] Varmaankin tuo kullalla[17] vapaaksi lunastettu sotilas on urhollisempana palaava kotiin?! Te lisäätte häpeään tappion. Eihän purpuralla punattu villa saa enää takaisin kadotettua väriänsä; eikä tosi hyve, kun se kerran on haihtunut, tahdo enää palata kehnontuneimpiin. Jos emähirvi, tuskin selvittyänsä tiheästä verkosta, alkaa taistella,[18] silloin on oleva urhollinen sekin, joka on antautunut valapatoille vihollisille; silloin on uudessa

taistelussa kukistava Punilaiset se, joka arkamaisesti kavahti kahleita selkensä taakse sidotuilla käsillensä ja pelkäsi kuolemaa. Tällainen, tietämättä, miten hänen pitäisi elämänsä säilyttää, sekoitti rauhan sotaan. Oi häpeää! Oi sinua, Karthago, joka kohoat Italian häpeällisille raunioille!"[19] - Hänen[20] sanotaan, kuten kansalaisyhteisönsä menettäneen, työntäneen luotansa kainon, syyleilevän puolisonsa ja pienet lapsensa sekä tuimasti luoneen miehekkään silmäyksensä maahan, kunnes hän nerokkaasti rohkaisisi nuot horjuvaiset Isät[21] neuvolla, jommoista ei milloinkaan muulloin ole annettu, sekä oivana maanpakolaisena kiittäisi surevien ystäviensä keskuudesta. Mutta kaiketikin tiesi hän, mitä muukalainen räökkääjä mieli tehdä hänelle;[22] kuitenkin hän samalla lailla raivasi itsellensä tien keskitse vastustelevien ystäviensä ja paluumatkaansa estelevän kansan, kuin jos hän, riidan ratkaistua,[23] jättäisi turvattiensa pitkäveteiset asiat siksensä, kiiruhtaaksensa Venafrumin[24] alueelle tahi lakedaemonilaiseen Tarentumiin.[25]

6 Laulu.

Roman kansalle.[1]

Vaikka oletkin itse viaton,[2] täytyy sinun kuitenkin kärsiä esi-isäin[3] rikoksista, oi Romalainen, kunnes jälleen olet laittanut kuntoon jumalain temppelit ja riutuneet rakennukset[4] sekä heidän mustasta savusta[5] likamustuneet kuvansa. Sentähden että olet alamainen jumalille, hallitset sinä; tästä[6] johda jokainen alku, tähän kohdistu loppu. — Polkuna-pidetyt jumalat ovat valmistaneet paljon onnettomuutta huolelliselle Hesperialle.[7] Jo kahdesti[8] Monaeses[9] ja Pakoruksen[9] sotajoukko ovat masentaneet meidän pyhittämättömät[10] hyökkäyksemme ja loistavat ilosta, lisättyänsä meidän saaliillamme vähäpätöisiä kaulavitjojansa.[11] Kaupungin, jossa puolueriidat vallitsivat, olivat Dakialaiset[12] ja Aethiopialaiset[13] hävittämäsillensä; näistä edelliset olivat mahtavat heittokehäiltänsä, jälkimmäiset peljättävät laivastoltansa. — Rikoksista runsaat aikakaudet ovat ensin tahranneet avioliitot, suku- ja perhekunnat; tästä lähteestä johtaen alkunsa, on turmio virtaillut isänmaata ja kansaa vastaan. Mieskuntainen[14] tyttö iloitsee siitä, että hänelle opetetaan jonialaisia tanssiliikkeitä;[15] vieläpä opetteleikse hän keikailemiskeinojakin,[16] ja aina pienestä lapsesta asti mietiskelee hän riittäviä lemmentuottoja. Pian[17] hän miehensä juomingeissa[18] etsiskelee itsellensä nuorempia lemmikkejä; kuitenkin hän ei valitse vasituisesti ketään, jolle hän äkkiä, tulen sammutettua, lahjoittaisi luvattomia huvituksia; vaan käskettäessä, kaikkein nähden ja miehensä tietien, hän kavahtaa seisoaallensa,[19] joko häntä sitten kutsuu luoksensa kaupustelija tahi hispanialaisen laivan kapteeni, joka irstaisista nautinnoista on valmis kalliistikin maksamaan. — Sellaisista vanhemmista ei ole syntynyt se nuoriso, joka on punannut meren punilaisella verellä,[20] joka on kukistanut Pyrrhuksen[21] ja voimakkaan Antilokhuksen[22] ja julman Hannibalin;[23] vaan se on maalaissotilasten jälkeisöä, sellaista, joka on oppinut kääntämään turpeita sabellilaisilla[24] lapioilla sekä ankaran äidin käskyn mukaan kotiin tuomaan katkottuja karankoja, kun aurinko muutti vuorten varjot[25] ja riisti ikeet väsyneiltä häriltä, tuoden virvoittavaa lepoa kiitävillä vaunuillansa. — Mitä tuhoisa aika on ollut turmelematta? Isäimme aikakausi, joka oli katalampi kuin heidän isäinsä,[26] on synnyttänyt meidät vielä kehnoimmiksi, meidät, jotka taas pian synnyttämme vieläkin virheellisemmän jälkeisön.

7 Laulu.

Asterielle.[1]

Miksi itket, oi Asterie, tuota erittäin luotettavaa nuorukaista, Gygesta,[2] jonka poutaiset Favoniukset[3] ovat kevään alussa asettavat sinulle jälleen, Thynian[4] saaliilla sälytettynä? Hän, Notuksien[5] ahdistamana Orikkukseen[6] päin, kun Kapran[7] myrskyä-ennustavat tähdet ovat nousseet taivaalle, viettää unettomana kylmät yönsä, runsaasti[8] kyyneliä vuodattaen. Ja kuitenkin hänen levottoman[9] ystävättärensä[10] lähettiläs kertoo hänelle, että Khloë huokailee ja surkuteltavasti hehkuu rakkaudesta,[11] sekä viekkaasti koettelee häntä tuhannellakin tavalla. Hän kertoo, miten valapatto vaimo väärillä syytöksillä yllytti herkkäuskoisen Proetuksen kiiruhtamaan kuolemaa liian puhtaalle Bellerofonille.[12] Hän kertoo Peleuksen[13] olleen joutumaisillansa Tartarukseen,[14] kun hän, puoltansa pitämättä, pakeni magnesialaista[15] Hippolytea, ja koskettelee petollisesti sellaisiakin kertomuksia, jotka saattavat hänet hairautumaan. Turhaan! sillä Ikaruksen kallioita[16] kuurommin kuuntelee hän tällaista puhetta, ollen vielä viaton. — Mutta varo, ett'ei naapurisi Enipeus olisi sinulle kohtuutta enemmän mieleen, vaikka ei kukaan muu näytäkään yhtä taitavalta ohjaamaan hevostansa Marskentällä, eikä kukaan yhtä nopeasti ui pitkin Tuskus-joen[17] väylää. Sulje huoneesi heti yön alussa, äläkä katsahda kadulle hänen[18] vaikeroivan huilunsa soidessa ja ole hänelle tyly, jos hän usein

sinua tyylyksi kutsuukin.

8 Laulu.

K. Cilnius Maecenaalle.[1]

Mitä minä, vanhapoika,[2] teen Maaliskuun ensimmäisenä päivänä,[3] mitä tarkoittavat kukat, ja suitsutusaineesta täysinäinen astia ynnä nuo viheriälle turpeelle[4] hohutetut[5] hiilet, ihmettelet kuin sinä, joka olet perehtynyt kumpaankin kieleen.[6] Minä olin luvannut herkku-atrjat ja valkean[7] pukin Liberille,[8] kun puuniskusta olin kuolemaisillani. Tämä päivä, jonka joka vuosi[9] tahdon juhlallisesti viettää, on poistava silatun tulpan[10] viini-astiasta, joka Tulluksen konsulina ollessa[11] on varustettu särpimään savua[12] — Tyhjennä, oi Maecenas, sata maljaa suositun ystäväsi menestykseksi ja anna yölampujen palaa aina päivään asti! Loitolla olkoon kaikki huuto ja kiukku![13] Heitä nuo valtiohuolesi,[14] jotka sinulla ovat kaupunkimme suhteen! Dakialaisen Kotison[15] joukko on kaatunut; vihamieliset[16] Medialaiset[17] ovat keskenänsä riidoin noiden kurjain sotain tähden; Hispanian rannalla asuvat vanhat vihollisemme, Kantabrialaiset,[18] jotka myöhään ovat masennetut kahleilla,[19] ovat meidän alamaisiamme; jopa Skythalaisetkin,[20] jännittämättömin joutsin, aikovat väistyä kentiltänsä. Huolimatta siitä,[21] että kansa jossakin kohdin voi olla pulassa, älä[22] yksityismiehenä huolehdi liiaksi, vaan ota iloisesti vastaan nyky-ajan lahjat ja luovu yksitotisista tuumistasi.

9 Laulu.

Lydialle.[1]

Horatius:

Niin kauan kun pysyin suosiossasi,[2] eikä yksikään nuorukainen, minua suotuisammin,[3] kietonut käsivarsiansa vahanvalkean kaulasi ympärille, elin Persian[4] kuningasta onnellisemmin.

Lydia:

Niin kauan kun et lempinyt[5] ketään muuta tulisemmin, eikä Lydia, tuo nimikuulu[6] Lydia, ollut Khloë[7] perakolla,[8] elin romalaista Iliaa[9] kuuluisammin.

Horatius:

Minut valtaa nyt thrakialainen Khloë, joka osaa lempilaulujani ja taitaa soittaa kitaraa;[10] tämän puolesta en kauhistu kuolemaa, kunhan vaan Onnetar säästää eloon-jäävää sydänpäpyäni.[11]

Lydia:

Minua hehuttaa keskinäisellä liekillä[12] thurilaisen[13] Ornytuksen poika, Kalais; tämän puolesta tahdon vaikka kahdesti kuolla, kunhan vaan Onnetar säästää eloon-jäävää "poikaistani".

Horatius:

Mitäpä - jos entinen Venus[14] palaa ja yhdistää eroitettut vaski-ikeensä alaisiksi; jos keltakiharainen Khloë karkoitetaan tiehensä ja ovi on avoinna hyljätylle Lydialle?

Lydia:

Vaikka hän on tähteä kirkkaampi,[15] sinä korkkia keveämpi ja riehuvaa Hadrian[16] mertä raivompi; sinun seurassasi mielelläni tahtoisin elää, sinun seurassasi kuolla!

10 Laulu.

Lycelle.[1]

Vaikka joisit äärimmäisestä Tanais-joesta,[2] oi Lyce, sinä, joka olet naimisissa raa'alla miehellä, niin kuitenkin sinua itkettäisi jättäessäsi minut, kolkkoen[3] oviesi edustalla pitkänäni venyvän, noiden maassa-raivoavien pohjatuulien[4] saaliiksi. Kuuletko, millä jyskeellä ovi, millä tuo kaunisten huoneusten välimalle[5] istutettu lehto ärjytuulista jymisevät; miten Jupiter[6] pelkällä nyökkäyksellänsä jäädyttää sataneen lumen? Heitä tuo Venukselle[7] vastenmielinen kopeus, jott'ei tuo pyörivällä pyörällä käyvä hihna alkaisi käydä päinvastaiseen suuntaan.[8] Tyrrhenialainen isä[9] ei ole synnyttänyt sinua kosijoille tylyksi Penelopeksi.[10] Oi! Vaikk'eivät lahjat, eivätkä rukoukset, eikä kosijain orvokilla kirjaeltu vaaleus, eikä Pierian[11] porton[12] haavoittama miehesi voi taivuttaa mieltäsi; niin sääli kuitenkin niitä, jotka sinua rukoilevat, sinä, joka et ole jäykkää tammea taipuvampi, etkä mieleltäsi[13] maurilaisia[14] käärmeitä lempeämpi! Tämä sivuni ei aina ole sietävä kynnystäsi, eikä sadevettä.[15]

11 Laulu.

Lydelle.[1]

Oi Merkurius[2] — sillä sinun opettajana ollessasi on oppelias Amfion[3] liikuttanut kivetkin laulullansa — ja sinä, oi kanteleeni,[4] joka kykenet kaikumaan seitsemälläkin kielellä, sinä, joka ennen olit mykkä ja suloton, mutta nyt sekä rikasten pöydissä että temppeleissä suotuisa; säestä minulle sellaisia säveliä, joihin Lydekin kallistaa vastahakoiset korvansa; hän, joka, kuten kolmivuotinen tamma laajoilla kentillä, hyppien leikittelee ja varoo kosketettaa, ollen lemmenseikoista tietämätön[5] ja irstaan puolison varaksi vielä liian nuorikin.[6] — Sinä voit viehättää tiikerit ja metsät seuralaisiksesi[7] ja hiljentää vinhaan-juoksevat purot. Sinun viehätystäsi väistyi kauhean hovin[8] ovenvartija, Kerberuskin,[9] vaikka sata käärmettä suojelee hänen hirvittävää päätänsä sekä julma henkäys ja verivisva valuu hänen kolmikielisestä kidastansa. Vieläpä sekä Ixion[10] että Tityos[11] nauroivat inhoittavin muodoin; ammennusastia seiso ihiukan aikaa kuivana, kun sinä ihanalla laulullasi viehätit Danauksen tyttäriä.[12] — Huomatkoon Lyde näiden tyttöjen rikoksen ja tuon tunnetun rankaistuksen sekä, miten astia aina on tyhjänä vedestä,[13] joka vuotaa alhaalta pohjasta, ynnä nuo lopulliset kohtalot, jotka odottavat rikoksia vielä Orkuksessakin.[14] He jumalattomat — sillä mitä pahempaa he ovat voineet tehdä? — he jumalattomat ovat julenneet kauhistavalla miekalla surmata sulhonsa. Noista useista vaan yksi ainoa,[15] joka ansaitsee hääsoihdun,[16] oli merkkillisen[17] petollinen valapattoista[18] isäänsä kohtaan ja ikuisiin aikoihin kuulu tyttö; hän, joka sanoi nuorelle miehellensä: [19] "Nouse, nouse, ett'ei pitkä uni[20] kohtaisi sinua sieltä, josta et pelkääkään! Peijaa[21] appesi ja rikokselliset sisareni, jotka, kuten naarasjalopeurat, saatuansa vasikoita kynsihinsä — voi kauheata! — kukin repii omansa.[22] Minä, joka olen heitä hellempi, en surmaa sinua,[23] enkä kiusaa salpaim takapuolella. Minut säilyttäköön isäni kauheilla kahleilla, koska armeliaisuudesta olen säästänyt kurjaa miestäni, tahi kuljettakoon laivastolla[24] Numidian[25] äärimmäisille seuduille! Mene sinne, minne jalkasi ja tuulenpuuskat sinun vievät, niin kauan kun vaan yö ja Venus[26] suosivat matkaasi; mene myötäisellä enteellä ja kaiverra hautakummulleni valitus, joka muistuttaa minusta!"[27]

12 Laulu.

Neobulelle.[1]

Kurjain tyttöjen osa on se, ett'eivät saa noudattaa rakkauttansa,[2] eivätkä mehukkaalla viinillä haihduttaa huoliansa tahi että menevät tajultansa,[3] peljätessänsä setänsä ankaraa toraa.[4] Kytherean[5] siivikäs poika[6] riistää sinulta, oi Neobule, vasusi; liparalaisen[7] Hebruksen pulskeus riistää sinulta kankaasi ja koko halusi utteran Minervan[8] käsitöihin; kun hän on huuhdellut voidellut[9] hartiansa Tiberin[10] aalloissa, on hän itse Bellerofoniakin[11] etevämpi ratsumies, nyrkkitaistelussa ja kilpajuoksussa voittamaton, samoin älykäs hiihtämään hirviä, jotka, kun laumaa on hädistetty, pakenevat pitkin lakeutta,[12] ynnä sukkela hyökkäämään tiiheässä pensastossa piileskelevän metsäkarjun kimppuun.

13 Laulu.

Bandusian lähteelle.[1]

Oi Bandusian[2] lähde! Sinä, joka olet lasia[3] kirkkaampi ja ansaitset mehukasta viiniä sekä kukkia;

huomenna uhrataan sinulle kauris,[4] jolle hänen sarvenaluista[5] pöhistynyt otsansa määrää sekä rakkaus- että riitaseikat. Kuitenkin turhaan! Sillä vallattoman karjan sikiö värittää kylmät puros punaisella verellänsä. Sinuun ei saata vaikuttaa polttavan Kanikulan[6] rasittava aika; sinä suot suloista virkistystä aurasta uupuneille härille ja ympärinsä-kuljeskelevalle karjalle. Sinäkin olet tuleva kuuluisaksi lähteeksi, kun laulelen tammikosta, joka kasvaa noissa kallion-rotkoissa, joista lirisevät[7] vetesi puikeltavat.

14 Laulu.

Roman kansalle.[1]

Oi rahvas! Tuo Caesar, jonka äskettäin, Herkuleen[2] tavalla, sanottiin hankkineen itsellensä laakeriseppeleen[3] henkensä kaupalla, hän palaa nyt voittajana Hispanian rannalta Penatienne[4] luokse jälleen. Jaloon mieheensä ihastunut puoliso[5] astukoon julkisalle, toimittamaan asianmukaisia uhreja, samoin myös kuulun päällikön sisar[6] sekä tyttöjen ja nykyään pelastettujen nuorukaisten[7] äidit, rukoilijan päähineellä koristeltuina. Oi pojat ja te, tytöt, jotka olette oppineet tuntemaan miehen, [8] pidättäkää pahanenteiset sananne! — Tämä päivä, jonka todellakin pidän juhlain juhlanä, on poistava synkät huolet;[9] minä en pelkää sotamelskettä,[10] enkä väkivaltaista kuolemaa,[11] Caesarin hallitessa maanpiiriä. Mene, oi poika, tuomaan öljyä, seppeleitä ja Marsilaissotaa[12] muistuttava viini-astia, jos sellainen johonkin ehkä on sattumalta jäänyt kuljeskelevalta Spartakukselta[13] huomaamatta. Sano myöskin terävä-ääniselle Neaeralle, että hän rientää sitomaan myrrhastaisahtelevat hapsensa solmuun. Jos viipymys tapahtuu vihattavan ovenvartijan toimesta, niin mene tiehesi. Mieliä, jotka haluavat riitaa ja ilkeää toraa, masentavat harmaat hapset. Mutta minäpä nuoruuteni innossa en olisi kärsinyt tätä, Plankuksen[14] konsulina ollessa.

15 Laulu.

Khlorikselle.[1]

Oi kurjan lbykuksen akka! Paneppa vihdoinkin määrää leväperäisyydellesi ja huudossa-oleville[2] puuhillesi! Lakkaa leikkimästä tyttöjen seurassa, koska olet jo jotenkin lähellä hautasi parrasta,[3] sekä siroittamasta pilveä loistavien tähtien joukkoon![4] Jos jokin kyllin kaunistaa Foloëta,[5] se sama ei kaunista sinua, oi Khloris! Suuremmalla syyllä anastaa tyttäresi nuorukaisten asunnot,[6] kuten käsirumpun lyönnistä kiihtynyt Thyias.[7] Rakkaus Nothukseen[8] pakoittaa häntä[9] kiimaisen vuohen tavalla leikkimään; sinua, oi akka, miellyttävät kuulun Lucerian[10] läheisyydessä kerityt villat;[11] mutta eivät kitarat, eikä ruusunpurpurainen kukka, eivätkä sakoon asti[12] tyhjennetyt maljat.

16 Laulu.

K. Cilnius Maecenaalle.[1]

Vaskitorni,[2] rautatammiset ovet ja valpasten koirain huolellinen vartioiminen olisivat kyllin suojelleet salvatun Danaën[3] öisiltä ihailijoilta, joll'eivät Jupiter[4] ja Venus[5] olisi nauraneet Akrisiusta, kätketyn tytön pelokasta[6] vartijaa: tie olisi nimittäin turvallinen ja avoin, jos vaan jumala muuttuisi kullaksi. Kulta haluaa kulkea henkivartijain[7] keskitse ja halkoa kalliotkin,[8] paljoa voimakkaammin kuin ukonnuoli. Argolaisen ennustajan[9] huone[10] kukistui, voiton vuoksi perikatoon vaipuneena; lahjoin aukasi Makedonialainen[11] kaupunkien portit ja kukisti kilpailevat kuninkaat;[12] lahjat kietovat laivain julmat johtajat.[13] — Kasvavaa rahasummaa seuraa huoli ja himo suurempiin. Syystä, oi Maecenas, sinä ritarein kaunistus,[14] syystä olen kauhistunut kohoittaa laajalle-näkyvää päälakeani. Mitä enemmän kukin itseltänsä kieltää, sitä enemmän hän on jumalilta saava. Varatonna etsin minä niiden leiriä, jotka eivät mitään ahnehdi, ja karkurina taas haluan jättää rikasten roikat, koska silloin olen vähä-arvoisen[15] omaisuuden loistavampana isäntänä, kuin jos minun sanottaisiin varastohuoneissani säilyttävän kaiken sen, mitä ahkera Apulialainen[16] maanviljelyksellensä saaneekin — varatonna suurien varain keskellä. Kirkasvesinen puro,[17] harvain auranmaiden metsä ja varma luottamus laihooni ovat minun onnellisempi osani, vaikk'ei sitä huomaa se, joka loistaa viljavan Afrikan[18] vallasta. Vaikk'eivät Kalabrian[19] mehiläiset kokoa minulle mettä, eikä viini mietone laestrygonilaisessa[20] kaksikorva-astiassa, eivätkä tuuheat villat kasva minua varten gallialaisilla[21] laitumilla; niin ahdistava köyhyys on kuitenkin kaukana, etkä sinäkään kieltäyisi antamasta lisää, jos

sitä vaan haluaisin. Supistamalla himojani, lisään paremmin pieniä tulojani, kuin jos yhdistäisin Alyatteen[22] valtakunnan Mygdonilaisten[23] tantereihin. Niiltä, jotka paljo pyytävät, puuttuu paljo. Onnellinen[24] on se, jolle jumala säästävällä kädellensä lahjoittaa sen, mitä hän tarvitsee.

17 Laulu.

Aelius Lamialle.[1]

Oi Aelius! Sinä vanhan Lamuksen[2] jalo jälkeläinen — koska kerrotaan sekä muinaisten Lamiain että koko heidän jälkeläistensä suvunkin aina siihen aikaan asti, johon muistorikkaat aikakirjat kestävät, tästä[3] saaneen nimensä; tuosta esi-isästä[4] johtaa alkunsa sekin, jonka sanotaan ensimmäiseksi, lavealti-hallitsevana kuninkaana, pitäneen hallussansa Formian[5] muureja ja tuota Marikan[6] rantoja[7] huuhtelevaa Liristä — huomenna on Euruksen[8] lähettämä myrsky siroittava lehtoon moninaisia lehtiä ja merenrannalle hyödyttömiä merikasveja, joll'ei sateen ennustajatar, vuosikas[9] varis, erehdy. Niin kauan kun ehdit,[10] kokoile kuivia puita:[11] huomenna pitää sinun palvelijoinesi, jotka ovat vapaina toimistansa, uhraaman Geniukselle[12] viiniä ja kahden kuukauden vanha[13] porsas.

18 Laulu.

Faunukselle.[1]

Oi Faunus,[2] sinä vauhkojen Nymfain[3] ihailija! Kulje suopeana alueeni ja päivänkämnessä-olevain vainioitteni keskitse; mene menoajasi, suosien nuorta karjaani,[4] jos vaan vuoden lopulla[5] sinun kunniaksesi teurastetaan pieni kauris, eikä runsasta viiniä puutu maljasta, joka on Venuksen ylin ystävä, ja vanha alttarisi suuresti savuaa hyvänhajuisesta suitsutusaineesta. Kaikki karja leikkii ruohoisella kentällä, kun Nonae-Decembres[6] jälleen palaa sinun kunniaksesi; koko kyläkunta[7] viettää juhlallisesti joutohetkensä niityillensä ikeestä-irroitettuine härkinensä; susi kiertelee edestakaisin rohkeiden vuonain keskellä,[8] metsä varistaa viljelemättä-kasvatvat lehtensä sinun kunniaksesi[9] ja maanmies[10] iloitsee, saadessansa kolmitahdissa[11] jaloin poljeskella[12] vihattavaa[13] maata.[14]

19 Laulu.

Telefukselle.[1]

Paljonko lienee[2] Inakhuksen[3] ja Kodruksen[4] väliä, hänen, joka ei kauhistunut kuolla isänmaansa puolesta; sekä Aeakuksen suvusta[5] ja pyhän Iliumin juurella[6] tapahtuneista taisteluista, näistä kaikista sinä kerrot; mutta millä hinnalla ostamme astian Khioksen[7] viiniä, kuka kuumentaa vettä tulella,[8] kenen suojaan[9] ja millä hetkellä pääsen tuosta peligniläisestä[10] pakkasesta, näistä kaikista sinä et hiisku sanaakaan. — Oi poika! Tarjoa nopeasti uudenkuun, tarjoa sydänyön, tarjoa auguri[11] Murenan menestykseksi! Maljat sekoitettakoon kolmeen tahi yhdeksään asianmukaiseen[12] mittaan. Runoilija, joka rakastaa Musain[13] erilaista lukua,[14] anoo innostuksissansa kolme kertaa kolme mittaa; kolmea[15] enempiä kieltää tuo riitoja-kaihtava, alastomista sisaristansa eroittamaton Gratia[16] koskettamasta. Minua huvittaa mellastaa: miksi berekyntilaisen[17] huilun säveleet hidastelevat? Miksi paimenpilli ynnä lyyry riippuvat äänteleättä? Minä vihaan kitsaita käsiä: siraittele[18] ruusunkukkia! Kateena kuunelkoon Lykus mieletöntä meluamme, samoin tuo vanhalle Lykukselle vallan soveltumaton naapurittaremme![19] Sinun, joka loistat tuuheilta kiharoiltasi ja olet Vesperin[20] kaltainen, sinun perääsi, oi Telefus, pyörii mieskuntainen Rhode; minua taas kalvaa aikava rakkaus omaan Glykeraani.[21]

20 Laulu.

Pyrrhukselle.[1]

Oi Pyrrhus! Etkö näe, millaisella vaaralla koskettelet[2] gaetulilaisen emäjalopeuran[3] penttuja?

Ennen pitkää olet sinä pelkurin rosvon tavoin pakeneva kovia taisteluja, kun hän[4] syöksyy vastustelevain nuorukaislaumain[5] keskitse, perien kaunista Nearkhustansa: tulinen taistelu,[6] tokkopa suurempi saalis sattuu sinun vai hänen osallensa! Sillä välin, kun otat esille[7] nopeat nuolesi ja tämä teroittaa hirveät hampaansa, sanotaan riidanratkaisijan[8] polkeneen paljasten käpäläinsä alle palmun ja vienossa tuulenhengessä virkistävän lemahtavain kiharainsa[9] verhoamia hartioitansa, ollen yhtä ihana kuin Nireus[10] tahi se, joka ryöstettiin vesirikkaalta Idalta.[11]

21 Laulu.

Viini-astialle.[1]

Oi uskollinen viini-astiani! Sinä, joka olet ilmaantunut maailmaan samaan aikaan, kuin minäkin, Manliuksen konsulina ollessa;[2] sinä tuot[3] seurassasi joko valituksia tahi leikkipuheita tahi riitaa tahi mieletöntä rakkautta tahi keveää unta, ja mikä nimi tahansa lieneekin[4] tuolla oivalla Massikus-viinillä, [5] sen säilytät sinä, joka ansaitset ilmaista[6] ilopäivänä; astuppa alas,[7] kun Korvinus[8] käskee tuomaan esille lauheempaa viiniä! Hänpä ei jyreänä halveksi sinua, vaikka hän onkin varustettu Sokrateen puhelahjoilla.[9] Myöskin vanhan Katon[10] urheuden sanotaan usein kiihtyneen viininmehusta. — Sinä tavallisesti saatat hienoa pinnistystä kovaankin mielenlaatuun; sinä ilmaiset viisasten huolet ja salaiset tuumat tuolle leikilliselle Lyaeukselle;[11] sinä saatat toivoa ja voimia surullisiin sydämiin jälleen ja kohotat sarven[12] köyhälle, joka sinun seurassasi[13] ei kauhistu närkästyttäviä kuningasruunuja,[14] eikä sotilasten aseita. — Sinua sekä Liber[15] että Venus,[16] jos hän iloisena lähestyy, ynnä nuot solmua irroittamaan hitaat Gnatiat[17] ja palavat lamput viivyttävät aina siihen asti, kunnes Foebus[18] palaa ja karkoittaa tähdet.

22 Laulu.

Dianalle.[1]

Sinä vuorien ja lehtojen suojelijatar, oi Neitsy, sinä, joka, kolmesti avuksi huudettuna, kuulet synnytystuskissa hikoilevia nuoria naisia[2] ja pelastat heidät surman suusta,[3] sinä kolmimuotoinen jumalatar![4] Sinulle olkoon pyhitetty tuo maataloani[5] varjostava petäjä; tätä[6] tahdon minä iloisena joka vuoden lopulla höystyttää sivu-iskuun valmistavaan[7] karjun verellä.

23 Laulu.

Fidylelle.[1]

Jos sinä, oi maalainen Fidyle, kuun alussa[2] rukoillen[3] kohoitat kämmenesi taivasta kohden, jos suitsutusaineilla ja vuoden hedelmillä sekä ahvatulla porsaalla lepytät Larit;[4] silloin ei satoisa viiniköynnös ole kärsivä rutonsekaisesta Afrikuksesta,[5] eikä vilja hedelmää-tuhoavasta ruosteesta, eivätkä rehevät kasvit[6] ankarasta säästä syksyllä.[7] Sillä tuo jumalille luvattu uhri-eläin, joka eleskelee lumisella Algiduksella,[8] tammien ja rautatammien keskellä, tahi kasvaa Alban[9] ruohistossa, on niskallansa punaava ylipappien teurastustapparit.[10] Ei missään suhteessa hyödytä sinua suositella pieniä jumalia[11] suurella lammasuhrilla, jos vaan seppelöitset ne rosmarinikasvilla ja murtuvalla myrtillä. Jos puhdas käsi on koskettanut alttaria, ei se suotteliaammin ole kallisarvoisella uhri-eläimellä lepyttänyt suuttuneita Penatia, kuin pyhillä uhrijauhoilla ja suolanrakeellakaan.[12]

24 Laulu.

Ahnaille.[1]

Vaikka olisit Arabialaisten kajoamattomia aarteita[2] ja Indian rikkauksia[3] suuremman omaisuuden herra ja vaikka kivimöhkäleilläsi täyttäisit koko Tyrrhenian ja Apulian meren,[4] niin et sittenkään voi pelastaa sieluasi pelosta,[5] etkä päätäsi kuoleman pauloista, jos vaan julma Necessitas[6] on kiinnittänyt teräksiset naulansa palatsisi harjalle.[7] Paremmiin elävät nuot kentällä-asuskelevat Skythalaiset,[8] jotka tapansa mukaan[9] kuljettavat vaunuillansa liikkuvaisia asunnoitansa; paremmiin

jäykät Getalaiset,[10] joille jakamattomat peltovainiot tuottavat yhteisiä[11] maanhedelmiä sekä jyviä ja joita ei miellytä vuotta pidempi viljelys; vaan sille, joka on toimistansa uupunut, suo virkistystä yhtä-oikeutettu[12] sijainen. Siellä[13] nuhteeton vaimo hoitaa äidittömiä lapsipuoliansa; siellä ei myötäjaisvarainen[14] puoliso hallitse miestänsä, eikä luota siroon rakastelijaan. Suuret myötäjaiset ovat siellä vanhempain hyve,[15] samoin kuin tuo lujaliittoinen puhtaus, joka kammoksuu toista[16] miestä; erhettyminen taas pidetään[17] syntyinä ja kuolema sen rankaistuksena.[18] — Oi! kukapa tahtoo juuria nuot kauheat murhat ja tuon kansalaisraivon,[19] hän uskaltakoon, jos tahtoo patsaisiin piirrettää isänmaan isäksi[20] ja tulla kuuluisaksi jälkimaaailmassa,[21] hillitä tuota vallatonta itsevaltaisuutta; mihin määrään — voi kauheaa! - vihaamme eloisaa hyvettä,[22] mutta kateellisina taas kaipaamme sitä, kun se on kadonnut silmistämme. Mitä hyödyttävät kurjat valitukset, joll'ei rikosta juurita rankaistuksella; mitä tyhjät lait ilman tapoja, joll'ei tuo polttavan kuumuuden käsittämä maailmanosa,[23] joll'ei Boreaan läheinen seutu,[24] joll'eivät sen tantereeksi[25] kovettuneet kinokset karkoita kauppijasta; jos taitavat merimiehet selkiävät riehuvilta meriltä ja jos köyhyys, joka on muka suuri häpeä,[26] pakoittaa tekemään ja kärsimään mitä tahansa sekä hylkäämään tuon korkean[27] hyveen suunnan. — Heittäkäämme joko Kapitoliumiin,[28] johon suosivan joukon huuto[29] meitä kutsuu, tahi likeiseen mereen nuot jalokivemme, helmemme ja hyödytön[30] kultamme, tuo suurimman onnettomuutemme alku, jos nimittäin meitä kaduttaa rikoksiamme. Pahan himon[31] juuret ovat hävitettävät[32] ja liiaksi hennot mielemme ovat muodostettavat vakaisemmilla harrastuksilla. Vapasukuinen nuorukainen, harjaantumaton kun hän on, ei taida istua hevosen[33] selässä ja pelkää metsästystä; mutta harjaantuneempi on hän huvitteleimaan, joko käskenet kreikkalaisella[34] kiekolla[35] tahi mielummin la'eissa kielletyllä[36] noppapelillä, sillä välin kun isä valapattoisilla lupauksillansa[37] pettää osatoverinsa[38] ja kesti-ystävänsä, pikaisesti hankkiaksensa rahaa kelvottomalle perilliselle. Kyllähän väärät rikkaudet karttavat; mutta aina, tietääkseni, puuttuu niukasta omaisuudesta[39] jotakin.

25 Laulu.

Bakkhukselle.[1]

Oi Bakkhus![2] Mihin sinä kaamaiset minut, nesteestäsi täyteläisenä?[3] Mihin lehtoihin tahi mihin luoliin[4] minä, uudessa hengessä,[5] äkisti askellan? Missä luolissa[6] kuullaan minun laulavan jalon Caesarin ikuisesta kunniansta ja yrittävän kohoittaa sitä aina tähtiin ja Jupiterin neuvostoon asti? Minä tahdon säestää oivallisen, vereksen laulun, jota ei mistään muusta suusta tähän asti ole kuultu. Samalla lailla seisoo vuorten huipuilla[7] uneton Evias,[8] ällistyneenä, kun hän katselee Hebrusta[9] ja lumesta kimaltelevaa Thrakiaa sekä muukalaisen jalan polkemia Rhodopeta,[10] kuin minuakin viehättää[11] etäällä ihmetellä joen rantoja ja autiota lehtoa. Oi sinä, joka hallitset Najadeja[12] ja Bakkhatinnoja, jotka kykenevät[13] käsin kaatamaan korkeat saarnipuutkin kumoon! Minä en laula mitään vähänarvoista, enkä alhaisella tavalla, enkä mitään katoavaa. Suloinen on vaara, oi Lenaeus,[14] seurata sitä jumalaa, joka ympäröi[15] ohimonsa viheriällä viiniköynnöksellä.

26 Laulu.

Venukselle.[1]

Äskettäin elin vielä tyttöjen mielen mukaan ja tein sotapalvelusta suurella kunnialla:[2] nyt ovat tällä seinällä,[3] joka verhoaa merestä-syntyneen Venuksen vasenta kylkeä,[4] riippuvat aseeni ja tuo sodassa-palvelut lyyryni. Tänne, tänne tuokaa loistavat tulisoitot ja kanget[6] sekä nuot suljettuja ovia uhkaavat joutset![7] Oi jumalatar! Sinä, joka hallitset onnellista[8] Kyprusta[9] ja sithonilaisesta[10] lumesta vapaata Memfistä,[11] sinä, oi kuninkatar, iske kerran kohoitetulla piiskallasi röyhkeää Khloeta![12]

27 Laulu.

Galatealle.[1]

Jumalattomia johtakoot tuon ääntelevän parra-linnun[2] ennustus ja kohtuinen koira tahi Lanuviumin[3] maalta juosta löllöttävä, harmaankellertävä naarttususi ja tiine kettu! Käärme keskeyttäköön taas heidän aletun matkansa, jos se nimittäin, nuolen nopeudella, viteeseen[4] on

säikähyttänyt hevoset![5] Minä, ennalta-arvaava ennustaja, tahdon rukouksellani manaila hänen nähtäväksensä, jonka etua huolehdiin, auringon noususta[6] koikkuvan[7] korpin, ennenkun tuo uhkaavia sateita ennustava lintu[8] laskeuu jälleen rauhallisille lätäköille. Oi Galatea! Ole onnellinen, missä vaan mielummin tahdot, ja elä, muistaen aina minua! Älköön tuo onnettomuutta-ennustava[9] tikka tahi ympärinsä-lentelevä varis kieltäkö sinua kulkemasta! — Sinä näet toki, millaisella myrskyllä Orion[10] kiihuhtaa laskemaan. Minä itse olen oppinut tuntemaan, mitä Hadrian meren musta lahti merkitsee[11] ja mitä selkeä Japyx[12] vehkeilee. Vihollistemme vaimot ja lapset oppikoot tuntemaan nousevan Austerin[13] sokeita liikkeitä ja synkän meren riehuntaa sekä aaltojen pieksennästä täriseviä rantoja! — Siten Europekin[14] uskoi lumivalkean ruumiinsa petolliselle härälle ja rohkeasti vaaleni pedoista-kihisevää mertä ja ympäröiviä petoksia. Hänpä vielä äskettäin niityillä kukkia poimiessansa ja Nymfeille[15] luvattua sepelettä sitoessansa, kirkkaana tähti-yönä, ei nähnyt muuta, kuin tähtiä[16] ja aaltoja. Kun hän vihdoin oli saapunut tuohon sadasta kaupungista mahtavaan Kretaan,[17] lausui hän: "Oi isäni! Voi tyttären menetettyä[18] nimeä! Voi raivon valtaamaa lapsenrakkautta! Mistä ja mihin olen tullut? Yksi kuolema on liian helppo[19] neidon rikokseen katsoen! Valveillaniko valitan häpeällistä rikostani, vai pilkkaako minua viatonta haahmu, joka, paetessansa norsunluuportista,[20] tuottaa unta? Oliko parempi kulkea pitkin laveita laineita, vai poimia vereksiä kukkia? Jospa nyt joku antaisi minun, joka olen vihoissani, käsiini sen häpeällisen härän, niin koettaisin miekalla silpoa ja murskata tuon äsken niin kovin rakkaan hirviön sarvet. Häpeällä jätin isäin Penatit,[21] häpeällä viivyttän Orkusta![22] Oi jospa jumalista sinä, joka kuulet tämän, sallisit minun alastonna harhaila jalopeurain keskellä! Ennenkun häpeällinen laihuus anastaa kauniit poskeni ja elonmehu häviää nuoresta saaliista,[23] tahdon, vieläkin pulskana, syöttää tiikerejä. 'Kurja Europe!' ahdistaa etäällä-oleva isäni, 'miksi viivyt kuolemasta? Sinä voit tuolla vyöllä, joka onneksi[24] on seurannut sinua, tässä saarnipuussa riippuen hirttäytyä[25] tahi jos sinua viehättävät kallionkatkelmat ja nuot kuolemaa varten terävät[26] kivimöhkäleet; noh hyvä, uskon nopean myrskytuulen haltuun, joll'et mielummin tahdo[27] ryhtyä emännän tehtävään, vaikka oletkin kuninkaallista perua, sekä jalkavaimona heittäytyä muukalaisen herrattaren huostaan." — Kun hän parhaillansa näin vaikeroitsi, lähestyi häntä Venus, viekkaasti nauraen, sekä hänen poikansa,[28] jännittämättömin joutsin. Heti, kun oli kyllin ilveillyt,[29] sanoi hän: "Karta vihaa ja tulista toraa, kun tuo vihaamasi härkä antaa jälleen[30] sarvensa katkottaviksi. Sinä et ymmärrä olevasi[31] voittamattoman Jupiterin puoliso; lakkaa nyyskyttämästä, opi oikein käyttämään suurta onniasi! Puoli maailmaa[32] on saava nimesi."

28 Laulu.

Lydelle.[1]

Mitä mielummin tahtoisin tehdä Neptunuksen juhlapäivänä?[2] Tuoppa nopeasti esille, oi Lyde, säilyttämäsi Caekubus-viiniä[3] ja käytä väkivaltaa lujaa järkevyyttäsi vastaan![4] Sinä näet puolipäivän olevan illastumaisillansa ja kuitenkin, ikäänkuin katoava päivä seisahtuisi, vitkastelet noutaa varastohuoneesta[5] kaksikorva-astian, joka on ollut talletettuna aina konsuli Bibuluksen[6] ajoista asti. Me olemme vuorotellen[7] laulavat Neptunuksesta ja vihreäkiharaisista Nereideistä;[8] sinä taas olet käyrällä lyyrylläsi ylistelevä Latonaa[9] ja nopean Kynthian[10] nuolia sekä laulusi lopulla[11] myöskin tuota, joka hallitsee Knidusta[12] ja kimaltelevia Kykladeja[13] ja joka joutsenvaljakoilla ajaa Pafuksessa.[14] Myöskin Yötä[15] ylistellään asianmukaisella laululla.

29 Laulu.

K. Cilnius Maecenaalle.[1]

oi Maecenas, sinä Tyrrhenian[2] kuningasten jälkeläinen! Jo kauan aikaa on minulla ollut sinun varaksesi mietoa[3] viiniä ennen-alkamattomassa ruusun kukilla[4] kaunistetussa astiassa sekä puserrettua terhovoidetta[5] kiharoitasi varten. Irtau kaikista esteistä; älä alituisesti tähystelet vesirikasta Tiburia,[6] älä Aesulan[7] viertäviä vainioita, äläkä isänmurhaaja Telegonuksen[8] harjanteita! Jätä tuo inhoittava ylellisyys sekä tuo korkealla-olevia pilviä tavoitteleva palatsisi;[9] herkeä ihailemasta äveriään Roman savupylväitä, sen loistoa ja melskettä! Tavallisesti ovat vaihtelevaisuudet rikasten mieleen; köyhäin siistit atriitit taas, vaikka katalan katon suojassa sekä katteitta ja purpurapeitteittä, ovat silittäneet[10] heidän huolien rypistämän otsansa. — Jo Andromedan[11] loistava isä on ilmaissut salatun valonsa; jo Prokyon[12] ja raivon Jalopeurantähti[13] riehuvat, kun aurinko palauttaa jälleen poutaiset päivänsä. Jo uupunut paimen lanttuneine laumoinensa etsii siimeksiä ja puroja sekä tuon pörröisen Silvanuksen[14] tappuristoja, ja hiljainen ranta[15] kaipaa häilyviä tuulia. — Mutta sinä pidät huolta siitä, mikä kanta paraiten sopii valtiolle ja, valvoen kaupunkisi

etuja, hätäilet siitä, mitä Seriläiset[16] ja Kyruksen hallitsema Baktra[17] sekä Tanais-joen[18] eripuraiset rantalaiset[19] puuhailevat.[20] — Mutta jumala on viisaasti verhonnut synkkään yöhön koko tulevan ajan kohtalon; hän myös hymyilee, jos kuolevainen ylinmäärin häliköitsee.[21] Muistappa tyynesti järjestellä käsillä-olevat seikat;[22] kaikki muu menee menoansa, niinkuin tuo virta,[23] joka milloin pitkin keskiväyläänsä hiljaisesti[24] laskee Etrurian mereen,[25] milloin taas vierittelee mukanansa[26] noita liikkeesen-hivuttamiansa[27] kivimöhkäleitä ja irralle-nihuttamiansa karankoja[28] sekä karjaa ja kartanoitakin, vuorten ja läheisen metsän kaikuessa rymäkästä ryskeestä, [29] kun hirveä tulva paisuttaa hiljaiset virrat. — Se on oma herransa ja viettää aikansa iloisesti, joka kunkin päivän lopulla[30] voi sanoa: "Minä olen elänyt.[31]" Huomenna Yli-isä[32] täyttäköön taivaslaen joko synkillä pilvillä tahi kirkkaalla päivänpaisteella; hän[33] ei kuitenkaan voi kumota[34] sitä, mitä kerran on tapahtunut,[35] eikä muuttaa tahi peruuttaa[36] sitä, mitä haihtuva hetki kerran on mukanansa vienyt. — Onnetar, joka iloitsee julmista teoistansa ja itsepäisesti lyö liiallista leikkiä, muuttelee epävakaisesti[37] kunnianosoituksia, suosien milloin minua, milloin jotakin toista. Jos hän[38] viiptyy luonani, kiitän häntä; jos hän räpyttää siipiänsä,[39] annan takaisin sen, mitä hän on antanut, ja verhoun omaan hyveeseni[40] sekä etsin itselleni kunniallista köyhyyttä ilman hänen lahjojansa.[41] Jos purjepuu ruskaa lounaistuulten käsissä, ei suinkaan ole minun luonteeni mukaista[42] turvautua akkamaisiin rukouksiin ja lupauksilla tinkiä, ett'eivät Kypruksesta[43] ja Tyruksesta[44] tulevat tavarani enentäisi ahnaan meren rikkautta. Silloin myötätuuli ja Pollux[45] kaksoisveljinensä ovat kuljettavat minun, turvallisenä kaksisoutuni suojassa, halki Aegaeen meren mylläkkäin.

30 Laulu.

Melpomenelle.[1]

Minä olen pystyttänyt[2] vaskea vahvemman ja kuninkaallista pyramiidirakennusta[3] korkeamman muistopatsaan, jota ei ruhjova rankkasade, eikä riehuva[4] pohjatuuli voi hävittää, ei myöskään ääretön vuosijono, eikä aikain vaihe. Minä en kuole kokonani, vaan suuri osa "minua"[5] on välttävä Libitinaa. [6] Yhä olen minä kasvava jälkimaailman maineessa, iäti nuorena, niin kauan kun[7] ylipappi hiljaisen Virgon[8] seurassa nousee Kapitoliumiin.[9] Minun, alhaisen suvun mahtavan jälkeläisen, kerrotaan siellä, missä raivokas Aufidus[10] kohisee ja missä vähävesinen Daunus[11] on hallinnut maalaiskansoja, ensiksi saattaneen aeolialaisen laulun[12] italialaisiin runomittoihin. Omista, oi Melpomene, tuo omanarvosi tunto, jonka ansiosi ovat sinulle hankkineet, ja sido lempeästi kiharani delfiläisellä[13] laakerilla!

NELJÄS KIRJA.

1 Laulu.

Venukselle.[1]

Oi Venus! Herätätkö noita kauan sitten keskeytyneitä sotia vireillensä jälleen?[2] Säästä[3] minua, sitä rukoilen, sitä rukoilen! Minä en enää ole sellainen,[4] jommainen olin hyvän Cinaran[5] hallitessa. Herkeä, oi herttaisten Kupidoiin[6] julma äiti,[7] taivuttamasta enää sitä, joka on noin kymmenen lustrumia[8] vanha sekä jo kovettunut[9] liian hellään hallitukseesi.[10] Mene sinne, mihin nuorukaisten mairittelevat rukoukset sinua kutsuvat! Ajanmukaisemminpa[11] saavut, loistavain joutsentesi lennättämänä,[12] vieraspitoihin Paullus Maximuksen[13] taloon, jos etsit hehuttaaksesi maksaa, joka on siihen sopiva.[14] Sillä hän, joka on sekä suurisukuinen että kaunis, eikä jää mykäksi[15] kovanonnen kohtauksissakaan, vaan on jos sadankin keinon keksivä[16] nuorukainen, hän on kuljettava sotalippusi[17] laajalle; ja kun hän tehokkaammin, kuin runsasantoisen[18] kilpakosijan lahjat, kerran on voittanut[19] hänet,[20] on hän pystyttävä marmorisen kuvasi[21] Albanus-järven[22] läheisyyteen Kypruksen[23] puusta tehdyn katon[24] suojaan. Siellä olet runsaammin vetävä sieramiisi suitsutussavua ja iloitseva lyyryllä ja berekyntiläisellä[25] huilulla ynnä paimenpillillä[26] säestetyistä

sävelistä; siellä ovat kahdesti päivässä[27] pojat hentojen tyttöjen seurassa, ylistäen jumaluusvoimaasi, vahanvalkealla jalallansa, Salilaisten[28] tapaan, kolmesti polkevat maata. — Minua ei enää ilahuta tyttö, eikä poika, eikä tuo keskinäistä rakkautta uskomaan hetas toivo; minua ei ilahuta kilpailla viininjuonnissa, eikä seppelöitä ohimojani tuoreilla[29] kukilla. Mutta miksi — voi! — oi Ligurinus,[30] miksi valuu kyynel silloin-tällöin pitkin poskiani? Miksi kaunopuheinen[31] kieleni, keskellä puhettani, tyrmehtyy yksitoikkoiseen hiljaisuuteen? — Öisin unissani pitelen sinua,[32] oi armoton, milloin syliini suljettuna, milloin taas seuraan sinua, kiitäessäsi pitkin Mars-kentän ruohistoa, pitkin läikkyviä laineita.[33]

2 Laulu.

Julus Antoniukselle.[1]

Kukapa vaan yrittää kilpailemaan Pindaruksen[2] rinnalla, hän, oi Julus, luottaa Daedaluksen[3] tavoin vahattuihin siipiin, antaaksensa nimen kimaltelevalle[4] merelle. Kuten tuo vuorelta vyöryvä virta, jonka rankkasateet ovat paisuttaneet yli tavallisten[5] törmiensä, siten kuohuu ja tulvailee Pindaruskin äärettömästi puuttumattomin lauserunsauksin:[6] hän, joka palkinnoksensa ansaitsee Apollon laakerin,[7] joko hän vierittelee uusia[8] sanoja rohkeissa dithyrambeissa[9] ja liikkuu säännöttömin[10] runomitoin tahi laulaa jumalista tahi kuninkaista,[11] jumalain jälkeläisistä, joiden käsiin Kentaurit[12] ansaitulla kuolemalla sortuivat ja kauhean Khimaeran[13] liekki tukehtui; tahi hän ylistää niitä, jotka Eliksen palmuseppele[14] saattaa jumaloittuina kotiinsa takaisin, tahi nyrkkitaistelijaa tahi kilpahevosta, ja lahjoittaa heille kilpapakinnon, joka on kalliimpi, kuin sata muistopatsasta:[15] tahi hän voivottelee nuorukaista,[16] joka riistettiin itkevältä immeltänsä, ja ylistelee aina tähtiin asti sekä miehuutta että urhollisuutta ynnä kultaisia tapoja, eikä salli niiden haihtuvan mustaan Manalaan.[17] Oi Antonius! Tarmokas tuulenhengähdys kohoittaa keveästi Dirken joutsenen,[18] niin usein kun se pyrkii pilvien ylhäisiin piireihin; minä taas, Matinuksen[19] mehiläisen tavoin ja keinoin, joka ahkeraan imeskelee suosimaansa ajuruohoa, minä mitätön taas sepittelen runoni suurella vaivalla tuon vesirikkaan Tiburin metsän ja rantain[20] tienoilla. — Koska olet lahjakkaampi[21] runoilija, niin laulappa Caesarista, kun hän, seppelöitynä ansaitsemallansa laakerilla, juhlasaatossa kuljettaa noita sotaisia Sygambrialaisia[22] pyhälle vuorelle:[23] sillä Kohtalo ja hyvät jumalat eivät ole lahjoittaneet maanpiirille mitään tätä[24] suurempaa tahi jalompaa, eivätkä lahjoitakaan,[25] vaikka ajat palaisivat entiseen kultaiseen aikakauteensa jälleen. Laula sekä kaupungin[26] juhlapäivistä että julkisista leikeistä, joita vietämme jalon Augustuksen sallitun[27] paluumatkan johdosta, sekä torista, joka on tyhjänä riita-asiain käytännöstä.[28] Silloinpa on hyvä osa äänestäni,[29] jos nimittäin kykenen laulamaan jotakin sellaista, joka ansaitsee kuulemista, yhtyvä siihen ja iloissani Caesarin paluumatkasta, olen huudahtava: "Oi armas päivä, oi ylistettävä!" Ja kun sinä saatossasi[30] kuljet, me, koko kaupunki, huudamme tuon-tuostakin: "Io triumfe, io triumfe![31]" ja toimitamme suitsutusuhreja hyvänsuoville jumalille. — Kymmenen härkää ja yhtä monta lehmää vapauttaa sinut,[32] minut taas nuori vasikka, joka, vieroitettuna emästänsä, varttuu rehevillä ruohikoilla[33] lupaukseni täyttämistä varten, mukailleen otsallansa noita kaarimaisia tulia kuussa, joka tekee kolmatta nousuansa,[34] lumivalkea katsoa[35] siitä kohden, missä[36] se kantaa[37] pilkkua, mutta muuten[38] punakellertävä.

3 Laulu.

Melpomenelle.[1]

Ketä sinä, oi Melpomene, olet kerran silmäillyt ystävällisellä katseellasi, hänen syntymähetkellensä, häntä ei Isthmuksen puuha[2] ole tekevä kuuluisaksi nyrkkitaistelijaksi, eikä uljas hevonen kuljettava voittajana Akhajan[3] vaunuissa, eikä sotakunto osoittava delolaisilla lehdillä[4] seppelöitynä päällikkönä Kapitoliumissa, syystä, että hän on masentanut kuningasten ylpeät uhkaukset; vaan ne vedet, jotka juoksevat viljavan Tiburin[5] sivuitse, ja tiiheät vehmasten suojat ovat tekevät hänen kuuluisaksi aeolialaisen laulun[6] kautta. — Roman, kaupunkien kaupungin, jälkisuku on velvollinen lukemaan minut runoilijain rakastettuun joukkoon, ja väleen vioittaa minua jotenkin vähän[7] tuo pahansuovan hammas. Oi Pierialainen![8] Sinä, joka kultalyyrystäsi virittelet[9] sulosäveliä; sinä, joka mykille kaloillekin voit lahjoittaa[10] joutsenen äänen, jos niin tahdot: tämä on kokonaan sinun lahjaasi, että minua ohitsemeneväin sormilla osoitellaan romalaisen lyyryn isäksi; tämä on kokonaan sinun vaikutustasi, että minä elän ja olen mieleen, jos nimittäin olen.

4 Laulu

Klaudius Drusus Nerolle.[1]

Millaisena salaman siivekkään palvelijan,[2] jolle jumalain kuningas, Jupiter, huomattuansa hänet uskolliseksi keltakiharaisen Ganymedeen ryöstämisessä,[3] uskoi vallan lenteleväin lintujen suhteen, milloin[4] nuoruuden innostus ja syntyperäinen tarmo, vaivoista[5] tietämättä, pakoittavat pesästänsä, milloin taas kevätkuulet, usvan haihduttua, opettavat arastelevalle[6] äkkinäisiä lento-yrityksiä, milloin vilkas taipumuksensa vihollisena syöksee lammaislaumoihin, milloin ruoan- ja taistelunhalu yllyttää taistelevain lohikäärmetten[7] kimppuun; tahi millaisena tuo kellertävän emänsä utareista reheviin ruokamaihin mielistynyt metsäkauris[8] keksii äskettäin emänsä maidosta vieroitettun jalopeuran, jonka nuoresta hampaasta se pelkää surman saavansa; sellaisena Vindelikalaiset[9] ovat nähneet Drusuksen, [10] kun hän kävi sotaa Raetialais-Alppien[11] juurella — mistä näille[12] tuo ammoisista ajoista totuttu tapa, joka asestaa heidän oikean kätensä Amazonien[13] tapparalla, sen olen jättänyt tutkiskelematta, eikä ole mahdollistakaan tietää kaikkia — mutta heidän aikaa ja laajalti voittoisat laumansa,[14] lannistettuina vuorostansa[15] nuorukaisen neuvokkaisuudella, ovat saaneet kokea, mitä mieli, mitä oikealla tavalla ja onnellisen perheen[16] keskuudessa kasvatettu luonne ja mitä Augustuksen isällinen sydän nuoria[17] Neroja kohtaan ovat mahtaneet. Sankarit polveutuvat sankareista[18] ja kunnan miehistä. Mulleissa ja varsoissakin ilmaantuu siittäjäinsä kyky; villit kotkat eivät synnytä vauhkoja kyyhkysiä. Mutta opetus kehittää syntyperäistä kykyä, ja kelvollinen kasvatusta karkaisee sydämen. Milloin tahansa tavat ovat rappioilla, pahuus turmelee[19] hyvätkin luonnonlahjat. — Oi Roma! Mitä olet velkaa Neroille, siitä todistavat Metaurus-joki[20] ja Hastrubalin löylytys sekä tuo Latiumille herttainen päivä, joka hälvensi kaiken synkkyuden ja jona ensiksi sulo voitonkunnia hymyili meille,[21] aina niistä ajoin, kun julma Afrikalainen[22] riehui pitkin Italian kaupunkeja, kuten tuli pihkapetäjissä tahi Eurus[23] Sicilian aalloilla. Tästä alkain on Roman nuoriso yhä kasvanut[24] onnellisissa yrityksissään ja nuot Punilaisten[25] jumalattomassa[26] sotamelskeessä hävitetyt tempelit ovat saaneet jumalainsa kuvat uudellensa pystytetyiksi sekä vihdoinkin[27] täytyi tuon uskottoman Hannibalin lausua: "Kuten hirvet, syöläisten susien saalis, me ahdistelemme ehdoin-tahdoin niitä, joista pettämällä ja pakenemalla saisimme loistavamman voiton. Tämä kansa, joka, urhistuneena Trojan hävityksestä, on tuonut Ausonian[28] kaupunkeihin Tuscian[29] merellä ajalehtineet pyhät esineensä[30] ja lapsensa sekä iäkkäät isänsä,[31] tämä kansa saa, kuten kaksiterätapparoilla karsittu rautatammi tuolla tummista lehdistä[32] rikkaalla Algiduksella,[33] tappioiden ja verilöylyjen keskelläkin voimaa ja urhollisuutta itse miekaltakin. Eipä tullut vesikäärmeäkään,[34] sen ruumista katkomalla, väkevämmäksi Herkulesta vastaan, jonka sydäntä kirvelteli joutua tappiolle; eivätkä Kolkhilaiset,[35] eikä Ekhionin[36] Theba ole synnyttäneet suurempaa hirviötä.[37] Syökse se meren syvyyteen, niin yhä upeampana sukeltaa se sieltä; käyppä sen kimppuun, niin suurella kunnialla paiskaa se maahan voimakkaankin vastustajansa ja harjoittaa taistelua, joista puolisoikin[38] pakisevat. Minä en lähetä enää Karthagoon kopeita sanansaattajia;[39] haihtunut on koko toivomme,[40] haihtunut tuo nimeemme kiintynyt onni, Hastrubalin kuoltua. Klaudiusten kädet ovat kaikkea[41] toimittavat: näitä Jupiter suojelee armollisella jumaluusvoimallansa, ja tarkka varovaisuus pelastaa heidät sodan vaaroista."

5 Laulu.

Caesar Augustukselle.[1]

Oi sinä, hyväin jumalain jälkeläinen, Roman[2] kansan suurin suojelija! Liian kauan[3] olet jo poissa keskuudestamme; palaa heti, koska olet Isäin pyhälle neuvostolle[4] luvannut pikaiseen palata! Tuo, oi jalo johtaja, ilo[5] isänmaallesi jälleen; sillä kun kasvosi, kevään lailla,[6] loistavat kansalle, kuluu päivä hupaisemmin ja aurinko paistaa kirkkaammin. Kuten äiti, kääntämättä kasvojansa mutkikkaalta rannalta, lupauksin ja aavistuksin sekä rukouksin kutsuu kotiin poikaansa, jota Notus[7] vastaisella[8] puuskallansa viivyttellessä Karpathus-meren[9] toisella puolella ja enemmän kuin vuoden aikaa pidättää rakkaasta kodistansa; siten isänmaakin, uskollisten kaipauksen tunteiden valtaamana, kaipaa Caesariansa. — Sillä härkä käyskentelee pelotta laitumella, Ceres[10] ja armas Faustitas[11] höyryttävät vainioita, merimiehet purjehtivat rauhassa[12] pitkin mertä, Fides[13] pelkää moittimista, mikään häpeä[14] ei tahraa puhdasta perhe-elämää, tapa ja laki ovat peräti poistaneet kauheat rikokset, synnyttäjättäriä kiitetään samanmuotoisista[15] sikiöistä ja rankaistus seuraa heti rikoksen kiintereillä.[16] — Kukapa pelkäisi Parthialaista,[17] kuka kylmäkiskoista Skythalaista,[18] kuka niitä sikiöitä, joita villi Germania[19] synnyttää, niin kauan kun Caesar on asiain etunenässä? Kukapa välittäisi villin Iberian[20] sodasta? — Jokainen päättää[21] päivänsä omilla kummuillansa[22] ja johtelee viiniköynnöksiänsä yksinäisiin[23] puihin; sitten palaa[24] hän iloisena maljansa ääreen ja kunnioittaa päättäjäisissä[25] sinua jumalanansa. Sinua kunnioittaa hän hartaalla rukouksella, sinua maljoista[26] vuodatetulla viinillä ja hämmentää sinun jumaluutesi Lareihinsa,[27] kuten Kreikka,[28]

muistellen Kastoria[29] ja suurta Herkulesta.[30] "Oi jalo johtaja, jospa soisit pitkällistä rauhaa[31] Hesperialle![32]" sitä me rukoilemme kuivin suin aamulla päivän koittaessa,[33] sitä päihtyneinä, kun aurinko laskee Okeanukseen.

6 Laulu.

Apollolle.[1]

Oi Jumala! Sinä, jonka ovat tulleet tuntemaan kerskailevan kielen kostajaksi sekä Nioben[2] suku että rosvo Tityos[3] ynnä tuo fthialainen[4] Akhilles, joka oli kukistamaisillansa[5] kopean Trojan; hän, joka oli kaikkia muita etevämpi soturi, mutta kehnompina kuin sinä, vaikka hän, ollen merenjumalatar Thetoksen poika, taistelun halusta täristeli peljättävällä keihäällensä Dardanuksen[6] torneja. Kuten terävällä kirveellä kaadettu petäjä tahi itätuulen rouhima kypressi, siten hänkin[7] kaatua romahti[8] ja mökkäsi päänsä teukrialaiseen[9] hiekkaan. Hän ei olisi sulkeutunut Minervan hevoseen,[10] joka valheellisesti kuvaili hänelle pyhitettyä uhria, eikä pettänyt[11] ajattomalla ajalla[12] juhlailevia Trojalaisia, eikä Priamuksen tansseista iloitsevaa hovio;[13] vaan — voi, voi kauheata! — hän olisi ollut säälimätön kaikkia julkisessa taistelussa[14] voitettuja kohtaan ja polttanut akhajalaisissa[15] liekeissä pienet puhumattomat lapset, vieläpä äitinsä kohdussa piilevätkin, joll'ei jumalain isä, sinun[16] ja sulon Venuksen[17] rukouksista heltyneenä, olisi sallinut Aenealle[18] muureja, jotka rakennettiin onnellisemmalla enteellä. — Oi Foebus, sinä heleä-äänisen[19] Thalían[20] runollinen[21] opettaja, sinä, joka kostutat kiharasi Xanthus-virrassa,[22] sinä sulo Agyieus,[23] suojele Daunian Kamenan[24] kunniaa! Foebus on antanut minulle runo-innon ja runolahjan sekä runoilijan nimen. Oi te, ensimmäiset[25] tyttöjen joukossa, ja te pojat, jalojen vanhempain jälkeläiset, te Deloksen jumalattaren[26] turvatit, hänen, joka joutsellansa kaataa[27] vauhkoja ilveksiä ja hirviä, noudattakaa lesbolaista runomittaa[28] ja peukaloni näppäystä[29] ylistäkää totutulla tavalla Latonan poikaa,[30] samoin tuota valoltansa vaurastuvaa Noktilukaa,[31] joka edistää hedelmällisyyttä[32] ja on vireä vierimään nopeasti-kuluvat kuukaudet päästä päähän. Tuota pikaa olet naituna sanova: "Minäkin, joka olen sievä oppimaan runoilija Horatiuksen säveliä, minäkin lauloin jumalille[33] otollisen laulun, kun vuosisata jälleen toi meille juhlliset päivät.[34]"

7 Laulu.

Torkvatukselle.[1]

Lumikinokset[2] ovat rauenneet,[3] ruoho virkistyy jälleen kedoilla ja lehdet[4] puhkeavat puihin; maa muuttaa muotonsa[5] ja vähenevät[6] virrat juoksevat parrastensa sivuitse;[7] jopa Gratiakin[8] Nymfien[9] ja molempain sisartensa seurassa alastonna rohkenee johtaa piirihyppyjä. Mutta ett'et toivoisi kuolemattomuutta, siitä muistuttaa sinua vuodenkulu ja Aika,[10] joka riistää sinulta tuon herttaisen päivän. Pakkaset lauhtuvat länsituulien henkäyksistä, kevään karkoittaa kesä, joka itsekin vuorostansa väistyy, kun vaan hedelmiä-tuottava syksy on jaellut antimiansa, ja kohta tulee kolkko talvi jälleen. Kuitenkin tasoittavat nopeat kuunvaiheet aikain kulun;[11] me taas, kun olemme tulleet sinne, mihin isä Aeneas, mihin rikas Tullus[12] ja Ankus, olemme tomu[13] ja varjo.[14] — Kukapa tietää, tokko taivaan jumalat lisäävät huomispäivän hetket tämän päivän lukuun? Mutta kaikki, mitä nyt omaksi huviksesi[15] olet puuhailnut, kaikki on väistyvä perillisten ahnaista käsistä. Kun elämäsi lanka on kerran katkennut ja Minos[16] on sinusta julistanut juhllisen tuomionsa; sitten, oi Torkvatus, ei enää sukusi,[17] ei kaunopuheliaisuus[18] eikä hurskautesi voi asettaa sinua entiseen asemaasi. Sillä eipä Dianakaan[19] voi pelastaa siveellistä Hippolytusta[20] Manalan pimeydestä, eikä Theseus[21] kykene palauttamaan rakasta Pirithoustansa[22] Tuonelasta elämään.[23]

8 Laulu.

K. Marcius Censorinukselle.[1]

Minä tahtoisin mielelläni, oi Censorinus, lahjoittaa tovereilleni Maljoja[2] ja komeita vaski-astioita;[3] minä tahtoisin lahjoittaa kolmijalkoja, noita urhollisten Kreikkalaisten kunniapalkintoja; etkä sinäkään saisi[4] kaikkein kehnompina lahjoja, jos vaan olisin rikas sellaisista taideteoksista,[5] joita joko Parrhasius[6] tahi Skopas[7] ovat luoneet; näistä jälkimmäinen on taitava veistämään kivistä, edellinen taas juoksevin värin kuvailemaan milloin ihmistä, milloin jumalaa. Mutta tätä varaa minulla ei ole,

eivätkä sinunkaan asemasi tahi yksilösi sellaisten kalleuksien[8] tarpeessa. Sinua huvittaa laulu: minä voin lahjoittaa lauluja ja määrätä antimeni arvon. Nuot julkisilla piirroksilla kaiverretut marmoripatsaat,[9] joiden kautta henki ja elämä palaavat urhollisiin päällikköihin jälleen vielä kuolemankin jälkeen, nuot Hannibalin ripeät pakoilemiset[10] ja perin masennetut uhkaukset[11] — sekä jumalattoman Karthagon palo[12] — ne eivät kalabrialaisia Pieriä[13] loistavammin ikuisuuta sen sankarin[14] mainetta, joka palasi kotiin, perittyänsä nimen Afrikan valloittamisesta. Etkä sinäkään, jos vaan aikakirjat[15] ovat vaiti, nauti mitään palkintoa siitä, mitä jalomielisesti ole toiminut. Mitä olisi Ilian ja Marsin poika,[16] jos kateellinen hiljaisuus[17] hämmettäisi Romuluksen ansioita? Eteväin runoilijain taito, suosio ja kieli ovat pelastaneet Aeakuksen[18] stygiläisistä[19] aalloista ja vihkivät hänet autuasten saarten[20] omaksi. Musa[21] ei salli mainehikkaan miehen kuolla; Musa koroittaa hänet taivaasen. Näin reipas Herkules[22] ottaa osaa Jupiterin[23] suotuisiin[24] atrioihin; näin kuulu Tyndarideen tähtiryhmä[25] pelastaa vuotavat laivat meren pohjasta; näin tuo ohimoiltansa vihreällä viiniköynnöksellä seppelöity Liber[26] saattaa toivomukset hyvään päätökseen.

9 Laulu.

M. Lolliukselle.[1]

Älä usko sattumaltakaan niiden laulujen häviävän, mitkä minä, joka olen syntynyt tuon kovasti[2] kohisevan Aufidus-joen[3] läheisyydessä, ennen tuntemattomin[4] keinoin[5] sepittelen, soittimilla säestettäväksi.[6] Jos maeonialaisella Homeruksella[7] onkin etusija, niin Pindaruksen,[8] keolaisen runoilijan,[9] Alcaeuksen[10] uhkaavat[11] ja Stesikhoruksen[12] mahtavat laulutkaan eivät ole unhoituksissa; aika ei ole voinut haihduttaa sitä, mitä Anakreon[13] muinoin huviksensa sepitteli; vielä uhkuu rakkaus, vielä elävät nuot hehkuvat tunteet, jotka uskottiin aeolialaisen tytön[14] kitaran huostaan. Lakedaemonilainen Helena[15] ei ollut ainoa, joka hehkui,[16] ihaillessansa rakastelijansa[17] koristeltuja kiharoja ja kullalla kirjaeltuja vaatteita sekä kuninkaallista komeutta ja seuruetta. Teuker[18] ei ollut ensimmäinen, joka ampui nuolia kydonialaisella[19] joutsella; Ilios ei ole vaan kerran ollut ahdinko-tilassa; mahtava Idomeneus[20] ja Sthenelus[21] eivät ole ainoat, jotka taistelivat sellaisia taisteluja, joista Musainkin[22] täytyy laulaa; uljas Hektor[23] ja tuima Deifobus[24] eivät olleet ensimmäiset, jotka saivat ankaria iskuja kainojen puolisoinsa ja lastensa puolustuksen tähden. Monta urosta on elänyt ennen Agamemnonia,[25] mutta he kaikki lepäävät itkemättä ja tuntematta kuolon pitkässä pimeydessä, koska heiltä puuttuu pyhä runoilija.[26] — Vähän on siis unhoittuneen ansion ja toimetoman kunnottomuuden[27] väliä. Minä en ole ilman kiitosta sinusta, oi Lollius, lauluissani mainitsematta, enkä salli tuon kateellisen[28] unhoituksen rankaisematta halvennella useita urotöitäsi. Sinulla on mieli, joka on älykäs elämäkokemuksissa ja vakava sekä myötä- että vastoinkäymisissä[29]; ahneuden ja petoksen kostaja[30] sekä tuon kaikkivoivan rahan halveksija;[31] eikä ainoastaan yhden vuoden konsuli,[32] vaan niin usean kuin se, rehellisenä ja uskollisena tuomarina,[33] on pitänyt hyveen hyötyä parempana ja kopein silmäyksin halveksinut rikollisten lahjoja sekä voittajana levittänyt[34] aseitansa vastustelevien joukkojen keskitse. — Sitä, jolla on paljo, ei voida kutsua oikein onnelliseksi; suuremmalla syyllä ansaitsee onnellisen nimen se, joka osaa viisaasti käyttää jumalain lahjoja sekä kestää kovaa köyhyyttä ja joka pelkää virhettä kuolemaa pahemmin; hän[35] ei kammoksu[36] kuolla rakasten ystäväin tahi isänmaan puolesta.

10 Laulu.

Liguriukselle.[1]

Oi sinä, joka yhä vielä olet julma ja Venuksen lahjoista mahtava! Kun kerran utuparta odottamattasi kasvaa leukasi pöyhkeydeksi[2] ja nuot kiharasi, jotka nyt liehuvat olkapäilläsi, ovat lähteneet[3] ja tuo muotosi, joka nyt on purpuraista ruusunkukkaa[4] kauniimpi, on lakastunut ja muuttunut karheaksi laadultansa;[5] silloin sinä, oi Ligurius, joka kerta kun näet kuvasi peilissä[6] toisenlaisena,[7] olet sanova: "Voi, voi! Miks'ei tämä ajatus, joka minulla on tänäpäpä, ollut jo poikana? Miks'eivät tällaisessa mielenlaadussa nuot entiset terveennäköiset[8] poskeni tule entisellensä?"

11 Laulu.

Fyllikselle.[1]

Oi Fyllis! Minulla on astia täynnä Alban viiniä,[2] joka pian täyttää yhdeksän vuotta; minulla on puutarhassani persilja, seppelein sitomista varten; minulla on suuri paljous[3] muratteja, joista sinä, sidotuin suortuvin,[4] olet loistava; talo hohtaa hopeasta; alttari, pyhillä kasveilla kaunisteltuna,[5] haluaa pirskoitettaa[6] uhrivuonan verellä. Jokainen käsi on kiiruissansa, sinne-tänne juoksevat tytöt poikien joukossa;[7] tulet leimuavat, tupruttaen sakeaa savua katonharjalta.[8] — Mutta että kuitenkin tietäisit, mihin huvituksiin sinua kutsutaan:[9] sinun pitää juhlallisesti viettää Idusta,[10] sitä päivää, joka jakaa kahtia Huhtikuun,[11] tuon merestä-syntyneen Venuksen[12] kuukauden; tämä on syystä minulle juhlapäivä ja milt'ei pyhempi, kuin oma syntymäpäiväni, koska juuri tästä päivästä[13] Maecenaani laskee kasvavat vuotensa. — Telefuksen, jota sinä koetat lähestyä, tuon nuorukaisen, joka ei ole sinun "ettäsi" myöden, valtasi rikas ja irstas tyttö sekä pitää lemmpauloihin kiedottuna. Ukonnuolen iskemä Faëton[14] pelkää liian rohkeita[15] toiveita; tärkeän esimerkin taas tarjoaa siivekäs Pegasus,[16] joka ylenmielin kantoi selässänsä[17] kuolevaista ratsastajaa Bellerofonia,[18] jotta aina puuhailisit ainoastaan sitä, joka sinulle sopii, sekä, pitäen sopimattomana toivoa enempää, kuin on luvallista, välttäisit sitä, joka ei ole vertaisesi. — Hyvä siis! Sinä, oi rakkauteni päämäärä[19] — sillä täst'edes en rakastu[20] enää kehenkään muuhun naiseen - opetteleppa[21] säveliä, joita sitten armaalla[22] äänelläsi laulelet;[23] mustat huolet ovat haihtuvat laulun avulla.

12 Laulu.

Vergiliukselle.[1]

Pian kevään seuralaiset, nuo Thrakiasta puhaltavat tuulet,[2] jotka asettavat meren, pullistavat purjeet; niityt eivät enää ole kankeina kylmästä; joet eivät kohise, talven lumesta paisuneina. Surkeasti vaikeroitien Itystänsä,[3] tekee pesäänsä tuo onneton lintu,[4] kekropialaisen talon[5] ikuinen häpeä, koska hän[6] on kehnosti costanut kuninkaan[7] raa'at himot. Istuen[8] nuorella ruohikolla, laulelevat lihavain lammasten paimenet laulujansa, paimenpillillä säestäen, ja ilahuttavat sitä jumalaa,[9] jota karjalauma ja Arkadian[10] varjoiset kummut viehättävät. — Vuodenaika on tehnyt janon, oi Vergilius; mutta jos sinua, oi jalosukuisten nuorukaisten[11] turvatti, haluttaa juoda Kaleessa[12] puserrettua viiniä, pitää sinun ostaa sitä nardus-öljyllä. Pieni pullo nardus-öljyä voi houkutellessa esille astian, joka nykyään on Sulpiciuksen[13] varastohuoneessa,[14] astian, joka on aulis lahjoittamaan uusia toiveita ja tehokas poistamaan katkeria huolia.[15] Jos kiiruhdat näihin huvituksiin, niin tule pian tavaroinesi! Minä en aijo juottaa sinua maksutta omista pokaaleistani, kuten rikas varakkaassa talossansa. — Mutta herkeä todellakin hidastelemasta ja voitonhimosta! Ajattele mustaa tulta[16] ja sekoita, koska se sinulle on vielä luvallista,[17] tuo lyhytaikainen tyhmyys viisaudellasi:[18] suloista on kohdallansa[19] tyhmystelläkin.

13 Laulu.

Lycelle.[1]

Oi Lyce! Jumalat ovat kuulleet rukoukseni; jumalat ovat kuulleet ne, oi Lyce: sinä tulet akaksi, mutta kuitenkin tahdot näyttää kauniilta, sinä riehut ja juot ujustelematta sekä tahdot vapisevalla laulullasi humalapäissäsi ärsyttellä hidasta[2] Kupidoa.[3] Hän[4] väijyilee kukoistavan ja kitaraa-taitavan Khian[5] kauniilla poskilla. Sillä vastenmielisesti lentää hän kuivettuneiden tammien ylitse ja siten pakenee sinua, koska kellertävät hampaasi, koska kurtut kasvoillasi ja lumi päällellasi[6] rumentavat sinut. Ko'oksen[7] purpura ja loistavat jalokivet eivät enää tuo takaisin niitä aikoja, jotka katoava päivä kerran on kirjoittanut noihin tunnettuihin aika-kirjoihin säilytettäväksi.[8] — Voi! Mihin Venus[9] on paennut, mihin värisi, mihin sievä liikkeesi? Mitä sinulla on enää tuosta, tuosta,[10] joka uhkui rakkaudesta, joka minutkin valtasi omalta itseltäni, oi sinä Cinaran jälkeen[11] onnellinen, kaunis ja lemmenseikoista viehättävä olento? Mutta Cinaralle Onnetar[12] on suonut lyhyen elinajan, säilyttääksensä kauan Lyceä, jotta tämä tulisi iässä vanhan variksen vertaiseksi,[13] niin että tuliset nuorukaiset hymyillen voisivat silmäillä tuota tuhaksi rauennutta tulisoittoa.

14 Laulu.

Caesar Augustukselle.[1]

Mikä senaatin tahi mikä kansan toimi[2] voisi täydellisillä kunnianosoituksilla, kirjoituksien[3] ja

muistoja-säilyttävien aikakirjain avulla, ikuisuuttaa iäksi päiviksi ansioitasi, oi Augustus, sinä ruhtinasten ruhtinas, niin laajalti kuin aurinko valaisee asuttavia[4] seutuja;[5] sinä, jonka Latinalaisla'ista[6] riippumattomat Vindelikalaiset[7] nykyään ovat tulleet tuntemaan, mitä mahdat sodassa?[8] Sillä sinun sotilastesi[9] avulla on Drusus useammin kuin yhden erän urhollisesti kukistanut Genaunit, [10] tuon rauhattoman kansakunnan, ja reippaat Breunit[11] sekä heidän noille kauhistuttaville Alppituntureille rakentamansa linnoitukset; heti sen jälkeen vanhempi Neroista[12] ryhtyi tuliseen taisteluun ja voitti onnellisesti[13] villit Raetialaiset;[14] hän, jota olisi pitänyt nähdä tuossa tuimassa tappelussa, kummoisellako miestapolla hän uuvutti heidän vapaehtoisesti kuolemaan vihityt rintansa; [15] melkein niinkuin Auster[16] mylleröi masentamattomia aaltoja, kun Plejadein[17] joukko halkoo pilviä, niin hänkin oli innokas ahdistelemaan vihollisten laumoja ja kannustelemaan korskuvaa hevostansa tulien keskitse. Siten vyöryy sonninmuotoinen Aufidus,[18] joka juoksee apulialaisen Daunuksen[19] valtakunnan sivuitse, kun se kuohuen valmistaa hirveää tulvaa viljelysvainioille, kuten Klaudius hirveän suurella hyökkäyksellä syöksi hajalle muukalaisten rautavaruiset laumat, sekä, tuhoamalla ensimmäiset ja viimeiset, peitti kentän kaatuneilla, voittaen saamatta mieshukkaa, kun sinä annoit hänelle sotaväkeäsi, neuvoasi ja jumalasi.[20] Sillä samana päivänä, jona Alexandria[21] nöyrästi avasi sinulle satamansa ja tyhjän[22] kuningaslinnansa, samana päivänä, kolmantena lustrumina[23] sen jälkeen, on Fortuna[24] suotuisasti tehnyt onnellisen lopun sodasta sekä hankkinut sinulle mainetta ja lopetetuille sotatoimillesi toivottua kunniaa. — Sekä tuo ennen masentamaton Kantabrialainen[25] että Medialainen[26] että Indialainen[27] että kuljeskelevä Skythalainen[28] kunnioittavat sinua, oi Italian ja ruhtinatar Roman tehokas turva. Niilinvirta,[29] joka salaa alkulähteensä, Ister,[30] vuolas Tigris,[31] elävikäs Okeanus,[32] joka pauhaa etäisen Britannian[33] rannoilla, nuot Gallian[34] kuolemaa-kammomattomat ja Iberian[35] niskoittelevat asukkaat,[36] ne kaikki kuulevat sinua; nuot murhaa-rakastavat Sygambrialaiset[37] laskettuansa aseensa maahan,[38] kunnioittavat sinua.

15 Laulu.

Caesar Augustukselle.[1]

Foebus[2] on lyyryllänsä varoittanut minua, kun tahdoin laulaa taisteluista ja kaupunkien valloituksista, ett'en pienillä purjeillani lähtisi Tyrrhenian[3] merelle. Sinun aikakautesi, oi Caesar, on sekä pelloille saattanut niiden runsaan hedelmällisyyden entisellensä[4] että Jupiterillemme hankkinut takaisin sotalippumme, jotka riistettiin Parthialaisten muhkeista pihtipielistä;[5] sulkenut sodista vapaana tuon Kvirinus-Januksen temppelin;[6] hillinnyt mielivaltaisuutta, joka hylkää kaiken hyvän järjestyksen; tukahuttanut virheet ja virkistänyt vanhat hyveet, joiden kautta Latinalaisten nimi ja Italian voima ovat kohonneet ja Romalaisvallan maine ja mahtavuus ovat levinneet auringon laskusta sen nousuun asti. — Niin kauan kun Caesar on asiain etunenässä ei kansalaisraivo, eikä väkivalta häiritse rauhaa, eikä puoluevihakaan, joka teroittaa miekkoja ja saattaa eripuraisuutta onnettomiin kaupunkeihin. Nekään, jotka sammuttavat janonsa syvästä Danubius-virrasta,[7] eivät voi kumota Julialais-säädöksiä,[8] samoin Getalaiset,[9] Seriläiset,[10] epäluotettavat Persialaiset[11] tahi ne, jotka ovat syntyneet Tanais-joen[12] läheisyydessä.[13] — Mutta me olemme sekä arki- että juhlapäivinä, nauttiessamme leikkilisen Liberin[14] lahjoja, lapsinemme ja vaimoinemme velvollisuutemme mukaan, jumalia rukoiltuamme, esi-isäin tavoin lydialaisten huilujen[15] säestämällä laululla ylistävät noita urheista urotöistensä uupuneita sankareja ynnä Trojaa ja Ankhisesta[16] sekä armaan Venuksen jälkeläistä.[17]

II.

Karmen-Seekulaare

eli

Vuosisataislaulu.

"Hora praeterita nunquam revertitur."

Meillä on jokseenkin hämärää tietoa tuon Roman kuuluisan Vuosisataisjuhlan alku-ajoilta. Arvellaan sitä vietetyn jo kuningastenkin aikakaudella; vaikka kaikki lähempi määrittelemisen kuitenkin uinuu tuon häilyvän tarumaailman helmassa. Muutaman hämärän tarun mukaan olisi juhla alkuansa ollut ainoastaan jonkunlainen n.k. sukujuhla. Eräs Valerius-niminen mies olisi nim. keksinyt Marskentällä (Terentumissa l. Tarentumissa), lähellä Tiberin rantaa, muutaman tulta-suitsevan luolan, johon pystytettiin jonkinlainen maanalainen alttari Pluton (Dis pater) ja Proserpinan palvelemista varten. Luola pyhitettiin Valerius-suvulle (gens Valeria) ja siellä uhrailtiin aluksi ainoastaan tämän suvun menestykseksi. Varsinaiseksi Vuosisataisjuhlaksi tahi ainakin siltä vivahtavaksi lienee tuo mainittu Valerius-suvun uhritoimitus muuttunut vasta tasavallan aikana, jolloin ensimmäisen konsulin, Publius Valerius Publikolan, sanotaan (toisten mukaan v. 509, toisten v. 456 e.Kr) Terentumissa ensi kerran juhlallisesti uhranneen koko kansan puolesta. — Sibyllan kirjain mukaan piti Vuosisataisjuhlaa vietettämän säännöllisesti joka sadas vuosi, kolme vuorokautta kestävillä leikeillä ("ludi terentini vel seculares") ja uhreilla Marskentällä. Kuitenkaan mitään säännöllisyyttä juhlan viettämisessä ei liene ollut, koska eri kirjailijat kertovat sen tapahtuneen aivan eri aikoina. Ainakin ajan pitkään, sen voimme varmuudella sanoa, joutui juhla joutumistansa unhoituksiin ja vihdoinkin v. 126 e.Kr. mainitaan viimeisen Vuosisataisjuhlan tapaisen juhlallisuuden vietetyn. — Kun Augustus oli kymmenen vuotta hoitanut yksinvaltaa Roman valtakunnassa ja ottanut sen vieläkin viideksi vuodeksi, antoi hän käskyn Vuosisataisjuhlan viettämiseen, nähtävästi tämän suuren valtansa vakavammaksi vahvistamiseksi. Sibyllan pappein avulla, jotka, Etruriaalaisten tapaan, arvattavasti Augustuksen mieliksi, kavalasti selittelivät Sibyllan kirjain mukaan vuosisataan kuuluvan satakymmenen vuotta, ja erään Volkatius-nimisen ennustajan (haruspex) julistuksen nojalla, koska muka eräs suuri "Maailmanvuosi", jonka piti tuoda aivan uusi järjestys (ανάστασις τῶν πάντων) maailmaan, oli loppunut ja se sattunut juuri v. 17 e.Kr., pani Augustus hätämältänsä tuon loistavan juhlan toimeen. Mitä muuten itse juhlaan tulee, näkyy se Augustuksen mahtavissa käsissä saaneen kokonansa toisen tarkoituksen, kuin sillä ennen oli ollut. Kuten jo edellä on huomautettu, oli juhla vähitellen muuttunut yksityisestä "sukupuolveluksesta" valtakunnan yhteiseksi, etupäässä Manalan jumalain kunnioittamisjuhlaksi. Mutta Augustuksen toimesta muuttui se taivaan jumalain, varsinkin niiden, jotka suosivat Roman kaupunkia ("quibus septem placuere colles"), siis tavallansa itse Roman ja sen menestyksen kunniaksi. — Juhlaa vietettiin kolme vuorokautta. Lähettiläät kutsuivat aluksi kansan juhlailemaan ja Sibyllan papit l. Viisitoistamiehet ("quindecimviri sacris faciundis") jakelivat kaikille vapaille kansalaisille suitsutusaineita ("suffinzentia" s.o. soihtuja, tulikiveä, pikiä y.m., joita uhrauksissa tarvittiin), samalla kun nisuja, ohria ja herneitä oli saatavissa Jupiterin, Apollon ja Dianan temppeleissä, niin kutsuttujen "esikoisuhrien" toimittamista varten. Auringon laskun jälkeen alkoi keisari Viisitoistamiesten seurassa varsinaisen toimituksen Marskentällä (Terentumissa), uhraamalla kolme pukkia Parkoille, Ilithyialle ja Tellukselle. Seuraavana päivänä uhrattiin Kapitoliumissa Jupiterille valkeita härkiä ja Junolle valkeita lemmiä sekä pidettiin Apollon kunniaksi juhlaleikit ("ludi scenici") teatterissa; toisen päivän pyhittivät vaimot (matronat) Junon kunniaksi Kapitoliumissa ja vasta kolmantena toimitettiin uhrin Apollon ja Dianan kunniaksi sekä laulettiin Vuosisataislaulu ("Carmen-Seculare") Apollon temppelissä Palatinusvuorella. — Tätä tilaisuutta varten oli Horatius Augustuksen kehoituksesta sepittänyt kysymyksessä olevan Vuosisataislaulun. Laulamaan tätä uutta juhlalaulua valittiin ylhäisempien Romalaisten lapsia ("patrimi et matrimi" s.o. sellaisia, joiden molemmat vanhemmat vielä olivat elossa). Näitä oli luvullansa viisikymmentäneljä, jaettuina kahteen vuorotellen laulavaan kööriin, poika- ja tyttökööriin, joissa kummassakin oli kaksikymmentäseitsemän henkeä. Laulu laulettiin seuraavaan tapaan:

Säkeistö 1 ja 2: (προσωδός) Pojat ja Tytöt.

Säkeistö 3: Pojat. Säkeistö 4: Tytöt.

Säkeistö 5: Pojat. Säkeistö 6: Tytöt.

Säkeistö 7: Pojat. Säkeistö 8: Tytöt.

Säkeistö 9: (μεσωδός). Säkeet 1 ja 2 Pojat. Säkeet 3 ja 4 Tytöt.

Säkeistö 10: Pojat. Säkeistö 11: Tytöt.

Säkeistö 12: Pojat. Säkeistö 13: Tytöt.

Säkeistö 14: Pojat. Säkeistö 15: Tytöt.

Säkeistö 16-19: (επωδός). Pojat ja Tytöt.

Vuosisataislaulu.[1]

("Carmen-Seculare.")

Pojat ja Tytöt:

Oi Foebus[2] ja sinä metsäin hallitsijatar Diana,[3] te taivaan kirkas kaunistus! Oi te, joita ainian on palveleminen ja palveltu! Suokaa meille, mitä rukoilemme tällä pyhällä hetkellä,[4] jolloin Sibyllan[5] kirjat ovat velvoittaneet valitut[6] tytöt ja kainot pojat virittämään ylistysvirren niiden jumalain kunniaksi, jotka suosivat seitsemää kumpua![7]

Pojat:

Oi armas aurinkoinen! Sinä, joka loistavina vaunuillasi tuot päivän ja viet sen jälleen sekä aina nouset uutena, mutta kuitenkin samana; ällös nähkö mitään mahtavampaa, kuin Roman kaupunki!

Tytöt:

Oi Ilithyia![8] Sinä, joka olet suopea onnellisesti tuomaan päivän valoon täysi-aikaiset sikiöt; suojele äitejä,[9] joko sitten ennemmin tahdot kutsuttaa Lucinaksi[10] tahi Genitalikseksi![11]

Pojat:

Oi jumalatar! Auta nuorta vesaa[12] vaurastumaan ja siunaa nuot isäin[13] säädökset, jotka koskevat naisten naittamista ja tuota uusista sikiöistä runsasta aviolakia![14]

Tytöt:

Oi että määrätty ajanjakso,[15] joka sadaskymmenes vuosi, palauttaisi nämä laulut ja nämä kolmena kirkkaana päivänä ja yhtä monena hupaisena yönä vietettävät juhlaieikit[16] jälleen!

Pojat:

Oi Parkat![17] Te, jotka todenperäisesti julistatte,[18] mitä kerta on päätetty ja mitä asiain vakava loppu todistaa,[19] liittäkää uusia onnenvaiheita noihin jo koettuihin![20]

Tytöt:

Tuo hedelmistä ja karjasta rikas Tellus[21] lahjoittakoon tähkäruunun Cereelle![22] Sekä virvoittavat sateet että Jupiterin[23] tuulet virkistäkööt hedelmällisyyttä!

Pojat:

Oi Apollo! Kätke nuolesi ja kuule lempeästi ja armiaasti meidän poikain rukoukset!

Tytöt:

Oi Luna![24] Sinä tähtien kaksikantainen[25] kuninkatar; kuule meitä tyttöjä!

Pojat:

Jos Roma on teidän käsi-alaanne, jos Iliumin[26] joukot ovat saapuneet Etrurian[27] rannalle, nimittäin se osa niistä, jota oli käsketty[28] onnellista matkaa muuttamaan Lariansa[29] ja kaupunkiansa.[30]

Tytöt:

Se osa, jolle hurskas Aeneas,[31] joka jäi eloon isänmaastansa, vaaratta[32] raivasi vapaan tien Trojan liekkien keskitse, antaaksensa heille enemmän,[33] kuin mitä he olivat jättäneet.

Pojat:

Niin suokaa, oi jumalat, oppivalle nuorisolle kelpo tapoja, sävyisälle vanhuudelle lepoa, Romuluksen[34] kansalle valtaa, jälkeläisiä ja kaikkea kunniaa!

Tytöt:

Mitätahansa tuo Ankhiseen ja Venuksen jalo jälkeläinen,[35] uhraamalla valkeita härkiä, teiltä

rukoilleekin, saakoon hän, ollen taistelevaa vihollista mahtavampi, mutta lempeä voitettua kohtaan!

Pojat:

Jopa Medialainenkin[36] pelkää hänen sekä maalla että merellä mahtavia sotajoukkojansa ja Alban[37] kirveitä; jopa nuot vielä äskettäinkin kopeat Skythalaiset[38] sekä Indialaiset[39] anovat hänen lausuntoansa riita-asioissansa.

Tytöt:

Jopa Luottamus,[40] Rauha, Kunnia, entinen Kainous ja unhoitettu Miehuus rohkenevat palata ja runsas Ylellisyys, täysinäisine sarvinensa, ilmestyy näkyviimme.

Pojat ja Tytöt:

Jospa tuo tietäjä Foebus, koristettuna välkkyvällä joutsellansa, tuo yhdeksän Kamenan[41] lemmikki, joka parannustaidollansa virkistää ruumiin väsyneet jäsenet, jospa[42] hän vaan suotuisasti katsahtaa Palatinuksen[43] kummuille, säilyttää hän Roman vallan ja Latiumin[44] onnen loistossansa toiseen lustrumiin[45] ja aina onnellisempaan aikakauteen asti. — Ja Diana, joka hallitsee Aventinusta[46] ja Algidusta,[47] hän ottaa vaarin Viisitoistamiesten[48] rukouksista ja kallistaa hyväntahtoisesti korvansa poikain[49] lupauksiin! — Me taas, tämä laulukunta, jotka olemme oppineet virittämään ylistyslauluja sekä Foebuksen että Dianan kunniaksi, viemme kotiimme sen hyvän ja varman toiveen, että Jupiter ja muutkin jumalat kuulevat tämän rukouksemme.

III.

Epooidit.

"Finis coronat opus."

1 Laulu.

K. Cilnius Maecenaalle.[1]

Oi ystäväni Maecenas! Sinä aijot Liburnilaisaluksillasi[2] lähteä noiden korkeilla torneilla varustettujen laivain[3] keskelle, valmiina kokemaan jokaista Caesarin vaaraa, oman henkesi uhalla.[4] Mitäpä teen minä,[5] jolle elämä on hupaista sinun eläessäsi, mutta päinvastoin[6] vastenmielistä? Tokkopa minä, käskysi mukaan,[7] vietän rauhallista elämää, elämää, joka on suloton, paitsi sinun seurassasi, tahi koenko sietää tätä räsistusta[8] sellaisella mielellä, jolla sopii[9] ainoastaan urhollisten[10] miesten? — Minä tahdon sietää sitä ja seurata sinua rohkealla mielellä joko pitkin Alppien harjanteita ja vierasvaratonta Kaukasusta[11] tahi aina Länsimaiden[12] äärimmäiseen soppeen asti. Kentiesi kysyt, miten minä, joka olen rauhaa-rakastava ja heikonlainen, omalla vaivallani voin huojentaa sinun?[13] Sinun seurassasi olen tunteva vähemmän tuota pelkoa, joka pikemmin valtaa etäällä-olevat[14] niinpä[15] lintukin, joka vartioitsee[16] höyhenettömiä poikiansa, enemmän pelkää käärmeiden luokse-luikertelemisiä, jätettyänsä ne yksin,[17] vaikk'ei itse teossa läsnä-ollessansakaan voisi niille antaa enempää apua. — Mielihyvällä tahdon käydä tätä ja jokaista muutakin sotaa,[18] ainoastaan sinun suosiosi saavuttamiseksi; mutta en suinkaan, että aurani, jotka ovat valjastetut useampain härkäin hinattaviksi, röyhiskelisivät[19] eteenpäin tahi karjani ennen polttavan tähden[20] nousua vaihtaisi lukania-laisit[21] laitumet kalabrialaisiin,[22] enkä että komea maataloni koskettaisi korkean Tuskulumin kirkeläisiä[23] muureja. Kyllin ja ylinmäärinkin on hyvytytesi rikastuttanut minua. Minä en tahdo hankkia sellaista, jota joko ahnaan Khremeen[24] tavoin kätkeä[25] maahan tahi irstaan hekumoitsijan[26] hävittäisin.[27]

2 Laulu.

Koronkiskoja Alfiukselle.[1]

"Onnellinen se, joka, asioimishommista[2] erillensä, kuten muinainen[3] ihmissuku, omilla härillensä muokkaa[4] isältänsä perittyjä peltojansa, vapaana kaikesta koron käyttelemisestä:[5] hän ei sotilaana innostu[6] sotatorven uhkaavasta äänestä,[7] eikä kauhistu kuohuvaa mertä; hän karttaa sekä toria[8] että mahtavain kansalaisten komeita kynnyksiä.[9] Niinmuodoin hän joko johdattelee[10] viiniköynnösten vaurastuneita vesoja korkeisiin poppeleihin tahi katselee alhaisessa laaksossa mylvien[11] kuljeskelevia karjalaumojansa tahi leikkelee sirpillänsä kuivettuneita oksia ja istuttelee[12] satoisampia sijaan tahi panee puserretun[13] hunajan puhtaisiin astioihin tahi keritsee arkoja[14] lampaitansa tahi, kun Syksy[15] kohoittaa vainioille[16] herttaisilla[17] hedelmillä ruunatun päänsä, miten hän iloitsee poimiessansa ympättyjä[18] pääronoita ja noita väriltänsä purpuralle[19] vertoja-vetäviä viinirypäleitä lahjoittaaksensa sinulle, oi Priapus,[20] ja sinulle, oi isä Silvanus,[21] sinä rajain suojelija! Häntä huvittaa virua milloin vanhan tammen siimeksessä, milloin tuuhealla nurmikolla. Sillä välin purot puikeltavat korkeiden äyrästensä välillä,[22] linnut visertelevät metsissä ja lähteet lirisevät juoksevin vesin,[23] viekotellen vienoon uneen. Mutta kun jyrisevän Jupiterin[24] talvi valmistelee myrskyjä ja lumipyryjä, silloin hän joko koiralaumallansa[25] kaikilta puolin[26] ahdistelee julmia metsäsikoja viritettyihin verkkoihinsa tahi pingoittaa sileille virepuille harvat verkkonsa syölästen rastasten paulaksi[27] tahi tavoittelee ansallansa jänistä ja muuttelevaa[28] kurkea, noita vaivainsa viehättäviä palkintoja. Kukapa näiden ohella[29] olisi unhoittamatta niitä raskaita huolia, joita rakkaus tuottaa? Mutta jos vielä kaino puoliso puolestansa hoitaa taloutta ja rakkaita lapsia, kuten Sabinilaisnainen[30] tahi rivakan Apulialaisen päivettynyt[31] puoliso, jos hän läjäilee vanhoja[32] halkoja pyhälle liedelle vähää ennen väsyneen miehensä kotiintuloa ja, sulkien muhkean karjansa vitsaksista-tehtyihin aitauksiin, lypsää[33] tyhjiksi sen täysinäiset utareet ja, ottaen käsille tämänvuotista viiniä[34] armaasta astiasta, valmistaa ostamattoman[35] atrian; silloin minua eivät miellytä enemmän Lukrinus-järven[36] ostronit,[37] ei kampela, eivätkä skaaritkaan,[38] jos nimittäin niitä joitakuita[39] tuo kovalla kohinalla idästä noussut myrsky ajelee tähän mereen:[40] silloin ei Afrikan[41] kana eikä Jonian[42] pyy maukkaammin mahdu vatsaani, kuin noista puiden tuuheimmista tertuista poimitut oliivimarjat tahi niityillä kasvava hierakkaheinä tahi nuo vaivaantuneelle vatsalle terveelliset koirannauriit tahi Terminalis-juhlaa[43] varten teurastettu karitsa tahi sudelta säilynyt vohla. Miten hauska on tällaisten atrian ohella nähdä täyteläisten lammasten kiiruhtavan kotiin, nähdä uupuneiden härkän väsyneellä niskallansa kantavan nurinkäännettyä iestä ja orjain, noiden rikkaan talon työmiehilaisten, kokoontuneen[44] loistavain Larien[45] ympärille!" — Kun koronkiskoja Alfius oli lausunut näin, keräsi hän, aikoen suoraapäätä ruveta maanmieheksi, koko rahasummansa kassaan Iduksena[46] — mutta Kalendaena[47] hän taas koki panna sen kasvuille.

3 Laulu.

K. Cilnius Maecenaalle.[1]

Jos joku jumalattomalla kädellensä on kerran ruhtonut isänsä iäkkään kaulan,[2] hän syököön[3] tuota vielä keisoakin[4] vaarallisempaa kynsilaukkaa! Oi elonleikkaajain karaistut sisälmykset! Mitä lajia myrkkyä lieneekään tämä, joka polttaa sisustassani? Tokkohan näihin yrteihin kiehutettu käärmeen veri on jäänyt minulta huomaamatta tahi onko Kanidia[5] valmistanut minulle tämän onnettoman atrian? Kun Medea[6] ihaili tuota kaunista päällikköä,[7] enemmän kuin ketään muuta Argonauttaa,[8] voiteli hän tällä[9] Jasonin,[10] jonka piti valjastaa härät outoon[11] ikeeseen:[12] tällä[9] hän, kostaessansa kilpakosijatartansa, kostutti lahjansa ja pakeni sitten siivekkäillä käärmevaljakoillansa. [13] Ei mikään senvertainen tähtien[14] helle ole koskaan sattunut kuivan[15] Apulian[16] osaksi, eikä suurempaan tuleen ole syttynyt lahja tuon toimekkaan Herkuleen hartioillakaan.[17] — Kuitenkin, jos sinulla, oi leikikäs Maecenas, olisi joskus himoa johonkin sellaiseen, toivon, että tyttösi kädellensä vastustelisi suuteloasi ja makaisi aivan[18] vuoteen syrjällä.

4 Laulu.

Kohtuuttomasta kohoamisesta.[1]

Millainen eripuraisuus on, salliman määräyksestä, sattunut susien ja vuonain osaksi, sellainen vallitsee meidänkin välillämme, oi sinä, kyljiltäsi iberialaisilla pampuilla[2] ja sääritäsi vahvoilla kahleilla löylytetty! Vaikka kävelet, pöyhkeillen rikkaudestasi, niin kohtalo ei kuitenkaan muuta

kantaasi.[3] Näetkö, astua kenottaessasi pitkin Pyhää-Katua[4] tuossa kuusikyynäräisessä toogassasi, miten ohitse-kulkijain teeskentelemätön närkästys kääntää heidän katseensa sinne tänne? "Tämä", he sanovat "tämä triumvirein[5] piiskoilla aina julistajan[6] inhoon asti piesty, tämä kyntää falernolaisen[7] kartanonsa tuhansia auranmaita ja ajaa Appian-tietä[8] hevosillansa sekä istuu ylevänä ritarina ensi rivissä,[9] vastoin Othon[10] lakia. Mitä hyödyttää varustaa niin monta, raskasta[11] ja keularaa'alla varustettua laivaa merirosvoja ja orjajoukkoa vastaan,[12] kun tämä, tämä on sotatribuunina?"

5 Laulu.

Velhotar Kanidialle.[1]

"Mutta, kaikkein jumalain nimessä, jotka taivaassa, jotka maailmaa ja ihmissukua hallitsevat, mitä merkitsee[2] tämä melske? Mitä merkitsee kaikkein[3] tuima tuijotus minua ainoata kohtaan? Kautta lastesi, jos nimittäin Lucina,[4] rukouksesi mukaan, on auttanut sinua[5] todellisissa synnytyksissä; kautta tämän arvottoman[6] purpurakoristuksen;[7] kautta Jupiterin,[8] joka ei hyväksy tällaista, sadattelen sinua: sano, miksi tuijotat minuun, kuten äitipuoli[9] tahi keihäällä isketty peto?" Kun poika, joka vapisevin huulin, oli näin vaikeroinnut, seisoi siinä riistetyin kaunistuksin,[10] tuo pieni olento, joka olisi voinut hellyttää Thrakialaistenkin[11] armottomat sydämet; käskee Kanidia, jonka hiuksissa ja siivoamattomassa päässä kiemuroi pieniä käärmeitä,[12] kolkhilaisessa[13] taikatulesa poltettaa haudoilta riistettyjä viikunapuita,[14] hautijaiskypressejä, ruman sammakon verellä tahrittuja munia, öisen tarhapöllön[15] höyheniä ja noita kasveja, joita Jolkus[16] ja taika-yrteistä rikas Hiberia[17] tuottaa, sekä nälkäisen koiran suusta riistettyjä luita. — Mutta sonnustettu Sagana, pirskuttaen Avernus-järven[18] vedellä kauttahaltansa koko talon, törriöittää karkeista hiuksistansa, kuten meri-iili tahi raivo metsäsika. Minkään pahan omantunnon häätämättä kaiveli Veja, puhkuen ponnistelllessansa, [19] lujilla lapioilla maata,[20] jotta pojan, silmäillessänsä[21] useampia kertoja[22] päivän pitkään muuteltua ruokaa, pitäisi tähän kuopattuna kuoleman, koska hän ainoastaan kasvoihin sen verran yleni näkyviin,[23] kuin kelluvat[24] ruumiit leu'oin kohoavat vedenpinnan yläpuolelle — siinä tarkoituksessa — jotta hänen tyhjäksi imetty sydämensä ja nesteetön maksansa kelpaisi lemменjuomaksi, kun nuot hänen kiellettyyn[25] ravintoon luodut silmänsä kerran olisivat riutuneet. Ett' ei tuota himoissansa miesten-tapaista[26] Foliaa, kotoisin Ariminumista,[27] ole puuttunut, häntä, joka thessalialaisen loitsunsa lumoamina voi temmata tähdet ja kuun taivaslaelta maahan, sen uskoi sekä joutilas Neapolis[28] että jokainen naapurikaupunki.[29] — Mutta julma Kanidia sitten, joka kellertävillä hampaillansa kaiveli leikkaamatonta peukaloansa,[30] mitä hän sanoi tahi oli sanomatta? "Oi te, jotka olette toimissani mitä uskollisimmat[31] kanssatietäjättäret, Nox[32] ja Diana,[33] sinä, joka hallitset hiljaisuutta, kun salaista jumalanpalvelusta pidetään; nyt, nyt auttakaa minua, nyt kääntäkää vihanne ja jumaluusvoimanne viholliseni[34] asuntoa kohden! Sillä aikaa kuin villipedot piileksivät metsässä, makeaan uneen vaipuneina, haukkukoot Suburan[35] koirat, kaikkein nauruksi, tuota haureliasta ukkoa, joka on kauttahaltansa voideltu nardus-öljyllä, jommoista vaan minun käteni eivät olisi täydellisemmin valmistaneet.[36] — Mitä on tapahtunut? Miksi vaikuttavat vähemmin muukalaisen[37] Medean kauheat taikakeinot, joilla hän kosti kopean kilpakosijattarensa,[38] mahtavan Kreonin[39] tyttären, sekä sitten pakeni, kun päällysvaate, tuo verivisvalla[40] tahrittu lahja, tulella poltti nuoren vaimon? Ja kuitenkin ei mikään kasvi, eikä mikään karkeissa paikoissa piileskelevä juuri ole jäänyt minulta huomaamatta. Hän viruu vuoteella, joka on pirskoitettu nesteellä, joka saattaa unhoittamaan kaikki kilpakosijattareni. — Hah, hah! Vapaana taitavamman[41] loihtijattaren puoskaroimisista, kuljeskelee hän edestakaisin! Mutta Varus! Tuntemattomain juomain avulla olet sinä — oi mies-parka, joka olet vielä paljo itkevä! — kiiruhtava luokseni takaisin, eikä sydämesi enää marsilaisten[42] loihtujen lumoamanakaan pääse vehkeistäni vapaaksi. Vaikuttavamman[43] maljan valmistan, vaikuttavamman täytän sinua, halveksijaani[44] varten; ja pikemmin vaipuu taivas merenpintaa syvemmälle ja maa leviää sen[45] yläpuolelle, kuin sinä olet palamatta rakkaudesta minuun, samoin kuin pihka mustanpunaisessa liekissä." — Tämän ohella poika ei enää, kuten ennen, koettanut lempein sanoin suositella jumalattomia,[46] vaan epäillen, miten keskeyttäisi hiljaisuuden, tokaisi hän näihin thyeselaisiin[47] rukouksiin:[48] "Taikakeinot eivät voi muuttaa korkeaa oikeutta vääryudeksi, ihmisen mielen mukaan. Minä kiusaan teitä manauksillani; kauheaa manausta ei soviteta millään uhrilla. Vieläpä, kun teidän kuolemaan tuomitsemananne[49] olen heittänyt henkeni, tapaan minä yöllisenä raivohaahmuna teidät sekä varjona käyriin kynsin[50] raapin kasvojanne, joka voima on pyhille Maneille[51] suotu, sekä, oleskellen levottomain rintakehäinne tiehyvillä, riistan teiltä pelolla unen. Teitä, oi noita-akat, pitää ihmisjoukon, katu kadulta, molemmin puolin, kivillä paiskelemaan ja selkänne pehmittämän; sitten pitää sutten ja Eskvilian[52] lintujen raastelemaan hautaamattomia jäseniänne sinne-tänne; tämä näytelmä ei väisty vanhempiani, jotka — ikävä kyllä! — elävät jälkeeni."

6 Laulu.

Kassius Severukselle.[1]

Miksi häiritset viattomia vieraita,[2] sinä susia arasteleva koira? Miks'et mahdollisesti[3] suuntaa tänne tyhjiä uhkauksiasi ja häytyttele minua, joka taas voin purra sinua? Sillä, kuten Molossus[4] tahi kellertävä Lakon,[5] nuo paimenten uskolliset toverit, pyydän minä hörössä korvin[6] otuksia pitkin korkeita lumikinoksia, mikä peto tahansa sitten sattuneekin edelleni. Mutta sinä taas, kun olet täyttänyt lehdon peloittavalla äänelläsi, vainuat ainoastaan itsellesi heitetyn ruokapalan.[7] Varo, varo; sillä mitä rajuimpina kohoitan minä varustetut sarveni pahoja vastaan, kuten tuo valapattoisen Lykambeen[8] halveksima vävy[9] tahi Bupaluksen tuima vihollinen.[10] Kentiesi, jos joku mustalla hampaallansa kajoaa minuun, pitää minun itkeä tillittää lapsen lailla, jota ei saata rankaista?

7 Laulu.

Roman kansalle.[1]

Mihin, oi pahantekijät, mihin syöksytte? Miksi tartutte miekkoihin, jotka ovat olleet kätkössä?[2] Onko liian vähän Latinalais-vertä[3] vuotanut sekä maalla että merellä?[4] Ei suinkaan siinä tarkoituksessa, että Romalainen polttaisi poroksi kateellisen Karthagon[5] komeat linnat tahi että tuo masentamaton Britannialainen[6] vangittuna kulkisi pitkin Pyhää-Katua,[7] vaan että tämä kaupunki,[8] Parthialaisten[9] toivomuksen mukaan, kukistuisi omain kättensä kautta. Mutta sellaista tapaa ei ole ollut susilla eikä jalopeuroillakaan, jotka ovat julmia ainoastaan erilaista sukupuolta vastaan.[10] Tokko teidät hurmaa sokea raivo vai joku väkevämpi Voima[11] vai oma rikoksenne? Vastatkaa! He vaikenevat: vaalea kalpeus[12] anastaa heidän kasvonsa ja heidän mielensä tyrmehtyvät hämmästyksestä. Niin on asian laita! Kova kohtalo ja veljenmurhan[13] kauhistus ahdistavat Romalaisia, aina niistä ajoin, jolloin viattoman Remuksen veri vuoti maahan, kostoksi[14] jälkeentulevaisille.

8 Laulu.

Hekumalliselle akalle.[1]

Kysytkö[2] vielä, sinä pitkän iän laahaama, mikä lamauttaa voimiani,[3] ehkä sinulla on musta hammas ja korkea ikä vakoo kurttuja otsallesi sekä inhoittava takapäsi on ammollansa kuihtuneiden perävieriesi välillä, kuten hivuneen lehmän? Todellakin minua kiihoittavat[4] rintasi ja niukeat nisäsi,[5] nuot tamman utareiden kaltaiset, sekä velto vatsasi ja pöhistyneisin pohkeisin liittynyt laiha reitesi. Vaikka oletkin äveriäs ja voittojuhlaa-viettäneiden esi-isäin Kuvat[6] johtavat ruumissaattoasi, niin kumminkaan ei löydy ketään aviovaimoa, joka pyöreämmin helmin[7] kaunistettuna kopeasti kulkisi mukana! Mitäpä todellakin siihen sanot, että stoalaiset kirjat[8] tavallisesti[9] viruvat silkipatjaksi välillä?[10] Tokkohan harjaantumattomat jänteet vähemmin kangistuvat tahi lakastuuko vähemmin siitinkalu? Vaan olkoon — kiihoittaaksesi tätä haluttomasta[11] masmalosta, täytyy sinun suullasikin työskennellä.

9 Laulu.

K. Cilnius Maecenaalle.[1]

Oi onnellinen Maecenas! Milloin minä, iloissani Caesarin voitosta, nautin komeassa palatsissa[2] seurassasi tuota juhla-atrionia varten säilytettyä[3] Caekubus-viiniä[4] — niin on Jupiterin[5] mieleen — lyyryn kajahdellessa huilulla säestetyistä sävelistä, edellisen dorilais-,[6] jälkimmäisen frygialais-tapaan,[7] kuten äskettäin,[8] kun Neptunilaispäällikön[9] laivaston palon jälkeen, aaltojen ahdistamana, täytyi paeta,[10] uhattuansa kaupunkia[11] niillä kahleilla, jotka hän ennen ystävänä oli riistänyt kavalilta orjilta?[12] Romalainen,[13] voi toki! — te jälkeentulevaiset kiellätte sen — perin naisen[14] valtaan vaipuneena, kantaa sen sotilaana aseita ja saarros-aineuksia[15] ja julkeaa palvella kurttuaisia kuohilaita,[16] vieläpä aurinko häpeäksemme näkee hyttöstorjukkeenkin[17] sotamerkkimme keskellä! Toki kaksituhatta Gallialaista,[18] mutisten tämän johdosta, käänsi hevosen ympäri, ylistellen Caesaria; ja vihollisen laivasto, nopeasti käännettyänsä peräkeulansa

vasemmalle, piileksii satamassa. Io triumfe! Viivytäkö kultaisia vaunuja[19] ja loukkaamattomia[20] hiehoja? Io triumfe! Sinä et ole tuonut kotia samallaista päällikköä Jugurthan sodasta,[21] etkä myöskään tuota Afrikusta,[22] jolle hänen urhollisuutensa pystytti hautapatsaan Karthagon[23] kukistamisen johdosta. Sekä maalla että merellä masennettuna, muutti vihollinen[24] purpurapukunsa surukaapuun. Nyt suuntaa hän matkansa, kokien vastatuulta, joko tuohon sadasta kaupungistansa kuuluisaan Kretaan[25] tahi Notuksen[26] huuhtelemille Syrteille[27] tahi ajeltuu epävarmalla merellä. — Tuoppa tänne, oi poika, avarampia maljoja ja Khios- tahi Lesbos-viiniä;[28] tahi sekoita meille Caekubus-viiniä, joka tukahuttaa tuppaavaa oksennusta. Hauska on makealla viinillä poistaa huoli ja pelko, jotka ovat vallinneet meissä Caesarin kohtalon suhteen.

10 Laulu.

Runoilija Maeviukselle.[1]

Tuo laiva, jonka ankkuri nostettiin onnettomalla hetkellä,[2] lähtee merelle, vieden mukansa inhoittavan Maeviuksen. Muistappa, oi Auster,[3] peloittavilla aalloilla piestä sen kumpaakin kylkeä! Pimittävä Eurus[4] paiskelkoon sinne tänne pitkin myrskyävää mertä sen köysiä ja murtuneita airoja! Nouskoon sellainen Akvilo,[5] joka murskaa tutisevat tammet korkeilla vuorilla! Älköön yhtään ystävällistä tähteä tuikkako tuona synkkänä yönä, jolloin myrskyisä Orion[6] laskee! Älköön hän kulkeko tyynemmällä merellä, kuin Kreikkalaisten voittoisa sotajoukkokaan, kun Pallas[7] käänsi vihansa poltetusta Iliumista[8] Ajaxin[9] jumalatonta laivaa vastaan! Oi mikä hiki on merimiehilläsi, mikä kellahtava vaaleus sinulla ja entäs tuo akkamainen voivotus ja nuo rukoukset vihastuneelle Jupiterille, kun Jonian lahti, sateensekaisesta etelätuulesta vonkuen, on murtanut laivasi! Mutta jos sinä lihavana saaliina,[10] mutkikkaalla rannalla pituman pitkänäsi, huvittelet[11] kalalokkeja,[12] silloin pitää Myrskyille[13] uhrattaman kiimainen kauris ja uuhikaritsa!

11 Laulu.

Pettiukselle.[1]

Oi Pettius! Minua ei enää, kuten ennen, laisinkaan huvita[2] kirjoitella värsyisiä,[3] koska minua on kohdannut tulinen rakkaus, joka on valinnut[4] minut, ennen kaikkia muita, ihastumaan sieviin poikiin tahi tyttöihin. Tämä on kolmas Joulukuu, joka on varistanut metsiltä niiden kaunistuksen, siitä ajasta lukien, jolloin lakkasin Inakhian[5] tähden riehumasta. Voi minua! — sillä minua hävettää sellainen pilkka[6] — millaisena loruna[7] olen ollut pitkin kaupunkia! Myöskin kaduttaa minua nuot vieraspidot, joissa alakuloisuus, hiljaisuus ja sydämen[8] pohjasta vedetty henkäys ilmaisevat rakastavan. "Eikö missään suhteessa saata voitonhimoa[9] vastaan vaikuttaa köyhän rehellinen luonne?" vaikeroitsin minä sinulle itkusilmin, heti kun kainostelematon jumala[10] hehkuvamman viinin avulla viekoitteli piilopaikastansa rakastelevan[11] salaisuudet. "Mutta jos sappeni saa vapaasti riehua rinnassani, tuhotaksensa tuuliin nämä hyödyttömät lohduttimet,[12] jotka eivät laisinkaan huojenna haavaani, silloin lakkaa poistettu häpeä[13] kilpailemasta erilaisten[14] vastustajain kanssa." Kun tämän vakavasti läsnä-ollessasi[15] olin selittänyt, ja sinä olit käskenyt[16] minua kotiin[17] menemään, lähdin epävarmoin askelin — voi, voi! — noiden minulle vihamielisten ovien ja kovien kynnysten luokse, joihin loukkasin lanteeni ja kylkeni. Nyt rakkaus Lysiskukseen,[18] joka kehuu hempeydessä voittavansa minkä naisen tahansa, vallitsee minua; hänestäpä[19] ystävain julkiset varoitukset tahi heidän ankarat nuhteensa eivät voi irroittaa minua, vaan ainoastaan joku toinen lemmenliekki joko kauniisen tyttöön tahi johonkin solakkaan poikaan, joka antaa pitkäin kiharainsa liehua.[20]

12 Laulu.

Hekumalliselle akalle.[1]

Mitä tarkoitat,[2] oi akka, sinä, joka olet jotenkin sovelias mustille luontokappaleille?[3] Miksi lähetät minulle lahjoja, miksi kirjeitä, nuorukaiselle, joka en ole kyllin voimakas, enkä tarkkanenäinäkään? Sillä todellakin minä yksinäni[4] haistan paljoa tarkemmin, polyppiko[5] vai pahanhajuinen pukki[6] on hatuisissa kainalokuopissa, kuin tarkkavainuinen koira, missä sika piileksii. Mikä hiki ilmaantuu surkastuneissa jäsenissä ja miten ilkeä löyhkä joka paikassa, kun hän hillitsemättömässä irstaisuudessaan kiiruhtaa tyydyttämään hurjaa himoansa! Eikä hänessä pysy enää nehkeä liitu,[7]

eikä krokotiilin lannalla kaunisteltu värikään, ja tuota pikaa hän kiimassansa ruhjoaa valmistetut vuoteet peitteinensä; tahi kun hän kiihoittaa haluttomuuttani näillä kiivailla sanoilla: "Inakhiasta[8] uuvut sinä vähemmin, kuin minusta; Inakhiaa jaksat sinä kolmesti yössä, minun hyväkseni olet sinä aina velto yhteen ainoaankin toimeen! Kurjasti kuolkoon tuo Lesbia,[9] joka minulle, himoissani, osoitti sinut hitaaksi häräksi, ehkä minulla oli saatavissani ko'olainen Amyntas,[10] jonka veltostumattomassa masmalossa siitinkalu töröittää paljoa kankeampana, kuin nuori puu vuoren rinteellä. Ketä varten kiiruhdettiin noita Tyruksen[11] purpuralla kahdesti punattuja villanuntuvia? Tietysti sinua varten,[12] jott'ei ikätoverien joukossa olisi ketään vierasta, jota hänen vaimonsa rakastaisi enemmän, kuin sinua. Oi, minä onneton, jota sinä pakenet, kuten uuhikaritsa syöläitä susia tahi metsäkauriit jalopeuroja!"

13 Laulu.

Ystäville.[1]

Hirveä rajuilma on synkistänyt taivaan, sekä rankkasateet että lumipyryt vierittävät Jupiterin alas: milloin meri, milloin metsät kohisevat Thrakiasta[2] puhaltavasta pohjatuulesta. Käyttäkäämme, oi ystävät,[3] tänä päivänä tilaisuutta hyväksemme, ja niin kauan kun polvemme ovat voimissansa ja se muuten meille sopii, poistukoon yksitotisuus synkältä otsaltamme! Tuoppa käsille viiniä, joka on puserrettu Torkvatukseni[4] konsulina ollessa! Ole puhumatta kaikesta muusta: jumala on kentiesi suotuisin vaihein saattava tämän taas entisellensä. Nyt huvittaa meitä voidella itsemme akhaemenilaisella[5] nardus-öljyllä ja huojentaa sydäntämme näissä kauheissa levottomuuksissa kyllellä[6] lyryllä, kuten tuo kuuluisa Kentauri[7] on lausunut suurelle kasvatillensa:[8] "Oi voittamaton", sanoi hän, "sinä jumalatar Thetiksen kuolevainen poika! Sinua odottaa Assarakuksen[9] maa, jota pienen Skamandruksen[10] kylmät tulvat ja vinhaan virtaava Simois[11] huuhtelevat; sieltä nuo varmasti kehräävät[12] Parkat[13] estävät sinulta paluumatkan, sieltä ei sinervä Äiti[14] tuo sinua takaisin kotiin. Siellä[15] haihduta jokainen vastus viinillä ja laululla, noilla kalvavan[16] murheen suloisilla lohdutuksilla!"

14 Laulu.

K. Cilnius Maecenaalle.[1]

Miksi vetko velttous on vuodattanut sellaista unhoitusta sisimpään sydämeeni,[2] kuin janosta pakahtuvin kurkuin olisin tyhjentänyt useampia noita lethaelaista[3] unta tuottavia maljoja; tätä tavan-takaa kyselemällä otat sinä, oi oiva[4] Maecenas, minulta hengen. Sillä jumala, jumala kieltää minun päättämästä alkamiani jambeja, tuota kerran lupaamaani runokokoelmaa.[5] Samoin kerrotaan hehkuneen samolaisen[6] Bathylluksen[7] tähden tuon teolaisen[8] Anakreonin,[9] joka usein ontolla lyryllänsä, sieventämättömän runomitan mukaan, itkusävelin valitteli rakkauttansa. Sinä itsekin hehut, oi onneton! Mutta jollei kauniimpi liekki ole polttanut piiritettyä Iliosta,[10] niin iloitse onnestasi! Minua surkastuttaa vapautettu Fryne,[11]joka ei tyydy yhteen.

15 Laulu.

Neaeralle.[1]

Yö oli ja kuu kuumotti pienempien tähtien keskellä selkeällä taivaslaella, kun sinä, valmiina loukkaamaan[2] mahtavain jumalain majesteettisuutta, liittyen minuun notkein käsivarsin paljoa kiinteämmin, kuin seiniläs kiertyy korkean tammen ympärille, vannoit minulle[3] näin: "Niin kauan kun susi on karjalauman vihollinen ja tuo merimiehiä uhkaava Orion[4] mylleröi talvista mertä[5] ja ilmanhenkäys liehuttelee Apollon[6] leikkaamattomia kiharoita, niin kauan on tämä rakkaus oleva molemminpuolinen." Oi Neaera, sinä, jonka minun miehuuteni tähden täytyy paljon kärsiä! Sillä jos Flakkuksessa[7] on jotakin miestä, ei hän kärsi sinun lakkaamatta tuhlailevan öitäsi etevämmän seurassa, vaan vihoissansa etsii hän omaa kaltaistansa;[8] mutta jos todellinen tuska on tunkenut hänen sydämeensä, ei hänen lujutensa enää taivu kaunottareenkaan,[9] joka kerran on hänen vihansalaiseksi joutunut. Vaikka sinä, kuka vaan lienetkin, joka olet minua onnellisempi ja nykyään kopeana kenottelet onnettomuudestani, vaikka oletkin rikas karjasta ynnä suurista alueista ja Paktolus[10] virtaa sinun hyväksesi, älköön kuitenkaan tuon uudesti-syntyneen Pythagoraan salaisuudet[11] olko sinulle tuntemattomia, äläkä ole kauneudessasi voittamatta Nireusta[12] — voi, voi! — sinä olet kerran sureva

toisaalle[13] käännettyä rakkautta, mutta minä taas vuorostani silloin nauran.

16 Laulu.

Roman kansalle.[1]

Toinen miespolvi[2] jo menehtyy kansalaisstien riehunnassa ja itse Roma kukistuu omaan mahtavuuteensa. Tätä eivät läheiset Marsilaiset[3] voineet hävittää, eikä uhkaavan Porsenan[4] etruskilainen sotajoukko, eikä Kapuan[5] Kilpaileva[6] urhollisuus, eikä ärhäkkä Spartakus,[7] eivätkä nuo meteileissä epäluotettavat Allobrogit[8] tätä ei ole masentanut villi Germania[9] sinisilmäisellä miehistöllensä, eikä esi-isäin sadattelema Hannibal[10] tämän me, jumalaton ja kirottu miespolvi, olemme perikatoon saattavat, ja villipedot ovat jälleen[11] anastavat sen maa-alan. Voi, voi! Muukalainen on voittajana astuskeleva sen raunioilla ja ratsastaja tömistävin kavioin ajaa rötköttävä kaupungin alueella; vieläpä mielivaltaisesti — kauheata nähdäkin! — on hän hajoitteleva sinne-tänne Kvirinuksen[12] luut, jotka ovat kätöksissä tuulilta ja auringolta. Kenties kysytte kaikki yhteisesti tahi ainakin paras osa teistä, mikä auttaisi teitä vapautumaan näistä kovista kohtaloista? Mikään mietelmä ei liene tätä[13] tehokkaampi: kuten Focaeen[14] asujaimisto, tehtyänsä valan, väistyi esi-isiltä perityiltä pelloiltansa ja huoneistansa sekä jätti temppelinsä metsäsikain ja raatelevain sutten asuttaviksi; samoin pitää meidänkin mennä, mihintahansa jalkamme vienevätkin ja mihintahansa Notus[15] tahi ärjy Afrikus[16] kutsunevat. Näinkö arvellette, vai onko jollakin jotakin parempaa neuvoa? — Miksi viivymme nousemasta laivoihin onnellisella ajalla? Mutta vannokaamme näin:[17] "Silloin älköön luettako rikokseksi palata, kun kalliit kuohuvat ja pullahtavat näkyviin meren pohjasta; silloin älköön olko vastenmielistä kääntää purjeet kotia kohden, kun Padus[18] on huuhdellut Matinusvuoren[19] harjanteita tahi korkea Apenninus[20] syöksynyt mereen tahi kummallinen rakkaus oikullisesti sovittanut toisiinsa outoja ilmiöitä, niin että naarastiikeriä haluttaa asettua hirven alle,[21] että kyyhkynen harjoittaa sukurutsautta haukan kanssa, että herkkä-uskoinen karja ei pelkää kellertäviä jalopeuroja ja että parraton pukki rakastaa suolasta mertä.[22]" - Vannottuamme tämän ja muutakin sellaista, joka voi estää rakasta paluumatkaa, lähtekäämme, me koko asujaimisto, tahi ainakin se osa, joka on raakaa rahvasta parempi. Tämä venyköön veltona ja toivottomana onnettomilla vuoteillansa! Mutta te, joissa on miehuutta, luopukaa akkamaisista valituksistanne ja kiitäkää Etrurian[23] rantamien ohitse! — Meitä odottaa maailmaa kiertelevä Okeanus[24] etsikäämme maisemia, noita viljavia maisemia ja hedelmällisiä saaria,[25] missä muokkaamaton maa tuottaa meille vuosittain viljaa, ja viiniköynnös viljelemättä yhä kukoistaa, missä tuon aina menestyvän öljypuun oksa puhkeaa lehdelle ja mustanvoipa viikunapuu kaunistaa runkonsa, missä hunaja vuotaa rautatammen kolosta ja missä livakas vesi porisevin pyörtein syöksyy alas korkeilla vuorilta. Siellä tulevat naarasvuohet huutamatta[26] lypsinkiululle, ja karja ystävällisesti tarjoaa täyteläiset utareensa, eikä karhu ehtoisin örise lammastarhan ympäristöllä, eikä maa pöhisty korkeaksi käärmeistä. Siellä mitkään tarttuvat taudit eivät vioita karjaa, eikä minkään tähden polttava helle kärvennä pientälaumaa. Siellä saamme vielä enempääkin onnellisina ihmetellä: miten sateisa Eurus[27] on holvailematta peltoja ylellisillä vesitulvilla, miten satoisat siemenet ovat menehtymättä kosteettomissa tuoroissa, koska taivaan kuningas antaa kumpaakin[28] parahiksi. Tänne ei ole koskaan tullut argolaisilla soutajilla varustettu laiva[29] tänne ei hävytön Kolkhitar[30] ole pistänyt jalkaansa; tänne eivät Sidonin Merimiehet[31] ole kääntäneet laivansa keulaa, eikä Ulixeen[32] vaivoja-kärsinyt joukkokaan. Nuot rannat on Jupiter[33] eroittanut hurskaalle ihmisluvulle, kun hän pahensi kulta-ajan vaskella; sitten kovensi hän vaskiset vuosisadat raudalla; mutta tästä[34] voivat hurskaat onnellisesti päästä, minä ennustan sitä.

17 Laulu.

Kanidialle.[1]

Horatius:

Jo, jo perädydyn[2] sinun tehokasta taitoasi ja, polviani notkistaen, rukoilen sinua kautta Proserpinan[3] valtakunnan, kautta Dianan[4] pyhän jumaluusvoiman ja kautta noiden loitsulukujen, jotka kykenevät kutsumaan kirvonneet tähdetkin taivaslaelta alas, luovu vihdoinkin noista kirotuista loitsimisistasi, oi Kanidia,[5] ja irroita, irroita jälleen tuo nopea taikapyörä.[6] Liikuttanut on Nereuksen jälkeläistä[7] Telefus,[8] jota vastaan hän kopeasti oli rivittänyt Mysialaisten[9] sotalaumat ja jota vastaan hän oli nakannut teräviä keihäitä. Iliumin[10] äidit ovat voidelleet tuon petolintujen ja koirain saaliiksi määrätyn miestuhoojan, Hektorin,[11] sittenkun kuningas oli jättänyt kaupungin muurit ja —

voi, voi! — langennut maahan yksipäisen Akhilleen[12] jalkain juureen. Kirkon[13] tahdosta heittivät nuo paljon-kokoneen Ulixeen[14] soutajat harjaksikkaista jäsenistänsä karkeat nahat:[15] silloin äly, ääni[16] ja tuo tunnettu kauneus[17] tulivat heidän kasvoihinsa jälleen. Kyllin ja yltäkyllinkin olen kärsinyt rankaistusta sinulta, jota meri- ja kauppamiehet suuresti rakastavat. Nuoruus ja häpeänpuna ovat kadonneet[18] — ne ovat jättäneet kellertävän nahan verhoamat luuni; tukkani on harmaa taikaöljyistäsi,[19] eikä mikään rauha päästä minua tuskastani. Yö jouduttaa päivää ja päivä yötä, eikä ole mahdollistakaan huojentaa henkäyksen rasittamaa rintaani. Minua poloista pakoitetaan siis uskomaan sitä, mitä kielsin,[20] nimittäin että sabellilaiset[21] loitsurunot värisyttävät sydäntä ja että pää halkee marsilaisesta[22] loitsulaulusta. Mitä vielä[23] tahdot? Oi meri, oi maa! Minä hehun rajummin, kuin Nessuksen[24] mustalla verellä pirskoitettu Herkules,[25] kuin hehkuva sikanilainen[26] tuli kuumassa Aetnassa.[27] Sinä taas olet työhuone, joka olet lämpimänä kolkhilaisista[28] taikakeinoista, kunnes minä, kuten kuiva tuhka, kuljeksin rajutuulien mukaan. Mikä loppu, mikä palkka minua odottaa? Sanoppa! Uskollisesti[29] kärsin määrätty rankaistukset, valmiina sovittamaan, joko sitten vaadit sata härkää tahi tahdot valheellisella lyyryllä soitettavan kunniaksesi: oi häveliäs, oi rehellinen, sinä olet kultatähtenä kuljeskeleva pitkin tähtiä. Kastor ja suuren Kastorin veli,[30] jotka olivat suutuksissansa tuon pahanmaineisen Helenan vaiheista, taipuivat kuitenkin rukouksista, antamaan näön takaisin runoilijalle, jolta sen olivat riistäneetkin. Oi sinä, joka kykenet, päästä minut mielettömyydestä, sinä, joka et ole saastutettu isäin lialla, etkä ole akka, joka ymmärrät yhdeksäntenä päivänä tuprutella tuhkaa[31] köyhäin haudoissa! Sinulla on ystävällinen sydän ja puhtaat kädet; sinun kohtusi hedelmä on Paktumejus,[32] sinun veressäsi tahrattuja räsyjä peseskelee kättilö, kun vaan nouset vuoteeltasi[33] voimakkaana synnyttäjättärenä.

Kanidia:

Miksi tuhlaat rukouksiasi tukittuihin korvihini? Alastomille merimiehille eivät ole kuurompia ne kalliot, joita talvinen Neptunus[34] pieksee korkeilla aalloillansa. Kostamattako sinun olisi pitänyt ilmaista ja pilkkailla Kotytton[35] juhlaa, vapaan Kupidon[36] pyhää toimitusta? Ja kostamattako sinun, tuon eskvilinolaisen[37] loitsimisen ylipapin, olisi pitänyt täyttää nimelläni koko kaupunki? Mitä olisi hyödyttänyt minua rikastuttaa[38] peligniläisiä[39] akkoja tahi sekoittaa nopeammin vaikuttavaa myrkkyyä? Hitaammin, kuin toivotkaan, odottavat sinua kohtalosi; kurjana pitää sinun viettää vastenmielistä elämää siinä tarkoituksessa, että yhä olisit uusille huolille altisna. Rauhaa toivoo petollisen Pelopsin isä, Tantalus,[40] joka ei milloinkaan saa maistaa yltäkylläisestä atriasta; rauhaa toivoo Prometheus,[41] joka on velvoitettu linnun saaliiksi; toivoopa Sisifyuskin[42] voivansa laskea louhimöhkäleensä vuoren huipulle: mutta Jupiterin[43] lait kieltävät sen. Milloin tahdot hypätä maahan korkeista torneista, milloin lävistää rintasi Norikumin[44] miekalla; ja turhaan huolissasi inhoittavasta mielikarvaudesta sidot narun kaulaasi. Silloinpa minä ratsastajana ajelen vihamieheni hartioilla, ja maa väistyy kopeuttani. Tahi pitäisikö kentiesi minun, joka voin panna vaskikuvatkin liikkeille, kuten itsekin hyvin olet huomannut, joka voin loitsumisillani temmata kuunkin taivaslaelta maahan, joka voin herättää kuolleista poltetut[45] ja lauhduttaa kaipuumaljan; pitäisikö minun itkeä taitoni vaikutusta, taitoni, joka ei laisinkaan mahtanut sinuun?[46]

VIITESELITYKSET:

Kvintus Horatius Flakkuksen lyhyt elämäkerta.

[1] Sittemmin näky Horatiuksella olleen toinenkin maatila samoilla seuduilla; mutta saiko hän tämänkin lahjaksi, vai ostiko hän sen, siitä ei ole tarkempia tietoja.

[1] Kajus Cilnius Maecenas polveutui eräästä ikivanhasta kuningassuvusta Arretiumin kaupungista Itä-Etruriasta. Hän syntyi noin v. 70 e.Kr., kuoli v. 8 e.Kr. Romalainen ritari, keisari Augustuksen hyvä ystävä ja uskottuinen, suuri tieteiden ja taiteiden harrastaja, Horatiuksen ja Vergiliuksen suosija. — Kun Horatius v. 22 e.Kr. antoi kaksi ensimmäistä kirjaa laulujansa Maecenaalle, liitti hän tämän laulun mukaan, jonkunlaiseksi selitykseksi: hän kuvailee tässä eri asteilla olevain Romalaisten erilaisia harrastuksia ja puuhia sekä vihdoin ottaa käsitelläksensä oman itsensä.

[2] Alkukielessä: "regibus", appositsiooni sanalle "atavis", attribuuttin asemasta; tarkoittaa tässä tuota hänen edellämäinnettua ylevää etruskilaista syntyperäänsä. Vrt. Carm. III, 29: "Tyrrhena regum progenies."

[3] Alkukielessä: "dulce decus", alliteratsiooni.

[4] Olympia oli Zeus-jumalalle pyhitetty paikkakunta Elis-maakunnassa Kreikassa. Täällä pidettiin hänen kunniauksensa joka neljäs vuosi juhllalliset kilpaleikit, joissa harjoitettiin kilvan-ajoa, paininlyöntiä, kiekon-heittoa ja nyrkki-taistelua; myöhemmin arvosteltiin myöskin runoilijain, historiankirjoittajain, kuvanveistäjäin y.m. taiteilijain teoksia. Näitä leikkejä pidettiin erittäin suuressa arvossa vielä Roman vallan aikanakin, vieläpä itse ylhäisten Romalaistenkin, niinkuin esim. keisari Tiberiuksen ja Neron, kerrotaan persoonallisesti niihin ottaneen osaa.

[5] Nim. kovasta kilvan-ajosta radalla (kuumettuivat vaunujen kapat).

[6] Kilparadan kummassakin päässä oli patsas ja näiden ympäri tuli kilpailijan ajaa.

[7] Kreikassa oli voittajain palkintona alkuansa ainoastaan oliiviseppele, joka tuotti suuren kunnian sekä itse voittajalle että koko hänen syntymäpaikallensa. Sittenkun Romalaiset rupesivat ottamaan osaa leikkeihin, valmistivat he seppeleitä palmun-oksista tahi käyttivät ainoastaan palmun-oksia. Tämä sitten myöhemmin tuli yleiseksi tavaksi Kreikkalaisillekin.

[8] Nim. huvittaa (juvat). — Myöskin voimme siihen ajatella kuuluvaksi "kohoittaa" (evehit ad deos). Siis: tämän kohoittaa (nim. jumalain pariin l. vertaiseksi) se, jos j.n.e.

[9] Kviritit olivat alkuansa Kures-nimisen sabinilaisen kaupungin asukkaat. Kun sittemmin Romulus yhdisti heidät ja Romalaiset yksiksi, tuli heidän nimensäkin yhteiseksi koko Roman kansalle, vaikka sitä käytettiin ainoastaan porvarillisissa ja kunnallisissa suhteissa, kun sitä vastaan nimeä "Romani" valtiollisissa ja sotia-koskevissa suhteissa.

[10] Alkukiel.: "tergeminis", alk. kolmisyntyinen, kolminainen, "ylin".

[11] Roman valtiossa oli kolme korkeinta virkaa, nim.: aedilin-, praetorin- ja konsulin virat. — V. 494 e.Kr. asetettiin kaksi "aediles plebis", joiden tuli pitää huolta kansan juhlapäivistä, hoitaa Ceres-jumalan temppeleitä sekä säilyttää siellä senaatin- ja kansan päätökset. V. 366 e.Kr. asetettiin näiden lisäksi vielä kaksi, "aediles curules", jotka toimittivat näytelmiä kansalle. Sitäpaitsi tuli heidän kaikkein yhteisesti pitää huolta leikkien, julkisten rakennusten: kylpylaitosten, katujen, teiden, vesilaitosten y.m. kunnossa pitämisestä, ruokavarain tuonnista, hinnasta, mitoista y.m. V. 44 e.Kr. lisäsi Caesar edellisten lukua kahdella, "aediles cereales", joille koko muonavarain hoito uskottiin. — V. 367 e.Kr. asetettiin praetor, jonka tuli pitää huolta la'eista ja tuomiovallasta. V. 243 e.Kr. asetettiin kaksi praetoria, nim.: "praetor urbanus", joka ratkasi riidat Roman porvarien kesken, ja "praetor peregrinus", joka tuomitsi Roman porvarien ja muukalaisten tahi vaan muukalaisten keskinäisissä asioissa. Vuoden kuluttua tuli heidän erota virastansa ja saivat silloin jonkun provincian eli voittomaan hallitaksensa (propraetor). Sodassa olivat praetorit päällikköinä. Tähän virkaan päästettiin ainoastaan patriceja. — V. 509 e.Kr. asetettiin kuninkaan sijaan kaksi yhdeksi vuodeksi valittua konsulia. Nämä olivat ylimmäisiä virkamiehiä hallinnon hoidossa, kutsuivat kokoon senaatin sekä kansan, olivat kokousten esimiehinä suurivaltaisia päätöksiä tehtäessä, rankaisivat muutamista rikoksista, olivat täysinvaltaisia sotapäälliköitä y.m. Virka oli avoinna ainoastaan patriceille aina vuoteen 366 e.Kr., jolloin ensimmäinen plebeji Sextius tuli konsuliksi.

[12] Nim. huvittaa (juvat). Vrt. edellä 2 selitystä.

[13] Tarkoittaa Roman provinciaa eli voittomaata Afrikassa, joka oli kuuluisa erinomaisesta viljavuudestaan.

[14] Kaikki Pergamumin kuninkaat Vähässä-Asiassa olivat kuuluisat summattomasta rikkaudestaan. Mainitseminen ansaitsee erittäinkin Attalus II Filadelfus, hallitsi vv. 197-133 e.Kr., jolloin Romalaiset testamentin kautta saivat haltuunsa koko hänen valtakuntansa ja rikkautensa. Hän oli muuten innokas

edistyksen harrastaja ja kulutti suuria summia erittäinkin arvokasten kirjain ja taideteosten ostamiseen.

[15] Kyprus, saari Välimeren itäosassa, oli kuuluisa laivan-valmistusaineeksistansa.

[16] S.o. lounainen osa Aegaeen mertä, Euboean ja Kretan välillä.

[17] S.o. itä-osa Aegaeen mertä, Samos- ja Ikarus-saarien välillä.

[18] S.o. lounastuuli, hirmutuuli, myrsky.

[19] Särkyneet, rikkoutuneet, vuotavat.

[20] Tässä: ylellisyyden ja köyhyyden välinen tila, "kultainen kohtalaisuus", lat. "mediocritas".

[21] Massikus, eräs Kampanian vuoria, pohjoiseen Neapolista, lähellä Sinuessaa, kuuluisa mainiosta viinistänsä.

[22] Alkup. osaa.

[23] Jäsentensä suhteen asettunut, makaava, loikuva.

[24] Lähteet olivat Nymfeille eli Luonnottarille pyhitetyt. Heidän kunniaksensa vietettiin joka vuosi 13 p:nä Lokakuuta "lähdejuhla" eli fontinalia, jolloin kukkakiehkuroita pauskeltiin veteen, toimitettiin vuodatusuhreja ja teurastettiin pukki.

[25] Roman jalkaväen päristin (tuba).

[26] Roman ratsuväen torvi (lituus).

[27] Eräs Marsilaisten metsäseutu Fucinus-järven tienoilla Samniumissa, lähellä Latiumin rajaa, oli kuuluisa villoista metsäasioistansa.

[28] Muratti oli viininjumalalle l. Bakkhukselle pyhitetty kasvi, senvuoksi aina juomingeissa kaunisteltiin, hänen kunniaksensa, ohimot murattiseppeleillä.

[29] Nymfejä l. Luonnottaria oli viittä lajia, nim.: Nereidit, jotka asustelivat meressä, Najadit, jo'issa ja lähteissä, Dryadit metsissä, Hamadryadit puissa ja Oreadit vuorilla. — Usein käytetään Nymfa-sanaa Runottaristakin puhuen.

[30] Satyrukset olivat alkup. Bakkhuksen seuralaisia, vaikka ne myöhemmin sekoitettiin metsänjumalain l. Faunusten kanssa, kuuluisat laulustansa ja tanssistansa. — Kreikkalaisilla oli eräs laji näytelmiä, joissa Satyruksia käytettiin laulajina.

[31] Soittotaiteen Runotar.

[32] Ylistys- l. kiitosvirtten Runotar.

[33] Lesbos, eräs Arkipelagin saaria, Vähän-Asian rannikolla. Sen asukkaat olivat tunnetut runollisuudestaan. Horatius tarkoittaa tässä eritt. Alcaeusta (n. 610 e.Kr.) ja Sapfoa (n. 590 e.Kr.), molemmat kotoisin Mytilenasta, Lesbos-saaren pääkaupungista. Lesbolaisten tavallinen soittokalu oli kantele, norsunluisilla y.m. koristeilla runsaasti kirjaeltu. — Sitäpaitsi oli Lesbos-saari kuuluisa myöskin mainiosta viinistänsä. Vrt. Carm. I, 17.

2 Laulu. (Caesar Augustukselle)

[1] K. Julius Caesar Oktavianus Augustus tuli Aktiumin tappelun jälkeen v. 31 e.Kr. yksinvaltiaaksi Roman valtakunnassa ja hallitsi aina vuoteen 14 j.Kr. K. Julius Caesarin otto- ja sisarenpoika. Roman "onnellisen monarkkian" ja sisällisen hallinnon perustaja, suuri tieteiden ja taiteiden suosija. Nimi "Augustus", joka hänelle annettiin, merkitsee: "kunnioitusta-ansaitseva", "pyhä" ja vastaa melkein samaa kuin meillä: H.K. Majesteettinsa l. Korkeutensa. — Laulu on nähtävästi tehty heti Aktiumin tappelun jälkeen (v. 29 e.Kr.), jolloin Augustus aikoi uudestaan järjestää tasavaltaisen hallitusmuodon, mutta Maecenas ja Horatius saivat hänen kuitenkin siitä estettyä, selittämällä, ett'ei sellainen hallitusmuoto sellaisissa oloissa voisi säilyttää Roman valtakunnan onnellisuutta.

[2] Horatius tarkoittaa epäilemättä sitä ankaraa talvea, joka oli vv. 30-29 välillä, sekä kuvailee ylipäänsä tässä runossa niitä luonnonilmiöitä (lunta, rankkoja raesateita, Tiberin tavatonta tulvaa y.m.), jotka tapahtuivat Caesarin murhan aikoina Roman valtakunnassa.

[3] Sama kuin Jupiter (Kreikkalaisten Zeus), Saturnuksen ja Rhean poika, Neptunuksen ja Pluton veli, Junon veli ja puoliso. Vrt. "Divum pater atque hominum rex." Jupiter oli alkuansa taivaan ja ylimmän ilmapiirin hallitsija, joten siis vuodenajat, hyvät ja pahat säät, olivat hänen mielivallassansa: myöhemmin pidettiin häntä myös valtiolaitoksen ja perhe-elämän jumalana. Ukonnuolen-kantaja kotka oli hänelle pyhitetty, samoin myös tammipuu ja Idus-päivä. Roman kaupungin ja kansan suojelija. Kapitoliუმilla Romassa oli hänen temppelinsä; "feriae Latinae"-niminen juhla vietettiin vuosittain Albanus-vuorella hänen kunniaksensa. Hänen kunnianimiänsä ovat: Optimus Maximus, Stator, Feretrius, Capitolinus, Latiaris ja Diespiter.

[4] Runoilija tarkoittaa noita seitsemää kumpua, joille Roman kaupunki oli rakennettu. Ne ovat: Palatinus, Capitolinus, Coelius, Aventinus, Esquilinus, Viminalis ja Quirinalis.

[5] Nim. Roman.

[6] Nim. kaikki ne, jotka Roma oli valtansa alaisiksi laskenut ja jotka noista "oudoista enteistä" olivat vihiä saaneet.

[7] Pyrrha oli Epimetheuksen ja Pandoran tytär, Deukalionin puoliso. — Runoilija tarkoittaa koko seuraavalla kuvauksella erästä tarunomaista vedenpaisumusta. Jupiter, näet, oli vihastunut maailmassa vallitsevaan pahuuteen ja päätti vedenpaisumisella hävittää koko elinkunnan. Tämä tapahtuikin. Mutta Deukalion ja Pyrrha kuitenkin pelastuivat. Sitten kysyivät nämä oraakkelilta neuvoa, miten uusi ihmiskunta mahdollisesti voisi syntyä maailmaan. Tämä vastasi, että heidän piti paiskeleman "rannalla olevia kiviä taaksensa". He tekivät sen ja nämä muuttuivat ihmisiksi.

[8] Proteus oli eräs ennustuslahjoilla varustettu merenjumala, joka kaitsi Neptunuksen ja Amfitriten merikarjaa (s.o. hylkeitä); häntä kutsuttiin "ambiguus", koska hän voi moninaisesti muutella muotoansa.

[9] Meri-elävät (s.o. hylkeet).

[10] Tiberin vesi, samoin kuin sen syrjäjoen Anionkin, on punakellertävää, joka seuraa siitä maanlaadusta, jonka läpi se juoksee. — Tiberin tulvaa pitivät Romalaiset pahaa-ennustavana eteenä.

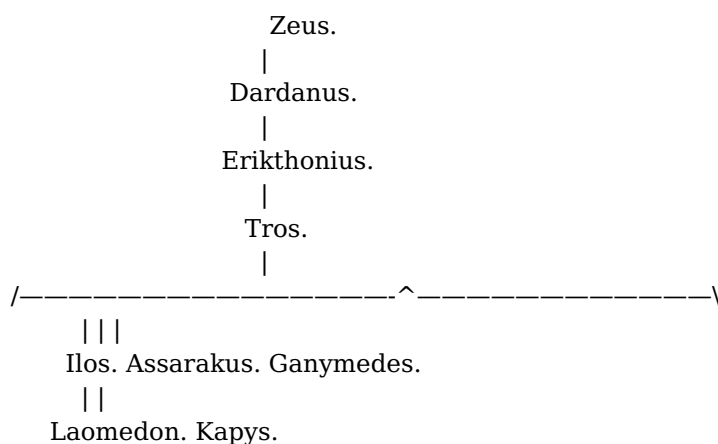
[11] S.o. Tiberin oikeanpuoleinen ranta, vastakohtana "vasemmalle" (sinistra ripa). Tulva oli nähtävästi niin raju, että kauheat hyökylaineet syöksyivät poikettain jokeakin, joten siis vasenkin ranta, jolla suurin ja paras osa Roman kaupunkia sijaitti, oli hirveässä vaarassa.

[12] Runoilija tarkoittaa nähtävästi kuningas Numan palatsia l. "Regiaa", joka oli Forumin päässä, Palatinus-vuoren juurella.

[13] Vesta oli Saturnuksen ja Opsin tytär, kotilieden, sovinnon, turvallisuuden ja koko Roman kansan suojelijatar. Hänen temppelissäänsä, joka oli "Regian" vieressä, paloi pyhä tuli lakkaamatta; sitä hoitivat "puhtaat neitseet", Vestalit, luvultansa neljä, sittemmin kuusi; heidän piti olla tässä pyhässä virassa kolmekymmentä vuotta.

[14] Nim. Caesarin murhaaja kansalaissotia.

[15] Ilia on Rhea Sylvian runollinen nimi, koska hänen sukuperänsä oli alkuansa Iliumista l. Trojasta; Romuluksen ja Remuksen äiti, joka sodanjumala Marsille synnytti nämä kaksoispojat, vaikka hänen setänsä Amulius oli hänet Vestan neitsyeksi vihkinyt ja surmannut hänen veljensä, koska pelkäsi näiden tahi näiden jälkeläisten anastavan itseltänsä Alba-Longan kuningasruunun, jonka hän, veljensä Numitorin karkoitettuansa, oli itsellensä riistänyt. Rhea Sylvian pojat Amulius heitti Tiberiin kuolemaan. Nämä pelastuivat kuitenkin erään paimen Faustuluksen kautta ja perustivat sittemmin Roman kaupungin pelastuspaikalle. Itse Rhea Sylvian pani hän vankeuteen sekä syöksi vihdoinkin Tiberiin, jossa hän tuli vedenjumalan puolisosksi. Ilian suku selvenee paraiten seuraavasta taulusta:

||
/-----^-----\
Tithonus, Priamus. Ankhises.

||
/-----^-----\
Hektor, Paris, Troilus etc. Aeneas.

|
Askanius.

|

|

Prokas.

|
/-----^-----\
Numitor, Amulius.

|
/-----^-----\
Rhea Sylvia etc.

|
/-----^-----\
Romulus, Remus.

[16] Nim. toisiansa vastaan.

[17] Samat kuin Parthialaiset, eräs sotaisa Skythalais-kansa Kaspian meren eteläpuolella, Romalaisten vaarallisimpia vihollisia, joita vastaan sotaretkellä v. 53 e.Kr. kaatui Krassus, Itämaiden (Syrian) maaherra, estäesssänsä näitä hyökkäämästä Roman alueelle.

[18] Nim. kansalaisten kesken.

[19] Vestan naispapit.

[20] Koska hän nim. oli kovin vihastunut Romalaisiin Caesarin, Pontifex-Maximuksen l. Ylipapin, murhan johdosta.

[21] Jott'eivät ihmiset huomaisi.

[22] Apollo, Jupiterin ja Latonan poika, Dianan veli, alkup. valon jumala (Foebus), myöhemmin karjan, teiden ja porttien suojelija, tautien tuottaja ja parantaja, soitto- ja runotaidon jumala, Runotarten johtaja, joutsin-ammunnan keksijä ja, surmattuansa lohikäärme Pythonin, Delfin oraakkelin omistaja. Hänen päätemppeleinsä, Augustuksen rakentama, oli Palatinus-vuorella Romassa. "Ludi Apollinares", jotka asetettiin toisen Punilaissodan aikana, vietettiin vuosittain Heinäkuun 5 p:nä hänen kunniaksensa. Tietäjäksi (augur) kutsuttiin häntä, koska hän huomasi, rankaisi ja vainosi paheita ja rikoksia.

[23] Erycina, sulouden ja rakkauden jumalattaren Venuksen toisintonimi, eräästä Sicilian länsirannalla olevasta Eryx-nimisestä vuoresta, missä hänellä oli kuuluisa temppeli ynnä samanniminen kaupunki; Vulkanuksen puoliso ja Cupidon äiti. Hänen rakkaita seuralaisiansa olivat, paitsi Lempeä (Amor, Cupido), jonka rakastettu taas oli Sielu (Psyke), myöskin Sulottaret (Gratiat: Aglaja, Eufrosyne ja Thalia) ja Vuodenajan jumalattaret (Horat: Jupiterin ja Themiksen tyttäret, Eunomia, Dike ja Irene). Venuksen palvelus oli yleinen koko Siciliassa, tuli myöhemmin, toisen Punilaissodan aikana, Romaankin ja kukoisti eritt. J. Caesarin aikana, koska häntä pidettiin nim. Aeneaan ja koko Julius-suvun kanta-äitinä. Romassa oli hänellä kaksi temppeliä: toinen Kapitoliumilla, vihitty tarkoitukseensa v. 216 e.Kr.; toinen Porta-Kallikan edustalla, vihitty v. 181 e.Kr. Kyprus- ja Kythera-saarilla olivat kuitenkin hänen päätemppeleinsä ja hartaimmat palvelijansa. Taru kertoo hänen syntyneen merenvaahdosta ja ensi kerran nähneen päivän valon Kythera-saaren rannikolla.

[24] Leikki, Leikinjumala.

[25] Venuksen poika, Lempi, Lemmenjumala.

[26] Maurilaiset tavallisesti ratsastivat, paitsi jos ratsunsa sattuivat kaatumaan taistelussa.

[27] Maja oli vankin Plejadeista, Atiaan ja Plejonen tyttäristä, joita oli seitsemän.

[28] S.o. Merkurius, Jupiterin ja Majan poika, alkup. vanha pelasgilainen maanviljelyksen ja karjanhoidon jumala, jumalain lähettiläs ja sanansaattaja, viekkauuden, sukkeluuden ja kauppaliikkeen jumala, lyyryn ja kirjainten keksijä, puhetaidon ja kielten tulkitsija, vainajain sielujen Manalaan saattaja, voimistelijain ja runoilijain suosija. Vrt. Carm. I, 10.

[29] Nim. Augustusta, joka oli syntynyt v. 63 e.Kr. ja oli siis silloin nuorukainen s.o. 34 vuoden vanha.

[30] S.o. Roman kansan.

[31] Palattuansa Itämailta vietti Augustus v. 29 e. Kr. kolme suurta, triumfia l. voittojuhlaa, nim.: Pannonian ja Dalmatian, Makedonian ja Aktiumin tappelun sekä Egyptin ja Kleopatran voittamisen muistoksi.

[32] Kunnianimen "princeps" sai Augustus v. 28 e.Kr., "augustus" v. 27 e.Kr., ja "pater patriae" v. 2 e.Kr., siis tässä kohdin liian aikaiseen Augustukselle omistettut, ell'ei niitä soviteta Merkuriukselle.

[33] Samat kuin Parthialaiset. Vrt. sam. run. ed.

3 Laulu. (Laivalle, jolla Vergilius matkusti Athenaan.)

[1] P. Vergilius Maro syntyi Andeen kylässä Mantuan läheisyydessä v. 70 e.Kr. Etevä runoilija, Augustuksen ja Maecenaan hyvä ystävä. Hän matkusti, luultavasti v. 22 e.Kr. (kevällä v. 19 e.Kr.), Kreikkaan siellä miedommassa ilman-alassa hoitamaan terveyttänsä ja lopullisesti valmistamaan Aeneis-runoelmaansa; palausmatkallansa täältä kuoli hän v. 19 e.Kr. joko Tarentumissa tai Brundusiumissa. — Tälle matkalle runoilija tässä laulussa rukoilee jumalain suojelusta, esittelee niitä vaaroja, jotka merelläkulkijaa uhkaavat, paheksuu itse purjehtimisen keksijääkin sekä vihdoin niitä rohkeita yrityksiä, joilla ihmissuku useinkin tyydyttää himojansa.

[2] S.o. Venus, jota pidettiin myöskin meren ja merikulun jumalattarena. Vrt. Carm. I, 2.

[3] S.o. Kastor ja Pollux, Spartan kuninkaan Tyndareuksen (toisen tarun mukaan Jupiterin) ja Ledan pojat, Helenan ja Klytaimnestran veljet, Dioskureiksi kutsutut, kaksoistähtenä merimiesten oppaina.

[4] Aeolus, tuulten kuningas ja jumala, joka hallitsi Aeolian saarella, pohjaiseen Siciliasta.

[5] Nim. tuulet.

[6] Oik. Daedaluksen poika, joka asettui asumaan Etelä-Italiaan (Apuliaan); sitten: luodetuuli, joka oli myötäinen Brundusiumista Kreikkaan purjehtiville.

[7] Nim. Vergiliuksen.

[8] Runoilija kuvailee tässä Vergiliuksen ja hänen omaa keskinäistä ystävyytensä. Vrt. φίλια ἐστὶ μίαν ψοφήν ἐν δυοῖν σώμασι.

[9] Tässä kuvann.: rohkeus ja urhollisuus.

[10] S.o. pohjatuulia.

[11] Vrt. Carm. I, 1.

[12] Sadetähtye, seitsemän tähteä Härkä-sikerön päässä, tarun mukaan Atiaan ja Aithran tyttäret. Niiden nousua (Toukokuulla) ja laskua seurasivat myrskyt ja rankkasateet.

[13] Alkukielessä: "rabiem Noti", Notuksen raivoa s.o. raivoavaa Notusta. — Notus on etelätuuli.

[14] Nyk. Adrian meri.

[15] Itkemättä, rohkealla mielellä.

[16] Epeiruksen luoteinen niemi.

[17] S.o. maata kiertelevä valtameri.

[18] S.o. Prometheus, Epimetheuksen veli, Deukalionin isä. Hän varasti ihmiskunnalle tulen taivaasta. Rankkaistukseksi tästä kahlehti Jupiter hänet Kaukasus-vuoreen, jossa korppikotka lakkaamatta repi hänen jälleen-kasvavaa maksaansa. Tästä kärsimyksestä vapautti hänet vihdoin Herkules.

[19] Runoilija kuvailee tässä ihmisten iän tulleen Prometheuksen rikoksen tähden lyhyemmäksi.

[20] Daedalus oli kotoisin Athenasta, Ikaruksen isä, muinaisajan kuuluisa taiteilija. Kretan kuninkaalle Minolle rakensi hän esm. erään Minotaurus-nimisen hirviön (puoleksi härkä puoleksi ihminen) talletuspaikaksi niin keinokkaan Labyrintin, että joka kerran sen sisälle meni, hän ei osannut

tulla sieltä ulos. Vihdoin, jouduttuansa Minon vihoihin, kun hän oli autellut tämän puolisoa ja tytärtä heidän rakkausseikoissansa, pantiin hän poikinensa vankeuteen, josta he eivät millään ehdolla päässeet irki. Silloin valmisti hän itsellensä ynnä pojallensa vahasiivet, niillä pelastaaksensa tuosta tuskallisesta vankeudesta. Daedalus, joka erään ennen tekemänsä murhan tähden ei uskaltanut palata isänmaahansa, lensi onnellisesti Siciliaan, josta sitten myöhemmin tuli Kumaan; mutta Ikarus, joka lensi liian likelle aurinkoa, sulatti siipensä, putosi Aegaeaan mereen ja hukkuu. Tämän tapauksen johdosta annettiin Aegaean merelle nimi "Mare Icarum" eli Ikarian meri ja saarelle, johon hän haudattiin, "Ikaria".

[21] Herkules oli Jupiterin ja Alkmenan poika, Dejaneyran puoliso, kuuluisin kreikkalaisista satu-ajan sankareista, eritt. noista kahdestatoista urotyöstä, joista Horatius tässä käsittelee viimeistä, Kerberuskoiran noutamista Manalasta (Akheronista) Eurystheus-kuninkaalle. Hänen kuolemantautinsa alkuperäisenä syynä kerrotaan olleen eräs Kentauri Nesson antama, itse Herkuleen tappaman Lernalais-lohikäärmeen verellä myrkytetty vaate, jonka mustasukkainen Dejaneyra oli antanut hänen yllensä, hänen lähtiessänsä Euboean saareen uhraamaan Jupiterille, vaikka hän sittemmin itse toimitti itsellensä lopullisen kuoleman tulen avulla Olympos-vuorella. Kuoleman jälkeen koroitti hänet Jupiter Olympoksen jumalain joukkoon. Hän sai siellä puolisoaksensa nuoruuden jumalattaren Heben, Jupiterin tyttären, jumalain juomanlaskijan, ja häntä kunnioitettiin sitten voimanjumalana ja tavarain suojelijana.

4 Laulu. (Lucius Sextiukselle)

[1] Lucius Sextius oli erään Caesarin murhaajista, Junius Brutuksen, hyvä ystävä. Myöskin Augustus näkyy häntä suosineen, koska määräsi hänet konsuliksi sijaansa, kun hän itse v. 23 e.Kr. erosi siitä virasta. Horatius oli luultavasti tullut tuntemaan tämän sotaharjoituksissa, ei ainakaan siitä tarkemmin tiedetä. — Muuten runoilija tässä runossansa muistuttaa elämän lyhyttä ja kehoittaa käyttämään hyväksensä kaikkia mahdollisuuksia, niin kauan kun siihen on tilaisuutta.

[2] S.o. länsituulen, joka puhaltaa lauhkeasti kevään alussa.

[3] Nim. talvikorjasta merelle.

[4] Vrt. Carm. I, 2 ja 3.

[5] S.o. Kuutar, tarun mukaan Latonan tytär, Sol'in (auringonjumalan Apollon) sisar.

[6] S.o. Sulottaret (Aglaja, Eufrosyne. Tralia), tarun mukaan Jupiterin ja Eurynomen tyttäret. Nämät, samoin kuin Nymfatkin, olivat Venuksen seuralaisia. Vrt. Carm. I, 1,2.

[7] Vulkanus, Jupiterin ja Junon poika, Venuksen puoliso, tulenjumala, metallinvalmistustaidon keksijä. Pajanansa käytti hän tulivuoria (eritt. Aetnaa) ja työntekijöinä Kykloipseja.

[8] Kyklopsit olivat tarun mukaan eräs yksisilmäinen, la'iton, raaka paimenkansa Siciliassa, mainio sepäntöissä ja muurein rakentamisessa.

[9] Nim. voiteista.

[10] Faunus oli tarunaikainen Latiumin kuningas, Saturnuksen pojanpoika, useiden vanhain heimokuntain, hyväin tapain, maanviljelyksen ja karjanhoidon perustaja. Kuoltuansa palveltiin häntä hyvänä henkenä, joka teki hedelmälliseksi maan, karjan ja ihmiset, vieläpä ennusjumalanakin. Myöhemmin ajateltiin Faunus ja Arkadialaisten (Evander) metsä- ja paimenjumala (Luperkus) samaksi olennoiksi. Vrt. Carm. I, 17.

[11] S.o. Vainajain sielut, Manalan haahmut.

[12] Pluto oli Manalan jumala, Jupiterin ja Neptunuksen veli, Proserpinan puoliso, jonka hän ryösti tämän äidiltä Cereeltä. Vähän-Asian Plutonia-maisemalla oli hänen kuuluisa temppelinsä. Uomassa oli eräs maanalainen holvi, josta luultiin tien menevän Pluton asunnoille; se avattiin kolmesti vuodessa, ja niitä päiviä pidettiin aina onnettomuutta tuottavina.

5 Laulu. (Pyrrhalle)

[1] Eräs Horatiuksen lemmittyinen, jolle hän tekaisee tässä runoll. Pyrrha-nimen. Päästyänsä erilleen tämän uskottoman rakastajattarensa pauloista, julkaisee runoilija tässä hänen huonot puolensa sekä samalla surkuttelee sitä, joka mahdollisesti, kuten hän itsekin ennen, kietoutuu hänen pauloihinsa.

[2] Alkukiel: "gracilis" = "tener".

[3] Alkukiel: "grato sub antro", ihanassa, hupaisessa luolassa.

[4] Alkukielessä: "religas", sidot ylös, törhötteleet.

[5] Nim. loukattua uskollisuuttasi s.o. uskottomuuttasi.

[6] Nim. muista kosijoista.

[7] S.o. uskottomuudesta.

[8] Nim. temppelein.

[9] S.o. pyhittäneen.

[10] Haaksirikosta pelastuneet ripustivat onnellisen pelastuksensa johdosta jonkun muistomerkin Neptunuksen temppeeliin. Muistellen tätä vanhaa tapaa, kuvaa runoilija onnellisesti päässeensä rakkauden-haaksirikosta, mitä Pyrrhaan tulee. — Neptunus oli meren ja muiden vesien jumala, Saturnuksen poika, Jupiterin veli, Amfitriten puoliso. Marskentällä Romassa oli hänellä mainio temppeeli.

6 Laulu. (Vispianus Agrippalle)

[1] M. Vipsianus Agrippa, Augustuksen vävy, etevä sotapäällikkö. Runoilija ei sano kyllin voivansa ylistellä Agrippan toimia ja ansioita, koska hänellä ei muka ole Homeruksen kykyä, mutta kuitenkin sattuvat hänen sanansa niin luonnistumaan, että tämä oodi on runoilijan mitä onnistuneimpia kappaleita. — Laulu on tehty nähtävästi vv. 27-25 välillä e.Kr.

[2] Lucius Varius Rufus, etevä runoilija, Augustuksen, Maecenaan, Vergiliuksen ja Horatiuksen hyvä ystävä. Hänen ynnä Plotius Tukkan toimesta julaistiin Vergiliuksen Aeneis-runoelma vasta tekijän kuoleman jälkeen.

[3] S.o. homerolainen, koska Homerus, niinkuin useammat väittävät, oli kotoisin Smyrnasta Vähän-Asian Maeonia- (Lydia-) nimisestä maakunnasta. Vrt. säkeet:

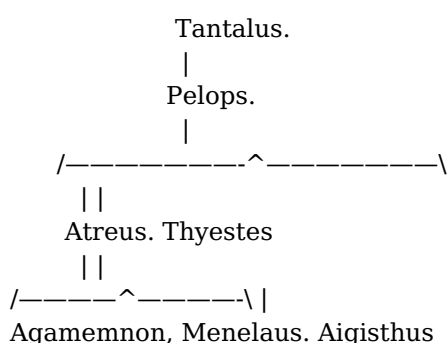
Ἑπτὰ πολεις διερίζουσι περί ρίζαν Ὀμήρου:
Σμυρνα, Πόδος, Κολοφών, Σαλαμίν, Ἴος, Ἄργος, Ἀθήναι.

[4] S.o. runoilija.

[5] Peleus oli Thessalian kuningas, Aeaoksen poika, Telamonin veli. Hänen ja Thetiksen poika oli Akhilles (Peleidi), jonka vihaa kuvaamalla Homeruksen Iliadi alkaa, jota runoilija tässä juuri tarkoittaakin.

[6] S.o. Odysseus, Ithakan kuningas, Laërteen poika, Penelopen puoliso, Telemakhuksen ja Telegonuksen (Kirkestä synt.) isä. Runoilija tarkoittaa tässä Homeruksen Odysseiaa, jossa kerrotaan hänen harharetkistänsä ja paluumatkastansa Trojan sodasta.

[7] Pelops oli Frygian kuningas, josta, Kreikkaan paenneena, Peloponnesus nimensä sai. Täällä hankki hän viekkauksella puolisoikseen Elikseen kuninkaan Oenomauksen tyttären Hippodameian ja sai hänen valtakuntansa. Hänen jälkeläisensä harjoittelivat sukurutsautta ja omaistensa murhaa, joten suku joutui kauhean maineen ja kovan kirouksen alaiseksi, kunnes sen pelasti siitä vihdoin Orestes, hankittuansa takaisin sisarensa Ifigeneian, joka oli Tauriissa irstaan Dianan naispappina. Pelopsin suku selviää parhaiten seuraavasta sukutaulusta.

|
/-----^-----\
Ifigeneia, Elektra, Orestes

[8] Musa oli laulannon ja soitannon jumalatar, siitä: Runotar ylim.

[9] Nim. Agrippan.

[10] Mars oli Romutuksen ja Remuksen isä ynnä koko Roman kansan kanta-isä, sodan ja tappeluin, maanviljelyksen, paimenten ja tietäjain jumala. Romassa oli hänellä kuuluisa temppeli, jossa Salilaispapit säilyttivät erästä pyhää, taivaasta pudonnutta kilpeä (aegis). Marskentällä oli hänen uhrialttarinsa. Maalisk. 1 p:nä vietettiin hänen kunniaksensa juhla, jolloin aseisin puettut Marsin papit, laulaen ja tanssien, juhlasaatossa kulkivat läpi kaupungin. Hänen sisarenansa pidettiin Bellonaa, jonka temppelissä (Marskentällä) senaatti päätti triumfeista ja otti vastaan ulkomaalaisia lähettiläitä. Athenassa oli hänellä pyhä kukkula (Areiopagos), jossa istui valtiolaitosta ja hengen-asioita valvova korkein virkakunta.

[11] Meriones oli Idomeneuksen vaunuin-ajaja, eräs Trojan sodan sankareita, kotoisin Kretasta.

[12] Pallas Athene (Kreikkalaisten Minerva), aseellisena syntynyt Jupiterin päästä, alk. loistavan taivaan ja kirkkaan taivassinen jumalatar; sitten viisauden, tieteiden ja taiteiden jumalatar, huilun, kutomisen ja auran keksijätär ja siten maanviljelyksen edistäjä; kaupunkien ja yhteiskuntalaitosten suojelijatar, sodan ja taistelujen ohjaajatar. Hänen kuvaansa (Palladium), jonka Aeneas, kuten taru kertoo, toi mukanaan Italiaan, säilytettiin Vestan temppelissä. Minervan kunniaksi olivat myös nuo kuuluisat "Quinquatrus"-juhlat, joita vietettiin 5 päivää Maalis- ja 3 päivää Kesäkuulla. Öllypuu ja tarhapöllö olivat hänelle pyhitetyt.

[13] Diomedes, Aetolian kuninkaan Tydeuksen poika (Tydides), Aigoksen kuninkaan Adrastuksen vallanperijä, Arpi-nimisen Italian kaupungin perustaja, eräs Trojan sodan sankareita.

7 Laulu. (Munatius Plankukselle)

[1] Munatius Plankus, Ciceron ja Caesarin hyvä ystävä, oli kovin horjuvainen mielipiteiltänsä, kuului jonkun aikaa Caesarin murhan jälkeen tasavaltalaisiin, meni sitten Antoniuksen ja vihdoin Oktavianuksen puolelle, saavutti hänen suosionsa ja pääsi sensoriksi v. 22 e.Kr. Vihdoin pälkähti hänen päähänsä muuttaa Italiasta pois Kreikkaan asumaan. Estääksensä tätä hänen tuumaansa, näkyy runoilija ryhtyneen tämän laulun tekoon, osoittaaksensa hänelle, ett'ei ihmisen koskaan pidä lähteä "kultaveitsellä hopeata leikkaamaan".

[2] Rhodus, eräs saari Vähän-Asian rannalla, samannimisine kaupungeinensa, jonka asukkaat olivat kuuluisat kaupastansa ja kaunopuheliaisuudestansa.

[3] Mytilena oli Lesbos-saaren pääkaupunki, tunnettu luonnonihanuudestansa ja kauniista rakennuslaadustansa.

[4] Efesus, eräs Jonian kaupunki, kuuluisa kauniista asemastansa. Siellä oli mainio Dianan temppeli.

[5] Korinthus sijaitsee Peloponnesuksen kannaksella, Korinthuksen ja Saronin lahden välillä, ihanalla paikalla.

[6] Bakkhus, Jupiterin ja Semelen poika, Ariadnen puoliso, viinin, juomingin ja innokasten runoilijainkin jumala. Romassa vietettiin hänen kunniaksensa joka kolmas vuosi, sittemmin tiheämminkin, öisiä irstaita juhlia (Bacchanalia), jotka vihdoin v. 186 e.Kr. peräti kiellettiin.

[7] Theba oli "seitsenporttinen Boeotian kaupunki". Sen linnan perustajaksi sanoo taru foenikialaisen Kadmuksen, jonka tytär, Semele, oli Bakkhuksen äiti. Kuulu Bakkhuksen palveluksesta, Pindaruksen syntymäpaikka.

[8] Vrt. Carm. I, 2.

[9] Delfi, eräs kaupunki Fokis-maakunnassa, Parnassus-vuoren juurella, jossa oli Apollonin kuuluisa oraakkeli.

[10] Tempe-laakso on Peneus-joen varrella, Olympos- ja Ossa-vuorten välillä, tunnettu ihanuudestansa.

[11] S.o. Athenaa, johon hän, tarun mukaan, istutti öljypuita.

[12] Juno oli Argoksen suojelijatar, Saturnuksen ja Rhean tytär, Jupiterin sisar ja puoliso, avioliiton suojelijatar.

[13] Argolis-maakunnan pääkaupunki, tunnettu mainioista hevosistansa ja niiden hoidosta.

[14] Mykena, eräs kaupunki Argolis-maakunnassa, sen kuningas oli Agamemnon.

[15] Lakonian pääkaupunki (Sparta), tunnettu la'eistansa ja valtiojärjestyksestensä.

[16] Larissa, eräs Thessalian kaupunki, jossa Akhilleen isä Peleus oli kuninkaana.

[17] Löytyi eräs rikinsekainen lähde Tibur-kaupungin luona Latiumissa, jossa Tiburin suojelijattaren, tuon ennusteleavan Albunean (Sibyllan) luultiin asuvan. Täällä oli hänelle pyhitetty luola, lehto, temppeli ja oraakkeli.

[18] Anio, eräs Tiberin lisäjoki. Vrt. Carm. I, 2.

[19] Tiburnus oli Argoksen kuninkaan Amflarauksen poika, Tiburin perustaja. Hänellä, samoin kuin Sibyllallakin, oli Tiburin läheisyydessä pyhä lehto.

[20] Vrt. Carm. I, 3.

[21] S.o. Plankuksen maatalo Tiburin läheisyydessä.

[22] Teuker oli Salamiksen kuninkaan Telamonin poika, Ajaxin veli. Molemmat veljet olivat isältänsä saaneet luvan lähteä Trojan sotaan ainoastaan sillä ehdolla, että he yhdessä jälleen palaisivat. Kuitenkin palasi Teuker yksinensä. Silloin vihastui Telamon ja ajoi hänet maanpakoon. Apollon johdolla läksi Teuker sitten hakemaan itsellensä uutta isänmaata ja sai Sidonin kuninkaalta Belukselta sellaiseksi Kyprus-saaren.

[23] Poppeli oli pyhitetty Herkuleelle, jota palveltiin matkustajain suojelijana. Vrt. Carm. I, 3.

[24] S.o. Onnetar.

8 Laulu. (Lydialle)

[1] Lydia oli Horatiuksen entinen lemmittyinen. Tämä oli taas kietonut erään nuorukaisen pauloihinsa, jonka johdosta Horatius tässä ilmaisee paheksumisensa.

[2] S.o. Marskenttää.

[3] Tässä tarkoitetaan ratsastusharjoituksia.

[4] Sudenhampaan tapaisilla piikeillä varustetut.

[5] Nim. uimalla.

[6] Vrt. Carm. I, 2.

[7] Kilpailijat voitelivat itsensä aina ennen kilpailemistansa öljyllä.

[8] S.o. Akhilleen, jonka Thetis, tytön pukuun puettuna, vei Lykomedes-kuninkaan luokse Skyros-saareen, jottei hän ottaisi osaa Trojan sotaan ja saisi siellä surmaansa. Mutta Kalkhas oli ennustanut, ettei Trojaa voitaisi valloittaa ilman Akhillesta. Silloin Odysseus puki itsensä kauppamieheksi, meni Lykomedeeseen hoviin ja löysi hänet kuninkaan tytärtä seurasta sekä houkutteli hänet lähtemään sotaan.

[9] Lykialaiset, joita johtivat Sarpedon ja Glaukus, olivat Trojalaisten liittolaisia.

9 Laulu. (Thaliarkhukselle)

[1] Runo ei näytä tarkoittavan ketään määrättyä henkilöä; nimi "Thaliarkhus" on tekaistu tähän tarpeeseen. — Runoilija kehoittaa heittäämään kaikki tulevaisuuden huolet selkäänsä taakse ja nauttimaan niitä mukavuuksia, joita nykyinen aika tarjoo.

[2] Sorakte, eräs Etrurian vuoria, Tiberin läheisyydessä, pohjaiseen Romasta. Sen huipulla pysyy usein kesälläkin lumi sulamatta; mutta, kummallista kyllä, rinteillä kumpuilee kuumia lähteitä. Koko vuori oli Apollolle pyhitetty ja siellä oli hänellä kuuluisa temppeli. Vuoren juurella oli Feroman, kasvullisuuden ja vapautettuin orjain suojelijattaren, pyhä paikka.

[3] Alk.: "laborantes", työksentelevät, säilytetyt, nuokkuvat.

[4] Alk.: "constiterint", (consisto) perf., seisoa törröittää, jäätyä, jähmettyä.

[5] Alk.: "acuto", terävä, pureva, kova.

[6] Siis jokseenkin hyvää.

[7] Romalaisilla oli tapana miedontaa viiniä vedellä tahi lumella.

[8] Kun viiniä piti säilyttämän kauemman aikaa, pantiin se savi-astiaan (amphora), sen suuhun savitulppa, joka silattiin pi'illä, savella tai kipsillä. Astian kylkeen oli kirjoitettu viinin laji, valmistusvuosi, astian suuruus ja valmistajan nimi. Tästä kaadettiin sitä sitten pienempiin astioihin (diota), joissa tuotiin juotavaksi.

[9] Nim. halveksi (so. sperne).

[10] S.o. nuorena ollessasi.

[11] S.o. Marskenttää, Marsille pyhitettyä kenttää Tiberin varrella, jolla, paitsi kansankokouksia, pidettiin julkisia leikkejä, harjoituksia, huvituksia y.m.

[12] S.o. nuorison vapaita leikkijä seurustelupaikkoja; niitä oli tavall. temppelein ja julkisten rakennusten edustalla.

[13] Alkukielessä: "proditor", subst.; tässä adjekt. käytettynä: "ilmoittava".

10 Laulu. (Merkuriukselle)

[1] Merkurius, Kreikkalaisten Hermes (Ἑρμής), oli vanha pelasgilainen jumala, tarun mukaan: Jupiterin ja Atlaan tyttären Majan poika (nepos Atlantis), jumalain sanansaattaja, kaupan ja kanssakäynnin, puhetaidon ja voimistelun jumala, lyyryn keksijä, teitten suojelija, vainajain sielujen Manalaan johdattaja. — Tässä laulussa ylistelee runoilija Merkuriuksen suuria ansioita ihmiskuntaa kohtaan.

[2] Siitä nimi: Ἑρμῆς λόγιος.

[3] S.o. paikka, jossa taistelu-, voimistelu- y.m. harjoituksia pidettiin. Sen johtajana pidettiin Merkuriusta; siitä nimi: Ἑρμῆς ἀγώνιος.

[4] S.o. ensimmäisten, vanhimpien.

[5] Sentähden: Ἑρμῆς διάκτορος.

[6] Siitä nimi: Ἑρμῆς μουσικός.

[7] Hän oli sukkeluuden, viekkauuden ja varkauudenkin suosija; siitä nimet: Ἑρμῆς εριουνιος, δόλιος, κλέπτης.

[8] Nim. kätkeä ("condere jocosu furto").

[9] Tarun mukaan Hermes oli varastanut Apollon härät (toisten mukaan jumalain yhteiset, joita Apollo vaan paimenteli) heti synnyttyänsä; kun sitten Apollo vaati niitä takaisin ja uhkaili rankaista pientä varkahaista, varasti tämä vielä hänen viinensäkin, jonkatähden juuri Apollon täytyi nauraa hänen sukkeluuttansa, vieläpä lahjoitti hänelle Apollo tämän sukkeluutensa palkinnoksi ennustussauvankin.

[10] S.o. Agamemnon ja Menelaus.

[11] Priamus oli Trojan kuningas, Hekuban puoliso. Vrt. Carm. 1, 2 (sukutaulu).

[12] Siitä nimi: Ἑρμῆς φυχοτομπός, φυχαγωγός, ταμίας τῶν φυχῶν.

[13] S.o. henki- l. haahmulaumaa.

11 Laulu. (Leukonoë'lle)

[1] Runoilija kieltää erästä tarkemmin tuntematonta Leukonoë-nimistä naista tiedustelemasta tulevan ajan tapauksia ja käskee hänen jättämään kaikki huolet sekä nauttimaan hyväksensä sitä, niitä käsillä-oleva aika tarjoaa.

[2] S.o. tähtitiedettä, — Babylon oli nim. itämaisen tähtitieteen ja tähtitaikauden pesäpaikka. Romassa pidettiin itämaalaista ennustustaitoa erittäin suuressa arvossa.

[3] Alkukielessä: "pumicibus", pro: "saxis" vastassa-olevia kallioita j.n.e.

[4] Viini puhdistettiin pienireikäisellä metallisiivilällä, johon pantiin jäätä, jotta viini jäähtyi ja sen maku miedontui.

[5] Alk.: "fugerit", 2 fut., ilmoittaa sitä suurta nopeutta, jolla aika kuluu.

12 Laulu. (Caesar Augustukselle)

[1] Runoilijan tarkoitus on tällä laululla ikuisuuttaa Augustusta sekä hänen sisarensa poikaa Marcellusta, vaikka hän teeskentelee laulavansa jumalista ja muinaisajan sankareista. — Toiset arvelevat runon tehdyksi v. 29 e.Kr., jolloin Augustus voittajana palasi Itämailta; toiset taas v. 24 e.Kr., jolloin hän palasi Hispaniasta ja sai senaatilta rajattoman vallan.

[2] Klio oli historianjumalatar; tässä: Runotar yleensä.

[3] Helikon oli Apollolle ja Runottarille pyhitetty vuori Boeotiassa.

[4] Pindus, Thessalian ja Epeiruksen välinen vuori, eräs Runotarten olinpaikkoja.

[5] Haemus, Thrakian päävuori, samoin kuin edellisetkin, Runottarille pyhitetty. — Muuten olivat Thrakialaiset kuuluisat erinomaisesta runollisuudestaan ja sieltä olivat kotoisin Kreikan vanhimmat laulajat: Orfeus, Linus, Musaeus ja Thamyris.

[6] Orfeus oli Kalliopen ja Apollon t. Oiagruksen poika, Eurydiken puoliso. Orfeuksen sävelien liikuttavaa vaikutusta kuvaa sattuvasti seuraava runonpätkä:

"Voimin sai jumalain pyhä Orfeus ihmiset, metsäin
Kiertäjät, hylkäämään pois murhan, raa'an elämänsä;
Siks' sanotaan: hän tuimat tiikerit, leijonat ohjaa.
Amfionkin — sanotaan — joka laittoi Tebelle linnan,
Helymähän kivet sai sävelin kitaransa ja heitä
Miellyttäin, mihin tahtoi, vei."

Orfeus muuten vastaa Kreikkalaisten lauluissa täydellisesti meidän Väinämöistä, jonka sävelien vaikutuksesta niinikään:

"Vuoret loukkui, paaet paukkui,
Kaikki kalliot tärähti,
Kivet laikkui lainehilla,
Somerot vesillä souti,
Petäjät piti iloa,
Kannot hyppi kankahilla."

[7] Hänen (Orfeuksen) äitinsä oli sankarirunouden jumalatar; siitä: ylim. Runotar.

[8] S.o. vahvempia ja kovajuurisempia puita, siis sopiva vertauskuva.

[9] Jupiterin. Ks. Carm I, 2.

[10] Vastakohtana maalle ja merelle.

[11] Oik.: toinen järjestyksessä, "lähes samanlainen".

[12] Pallas Athene (Kreikkalaisten Minerva). Vrt. Carm. I, 6, 7.

[13] Liber oli alkup. muinais-italialainen siittämisen ja istuttamisen jumala, sittemmin sama kuin Bakkhus. Viinipuut ja -köynnökset olivat hänelle pyhitetyt. Vrt. Carm. I, 7.

[14] Diana (Kreikkalaisten Artemis), Jupiterin ja Latonan tytär, Apollon sisar, metsästyksen jumalatar (kuvattu joutsella ja viinellä varustetuksi), neitsetten ja synnyttäjättärien suojelijatar (Lucina), kuun (Luna) ja yöllisten noitavehkeiden ihailijatar. Tauriissa palveltiin häntä raa'oilla ihmisuhreilla (Ifigeneia naispappina); Efesuksessa oli hänellä kuuluisa temppeli, samoin myös Romassa Aventinus-vuorella (Servius Tulliuksen aikana vihitty). Dianan juhlaa vietettiin Elokuun 13 päivänä; tässä juhlassa ylhäiset neitokset toimittivat juhlallisia tansseja hänen kunniaksensa.

[15] Vrt. Carm. I, 2.

[16] S.o. Herkuleesta.

[17] Vrt. Carm. I, 3.

[18] Alkukielessä: "hunc",nim. Kastor; "illum", nim. Pollux.

[19] Nim. Dioskurit s.o. Kastor ja Pollux.

[20] Romulus, Numa Pompilius ja Tarkvinus Superbus, kaikki Roman kuninkaita.

[21] S.o. nuoremman (Uticensis), vanhemman pojanpojan pojan, Caesarin vastustajan, joka Thapsuksen tappelun jälkeen lopetti itsensä Utikassa.

[22] Regulus oli eräs romal. konsuli, joka voitti Punilaiset Eknomus-niemen luona v. 256 e.Kr.

[23] Nämä Skaurukset olivat vanhaa patricisukua. Tässä tarkoitetaan L. Aemilius Skaurusta, joka oli konsulina v. 116 e.Kr. ja tunnettu taitavaksi valtiomieheksi.

[24] L. Aemilius Paulus, mainio romal. sotapäällikkö, kaatui v. 216 e.Kr. tuossa kuuluisassa Kannan tappelussa (Hannibalia vastaan), jossa 70,000 Romalaista kaatui.

[25] S.o. Hannibalin.

[26] Hänen täysi nimensä on K. Fabricius Luscinus.

[27] Muinain-Romalaiset käyttivät pitkää tukkaa ja partaa; vasta v. 300 e.Kr., jolloin ensimmäiset parturit tulivat Siciliasta Romaan, ruvettiin niitä leikkaamaan.

[28] S.o. M. Kurius Dentatus, joka v. 275 e.Kr. voitti Epeiruksen kuninkaan Pyrrhuksen Beneventumin luona.

[29] S.o. M. Kurius Kamillus, diktaattori, Vejin valloittaja (v. 396 e.Kr.), Roman pelastaja Gallialaisten orjuudesta.

[30] Alk.: "aptus lar", "riittävä, ulottuva omaisuus".

[31] S.o. M. Klaudius Marcellus, konsuli ("Roman miekka"), joka voitti Hannibalin Nolan luona v. 215 e.Kr. ja valloitti Syrakusan v. 212 e.Kr.; tarkoittaa tässä nähtävästi myöskin nuorempaa Marcellusta, Augustuksen sisarenpoikaa.

[32] Runoilija tarkoittaa luultavasti erästä pyrstötähteä, joka näkyi Romassa heti Caesarin murhan jälkeen ja jossa kansa kuvitteli nähneensä jumaloitun Caesarin.

[33] Vrt. Carm. I, 2.

[34] Alk. gent. objectivus.

[35] Ajatus on: Hallitkoon Jupiter taivaassa ja Caesar (Augustus) maailmassa.

[36] Alk.: "Latio" s.o. "Imperio Romano".

[37] Vrt. Carm. I, 2.

[38] Kansakunta Itä-Aasiassa, kuuluisa silkkikankaistansa.

[39] Vrt. Carm. I, 3. Jumalain asunpaikka.

[40] Romalaiset luulivat salaman iskevän ainoastaan sellaisiin paikkoihin, jotka murhalla ja veren vuodatuksella olivat saastutetut. Pappien (fratres aruales) toimenä oli pyhittää jälleen tällaiset saastaiset paikat.

13 Laulu. (Lydialle)

[1] Lydia oli Horatiuksen entinen lemmittyinen. Sentähden runoilija koettaa tässä nostaa eripuraisuutta hänen ja hänen toisen lemmittynsä Telefuksen välille ja tulla itse jälleen Lydian suosioon. Lopuksi ylistää hän onnellisiksi niitä, jotka ovat toisillensa uskollisia aina kuolemaan saakka.

[2] Alk.: "bile" = "bili".

[3] Nim. rakkaudesta.

[4] Nim. Telefuksen ja sinun välillä.

[5] S.o. Telefus.

[6] Alkukielessä: "speres perpetuum", lisäksi ajateltava: "eum futurum esse".

[7] S.o. Jumalain juomaa. — Runoilijat kuvaavat nektarin kymmenen kertaa makeammaksi kuin hunajan, ja kun suutelon sanotaan olevan viides osa nektaria, niin täytyy sen olla kahdesti niin makean kuin hunajan.

[8] Nim. rakkauden.

14 Laulu. (Valtiolle)

[1] Horatius vertaa Roman valtion rappeutuneeseen laivaan ja kieltää sitä enää sisällisiin rauhattomuuksiin ryhtymästä, koska niiden johdosta pian voisi tulla valtiolle perikato. Koko tämä laulu on nähtävästi mukailua siitä puheesta, jonka Maecenas piti senaatissa v. 29 e.Kr., jolloin Oktavianus oli tahtovanansa luopua hallituksesta.

[2] Alk.: "gemant", konj. riippuu sanoista "vides ut".

[3] Pontus, eräs Vähän-Aasian maakunta, oli vanhaan aikaan kuuluisa laivanrakennusaineksistansa.

[4] Nim. kun oli sota triumvirejä vastaan.

[5] Kun nim. eräs uusi sota oli puhkeamaisillansa.

[6] Nim. marmorista, marmorivuorista.

[7] Tämä saariryhmä on niemekkeittensä ja salakariensa vuoksi laivakululle erittäin vaarallinen.

15 Laulu. (Nereuksen ennustus Trojan häviöstä)

[1] Toisten mukaan on tämä laulu mukailua erään kreikkalaisen runoilijan Bakkhylideen (Keoksesta, noin 460 e.Kr.) Trojan hävitystä käsittelevästä runosta; toiset taas arvelevat Horatiuksen tässä kuvailevan niitä yleisiä onnettomuuksia, jotka olivat seurauksina Antoniuksen ja Kleopatran keskinäisistä rakkaussuhteista.

[2] S.o. Paris, Trojan kuninkaan Priamuksen poika, joka vierasmatkoillansa ryösti Spartan kuninkaan Menelauksen puolison Helenan. Tämän tapauksen johdosta sitten syntyi tuo kuuluisa Trojan sota (1190-1180 e.Kr.), jossa Troja perinpohjin hävitettiin.

[3] S.o. Trojan laivoilla. — Trojan läheisyydessä oli nim. eräs Ida-niminen vuori, jonka mukaan Trojaa usein nimitetään.

[4] Nim. Trojaa kohden.

[5] Vrt. Carm. I, 3.

[6] Νηρευς oli Pontuksen ja Gajan poika, Okeanuksen tyttären Doriksen puoliso, merenneitojen (Nereidien, 15 luvultansa) isä, merenjumala, joka kolmikärjellensä mylleröitsi meret pohjia myöden, sekä tyyvensi jälleen, sulkemalla tuulet muutamaan luolaan. — Herkules-tarussa esiytyy hän ennujumalana. Kun Herkules tuli Eridanos-joelle, ilmasivat Zeuksen ja Themiksen nymfit hänelle Nereuksen olopaikan; sinne meni Herkules ja vangitsi Nereuksen tämän maatessa, eikä päästänyt

vapaaksi, ennenkuin tämä neuvoi hänelle Hesperidien puutarhan.

[7] Alkukielessä: "Mala avi", onnettomuutta-ennustavan linnun seuratessa sinua s.o. pahalla enteellä.

[8] S.o. luvattoman yhtymisesi.

[9] Dardanus oli Jupiterin ja Elektran poika Arkadiasta, Trojan kuningasten kanta-isä. Vrt. Carm. I, 2.

[10] Vrt. Carm. I, 7, 12.

[11] Kilpi (aegis) kuului alkuaan Jupiterille, sittemmin myöskin Pallas Athenelle; tähän oli Medusan pää kuvattu.

[12] Vrt. Carm. I, 2.

[13] Gnosus oli vanha Kretan kaupunki, Minon valta-asema, kuuluisa Labyrintistansa (Carm. I, 3); siitä: ylim. koko Kretan saari, jossa kasvoi mainion kovia ruokoja, joita käytettiin keihään varsiksi.

[14] Lokriksen kuninkaan Oileuksen poika, eräs Trojan sodan sankareita.

[15] S.o. Ulixesta (Odysseusta), Ithakan kuningasta.

[16] Pylos-nimisiä kaupunkeja oli kaksi: toinen Messeniassa, jossa Neleus asui ja toinen Elikessä, jossa Nestor asui.

[17] Nestor oli Neleuksen poika, Pyloksen kuningas, viisaudeltansa, puheliaisuudeltansa ja korkealta iältänsä kuuluisa.

[18] Salamis on saari, samannimisille pääkaupunkeinensa, vastapäätä Athenaa. Siellä hallitsi Telamon, jonka poika Teuker rakensi myös Salamis-nimisen kaupungin Kyprus-saareen. Vrt. Carm. 1, 7.

[19] Ajaxin veli. Vrt. Carm. I, 7.

[20] Sthenelus oli Kapaneuksen poika, Diomedeen vaunuin-ajaja.

[21] Meriones oli eräs Idomeuksen ystävä.

[22] S.o. Tydeuksen poika, Diomedes.

[23] Alk.: "tuae" (sc. uxori), substantiivisesti, "lemmityllesi".

[24] Alkukielessä: "iracunda classis Achillei", Akhilleen vihastunut laivasto s.o. vihastuneen Akhilleen laivasto.

[25] S.o. Trojan naisille.

[26] S.o. kreikkalainen.

[27] S.o. Trojan. Tämä oli Troas-nimisen Vähän-Asian maakunnan, Priamuksen valtakunnan pääkaupunki. Vrt. Carm. S.

16 Laulu. (Ystävättärelle)

[1] Tämä runo on kirjoitettu eräälle tarkemmin tuntemattomalle Horatiuksen ystävättärelle, jota hän ennemmin jollakin herjausrunolla oli loukannut. Tässä runoilija katuu sitä tekoansa ja pyytää päästäksensä hänen entiseen suosioonsa jälleen.

[2] Nim. tehdä (alkukielessä: "ponere").

[3] Vrt. Carm. I, 3.

[4] S.o. Kybelen, erään frygialaisen jumalattaren nimi, johdettu hänelle pyhitetystä Dindymus-vuoresta, joka on Frygian ja Galatian rajalla. Sittemmin (Sibyllan kirjain mukaan v. 204 e.Kr.) palveltiin häntä Romassakin nimellä Ops l. Magna-Mater. Romassa oli hänellä oma temppelinsä. Megalesia-juhla vietettiin leikeillä ja tansseilla hänen kunniaksensa. Vrt. Carm. I, 18.

[5] S.o. Apollo, joka peri tämän nimen Delfin ja sen seudun vanhasta nimestä, koska hänellä siellä oli mainio oraakkeli. Vrt. Carm. I, 2.

[6] Vrt. Carm. I, 7, 12.

[7] S.o. Kybelen papit, jotka viettivät jumalanpalvelustansa soittoilla ja hurjilla hypyillä.

[8] Norikum oli Donaun ja Alpein välinen maakunta, kuuluisa teräksestensä, josta vanhan ajan paraat miekat tehtiin.

[9] Vrt. Carm. I, 2.

[10] Josta hän loi ihmisiä. Taru on muuten lähemmin tuntematon.

[11] Thyestes oli Pelopsin ja Hippodamejan poika, joka, tarun mukaan, veljensä Atrouksen toimesta tietämättänsä oli syönyt oman surmatun poikansa jäseniä. Vrt. Carm. I, 6.

[12] Nim. hävitettyjen kaupunkien.

17. Laulu. (Tyndarikselle)

[1] Horatius kehoittaa erästä Tyndaris-nimistä, tarkemmin tuntematonta ystävätärtänsä tulemaan luoksensa viettämään kesän suloutta hänen maatilallansa Sabinilaisten maassa.

[2] Eräs karjanhoidon y.m. jumala. Hänen kunniuksensa vietettiin vuosittain (Helmikuulla) "Luperkalia"-juhla. Palatinus-vuorella oli hänen pyhitetty luolansa. Hänen puolisonsa oli Fauna, joka niinkään usein vaihetettiin Opsiin, Kybeleen ja Bona-Deaan. Vrt. Carm. I, 4.

[3] S.o. eräs vuori Sabinilaisten maassa, lähellä Horatiuksen maataloa.

[4] S.o. eräs Zeus- ja Pan-jumalille pyhitetty vuori Arkadiassa.

[5] S.o. pukin.

[6] S.o. vuohet.

[7] S.o. salaisilla l. yksinäisillä paikoilla kasvavia.

[8] Sudet olivat Marsille pyhitetyt, koska nim. eräs naarassusi oli imettänyt tämän poikia, Romulusta ja Remusta, Tiberin ruohistossa, kunnes Faustus löysi ja korjasi heidät. Vrt. Carm. I, 2.

[9] Ustika on pieni kukkula Sabinilaisten maassa.

[10] Alkukielessä: "cornu", abl. separativus.

[11] S.o. Koirantähti = Sirius.

[12] Teialainen, tark. Anakreonia, joka oli tunnettu lempilauluistansa. Hän oli syntyisin Teos-nimisestä Jonian kaupungista.

[13] Ikaruksen ja Periboean tytär, Odysseuksen puoliso, Telemakhuksen äiti. Vrt. Carm. I, 6.

[14] Kirke oli Helioksen tytär, Aeeteen sisar, mainio loihtutaidoltansa; pakeni Kolkhiksesta ja asettui Kirkejin kaupungin luo asumaan.

[15] Nim. Odysseuksesta.

[16] Lesbolainen viini oli kuuluisaa miedon makunsa vuoksi. Vrt. Carm. III, 19.

[17] Bakkhuksen liikanimi. Vrt. Carm. I, 1, 7, 12.

[18] Nim. Kyruksen.

[19] S.o. orja. — Horatiuksen aikakaudella käytettiin nim. "Kyrus"-sanaa orjista ja vapautetuista hyvin yleiseen.

[20] S.o. sinuun.

[21] S.o. sellaista tekoa ansaitsemattomat.

18 Laulu. (P. Kvintilius Varukselle)

[1] Horatius kehoittaa P. Kvintilius Varusta istuttamaan etupäässä viinipuita, koska niiden mehu on tehokasta poistamaan huolet ja murheet, mutta samalla muistuttaa häntä kuitenkin siitä, että kohtuutta on noudatettava kaikessa viinin nautinnossa.

[2] Tibur, eräs vanha Latiumin kaupunki. Vrt. Carm. I, 7.

[3] Erään vanhan tarun mukaan perustivat tuon kuulun ennustajan, Argoksen kuninkaan Amfiarauksen, joka retkellä "Seitsemän Thebaa vastaan" suistui surman suuhun, pojat: Katilus, Koras ja Tiburtus Sikanilaisten maahan erään kaupungin, jota kutsuttiin Tiburtum l. Tibur. Siis "moenia Catili" sama kuin Tibur.

[4] Nim. kuin juomalla viiniä. Vrt. Carm. III, 16.

[5] Vrt. Carm. I, 1, 7, 12.

[6] Vrt. Carm. I, 2.

[7] Vrt. Carm. I, 12.

[8] Kentaurit olivat eräs raaka ratsukansa, asuskeleva Thessalian vuorimailla (Pelion-vuoren tienoilla). Taru kertoo heidän olleen Ixionin ja Junon jälkeläisiä, ylipuoleltansa ihmisen, alipuoleltansa hevosen kaltaisia.

[9] Lapithit olivat eräs raaka vuorikansa Thessaliassa, Olympos- ja Pelion-vuorien tienoilla.

[10] Tarun mukaan eräs kuulu Kentauri, Eurution (Kentaurien kuningas?) kutsuttiin Lapithien kuninkaan Pirithouksen ja Hippodamian häihin. Liiallisesta viininjuonnista tulistui Eurution ja tahtoi itsellensä riistää Pirithouksen morsiamen. Silloin sulhon ystävä Theseus surmasi hänet. Tästä syntyi sota Kentaurien ja Lapithien kesken. Vrt. Hom. Odyss. Ὅϊνος καὶ Κένταυρον, ἀγακλυτον Ευρυτίωνα, ὅας ἐπὶ μεγάρῳ μεγαθυμου Πειριθόοιο, ἐς Λαπίθας ἐλθονθ', ὁ δ' ἐπὶ φρένας ὄασεν οἴνω μαινουενος κακ' ἐρεξε δομον κατὰ Πειριθόοιο etc.

[11] Sithonilaiset olivat eräs kansakunta Thrakiassa, saanut nimensä Neptunuksen ja Ossan pojasta (Sithon), joka oli kuninkaana Thrakian Khersonesuksessa. Muuten olivat ylimalkaan Thrakialaiset kuulut viininjuonnistansa ja usein sentähden syntyneistä keskinäisistä kahakoistansa. Vrt. Carm. 1, 27: "natis in usum laetitiae scyphis pugnare Thracum est."

[12] Alkukielessä: "non levis", litotes, kova, ankara.

[13] S.o. Bakkhuksen nimitys, tulee sanasta "euhoe", jota Bakkhus-juhliä viettävät käyttivät huudahduksissansa. Vrt. Carm. I, 1, 7, 12.

[14] Bakkhuksen nimitys, tulee siitä vaatteuksesta (Βασσαρά), jota käytettiin Bakkhus-juhliissa l. Orgioissa.

[15] Tarkoittaa niitä, varsinkin viiniköynnöksen ja muratin lehdillä peitettyjä salaisuuksia, joita ainoastaan Bakkhus-juhliissa ilmaistiin.

[16] S.o. Kybelen (Rhean) palvelukseen kuuluvalla torvella, jota sittemmin oli ruvettu Bakkhus-juhliissakin käyttämään. Kybeellä oli pyhitetty Berekyntus-vuori Frygiassa. Vrt. Carm. I, 16.

[17] Näitä rämistettiin Orgioissa l. Bakkhus-juhliissa.

19 Laulu. (Glykeralle)

[1] Horatius näyttää silmittömästi rakastuneen erääsen naiseen, jolle hän tekaisee oikein lempeäkäsittävän nimenkin kreikkalaisesta sanasta γλυκερός, makea, suloinen, rakas; koettaa sitten edistää aikeitansa uhraamalla lemmen suosijattarelle Venukselle. — Laulu näyttää tehdyn joko v. 25 tahi 24 e.Kr.

[2] S.o. Venus. Vrt. Carm. I, 2.

[3] S.o. Bakkhus. Vrt. Carm. I, 1, 7, 12.

[4] Tässä personoittuna (Licentia, Ὑβρις), Venuksen seuralaisena.

[5] Paros on eräs Kykladein saaria, kuulu marmorista.

[6] Vrt. Carm. I, 1, 2.

[7] Pohjoiset paimentolais-kansat Europassa ja Asiassa, Mustastamerestä itäänpäin.

[8] Vrt. Carm. I, 2.

[9] Nim. alttarin pystyttämistä varten Venukselle.

[10] Nim. Venukselle. — Venus-uhria muuten ei välttämättömästi tarvinnut teurastaa alttarilla, vaan sai se tapahtua jossakin muualla.

[11] Nim. Venus (eikä Glykera).

20 Laulu. (Cilnius Maecenaalle)

[1] Horatius ilmoittaa ystävällensä Maecenaalle, joka nähtävästi oli luvannut käydä vieraisilla hänen luonansa, ett'ei hänellä ole tarjottavana muuta kuin Sabinilais-viiniä, vaan että silläkin on suuri arvo, verraten siihen juhlaan, joksi se on valmistettu.

[2] Nim. minun luonani, Sabinilais-talossani.

[3] Tämä on tunnettu miedosta, suloisesta maustansa; se kuului neljännen luokan viineihin ja kasvoi Sabinilais-vuorilla.

[4] Runoilija huomauttaa, että hän itse oli valmistanut tämän viinin, eivätkä orjat, joitten tehtäviin viininvalmistus oikeastaan kuului. Vrt. Carm. I, 9, 11.

[5] Nim. Pompejuksen teatterissa, vastapäätä Janikulusta ja Vatikanusta.

[6] Toiset arvelevat tämän tapahtuneen v. 29 e.Kr. silloin kun Augustus koroitti hänet ritarisäätyyn; toiset taas silloin, kun hän (Maecenas), pitemmän aikaa sairastettuansa, ensikerran julkisesti esiytyi teatterissa.

[7] S.o. Tiberin.

[8] Caekubum on paras Italian viinilajeista, kasvaa Amyklan luona Pohjois-Latiumissa.

[9] Kales-viini kuuluu alempiin viinilajeihin, kasvaa Kales-kaupungin luona Kampaniassa.

[10] Falernus-viini kuuluu toiseen arvoluokkaan, kasvaa Falernus-alueella Kampaniassa.

[11] Formian viini kuuluu kolmanteen arvoluokkaan, kasvaa Formian kaupungin luona Etelä-Latiumissa.

21 Laulu. (Dianalle ja Apollolle)

[1] Laulu näkyy tehdyksi v. 28 e.Kr. sen temppelein vihkimysjuhlaan, jonka Augustus Aktiumin tappelun jälkeen rakensi Apollolle Palatinus-vuorelle. Samalla kertaa asetettiin myöskin n.k. "Ludi Actiaci", joita sitten joka viides vuosi vietettiin Aktiumin voiton muistoksi. — Toiset arvelevat tämän kuuluvan "Vuosisataislauluun" (Carmen Saeculare), vaan sillä arvelulla ei näytä olevan minkäänlaisia luotettavampia perusteita.

[2] Dianaa palveltiin lehdoissa, vuorilla, jokien ja lähteiden reunustoilla. Vrt. Carm. I, 12.

[3] Oikeastaan: leikkaamattomasta, pitkätukkaisesta.

[4] S.o. Apollosta, joka on saanut tämän nimen Kynthos-vuoresta Delos-saarella, jossa Latona synnytti hänet ja Dianan. Vrt. Carm. I, 2, 7, 9.

[5] Vrt. Carm. I, 2, 15.

[6] S.o. Apollon ja Dianan äidistä, Coeuksen ja Foeben tyttärestä.

[7] Eräs Latiumin vuoria Tuskulumin ja Praenesten välillä, ikivanha Dianan palveluspaikka.

[8] Vuori Pohjois-Arkadiassa, Eliksen ja Akhajan rajalla.

[9] Vuori Lykiassa.

[10] Vrt. Carm. I, 7.

[11] Delos on pieniin Kykladeista. Tarun mukaan syntyi Delos siitä, kun Poseidon kolmikärjellensä iski meren aaltoihin; sitten killui se pitkin meren pintaa, kunnes Zeus kahlehti sen meren pohjaan. Delos oli Apollolle pyhitetty. Sen maa pidettiin niin pyhänä, ett'ei mitään ruumistakaan haudattu siihen, vaan vietiin läheiseen Rhenia-saareen.

[12] Lyyry oli hänen veljensä Merkuriuksen keksimä ja hänelle lahjoittama.

[13] Nim. Apollo.

[14] Vrt. Carm. I, 2.

[15] S.o. Englannin ja Skottlannin asukkaisin. — Nämät, samoin kuin Persialaisetkin (Parthialaiset), olivat Romalaisten kaukaisempia vihollisia.

22 Laulu. (Aristius Fuskukselle)

[1] Horatius tahtoo omalla esimerkillänsä näyttää, kuinka puhdas ja moitteeton elämänlaatu on kaikille paras ja luotettavin pelastuskeino vaaroissa. — Laulu on kirjoitettu eräälle hänen hyvälle ystävällensä Fuskukselle; samalla voimme kuitenkin pitää sitä jonakin lempilauluna hänen rakastetullensa Lalagelle.

[2] Nim. puolustukseksi vaarassa j.n.e.

[3] S.o. hiekkasärkkien meressä, erittäinkin Pohjois-Afrikan rannalla olevien.

[4] Kaukasus on eräs jylhä vuoriselänne Mustan ja Kaspian meren välillä.

[5] S.o. Indian, jossa Hysdaspes, eräs Induksen syrjäjoki, juoksee.

[6] S.o. Apulia, saanut tämän nimen erästä Apulian tarunaikaisesta Daunus-kuninkaasta.

[7] S.o. Mauretania ja Numidia.

[8] Malus Jupiter, "paha sää".

[9] Nim. auringon helteen vuoksi.

23 Laulu. (Khloë'lle)

[1] Runoilija koettaa tällä laulullansa suostuttaa erästä naimiaiässä olevaa tyttöä hänen rakkauspuuhiinsa. — Muuten arvellaan tämän laulun olevan mukailua erästä kreikkalaisesta laulusta.

[2] Alkukielessä: "non sine" etc., litotes.

[3] Alkukielessä: "inhorruit", pf. aor.

[4] Gaetulilaiset jalopeurat olivat kuulut suuruudestaan ja raivostansa.

[5] Alkukielessä: "tempestiva viro", ajanmukainen, kypsä, mieskuntainen.

24 Laulu. (P. Vergilius Marolle)

[1] Horatius ilmaisee surunsa tunteet ja koettaa samalla lohduttaa Vergiliusta heidän yhteisen ystävänsä Kvintilius Varuksen (vrt. 18 laulua) kuoleman johdosta, joka tapahtui v. 24 e.Kr.

[2] Nim. Kvintilius Varukseen.

[3] Melpomene on traagillisen ja lyyrillisen runouden Runotar.

[4] S.o. Jupiter, Runottarien isä.

[5] S.o. kuolemanuni, kuolema.

[6] Tässä personoittuna, samoin kuin Oikeus, Rehellisyys ja Totuuskin.

[7] Vrt. Carm. I, 12.

[8] Vrt. Carm. I, 2, 10.

[9] Haahmuin ajateltiin olevan Orkuksen l. Manalan pimeydessä. — Täällä hallitsi Pluto ja hänen puolisonsa Proserpina.

25 laulu. (Lydialle)

[1] Runoilija esittelee tässä häväistysrunossa uskottomuuden ja kevytmielisyyden seurauksia eräälle Lydia-nimiselle lemmityllensä (vrt. 13 laulua).

[2] S.o. akkunanlaudallesi l. luukuillesi.

[3] Alkukielessä: "pereunte", kuljeskella, menehtyä rakkaudesta, kiusautua.

[4] Alkukielessä: "levis", kevyt, vähä-arvoinen, halveksittu.

[5] S.o. pohjaisesta puhaltava pohjatuuli l. boreas, joka uudenkuun aikana ankarammin riehuu.

[6] Nim. kovista tuskista.

[7] Kaakkotuuli; tässä: talvinen myrskytuuli.

26 Laulu. (Aelius Lamialle)

[1] Lucius Aelius Lamia, romalainen ritari, oli Horatiuksen hyvä ystävä. Tätä ylistääksensä virittää runoilija tämän laulun sekä pyytää Runottaren suosiota yrityksellensä. — Laulu on nähtävästi tehty vv. 211-28 välillä e.Kr.

[2] Runottaria (Musa) oli yhdeksän, nim.: Kalliope (sankarirunouden), Klio (historian), Melpomene (traagillisen ja lyyrillisen runouden), Thalia (huvinäytelmän), Euterpe (soittotaiteen), Erato (laulu- ja lempirunouden ynnä mimiikin), Urania (tähtitieteen), Polyhymnia (ylistyslaulun) ja Terpsikhore (tanssin ja köörilaulun).

[3] S.o. Kretan ja Kykladein välillä; tässä: kaukainen l. etäinen meri ylim.

[4] Tiridates oli useamman Armenian kuninkaan nimi. — Tämä Tiridates oli Parthian kuninkaan Fraateen vastakuningas, joka hänen ja Skythalaisten ahdistamana v. 30 e.Kr. pakeni Syriaan Oktavianuksen luokse, turvaa etsimään, sekä eli sitten jonkun aikaa Romassa. Vrt. Carm. II, 2.

[5] Pimpla, eräs kaupunki Pieria-maakunnassa Makedoniassa, Olympos-vuoren juurella, jossa myöskin Pimpla-niminen vuori sekä Runottarille pyhitetty lähde.

[6] S.o. lyyrillisellä laululla. Vrt. Carm. 1, 1.

27 Laulu. (Juomatovereille)

[1] Horatius esiyytää tässä juomingin-johtajana, jonka vuoksi hän esittelee tovereillensa viinin-juonnin vaikutukset, sekä hyvältä että huonolta kannalta katsottuina, sekä kehoittaa heitä noudattamaan "kultaista kohtuutta" sen nauttimisessa. — Laulu on nähtävästi mukailua eräästä kreikkalaisesta "viini-runosta".

[2] Thrakialaiset olivat nim. tunnetut ylellisestä viininjuonnistansa ja siitä usein syntyneistä

riidoistansa. Vrt. Carm. I, 18.

[3] Vrt. Carm. I, 1, 7, 12.

[4] Romalaiset makasivat longallaan s.o. kyynäräpäähän nojassa (accubare) niin hyvin syödessänsä kuin juodessansakin. Katso asiasta enemmän H. W. Stoll'in "Fornromerska Bilder", siv. 567 ja seur.

[5] Vrt. Carm. I, 20.

[6] Opus oli Lokris-maakunnan pääkaupunki.

[7] Tässä: Kaunotar.

[8] Kharybdis, eräs vaarallinen merenkuilu Messinan salmessa, vastapäätä Skyllan kallionkärkeä. Tässä purjehtijoilla oli siis kaksi vaaraa: joutua karille tahi kuiluun. — Runoilija tarkoittaa tässä rietasta naista, jonka ansasta ei myöskään hevillä päästä.

[9] Alkukielessä: "flamma", tuli.

[10] Thessalialaisot olivat tunnetut suuriksi velhoiksi.

[11] Pegasus oli Perseuksen, Jupiterin ja Danaen pojan siipihevonen, jonka kavion-iskusta Hippokrenen lähde (Runottarille pyhitetty, Helikon-vuoren juurella) ilmi kumpusi; tämän selässä istuen Bellerofon surmasi Khimaeran.

[12] Khimaera oli eräs tarujen mainitsema hirviö Lykiassa: edestä jalopeura, takaa lohikäärme ja keskeltä vuohi. Vert. Hom. II. 6: 181: πρυσθε λέων, οπιθεν δε δράκων, μέσση δε χίμαιρα.

28 Laulu. (Merimies ja Tarentilaisen Arkhytaan haahmu.)

[1] Arkhytas, kotoisin Tarentumista, eli noin 400-360 e.Kr. Hän oli etevä valtiomies, mainio sotasankari, innokas pythagoralainen filosofi, taitava matematiikko, harras musiikin ihailija, Platon aikalainen ja hyvä ystävä. — Erään vanhan tarun mukaan joutui Arkhytas haaksirikkoon Apulian rannalla, Matinus-niemen edustalla, jossa hukkuu. Tuuli ajoi sittemmin hänen ruumiinsa Apulian rannalle, jossa se oli kauan aikaa hautaamatta. Mutta koska sen ajan käsityksen mukaan sielun luultiin harhailevan Styx-virran tienoilla niin kauan kun ruumis on hautaamatta, tekee runoilija tässä Arkhytaan haahmun rukoilevaksi erästä merimiestä, joka sattumalta oli löytänyt tuon tuulen ajeleman ruumiin hiekalta, hautaamaan sitä, jotta vihdoinkin sielukin saisi levon. — Horatius oli nähtävästi jo nuoruudessaan kuullut kerrottavan tästä tapauksesta sekä sittemmin purjehtiessansa Apulian rannan ohitse nähnyt tuon tarun mainitseman hautakummunkin.

[2] S.o. pieni, vähäpätöinen hautakumpu.

[3] Matinus, vuori Apuliassa, eräs Garganus-vuoren harjanteita.

[4] S.o. Tantalus, Jupiterin ja Pluton poika, Frygian kuningas. Hän oli päässyt jumalain pöytävieraksi (conviva deorum); mutta sittemmin suututtanut heidät joko ilmaisemalla heidän salaisuutensa tahi varastamalla heidän nektariansa ja ambrosiansa tahi syöttämällä heillä oman surmatun poikansa Pelopsin hartialihoja, (näistä olikin Demeter toisen hartian syönyt, mutta Zeus huomasi petoksen, teki Pelopsin jälleen eläväksi ja valmisti hänelle uuden norsunluusta, vrt. Carm. I, 6.) siten tullaksensa vakuutetuksi heidän kaikkietäväisyydestänsä. Rankaistukseksi tästä pantiin hän Manalassa seisomaan kaulaansa myöden vedessä, vaan josta hän ei millään lailla saanut juotua, vaikka hänellä oli hirveä jano. Toisten mukaan taas hän sai rankaistukseksi killua ilmassa, hirveän suuri kallion lohcare pään päällä, joka aina oli putoamaisillansa hänen päähänsä. Vrt. Carm. I, 6.

[5] Tithonus oli Laomedonin ja Strymon l. Plakian poika, Priamuksen veli (vrt. Carm. I, 2), Auroran (Eos) puoliso. — Tarun mukaan Aurora riisti hänet hänen kauneutensa tähden omille asunnoille, pyysi ja sai hänelle Zeus-jumalalta kuolemattomuuden, mutta unhoitti pyytää ikuista nuoruutta, jonka vuoksi hän aina rutistui rutistumistansa.

[6] Minos oli Zeus-jumalan ja Europan poika, Rhadamanthuksen veli, Kretan kuningas, tunnettu lainlaattaja; kuoltuansa oli hän tuomarina Manalassa (Hadeksessa) Rhadamanthuksen ja Aeakuksen (ent. Aeginan kuninkaan) keralla. (Manalan lautamiehillä oli kolme äänestyslippua, yhdessä: kirjain C [= condemno, tuomitsen]; toisessa: kirjain A [= absolvo, vapautan] ja kolmannessa: N L [= non liquet, asiaa ei voida ratkaista] ja minkä-kirjaimellisia lippuja enin karttui uurnaun, sen mukaan tuomari päätti asian.) Vanhan tarun mukaan kävi Minos joka uusi vuosi eräässä salaisessa, pyhässä luolassa Zeus-

jumalan kanssa neuvottelemassa (Μίνως Λιός μεγάλου ὄριστής, Hom. Odys. 19: 179) ja saamassa uusia lakeja Kretan saarelle.

[7] S.o. Tuonela, Manala.

[8] Panthoides oli erään arvoisan Trojalaisen, Panthouksen ja Prontiksen poika, Euforbus nimeltänsä, joka Trojan sodassa haavoitti Patrokluksen. Myöskin Pythagoras hoki Trojan sodan aikoina olleensa Euforbus. Todistukseksi ottaa hän erään Heren temppeliin Mykenassa ripustetun kilven, jonka sanoi silloin itsellensä olleen, ja kun tämä kilpi otettiin alas, oli siihen todellakin merkitty Euforbuksen nimi. — Pythagoras, mainio filosofi, kotoisin Samos-saarelta, eli vv. 580-500 välillä e.Kr.

[9] Nim. Pythagoraana.

[10] Vrt. Carm. I, 24.

[11] Kuolon yö l. pimeys.

[12] S.o. Kostottaret (nimiltänsä: Alekto, Megaera ja Tisifone), jotka ihmisten rikoksia rankaisevat taikka rikoksellista mieltä tuhotyöhön kiihdyttävät; tässä: sodassa-vallitsevat jumalattaret.

[13] Vrt. Carm. I, 6.

[14] Proserpina oli Jupiterin ja Cereen tytär, Pluton puoliso, Manalan kuninkatar. Romassa oli eräs maanalainen käytävä, jonka luultiin vievän Manalan valtakuntaan; tämä aukaistiin kolmesti vuodessa ja nämät päivät pidettiin onnettomuutta-tuottavina.

[15] Orion eräs tähtisikerö, vastapäätä Arktosta (Karhua). Tämän lasku syksyllä, Marraskuun alussa, tuotti myrskyjä ja sateita. Meillä: Kalevanmieikka, Väinämöisen viikate, Kolmoiset.

[16] S.o. etelätuuli, suvituuli; ilmat ylim.

[17] S.o. Adrian mereen, joka ulottuu aina Illyriaan asti.

[18] Eurus on kaakkotuuli; siitä tuuli ylim.

[19] S.o. Italian.

[20] Venusia oli Horatiuksen syntymäkaupunki Apuliassa, lähellä Matinus-vuorta.

[21] Vrt. Carm. I, 2, 15.

[22] Vrt. Carm. I, 5.

[23] Tarentumia sanotaan pyhäksi sentähden, että Neptunus oli sen suojelijajumala.

[24] Alkukielessä: "debita jura", ansaittu rankaistus, kreikk. οίκην ήν όφείλεις.

[25] Nim. rankaistuksesta.

[26] Nim. ruumiini siunaukseksi, koska "kolme" oli pyhä luku.

29 Laulu. (Iksiukselle)

[1] Iksius oli eräs nuori filosofi, Horatiuksen hyvä ystävä. Kun tämä oli aikonut ottaa osaa sotaretkeen Arabialaisia vastaan (toisten mukaan v. 27 e.Kr., toisten taas v. 24 e.Kr.), pilkkaa Horatius häntä, koska hänestä näytti ihan mahdottomalta "kirjatoukan" tarttua miekkaan.

[2] Arabialaiset olivat ympäri koko silloin tunnetun maailman kuuluisat äärettömistä rikkauksistansa.

[3] Saba on "onnellisen Arabian" kaupunki, jonka ympäristöllä Sabalaisten maa.

[4] Vrt. Carm. I, 2.

[5] Nim. kaatamaan viiniä pikariin ja tarjoamaan.

[6] Seriläiset (Itä-Asiassa) ja ylipäänsä kaikki Itämaan kansat olivat tunnetut taitaviksi joutsimiehiksi. Seriläiset olivat kuulut myöskin silkkikankaistansa.

[7] Panaetius oli mainio stoalainen filosofi, kotoisin Rhoduksesta, eli noin vv. 180-110 välillä e.Kr., Laeliuksen ja nuoremman Scipion hyvä ystävä. Hänen toimestansa alkoi kreikkalainen filosofia levitä ja kukoistaa Romassakin.

[8] Sokrates, kotoisin Athenasta. eli noin vv. 469-399 välillä e.Kr. Hänen koulunsa miehiä ovat: Plato, Xenofon, Euklides (Megarasta), Antisthenes y.m.

[9] Hispanian rauta, samoin kuin Norikuminkin, oli kuuluisaa vahvuudestaan ja sitä käytettiin vallankin pantsareiksi. Vrt. Carm. I, 16.

30 Laulu. (Venukselle)

[1] Runoilija rukoilee Venusta seuralaisinensa suosimaan sitä uhria, jonka Glykera hänelle toimittaa. Vrt. Carm. I, 2.

[2] Knidus, eräs Karian merikaupunki, jossa oli Venuksen temppeli.

[3] Pafus, eräs Kyprus-saaren kaupunki, jossa Venuksen palvelus suuresti rehoitti.

[4] Vrt. Carm. I, 2

[5] Vrt. Carm. I, 2

[6] Vrt. Carm. I, 1.

[7] S.o. nuoruuden jumalatar (Hebe).

[8] Vrt. Carm. I, 2.

31 Laulu. (Apollolle)

[1] Laulu on nähtävästi valmistunut siihen juhlaan, joka Aktiumin tappelun jälkeen, v. 28 e.Kr., vietettiin Romassa ja jolloin Augustus vihki Palatinus-vuorelle rakentamansa muhkean temppelin Apollon palvelukseen. Runoilija katsoo kaikki ne maalliset hyvyydet, joita kansa itsellensä tässä juhlassa Apolloilta rukoilee, turhiksi; hän on tyytyväinen omaan pieneen kohtaloonsa, kunhan vaan runolahjaa riittää hänellä aina vanhuuteen saakka. (Vrt. Carm. I, 2, 7, 9, 21.)

[2] Alkukielessä: "dedicatum Apollinem", oik. temppelillä kunnioitetulta Apolloilta s.o. Apolloilta, jolle temppeli on pyhitetty l. vihitty.

[3] S.o. nuorta viiniä. — Uhritoimituksissa käytettiin nimitt. nuorta viiniä, kun sitä vastoin juotavaksi vanhaa. Vrt. Carm. I, 9, 11.

[4] Sardinia samoin kuin Siciliakin olivat tunnetut hedelmällisyydestänsä. Niitä kutsuttiinkin siitä syystä "Italian jyvä-aitoiksi".

[5] S.o. nykyisen Apulian.

[6] Indiasta tuotiin paljo norsunluuta Romaan ylellisyyskapineiden valmistamista varten.

[7] S.o. Etelä-Latiumia.

[8] Liris saa alkunsa Apenninusvuorilta, läheltä Fucinus-järveä ja juoksee Marsilaisalueen ja eteläisen Latiumin lävitse Tyrrhenian mereen.

[9] Alkukielessä: "Calena falce", oik. Kaleen sirpillä j.n.e. Vrt. Carm. I, 20.

[10] Syriasta (Arabiasta ja Indiasta) tuotiin kallisarvoisia öljyjä (esim. malobathrum-öljyä $\mu\lambda\acute{o}\beta\alpha\theta\rho\varsigma$), ja suitsutusaineita.

[11] Tässä: kaukaisen valtameren ylim.

[12] Latonan poika, Apollo.

[13] Alkukielessä: "senectam", sivumuoto "senectus"-sanasta.

[14] Alkuk. mukaan oikeastaan: "häpeällistä vanhuutta j.n.e."

[15] Oik. kitara; siitä: runolahja.

32 Laulu. (Lyyrylle)

[1] Runoilija pyytää lyyryänsä, ikäänkuin jotakin jumalatarta, auttamaan itseänsä uusissa runousyrityksissään. Laulu on siis itse asiassa suora ylistyslaulu lyyrylle ja sen keksijälle.

[2] Tarkoittaa lyyryä.

[3] Nim. vuosia (in plures annos).

[4] S.o. romalainen.

[5] S.o. Alcaeus. Hän oli syntyisin ylimyssuvusta Mytilenen kaupungista Lesbos-saarella, oli ja vaikutti noin v. 610 e.Kr., oli etevä valtiomies ja runoilija. Synnyinkaupunkinsa ylimyssukujen puolesta taisteli hän sekä huiluun että miekoin kansan- ja hirmuvaltaa vastaan, vaan täytyi sittemmin jalon isänmaallisen hallitsijan Pittakuksen kourista mennä vähäksi aikaa maanpakoon. Intohimot näyttävät olleen hänessä vallitsevina. Hänen runoelmistansa mainittakoon: "Poliittiset puoluelaulut" (Στασιωτικά), "Juomalaulut" (Συμποτικά) ja "Lempilaulut" (Ερωτικά).

[6] Nim. palatessansa sotaretkeltä.

[7] Nim. juoma- ja lempilauluissansa. Vrt. Carm. I, 1, 7, 12.

[8] Vrt. Carm. I, 26.

[9] Vrt. Carm. I, 2.

[10] S.o. Amorista l. Kupidosta.

[11] Lykus oli joku Alcaeuksen lemmittyinen.

[12] Vrt. Carm. I, 2, 7, 9, 21.

[13] Vrt. Carm. I, 2, 15.

[14] Alkukielessä: "testudo", kilpikonna, kilpikonnin kuori; siitä.: kantele, koska niitä alkuansa valmistettiin kilpikonnin kuorista.

33 Laulu. (Albius Tibullukselle)

[1] Horatius koettaa lohduttaa Albius Tibullusta joka erään nuoren ihailijan tähden oli joutunut lemmittynsä Glykeran epäsuosioon; hän sanoo monelle käyvän samoin, ottaa vihdoin oman itsensä esimerkiksi rakastavien keskinäisestä tilasta. — Albius Tibullus oli kuuluisa runoilija (elegiankirjoittaja), syntynyt Romassa noin v. 54 e.Kr. kuollut noin v. 20 e.Kr, Horatiuksen hyvä ystävä.

[2] Romalaisilla pidettiin kauneuden merkinä otsan mataluutta.

[3] Muutaman rakastetun nimi.

[4] Romalaiset käyttivät usein tämänlaista lausetapaa, kun tahtoivat ilmaista jotakin aivan mahdotonta.

[5] Vastakohtana sanalle "vapautettu".

[6] Kalabrian ranta on mm. hyvin mutkainen.

34 Laulu. ("Itsellensä")

[1] Tässä laulussa puhuu runoilija omasta uskonnollisesta kääntymyksestään. Horatius oli nimittäin

kuulunut Epikuroksen lahkokuntaan, joten hän luuli jumalain olevan vaikuttamatta maailman järjestykseen, eikä siis tunnustanut laisinkaan jumalallista kaitselmusta; mutta erään kerran raju ukonilma opetti hänet tuntemaan jumalan kaikkivaltijaan voiman. Estääksensä ketään tällaiseen varjo-uskoon joutumasta, esittelee hän tässä, varoitukseksi, Jupiterin jumalallista vaikutusta maailman ja sen rakennuksen suhteen.

[2] S.o. Jupiter. Vrt. Carm. I, 2.

[3] Alkukielessä: "quo", josta, minkäkautta; jotta.

[4] Styx on Manalassa virtaava joki, jonka kautta jumalat valansa tekevät; Manala, Tuonela. — Arkadiassa löytyi eräs Styx-niminen lähde, jossa oli erittäin kylmää vettä.

[5] Taenarus, Lakonian läntinen niemeke, jossa oli eräs luola, mistä luultiin tien käyvän Manalaan.

[6] Tässä: kaukainen maanääri ylim., Länsimaan ranta.

[7] Nim. siipien (alarum).

[8] Alkukielessä: "sustulit — posuisse", perf. aor.

35 Laulu. (Antiumin Onnettarelle)

[1] Tässä laulussa Horatius rukoilee Onnetarta auttamaan ja ottamaan suojahansa Augustuksen, joka v. 27 e.Kr. varusti samalla kertaa kahta suurta sotaretkettä, nim. toista Britannialaisia ja toista Arabialaisia vastaan.

[2] Fortuna l. Onnetar, jota Italiassa palveltiin jo vanhimmista ajoista (Romassa vasta Ankus Marcuksen ja Servius Tulliuksen ajoista) elämän ja kuoleman jumalattarena sekä maalla että merellä. Hän oli Roman ja Latiumin suojelijatar. Hänen kuuluisimmat palveluspaikkansa, mainitsematta Romaa, olivat Praeneste ja Antium, joissa kummassakin hänellä oli kuuluisa oraakkeli.

[3] Antium, eräs ikivanha Latiumin kaupunki, eteläänpäin Romasta, tarun mukaan Odysseuksen ja Kirken pojan (toisten mukaan Askaniuksen) perustama. Oli kauan aikaa Volskilaisten pääkaupunkina, melkoisen kauppansa tähden rikas ja mahtava. Sen ihanan aseman ja terveellisen ilmanalan vuoksi rakensivat useimmat keisarit ja ylhäiset Romalaiset sinne itsellensä muhkeita palatseja tasavallan viime aikoina, siellä pääkaupungin hälinästä vapaina nauttiaksensa kaikkia mahdollisia huvituksia.

[4] Romalaiset kävivät melkoista kauppaa Bithynian rantamaan kanssa, senvuoksi alustakin tässä sanotaan bithynialaiseksi.

[5] Rhoduksen ja Kretan välillä s.o. Arkipelagi; tässä: meri ylipäänsä.

[6] Eräs raaka kansakunta, asui nykyisessä Unkarissa, Siebenbürgissä, Vallakhiassa ja Moldaussa, joista alituisesti hyökkäsi Roman alueelle.

[7] Vrt. Carm. I, 19.

[8] Nim. kuvapatsaan.

[9] Alkukielessä: "comitem abnegat", nim. "se tibi", eikä kieltäydy olemasta seuralaisenasi.

[10] S.o. hiljakkoin koottua, nuorta sotajoukkoa, jonka piti Aelius Gralluksen johdolla lähteä sotaretkelle Arabialaisia vastaan.

[11] Nim. surmatut (occisorum) veljemme. Runoilija tarkoittaa niitä seikkoja, jotka kansalaissodan aikana tapahtuivat. — Koko lause täydellisesti pitäisi kuulua alkukielessä näin: "Eheu, cicatricum acceptorum et sceleris commissi et fratrum occisorum pudet."

[12] Massagetalaiset olivat eräs sotaisa Skythalaisheimo Imaus-vuorella Kaspian meren ja Aral-järven välillä.

[13] Vrt. Carm. I, 29.

36 Laulu. (Plotius Numidalle)

[1] Kun Horatiuksen hyvä ystävä, Plotius Numida, v. 24 (toisten mukaan v. 25) e.Kr. palasi Kantabrian pitkäkallistelta ja vaivaloiselta sotaretkeltä, johon itse Augustuskin oli ottanut osaa, iloitsee runoilija hänen onnellisesta palaamisestaan, tahtoo juhlallisesti viettää sen päivän ja kehoittaa Numidan ystävää, Lamiaa, tekemään samoin.

[2] Romalaiset käyttivät uhritoimituksissansa "fides"-nimistä soittokapinetta.

[3] S.o. Kantabriasta.

[4] Täydellisesti: Lucius Aelius Lamia. Vrt. Carm. I, 26.

[5] Numida ja Lamia olivat nim. samanikäiset kasvinkumppanit.

[6] Liitumerkkiä pidettiin onnellisuuden, kun sitävastoin hiilimerkkiä onnettomuuden merkkeinä.

[7] Salilais- l. Marsin papit kulkivat Marsin juhlissa laulaen ja tanssien halki kaupungin.

[8] Naisen nimi (δάμαλις, nuori lehmä).

[9] Alkukielessä: "amystide" (αμυστις), maljan tyhjentäminen yhdellä siemauksella, ylellisjuominki. Vrt. Carm. I, 18.

[10] Juhlallisissa atrioissa olivat istuimet, pöydät ja astiat kukilla kaunistettuina.

[11] Nim. riippuen hänessä (ihailijassansa).

37 Laulu. (Tovereille)

[1] Kun Syyskuussa v. 30 e.Kr. oli tullut Romaan tieto kuninkatar Kleopatran itsemurhasta, kehoittaa Horatius toveriansa juhlailemaan tämän iloisen uutisen johdosta. Laulu on siis ylistyslaulu siitä, että Roma oli päässyt tästä vaarallisimmasta vihollisestansa. Roma kyllä kadotti saman itsemurhan kautta triumviri Antoniuksen, joka sotaretkellä Parthialaisia vastaan v. 35 e.Kr. oli sekautunut lemmenpauloihin Kleopatran kanssa ja sittemmin aikoi tehdä hänestä Roman hallitsijattaren, mutta arkatuntoisuudesta, koska hän oli Roman kansalainen ja naimisissa Augustuksen sisaren Oktavian kanssa, jättää runoilija tästä mainitsematta. Samalla ylistää runoilija tässä laulussa Augustusta Roman vallan ja isänmaan pelastajaksi tuosta uhkaavasta perikadosta.

[2] Tämä on nähtävästi mukailua eräästä Alcaeuksen tekemästä laulusta Lesbos-saaren itsevaltijaan Myrsiloksen kuoleman johdosta; se alkaa:
Νυν χρή μεθύσθην καί τινα προς βίαν πίνην επειδή κατθανε Μυρσιλος.
(Alcaeï fragm. 20 p. 775 ed. Bergk.)

[3] Salilaispapit pitivät Marsin juhlissa loistavia kemuja, joissa lukemattomia ruokalajia nautittiin. — Vanhan tavan mukaan levitettiin tällainen "patja" (pulvinar) rukous- ja kiitosjuhlissa sekä muissa juhlallisissa atrioissa; tälle asetettiin jumalain pyhät kalut ja kuvat, seppeleillä kaunisteltuina, ynnä osa uhreista ja ruokalajeista, jumalia varten.

[4] Vrt. Carm. I, 20.

[5] Romalaisten viinikellari ei ollut tehty maan alle, kuten meidän kellarimme; se oli tehty aivan tasaiselle maanpinnalle (loco plano), tavallisesti talon pohjais-puolelle.

[6] Runoilija tarkoittaa tässä niitä kuohilaita (eunuchus), joita oli Kleopatran seurassa.

[7] S.o. jos Kleopatra Antoniuksen avulla pääsisi sekautumaan Roman asioihin, niinkuin hän toivoi, niin silloin olisi tasavallan häviö käsissä.

[8] Nim. Roman kuningasruunua.

[9] Antoniuksen koko laivasto, paitsi yksi, jolla hän pakeni, paloi poroksi Aktiumin tappelussa v. 31 e.Kr.; Kleopatra taas pakeni omine laivoinensa, joita kerrotaan olleen kuusikymmentä.

[10] Tätä saatiin Mareotis-järven ympäristöltä, Alexandrian läheisyydestä.

[11] K. Julius Caesar Oktavianus Augustus. Vrt. Carm. I, 2.

[12] Nim. Kleopatraa.

[13] Caesar oli nim. Aktiumista, Akarnanian luoteiselta niemeltä, alkanut Kleopatraa ahdistamaan.

[14] Nim. ahdistaa (adurget).

[15] S.o. Thessalian.

[16] Oktavianuksen tarkoitus oli saada Kleopatra elävänä haltuunsa ja sitten vangittuna kuljettaa hänet loistavassa voittosaatossansa Romaan.

[17] Alkukielessä: "monstrum, quae". Relatiivipronomini on fem. suvussa, koska se tarkoittaa Kleopatraa.

[18] S.o. kaukaisia, etäisiä.

[19] Horatius ei näytä asiasta olleen oikein selvillä, koska ei mainitse Kleopatran pako-yrityksestä mitään. Hän aikoi nim. paeta Alexandriasta Arabian lahden toiselle puolelle, vaan tuli estetyksi siten, että arabialaiset polttivat laivaston.

[20] Kun Antonius oli surmannut itsensä, eikä hänen viehättäväisyytensä vaikuttanut voittajaan suotuisasti, surmasi Kleopatra itsensä kahden käärmeen myrkyllä.

[21] "Liburnae" (sc. naves) olivat pieniä, nopeasti-kulkevia kaksisoutuja, saaneet nimensä eräästä Illyrian kansakunnasta, joka niitä käytti.

[22] S.o. yksityishenkilönä, kuninkaallisen arvonsa menettäneenä.

38 Laulu. (Palvelijallensa)

[1] Horatius ilmoittaa tässä ajatuksensa palvelijallensa, hänen atrioitansa ja juominkiansa ei tarvitse varustaa ylellisillä kaunistuksilla, hän on tyytyväinen ainoastaan yksinkertaiseen myrttiseppeleeseen; sillä ylelliset varustukset eivät tee nautitsijaa iloiselle tuulelle, Vaan nautitsijan oma, tarkoitukseen soveltuva mielenlaatu.

[2] Tässä: "ylellisiä", koska persialaiset olivat tunnetut ylellisestä elämästään.

[3] Kaikki seppeleet ja kiehkurat sidottiin niininkuoririhmalla.

[4] Alkukielessä: "curo", absoluuttisesti käytettynä.

[5] Nim. näin yksinkertaista, tyytyväistä miestä.

TOINEN KIRJA

1 Laulu. (K. Asinius Polliolle)

[1] K. Asinius Pollio syntyi Romassa v. 75 e.Kr. ja kuoli maatilallansa Tuskulumissa v. 5 j.Kr. Hän oli Augustuksen suosiossa, Maecenaan, Vergiliuksen ja Horatiuksen hyvä ystävä, etevä sotapäällikkö, valtiomies, puhuja, runoilija, murhenäytelmän kirjoittaja ja historioitsija, valtiolisten toimiensa ohella hän koetti edistää kansan henkisiäkin pyrintöjä ja perusti ensimmäisen julkisen kirjaston Romaan. Hän kirjoitti, paitse muuta, kansalaissodan historian, josta syystä juuri, koska se oli mitä vaikeimpia tehtäviä, Horatius ylisteleekin häntä tässä laulussa. — Mitä muuten tämän laulun syntyvuoteen tulee, niin sitä ei tarkoin tiedetä; toiset arvelevat sen tehdyn ennen Aktiumin tappelua vv. 33-32 välillä e.Kr, toiset taas Aktiumin tappelun jälkeen vv. 29-27 välillä e.Kr.

[2] S.o. kansalaissotaa (bellum civile).

[3] Kvintus Caecilius Metellus Celer ja Lucius Afranius olivat konsuleina v. 60 e.Kr.

[4] S.o. käännöskohtia, etupäässä Pompejuksen ja Caesarin murhia. — Egyptiläiset murhasivat edellisen, kun tämä Farsaluksen onnettoman tappelun jälkeen v. 48 e.Kr., Caesarin voittamana, pakeni sinne; Caesar taas kaatui salamurhaajain (Markus Junius Brutuksen ja Kajus Kassiuksen) käden kautta Maaliskuun 15 p:nä v. 44 e.Kr.

[5] Runoilija tarkoittaa tässä K. Julius Caesarin, Kn. Pompejus Magnuksen ja M. Licinius Krassuksen n.k. triumviraattia v. 60 e.Kr, jonka tarkoituksena oli antaa keskenäistä apua itsekästen aikomusten toteuttamiseen.

[6] Nim. sentähden, että se silloisissa puolue-oloissa olisi helposti voinut vaikuttaa levottomuutta.

[7] S.o. Melpomene. Vrt. Carm. I, 26.

[8] Nim. kansalaissodan historian.

[9] Alkukielessä: "Cecropio cothurno", kekropialaisella kothurnuksella (joka oli oikeastaan paksulla korkkipohjalla varustettu, koko jalan peittävä, Kretan metsästäjään ja murhenäyttelijään saapas); siitä: kekropialaisella s.o. athenalaisella murhenäytelmällä, koska tämä näytelmän laji paraiten kukoisti Athenassa. — Nimitys "kekropialainen" johtuu Athenan Kekropia-nimisestä linnasta, jonka, tarun mukaan, perusti eräs ikivanha Attikan Kekrops-niminen kuningas, joka oli puoleksi ihminen, puoleksi käärme.

[10] Pollio oli nim. tunnettu mainioksi puolustuspuhujaksi oikeuksissa.

[11] V. 39 e.Kr. Pollio valloitti Dalmatian (Salonae-kaupungin) ja piti sen johdosta triumfin Lokakuun 25 p:nä samana vuonna.

[12] Juno oli Karthagon suojelijatar ja sentähden Romalaisia vastaan. Vrt. Carm. I, 7.

[13] Nim. Afrikasta, kun Karthago oli hävitetty (v. 146 e. Kr.) ja Jugurtha kukistettu (v. 105 e.Kr.); sen ajan käsityksen mukaan jumalat heti lähtivät maasta ja kaupungeista, kun vihollinen valloitti ne.

[14] S.o. Jugurthan haahmulle. — Hän oli Numidian kuningas, jonka romal. sotapäällikkö Marius v. 105 lopulla sai vangiksi ja sitten Tammik. 1 p:nä v. 104 e.Kr. vei loistavassa voittosaatossa Kapitoliumiin, josta hän työnnettiin vankiholviin nälkään kuolemaan.

[15] S.o. romalaisella.

[16] Vrt. Carm. I, 2.

[17] S.o. Italian.

[18] S.o. Apulian; tässä: Italian, Roman valtakunnan ylim. Vrt. Carm. I, 22.

[19] Eräs Kykladein saaria on Keos, josta murherunoelman päämestari Simonides oli kotoisin. Hän oli syntynyt v. 560 ja kuoli v. 470 e.Kr.

[20] Dione oli Venuksen äiti.

[21] Alkukielessä: "leviore plectro", keveämmällä näppäimellä s.o. "sointuisampia".

2 Laulu (K. Sallustius Krispukselle)

[1] Sallustius Krispus, historioitsijan jälkeläinen (nepos) ja perillinen; hän oli nuoruudessaan elänyt ylellisesti ja huikentelevaisesti, mutta sitten varttuneempana käytti rikkauttansa ymmärtäväisesti ja jaloihin tarkoituksiin. Tätä menetystapaa ylistelee runoilija tässä, esittämällä, että ihmisen mahtavuus ja hyvä maine eivät riipu laajalle-ulottuvasta vallasta, suurista maatiluksista ja runsaista raha-aarteista, vaan himojensa hillitsemisestä ja jalosta elämänlaadusta. — Laulun arvellaan tehdyn vv. 26-24 välillä e.Kr.

[2] Oik. metallilevy, raha.

[3] Oik. loisto, hohto.

[4] Aarre-aitan vastakohtana.

[5] Alkukielessä: "extento aevo", jonka ikä on pidennetty s.o. hänen maineensa on elävä ikuisesti.

[6] Kajus Prokulejus, romal. ritari, Augustuksen ystävä, Maecenaan puolison Terentian veli. Tämän Augustus lähetti Aktiumin tappelun jälkeen Antoniusta ja Kleopatraa vangitsemaan.

[7] Isän kuoleman jälkeen jaettiin omaisuus kolmen veljen kesken; mutta kun kaksi heistä kansalaissodan aikana oli proskriptiosuonissa menettänyt omaisuutensa, jakoi Prokulejus vielä kolmanneksensakin kolmeen osaan ja antoi osan heille kummallekin.

[8] Alkukielessä: "penna metuente solvi", siivellä, joka pelkää irroitettaa, joka varouu väsymästä s.o. iäti-uupumattomalla siivellä.

[9] S.o. voitonhimosi.

[10] Vrt. Carm. I, 1.

[11] Eräs Etelä-Hispanian kaupunki; tässä: Hispania ylim.

[12] Sekä itse Karthago että sen alue Hispaniassa s.o. Afrikan ja Hispanian Punilaiset.

[13] S.o. Parthian. — Parthialaisten kuningassuku I. Arsakidit, jotka tämän nimen perivät Parthian ensimmäisestä Arsakes-nimisestä kuninkaasta, pitivät itsiänsä Persian kuninkaan Kyruksen jälkeläisinä.

[14] S.o. Parthian kuningas, Fraates IV, jonka Parthialaiset hänen julmuutensa tähden olivat karkoittaneet valta-istuimelta ja asettaneet Tiridateen hänen sijaansa; Skythalaisten avulla sai Fraates kuitenkin kuningasvaltansa takaisin. Vrt. Carm. I, 26.

[15] Alkukielessä: "diadema", alkup. side Persian kuninkaan turbaanin ympärillä; siitä: turbaani, kuningasruunu.

[16] Alkukielessä: "oculo irretorto", taakse kääntämättömällä silmäyksellä, taaksensa vilkaisematta s.o. välinpitämättä, silmiänsä niihin lainaamatta.

3 Laulu. (Kvintus Delliukselle)

[1] Kvintus Dellius oli luonteeltansa erittäin häilyväinen mies; kansalaissodan aikana esim. hän kuului milloin mihinkin puolueeseen (Dolabellan, Kassiuksen, Antoniuksen), mutta liittyi lopuksi Oktavianukseen (v. 31 e.Kr.) ja saavutti hänen suosionsa ja luottamuksensa. Asiain näin ollen ja kun sitäpaitsi Dellius näyttää olleen tyytymätön silloiseen asemaansaakin, kehoittaa runoilija häntä olemaan yhtä tyytyväinen ja vakava niin hyvin myötä- kuin vastoinkäymisessäkin, muistamaan tämän elämän velvollisuuksia ja kuoleman välttämättömyyttä sekä ymmärtäväisesti nauttimaan käsilläolevia mukavuuksia niin kauan kun "kolmen Onnettaren musta lanka sen sallii".

[2] Nim. mieltä (mentem servare).

[3] Nim. rauhassa ja kenenkään häiritsemättä.

[4] Alkukielessä: "interiore nota Falerni", taampana varastossa säilytetty, vanhempi, paras laji. Vanhemmat viinilajit jäivät nim. aina takapuolelle varastoa, kun nuorempia pantiin etupuolelle. Nootan l. etiketin, johon kirjoitettiin sen konsulin nimi ja vuosi, jonka aikana se oli kasvanut ja valmistettu, nootan mukaan tuotiin sitä juotavaksi. Vrt. Carm. I, 9, 11, 20, 37.

[5] Alkukielessä: "flores rosae", ruusun kukkia, gent. epexegeticus.

[6] Nim. nuoruuden.

[7] S.o. Parkain l. Vaihattarien (Klotho, Lakthesis ja Atropos), jotka olivat Jupiterin palvelijattaria ja jokaiselle ihmiselle hänen elämänlankansa kehräsivät.

[8] Sentähden että musta kuolema seurasi, kun elämänlanka katkesi.

[9] Nim. kaupungintalosi.

[10] Vrt. CARM. i, 2.

[11] Okeanuksen ja Tethyksen poika, Argoksen ensimmäinen kuningas, jokijumala. Eli noin v. 1667 e.Kr.

[12] Tässä: Manalan jumala. Vrt. Carm. I, 24.

[13] Nim. Kharonin, s.o. Manalan lauttamiehen; vastaa Tuonen-tyttöä meidän Kalevalassa.

4 Laulu. (Xanthias Fokeukselle)

[1] Horatius lohduttaa erästä Xanthias Fokeus-nimistä ystäväänsä, joka oli sattunut rakastumaan omaan orjattareensa, mutta nähtävästi jälkeinpäin katu ajattelematonta tekoansa. Koko joukon muinaisajan uhkeita urhoja ottaa runoilija esitellöksensä, joille myöskin on sama seikka tapahtunut, vaan eivät senvuoksi ole arvoansa menettäneet: hänenkään siis ei pidä turhia voitotella. — Laulun arvellaan tehdyn jälkeen v. 25 e.Kr.

[2] Romalaiset katsoivat nim. erinomaisen suureksi häpeäksi isännälle rakastua omaan orjattareensa.

[3] Tekmessa oli Frygian kuninkaan Teuthraan tytär, jonka Ajax Telamoninpoika vangitsi.

[4] S.o. Agamemnon, joka heti Trojan valloituksen jälkeen rakastui vangittuun Kassandraan. Vrt. Carm. I, 10.

[5] S.o. Akhilleen. Vrt. Carm. I, 8.100

[6] Hektor oli Trojan kuninkaan Priamuksen ja Hekuban poika, Andromakhen puoliso, urhollisin Trojan sankareita, jonka Akhilles surmasi.

[7] S.o. Trojan.

[8] Nim. koska he itse olivat suurta sukua.

[9] Penatit olivat perhe-, suku-, heimo- ja valtion jumalia.

[10] S.o. älä ole mustasukkainen.

[11] Lustrum on viiden vuoden aikakausi, siis tässä 40:s ikävuosi.

5 Laulu. (Lalagen rakastajalle)

[1] Horatius varoittaa erästä ystäväänsä ryhtymästä lemmenseikkoihin Lalagen kanssa liian nuoresta ja käskee hänen odottamaan siksi kun tämä tulee mieskuntaiseksi.

[2] Nim. ikeesen.

[3] S.o. kaksivaljakon.

[4] Nim. uimalla.

[5] Tekaistu pojannimi.

[6] Alkukielessä: "discrimen", väli, suku-eroitus; apposits. sanalle Gyges.

6 Laulu. (Septimiukselle)

[1] Septimius oli Horatiuksen hyvä ystävä, Augustuksen suosikki ja uskottuinen. — Hänelle runoilija ylistelee tässä Tiburin ja Tarentumin erinomaista luonnonihanuutta ja sanoo sydämestänsä haluavansa kummassa tahansa näistä kaupungeista mielellänsä sekä elää että kuolla, kunhan vaan saisi olla hänen seurassansa.

[2] Vrt. Carm. H, 2.

[3] Kantabria, eräs Hispanian pohjaisia maakuntia, tunnettu villoista asujaimistansa, jonka Romalaiset valloittivat v. 29 e.Kr. V. 26 e.Kr. nousivat Kantabrialaiset kapinaan ja luopuivat Romalaisista; vv. 25-24 välillä he jälleen lannistettiin, mutta lopullisesti he masennettiin vasta v. 19 e.Kr.

[4] Vrt. Carm. I, 22.

[5] S.o. Katiluksen. Vrt. Carm. I, 7, 18.

[6] Alkukielessä: "senectae", dat., sivumuoto sanasta "senectus".

[7] Nim. Tiburista.

[8] Alkukielessä: "pellitus", nahalla varustettu l. villan suojelemiseksi nahalla peitetty: siitä: hienovillainen.

[9] Galaesus, eräs Etelä-Italian joki Tarentumin läheisyydessä; alkukielessä: "Galaesi flumen", gent. epexegeticus.

[10] S.o. Tarentumin alueelle. Tarun mukaan tuli sinne v. 707 e.Kr. uudisasukkaita Lakoniasta, Falantuksen johdolla.

[11] Nim. Tarentumin alue.

[12] Hymettus on eräs vuori Athenan läheisyydessä Attikassa, tunnettu mainiosta hunajastansa ja marmoristansa.

[13] Venafrum, eräs ikivanha Samniumin kaupunki, lähellä Kampanian rajaa, jonka ympäristöllä Italian parhaat öljypuut kasvoivat.

[14] Vrt. Carm. I, 2, 15, 24.

[15] Vrt. Carm. I, 1, 7, 12.

[16] Aulon, eräs ihana laakso Tarentumin alueella, lähellä Saturemia, tunnettu mainiosta viinistänsä.

[17] Nim. Aulon.

[18] Vanhaan aikaan ruumiit poltettiin ja tuhka koottiin urnaan, jossa sitä säilytettiin.

7 Laulu. (Pompejus Varukselle)

[1] Tämä on ilolaulu Horatiuksen hyvän ystävän ja toverin, Pompejus Varuksen, onnellisen kotiintulon johdosta Filippin tappelusta (v. 30 e.Kr.), johon hänen seurassansa myöskin Horatius oli ottanut osaa. Asiain näin ollen kehoittaa runoilija häntä valmistamaan juhlallisuutta jumalain kunniaksi ja tämän vaarallisen retken muistoksi.

[2] S.o. menettämättä kansalaisoikeuttasi.

[3] Vrt. Carm. I, 31.

[4] Filippi on Makedoniassa, pohjaiseen Strymon-joesta. Filippin tappelu oli myöhään kesällä v. 42 e.Kr., jossa Brutus ja Kassius voitettiin.

[5] Nim. Brutuksen puoluelaiisten. — Alkukielessä: "fracta", ajateltava lisäksi: "erat", oli lannistunut.

[6] Nim. verenvuodatuksen kautta.

[7] Vrt. Carm. I, 2, 10.

[8] Pompejus Varus pakeni muiden tasavaltalaispuoluelaiisten kanssa Sext. Pompejuksen luokse Siciliaan; tämän kuoltua (v. 35 e.Kr.), liittyi hän Antoniukseen ja palasi kotiin vasta v. 30 e.Kr.

[9] Romal. talon sisäpihaan oli laakeripuita istutettu, joiden siimeksessä sitten huviteltiin.

[10] S.o. surut-poistavalla.

[11] Vrt. Carm. I, 20.

[12] Tässä: Venus-peli, arvanheitto (Jactus Venereus), jonka avulla juominginjohtaja määrättiin.

[13] Edonilaiset olivat eräs Thrakian kansakunta, Nessus- ja Strymon-jokien välillä, kuuluisa Bakkhuksen palveluksesta.

8 Laulu. (Barinelle)

[1] Barine oli nähtävästi eräs vapautettu orjatar (libertina), joka ihanan-kauniilla muodollansa herätti yleistä huomiota varsinkin nuorten miesten kesken. Vaikka hän tämän kauneutensa nojalla oli usein erehtynytkin, eivät jumalat, kuten runoilija tässä vaikeroitsee, rankaisseet häntä, silloisen käsityksen mukaan, millään ruumiinvammalla, vaan aina "loisti hän paljoo kauniimpana ja esiytyi julkisesti nuorukaisten yleiseksi levottomuudeksi".

[2] Alkukielessä: "crederem", absol., uskoisin (nim. "tibi" sinua).

[3] Alkukielessä: "obligasti votis caput", olet lupauksilla velvoittanut pääsi s.o. olet väärin vannonut onnettomuudekseen.

[4] Alkukielessä: "cura", praedikatiivi.

[5] S.o. ajattelemattomasti vanna äitisi tuhan kautta.

[6] Alkukielessä: "toto taciturna noctis signa cum coelo", yön hiljaiset tähdet koko taivainensa.

[7] S.o. kuolemattomat (immortales).

[8] Nämä samoin kuin Kupidokin olivat Venuksen seuralaisia. Vrt. Carm. I, 2.

[9] Nim. jättää (relinquere tectum).

[10] Nim. pelkonsa vuoksi.

[11] Nim. rakkauden henkäys, rakkaus sinuun s.o. että heidän miehensä parhaiten viihtyvät sinun "ilmakehässäsi", sinun pakinoillasi.

9 Laulu. (Valgiukselle)

[1] K. Valgius Rufus, Horatiuksen hyvä ystävä, kielimies, puhuja ja runoilija. — Horatius koettaa lohdutella häntä hänen lemmittyisensä Mystes-vainajan (luultavasti erään vapautetun orjattaren) kuoleman johdosta sekä suunnata hänen mielensä ilahuttavimpiin tapauksiin, mm. etupäässä Augustuksen loistaviin voittoihin. — Laulu on nähtävästi tehty vv. 25-24 e.Kr.

[2] S.o. Taurus-vuoren harjanteilla.

[3] Garganus, eräs vuori Apuliassa, pohjaiseen Sipotumista.

[4] Vrt. Carm. I, 3.

[5] Alkukielessä: "ademptum" (sc. tibi), kuoleman kautta sinulta riistetty s.o. vainaja.

[6] S.o. rakkaus l. ikävä kuolleen suhteen; siitä: kuolleen kuva l. muoto.

[7] Vrt. Carm. I, 15.

[8] Antilokhus oli Nestorin vanhin poika, jonka Memnon surmasi Trojan edustalla.

[9] Troilus oli Priamuksen nuorin poika, jonka Akhilles surmasi jo ennen Homeruksen kuvailemaa sota-aikaa. Vrt. Carm. I, 2.

[10] Nim. niistä, jotka saatiin Armenialaisista ja Parthialaisista.

[11] Nifates, eräs Taurus-vuoren harjanteita, joka kulkee Armenian lävitse.

[12] S.o. Eufrat; tässä: Parthialaisten alueen asemasta.

[13] Gelonilaiset olivat eräs Skythalais-kansa Isterin tienoilla; siitä: Skythalaiset ylim.

[14] S.o. kulkevat, muuttelevat. Skythalaiset olivat nim. kuljeskeleva ratsukansa.

[15] Nim. Augustuksen voittojen kautta vähennetyillä alueillansa.

10 Laulu. (Licinius Murenalle)

[1] Luultavasti Lucius Licinius Varo Murena, konsuli Murenan poika, Prokulejuksen veli, tuo erittäin rauhaton, kunnianhimoinen ja tyytymätön mies, joka kansalaissodan aikana menetti kaiken omaisuutensa, vaan sai sittemmin veljeltänsä uutta sijaan (vrt. Carm. II, 2). Horatius näyttää pelänneen, että hän tämän levottoman luonteensa kautta saattaisi ennen pitkää joutua perikadon partaalle, ja sentähden neuvoi häntä kaikissa yrityksissään käyttämään "kultaista kohtuutta". Sittemmin näyttää hän vehkeilleen Augustuksen henkeä vastaan ja saaneen surmansa teloittajan tapparasta (v. 22 e.Kr.). — Laulun arvellaan tehdyn vv. 24-23 e.Kr.

[2] Alkukielessä: "rectius", absol., oikeammin kuin nyt l. kuin jos toisin tekisit.

[3] Nim. kallioiden ja karien tähden.

[4] Alkukielessä: "saepius" (eikä "saevius"), parasten auktorien mukaan.

[5] Nim. opilla ja viisaudella.

[6] Alkukielessä: "reducit", tuo (nim. tavantakaa).

[7] Vrt. Carm. I, 2. 15, 24.

[8] Vrt. Carm. I, 26.

[9] Alkukielessä: "contrahes", fut. imper:n asemasta.

11 Laulu. (Kvintius Hirpinukselle)

[1] Runoilija kehoittaa Kvintius Hirpinusta heittämään huolensa jumalain haltuun ja viettämään elämäänsä, niin kauan kun Onnetar sen suo, iloisissa viinin- ja rakkaudennautinnoissa.

[2] Vrt. Carm. II, 6.

[3] Vrt. Carm. II, 19.

[4] S.o. nykyinen Adrian meri.

[5] Alkukielessä: "canities", harmaus, harmaat hiukset, vanhuus.

[6] Unen tavall. epiteetti.

[7] Nim. niin syviin ajatuksiin.

[8] S.o. näiden puiden siimeksessä, koska näillä on tuuheat oksat ja ovat niin muodoin hyvin varjokkaat.

[9] Alkukielessä: "sic temere", niin sikin-sokin l. mullin-mallin s.o. huoletta niin ja näin.

[10] S.o. ruususeppeleet päässä.

[11] Vrt. Carm. I, 31.

[12] S.o. Bakkhus. Vrt. Carm. I, 1, 7, 12.

[13] Lakedaemonin l. Spartan nainen (Helena), jonka tapana oli punoa hiuksensa pääläellensä solmuun ja sitoa ne rihmalla kiinni.

12 Laulu. (Cilnius Maecenaalle)

[1] Runoilija, jota Maecenas oli kehoittanut ikuisuuttamaan Augustuksen loistavia urotöitä, valittaa itsellensä olevan sellaisiin jaloihin tehtäviin liiaksi vähän voimia ja kykyä, sanoo itse Maecenaan siihen paremmin sopivan, mutta itsensä kykenevän hyräilemään ainoastaan Maecenaan ja hänen lemmittynsä Likymnian keskinäisistä suhteista. — Laulu näkyy tehdyn noin v. 28-27 e.Kr.

[2] Numantia oli eräs mahtava kaupunki Pohjois-Hispaniassa, Durius- (Duro-) joen lähteillä, jonka

asukkaat noin 10 vuotta (vv. 141-133 e.Kr.) vastustelivat urhollisesti Romalaisia, kunnes vihdoinkin Scipio Afrikanus Minor 15-kuukautisella piirityksellä sai kaupungin niin ahtaalle, että asukkaat viimein hädissäänsä polttivat itsensä ja kaupunkinsa v. 133 e. Kr.

[3] Hannibal oli eräs kuuluisa Karthagon sotapäällikkö, joka voitti Romalaiset (konsuli P. Kornelius Scipio) Ticinus-joella v. 218 e.Kr., (konsuli Sempronius Longuksen) Trebia-joella v. 218 e.Kr., (konsuli K. Flaminiuksen) Trasimonus-järvellä v. 217 e. Kr., (konsulit Terentius Varron ja Aemilius Pauluksen) Kannan luona v. 216 e.Kr. ja valloitti Tarentumin v. 212 e.Kr.

[4] Nim. konsuli Kajus Duiliuksen merivoiton kautta Mylan luona v. 260 e.Kr. ja konsuli Lucius Lutatius Katuluksen Aegates-saarten luona v. 241 e.Kr.

[5] Vrt. Carm. I, 18.

[6] Hylaeus oli eräs Kentauri, joka Lapithi-taistelussa surmattiin.

[7] Vrt. Carm. I, 3.

[8] S.o. Gigaateja, käärmejalkaisia jättiläisiä, Telluksen (Maan) Tartaruksen (Manalan) poikia, jotka Jupiter nuolillansa surmasi ja hautasi Aetnan alle.

[9] Saturnus oli maanviljelyksen jumala, Opsin puoliso, Jupiterin, Pluton ja Neptunuksen isä. Hän karkoitettiin taivaasta, tuli Latiumiin, jossa Janus otti hänet vastaan; hänen hallitessansa oli Latiumissa "kultainen aikakausi". Hänen temppelissään säilytettiin valtionrahasto ja -arkisto; hänen kunniaksensa vietettiin Saturnalia-juhla Joulukuussa. Myöhemmin hän sekoitettiin Kronos-jumalaan.

[10] S.o. Roman historiassa.

[11] S.o. niitä, jotka olivat ahdistaneet Roman valtakuntaa.

[12] Nim. voittosaatossa l. triumfissa.

[13] Nim. Roman; Marskentältä Porta-Triumfaliksen kautta pitkin Sakra-Viaa Jupiterin temppeliin Kapitoliiumilla.

[14] Vrt. Carm. I, 26.

[15] Likymnia oli Maecenaan lemmittyinen, muutamain arvelun mukaan Maecenaan puoliso Terentia, Augustuksen sisar.

[16] Vrt. Carm. I, 12.

[17] Hän oli Persian kuningassuvun (Kyruksen) kanta-isä, tunnettu suurista rikkauksista.

[18] Mygdon (Μύγδον) oli eräs Frygian tarunaikainen kuningas.

13 Laulu. (Puulle, jonka iskusta hän oli kuolemaisillansa.)

[1] Horatius oli kerran, kävellessään Sabinilais-talonsa tiluksilla, hengen vaarassa erään puun iskusta, joka yhtäkkiä, kaatua romahti aivan hänen viereensä. Tämän tapauksen johdosta runoilija manailee ensin puun istuttajaa, kääntää sitten huomionsa ylipäänsä kaikkiin niihin onnettomuuksiin, jotka voivat kohdata ihmistä aivan hänen odottamattansa, sekä kuvailee vihdoinkin sitä tilaa, johon ihminen kuolemansa jälkeen joutuu. — Milloin tämä laulu on tehty, ei varmaan tiedetä; toiset arvelevat sen tapahtuneen keväällä v. 30 e.Kr., toiset taas keväällä v. 24 e.Kr.

[2] Semmoista, jota tuo kuulu velhotar, Medea, kuningas Aeeteen tytär, Kolkhiissa käytti.

[3] S.o. foenikialaiset, jotka olivat tunnetut maailman paraiksi purjehtijoiksi.

[4] S.o. Konstantinopolin salmea.

[5] Nim. Roman valtakunnan.

[6] Vrt. Carm. I, 2.

[7] Vrt. Carm. I, 4, 28.

[8] Aeakus oli Zeuksen ja Aeginan poika, Peleuksen ja Telamonin isä, Akhilleen ja Ajaxin isoisä.

Aegina-saaren kuningas, aikansa jumalisin ja rehellisin mies, kuoltuansa Manalan tuomari. Vrt. Carm. I, 28.

[9] S.o. Elysium l. Sulola, johon Hermes Manalan tuomarein käskystä "autuaat sielut" saattoi; Tartaruksen vastakohta, johon "kadotetut sielut" joutuivat.

[10] S.o. lesbolaisella. — Lesbos-saaren asukkaat kuuluivat nim. aeolialaiseen sukuun.

[11] Sapfo oli mainio runoilijatar, kotoisin Lesbos-saaren pääkaupungista Mytilaenasta (tahi Ereboksesta), kukoisti noin v. 610 e.Kr. Hänen runoistansa huomattakoon erittäinkin n.k. Häälaulut ('Επιθαλάμιοι).

[12] Vrt. Carm. I, 32.

[13] Nim. Sapfon ja Alcaeuksen.

[14] Alkukielessä: "bibit aure" s.o. ammentaa korvillansa, hartaasti kuunnella.

[15] Nim. haahmujen l. varjojen.

[16] S.o. Kerbeirus (Κέρβερος), Manalan ovenvartija (janitor Orci), joka kuvailtaan milloin kolmi- milloin viisi- ja milloin satapäiseksi.

[17] S.o. Kostottarien. Vrt. Carm. I, 28.

[18] Vrt. Carm. I, 3, 16.

[19] S.o. Tantalus. Vrt. Carm. I, 6, 28.

[20] Orion (Ὠρίων), Hyrieuksen poika, Hygriasta Boeotiasta, Eoksen (Auroran, Aamuruskon) lemmitty, mainion väkevä, erinomainen metsästäjä, jonka Artemis surmasi. Tarun mukaan hän vielä Manalassakin metsästeli Manalan otuksia.

14 Laulu. (Posthumukselle.)

[1] Runoilija muistuttaa erästä, meille tarkemmin tuntematonta Posthumus-nimistä ystäväänsä tämän elämän lyhydestä. Posthumus näyttää nim. olleen rikas, mutta sangen ahnas; sentähden runoilija kieltää häntä liiaksi himoitsemasta tätä katoavaista tavaraa, jonka hänen kuitenkin kerran täytyy jättää perillisten tasattavaksi, ja koettaa kääntää hänen huomionsa tulevaan, katoamattomaan elämään.

[2] Alkukielessä: "senectae", "senectus"-sanan sivumuoto.

[3] Vrt. Carm. I, 4, 28.

[4] Kreik. Γηρωων, Länsi-Europan kuninkaan Khrysaorin poika, Hispanian saaren Erythoian kuningas; tarun mukaan kolmipäinen ja kolmiruumiinen, kuusikäinen ja kuusijalkainen. Hänen härkensä Herkules riisti.

[5] Tityos oli Jupiterin ja Gaian poika, hirvuinen jättiläinen, joka yritti vietellä Latonaa, mutta tämän lapset, Apollo ja Artemis, surmasivat hänet; rankaistukseksi tästä yrityksestensä kaksi korppikotkaa Manalassa istui lakkaamatta hänen maassa selällensä olevan ruumiinsa molemmin puolin ja nokki hänen alati jälleen-kasvavaa maksaansa.

[6] S.o. sotaa. Vrt. Carm. I, 6.

[7] Vrt. Carm. II, 11.

[8] S.o. etelä- l. suvituulta, Sirocco-tuulta.

[9] Kokytus on Manalan jokia. Manalassa on nim. neljä jokea: Styx, Akheron, Pyriflegethon ja Kokytus; näistä on Akheron pää- ja Manalan rajajoki, johon kaikki toiset laskevat.

[10] Danaus, Beluksen poika, Aegyptuksen veli, Argos-kaupungin perustaja, noiden surkean- kuuluisain viidenkymmenen tyttären isä, jotka, paitse Hypermnestreaa, hänen käskystensä miehensä surmasivat.

[11] Sisyfus oli Aeoluksen poika, Salmoneuksen veli, Korinthuksen kuningas, tunnettu

kavaluudestansa ja saaliinhimostansa. Hän ilmaisi jokijumala Aesopukselle, että Zeus oli vienyt tämän tyttären Aeginan; hän ei tahtonut enää palata takaisin Hadekseen, josta hän oli päästetty ylä-ilmoihin kostamaan puolisoansa huolimattomasta hautaamisesta. Rankaistukseksi kaikesta tästä sai hän Manalassa vieritellä suurta kivimöhkälettä jyrkkää vuoren rinnettä ylös, mutta aina kun hän oli sen saamaisillansa huipulle, vierähti se hänen käsistensä jälleen alas. — Suomen Runotar on ottanut säestääksensä näitä tässä kosketeltuja Manalan rankaistuksia seuraavin säkein:

"Louhtaan Sisyfos viers' ylös, tuo vier' ain' alas taaskin;
Korppia kaks', väsymättä ne Tityon maksoa raastaa,
Ain' yht' ympäri pyörtää kyyratas Iksion-kurjaa;
Tantalos nääntyä on janohon, vesi tulvassa seisten;
Turhaan Danaon tyttäret seulalla ammensi vettä."

[12] Kypressit olivat Manalan jumalalle pyhitetyt ja niitä käytettiin hautijaiskoristuksina.

[13] Alkukielessä: "dignior", nim. "te", onnellisempi kuin sinä (abi. compr.).

[14] Nim. marmorilaattaasi, jommoisia rikkaat Romalaiset käyttivät.

[15] Tuhlaava perillinen ei ainoastaan nauti viiniä, vaan vieläpä kaataa hän sitä maahankin.

15 Laulu. (Aikakautensa Ylellisyydelle.)

[1] Runoilija paheksuu aikakautensa ylellisyyttä, sen rientoja ja pyrinnoita; kehuu taas entisen ajan yksinkertaisuutta ja mukavuutta.

[2] Alkukielessä: "regiae", kuninkaalliset, muhkeat.

[3] Lukrinus-järvi, Kampanian rantamaalla; saanut alkunsa, kuten luullaan, maan halkeamasta, johon sitten ihmiset ovat patojen avulla sulkeneet veden (s.o. eroittaneet merestä).

[4] Vaahteraan, tuuheain oksain ja lehtien vuoksi, ei viiniköynnös kierry.

[5] Alkukielessä: "laurea", "laurus "-sanon sivumuoto.

[6] Nim. la'eissa (auspiciis). Vrt. Carm. I, 2.

[7] S.o. vanhemman l. Censoriuksen. Vrt. Carm. I, 12.

[8] Alkukielessä: "excipiebat", ottanut vastaan s.o. ollut päin.

[9] Jotka olivat joko palaneet tahi muuten häviölle joutuneet.

16 Laulu. (Pompejus Grosfukselle.)

[1] Runoilija opettaa tässä laulussa erästä Pompejus Grosfus-nimistä ystäväänsä (romal. ritaria, kotoisin Siciiliasta) käyttämään oikeita välikappaleita (eritt. tyytyväisyyttä ja himojensa hillitsemistä) saavuttaaksensa todellisen rauhan ja todellisen onnen, joita jokaisen on ennen kaikkia etsiminen, olkoon sitten rikas tahi köyhä. — Laulun arvellaan tehdyn jälkeen v. 34 e.Kr.

[2] S.o. opastavat, johdattavat.

[3] Alkukielessä: "Thrace", maakunta kansan asemasta.

[4] Vrt. Carm. I. 2.

[5] S.o. liktori, joka aina kulki konsulin edellä, vitsakimppu (fascis) olalla, tekemään konsulille tilaa väkijoukon lävitse kaduilla sekä huomauttamaan lähellä-olevia kunniaa tekemään. Myöskin panivat nämä määrätty rankaistukset toimeen, vieläpä toimittivat teloittajan virkaakin.

[6] Vanhempina aikoina kattoliistat maalattiin, mutta myöhemmin koristeltiin kullalla ja norsunluulla.

[7] S.o. esi-isiltä peritty.

[8] Romalaiset käyttivät hopeista suolakuppia, jonka orjat pitivät kirkkaana.

[9] Alkukielessä: "brevi aevo". lyhyellä aikaa s.o. lyhyen ajan varaksi.

[10] S.o. kaakkotuuli.

[11] Kohtalo oli Akhilleelle määrännyt joko lyhyen ja mainehikkaan tahi pitkän ja maineettoman elämän.

[12] Vrt. Carm. I, 28.

[13] Valjakoiksi käytettiin tavall. tammoja.

[14] Vrt. Carm. I, 3.

[15] S.o. Runotar, Laulutar; runo, laulu.

17 Laulu. (K. Cilnius Maecenaalle.)

[1] Horatius onnittelee ystävänsä Maecenasta, joka melkeen samaan aikaan, kuin Horatiuskin puuniskusta, oli ollut hengenvaarassa (hengen sairaana?), vaan sittemmin onnellisesti pelastunut siitä; sekä rohkaisee häntä vanhan tapansa mukaan jälleen käyttämään hyväksensä kaikkea, mitä Onnetar tarjoaa, aina eteenkinpäin luvaten olla hänen todellinen ystävänsä sekä elämän että kuoleman vaiheissa.

[2] Maecenas oli koko loppupuolen elämäänsä ollut kivullainen, kentiesi hänen ylellisen elämänsä seurauksista; hän luultavasti aina vähän väliä valitteli tuskiansa runoilijalle.

[3] Alkukielessä: "maturior vis", kypsyneempi voima, enneaikainen kuolontapaus.

[4] Tarkoittaa heidän hyvin läheistä ystävyytensä. Vrt. Carm. I, 3.

[5] Alkukielessä: "nec carus aeque" (nim. "atque nunc sum"), "nec superstes integer", en enää olisi samanarvoinen (nim. kuin nyt olen), enkä jälkeesi jääneenä (s.o. aivan) kokonainenkaan.

[6] Vergiliuksen mukaan Khimaera oli Manalan portilla. Vrt. Carm. I, 27.

[7] Gyges oli eräs jättiläinen.

[8] S.o. Oikeus, kreikk. Δίκη, Zeuksen ja Themiksen tytär, Parkain sisar.

[9] Vrt. Carm. II, 3.

[10] Nim. syntyessäni, syntymähetkelläni.

[11] S.o. tähtisikerö Vaaka.

[12] S.o. tähtisikerö Skorpiooni.

[13] Vanhain luulon mukaan riippui ihmisen onnellisuus siitä, minkä tähden kiiluttaessa hän sattui syntymään. Senvuoksi jakoivat he tähdet kahteen osaan, nim. onnea-ennustaviin, joihin kuuluivat: Libra, Jupiter, Venus, Luna y.m. ja onnettomuutta-ennustaviin taas: Skorprios, Kaprikornus, Saturnus, Mars y.m.

[14] S.o. Kauriin tähtisikerö. Vanhain luulon mukaan tämä tähti tuotti raju-ilmoja, hallitusmullistuksia y.m.

[15] Tässä: tähti. Vrt. Carm. I, 2, 15, 24.

[16] Tässä: tähti. — Runoilija on nähtävästi koko tällä lauselmalla tahtonut ilmaista, että Jupiter oli sattunut juuri Maan ja Saturnuksen välille, joten Saturnus peittyi kokonaan Jupiterin varjoon. Vrt. Carm. II, 12.

[17] S.o. Kohtalo, eritt. kuolonkohtalo.

[18] Vrt. Carm. I, 20.

[19] Vrt. Carm. II, 13.

[20] Vrt. Carm. I, 4, 17.

[21] S.o. runoilijain, jotka olivat Merkuriuksen suojeluksessa.

[22] Nim. Jupiterille tahi Menestykselle (Salus).

18 Laulu. (Ahnaalle.)

[1] Runoilija kehuu olevansa tyytyväinen omiin yksinkertaisiin elontapoihinsa pienellä Sabinilais-tilallansa; paheksuu taas muiden ylellisyyden- ja loistonhimoa, joka saattaa usein heidät vielä haudan partaallakin laittomuuksiin ja ajattelemattomiin tekoihin; lopuksi muistuttaa hän tämän elämän katoavaisuudesta ja kuoleman välttämättömyydestä.

[2] Vrt. Carm. II, 16.

[3] Nim. marmoripalkit. Vrt. Carm. II, 6.

[4] Afrikasta (Numidiasta) tuotiin kellertävää, punasuonista marmoria romalaisia rakennuksia varten.

[5] Vrt. Carm. I, 1.

[6] S.o. vapaasyntyiset.

[7] Lakonia, eräs maakunta Peloponnesuksella, jonka purpura, Tyruksen purpuraa lukuun ottamatta, oli parasta arvoltansa.

[8] Oikeastaan: hautaasi.

[9] S.o. täyttääksesi, laajentaaksesi merenrantaa rakennuksiasi varten.

[10] Baja (Bajae), Kampanian rannalla, lähellä Neapolia, vastapäätä Puteolia, Misenumin lahden läheisyydessä, jossa oli Roman laivaston satamapaikka; tunnettu terveellisestä ilmanalastansa, Romalaisten paras kylpypaikka. Juuri tämän ilmanalan ja ihanan aseman vuoksi ylhäiset Romalaiset rakennuttivat sinne itsellensä erinomaisen muhkeita palatseja, joten tästä pikkukaupungista oli syntymäisillensä toinen Roma.

[11] Alkukielessä: "continente ripa", abl. abs., kun ranta on keskeymätön s.o. jos rannalle ei ole rakennettu.

[12] Alkukielessä: "satelles Orci", toiset luulevat tällä kohdalla tarkoitettavan Kerberusta (Manalan kolmipäistä koiraa), toiset taas Kharonia (Manalan lautturia). Vrt. Carm. I, 24; II, 3, 13.

[13] Vrt. Carm. I, 3, 16.

[14] Vrt. Carm. I, 28.

[15] S.o. Pelopsin. Vrt. Carm. I, 6.

19 Laulu. (Bakkhukselle.)

[1] Tässä laulussa, joka nähtävästi on mukailua eräästä kreikkalaisesta dithyrambista, ylistelee runoilija Bakkhuksen hyviä töitä ihmiskuntaa kohtaan; sitten esittelee Horatius hänen rankaistuksiansa vihollisia kohtaan ja vihdoin kuvailee hänen urhollisuuttansa ja rohkeuttansa.

[2] Vrt. Carm. I, 1, 7.

[3] S.o. yksinäisillä paikoilla, joissa Bakkhus mielellänsä oleskeli.

[4] Vrt. Carm. I, 1

[5] Vrt. Carm. I, 1.

[6] Eräs laji Bakkhatinnain riemuhuutoja.

[7] Vrt. Carm. I, 12.

[8] S.o. Bakkhatinnain sauva, jonka ympärille oli kierretty muratinvarsia ja viiniköynnöksiä.

[9] S.o. Bakkhatinnoista, jotka riehuen viettivät Bakkhuksen juhlaa.

[10] Jumalain sallimuksesta vuoti Bakkhuksen juhlaa viettäville viiniä, maitoa ja hunajaa, vaikka niistä muuten olisi kuinkakin puute ollut.

[11] Pentheus oli Kadmuksen kylvämistä käärmeenhampaista syntyneen Ekhionin ja Kadmuksen tyttären Agaven poika, Theban kuningas, joka pilkkasi Bakkhuksen palvelusta, ja sentähden hänen äitinsä sisarillensa repi hänet kappaleiksi Kithaeron-vuorella; hänen kotinsa hävitettiin perinpohjin.

[12] Lykurgus oli Thrakiassa asuvain Edonien kuningas, joka vastusteli Bakkhuksen palvelemisen leviämistä maassansa ja vainosi Bakkhuksen palvelijoita. Rankaistukseksi tästä tuli hän sokeaksi, vieläpä pian menetti henkensäkin.

[13] Tarun mukaan Orontes- ja Hysdaspes-joet tottelivat, kun niitä kosketti thyrsus-sauvalla.

[14] S.o. Indian meren, jonka Bakkhus, tarun mukaan, tyvensi.

[15] So. ilman vaaraa.

[16] Bistonidit olivat eräs kansakunta Thrakiassa, etelään Rhodopesta, kuulut Bakkhuksen palveluksestansa.

[17] Bakkhatinnat käyttivät kiharoissansa käärmeitä, jotka jumalan sallimuksesta heitä eivät vahingoittaneet.

[18] Gigaatit olivat Gaian ja Tartaruksen pojat, käärmejalkaiset jättiläiset, jotka Jupiter nuolillansa surmasi ja hautasi Aetnan alle.

[19] S.o. Jupiterin.

[20] Bakkhus muutti itsensä tässä taistelussa jalopeuraksi.

[21] Rhoetus oli eräs Gigas.

[22] Bakkhusta pidettiin hedelmällisyyden suojelijana ja kuvailtiin kultasarvisiksi.

[23] Mm. kun Bakkhus meni Manalaan äitiänsä Semeleä hakemaan. Vrt. Carm. II, 13.

20 Laulu. (Cilnius Maecenaalle.)

[1] Horatius ilmaisee tässä laulussa ystävällensä Maecenaalle tuolla tavallisella, hienolla tavallansa ajatuksensa nimensä ja maineensa kuolemattomuudesta, jonka hän on runoillansa itsellensä saavuttava; pitää sentähden juhlalliset hautijaiset ynnä muut ikuisuuttamispuuhat, jotka mahdollisesti seuraavat hänen kuolemansa jälkeen, turhina ja kieltää ne kokonansa.

[2] Nim. runoilija ja joutsen.

[3] Vrt. Carm. I, 34.

[4] S.o. päältäni ja kaulaltani.

[5] S.o. joutseneksi.

[6] Vrt. Carm. I, 3.

[7] Vrt. Carm. II, 13.

[8] Vrt. Carm. I, 22.

[9] Pohjanpuoleisilla, pohjaisilla.

[10] Vrt. Carm. II, 13.

[11] Vrt. Carm. I, 35.

[12] S.o. Italian soturien.

[13] Vrt. Carm. II, 9.

[14] Vrt. Carm. I, 29.

[15] S.o. Rhonen.

[16] S.o. näennäisissä.

[17] Oikeastaan: haudan.

KOLMAS KIRJA.

1 Laulu. (Ihmisten erilaisista riennoista.)

[1] Runoilija esittelee tässä laulussa Roman nuorisolle, että todellinen onnellisuus ei riipu rikkaudesta ja arvosta, vaan tyytyväisyydestä ja himojen hillitsemisestä.

[2] Nim. Runottarien palvelukseen.

[3] Oikeastaan: suosikaa kieliänne s.o. olkaa ääneti.

[4] Nim. Roman.

[5] Oikeastaan: laumainsa.

[6] Vrt. Carm. I, 2, 15, 24.

[7] Vrt. Carm. 11. 12.

[8] Tahi: "joka sai loistavan voiton Gigaateista." Vrt. Carm. 11,19. — Alkukielessä: "triumfus" s.o. voiton johdosta pidetty juhlaletki l. -kulkue, jossa voiton-saanut sotapäällikkö kulki valkealla hevosella ja vaunuilla, laakeriseppele päässä ja norsunluinen valtikka kädessä, halki Roman kaupungin Kapitoliumiin, sotaväen seuratessa "io triumphe"-huudoilla ja lauluilla.

[9] Oikeastaan: kulmakarvoillansa.

[10] S.o. puita tahi viiniköynnöksiä, joita Romalaiset istuttelivat riveihin, tavall. romal. viittosen (V) muotoon.

[11] Romalaiset toimittivat vaalinsa Marskentällä.

[12] Nim. viranhakija.

[13] Tässä: personoittuna, kreik. 'Ανάγκη.

[14] Tarkoittaa tuota kuuluisaa tarua "Damokles-miekasta". — Syrakusassa oli itsevaltijas, Dionysius nuorempi. Hänellä oli paljo imartelijoita, niiden joukossa myöskin Damokles. Tämä alituisesti ylisteli hänen onnellisuuttansa. Kyllästyneenä tähän, valmisti Dionysius kerran suuret pidot, joissa Damokles sai istua Dionysiuksen valta-istuimella, varustettuna kaikilla itsevaltiaan oikeuksilla. Pidoissa totteli häntä kaikki, jopa itse Dionysiuskin. Ne olivat erinomaisen hauskat ja Damokles näytti sangen onnelliselta. Mutta sattumalta joutui Damokles vilkaisemaan kattoon ja huomasi hämmästyksensä hienossa rihmassa päänsä yläpuolella katossa riippuvan paljastetun, terävän miekan. Hän peljästy ja syöksähti paikalla istuimelta alas. Silloin huomautti Dionysius hänelle, että itsevaltijaan asema on aina samallinen, yhtä vaarallinen, kuin hänen, istuessansa miekka päänsä yläpuolella riippumassa.

[15] Sicilialaiset atriatiat olivat tunnetut ylellisyydestänsä ja loistostansa.

[16] Tässä: ihanaa laaksoa ylim. Vrt. Carm. I, 7.

[17] Arkturus, samoin kuin Hoeduskin, kuuluivat onnettomuutta-ennustaviin tähtiin; näiden noustessa ja laskiessa tavall. myrskyilmat seurasivat. Vrt. Carm. 11, 17.

[18] Alkukielessä: "mendax", valheellinen; "fundus mendax", sellainen maatila, joka pettää omistajansa toiveet s.o. viljaa-, satoatuottamaton.

[19] S.o. sitä kuumuutta, joka seurasi Kanikulan (Koirantähden) nousua ja oli kasveille sangen turmiollinen.

[20] Näillä täytettiin mertä komeita rakennuksia varten.

[21] Nim. patoihin tarpeellisia.

[22] S.o. Pelko, personoittuna.

[23] Uhkaukset, personoituina.

[24] Nim. laivaan.

[25] S.o. Huoli, personoittuna.

[26] Valkeaa, punasuonista marmorista tuotiin Synnadan marmorilouhoksesta Frygiasta, rakennustarpeiksi.

[27] Vrt. Carm. II, 12.

[28] Eräs hyvähajuinen voide, jota tuotiin Indiasta, Syriasta ja Arabiasta. Tässä: "Achaemenium costum" s.o. Persian balsami.

[29] S.o. atriumia, jossa esi-isäin rintakuvat olivat; siellä myös perheenemäntä piikoinensa työskenteli ja vieraat vastaan otettiin.

2 Laulu. (Roman nuorisolle.)

[1] Runoilija ylistää tässä Roman nuorisolle esi-isäin muinaista sotakuntoa, hyviä tapoja ja pyhää jumalain kunnioittamista, jotka olivat juuri ne hyveet, joiden avulla Roman valtio oli saavuttanut mahtavuutensa, vaan jotka runoilijan aikoina olivat jääneet kovin takapajulle.

[2] Alkukielessä: "puer", poika; nuorukainen, asevelvollinen, joksi Romalainen tehtiin 17 v. iällä.

[3] Alkukielessä: "eques", ratsastaja, praedikatiivi.

[4] Vrt. Carm. I, 2.

[5] S.o. suurimmissa vaaroissa (in summis periculis).

[6] Nim. vihollisten.

[7] S.o. naima-ikäinen.

[8] Entisen ajan tavan mukaan katselivat vaimot ja lapset kaupunkein muureilta niiden edustalla tapahtuvia tappeluja.

[9] Alkukielessä: "agminum", tässä sama kuin "belli".

[10] Nim. jonkun ystävällisen, naapurikuninkaan poika.

[11] Vrt. Tyrtaeus (7, 1 ed. Bergk p. 308): Τεθνάμεναι, γὰρ καλὸν ἐν προμάχοισι πεσόντα ἀνδρ' ἀγαθόν, περὶ ἧ πατρίδι μαρνάμενον; sekä meidän Kalevalamme säkeitä:

"Somap' on sotahan kuolla,
Kaunis miekan kalskehesen."

[12] Koska nim. pakenevain polventaiepet ja selkä ovat vihollisiin päin käännettyinä.

[13] Kuvannoll. sanottu liktoorein vitsakimpuissa olevista kirveistä. Vrt. Carm. II, 16.

[14] Alkukielessä: "popularis aurae", kansanpuuskan l. suosion.

[15] Alkukielessä: "immeritis mori", litotes, pro: "dignis immortalitate".

[16] Vrt. Simonides (p. 398 ed. Schneidew): ἔστι καὶ αἴγας ἀκίνδυνον γέρας.

[17] Oikeastaan: "salaisen Cereen" j.n.e. — Ceres oli Saturnuksen tytär, Jupiterin ja Pluton sisar, Proserpinan äiti, hedelmällisyyden ja maanviljelyksen jumalatar, jota kuvaeltiin unikukka käteen. Myöskin kätki hän vainajain sielut poveensa ja oli niin muodoin kuolleiden jumalatar. Muutamia vuosia kuningasten karkoittamisen jälkeen vihittiin hänelle temppeli Romassa. Suuri "Cerealia"-niminen juhla Huhtikuulla vietettiin sirkus-leikkinensä hänen kunniaksensa. Häntä palveltiin varsinkin Thessaliassa, Attikassa (Eleusiissa) ja Siciliassa. — Erään tarun mukaan ryösti Pluto hänen tyttärensä Proserpinan. Jupiterilta sai hän luvan lähteä Manalaan hakemaan tätä takaisin. Mutta Proserpina oli ennättänyt maistaa kranaatti-omenaa, joten asiasta ei enää tullut mitään. Silloin suostui Ceres siilien, että Proserpina tuli Pluton puolisoiksi ja eli puolen vuotta Manalassa ja toisen puolen maailmassa. — Cereen "salainen palvelus" on jäte muinaisten Pelasgilaisten luonnonuskonnosta. Tätä oli kahta lajia, nim. Eleusiin "mysteriat" ja Athenan "tesmoforiat". Eleusiin juhlat taas olivat: suuret, joita vietettiin syksyllä yhdeksän päivää, ja pienet, joita vietettiin keväällä. Esimiehenä näissä oli aina näiden perustajan Eumolpuksen jälkeläinen, myöhemmin myös Athenan kuningas tahi toinen arkhontti, joka piti viran aina kuolemaansa asti. Juhlaa viettävät käyttivät purpuraviittaa ja päässänsä myrttiseppelettä. Toimituksina näissä juhlissa olivat: puhdistukset, sovitukset, uhrit, juhlasaatot, öiset kulut ja uutten jäsenten vihkimiset. Salaisoppiin kuuluivat etenkin syvälliset kysymykset jumalain ja ihmisten tilasta keskenänsä sekä sielun tilasta kuoleman jälkeen. Salaisopin jäseneksi pääsemisen välttämättömänä ehtona oli: puhtaus ja synnittömyys. Tesmoforiat, joita viettivät ainoastaan vaimot, kantaen käsivarsillansa vasuja, joissa oli vertauksellisia merkkejä yhteiskunta- ja perhe-elämästä sekä maanviljelyksestä, olivat Lokakuussa.

[18] S.o. jota ei ole kyllin kunnioitettu l. palveltu.

[19] Vrt. Carm. I, 2, 15, 24.

[20] Oikeastaan alkukielen mukaan: yhdistänyt l. liittänyt viattoman vialliseen.

3 Laulu. (Caesar Augustukselle.)

[1] Tässä laulussa Horatius esittelee rehellisyyden (justitia) ja kestäväisyyden (constantia) niiksi hyveiksi, jotka sekä yksityisille että koko Roman valtiolle ovat saattaneet kuolemattoman nimen jälkimaailmassa; sitävastoin petoksen ja horjuvaisuuden seurauksena esittelee hän Trojan kurjan perikadon. — Laulu on nähtävästi tehty jälkeen v. 27 e.Kr.

[2] S.o. raivo, vimma (furor).

[3] Vrt. Carm. II, 14.

[4] Vrt. Carm. II, 11.

[5] Nim. tämän hyveen (sc. constantia) avulla l. kautta.

[6] Vrt. Carm. I, 3.

[7] Vrt. Carm. I, 3.

[8] Alkukielessä: "arces igneas", tuliset s.o. tähtien valaisemat l. kiiluvat linnat. — Etelä-Hämeen kansan kielessä käytetään tämän käsitteen ilmaisemiseksi sanaa "tähtitarha".

[9] Alkukielessä: "quos inter", anastrofe, pro: "inter quos".

[10] Romalaisilla oli tapana ruokapöydässä sekä juomingeissa maata longallansa pöydän ääressä.

[11] Alkukielessä: "hac" (sc. arte); siis oikeastaan: tämän hyveen tähden ansioittuneena j.n.e.

[12] Vrt. Carm. I, 1, 7.

[13] Nim. taivaasen.

[14] Romuluksen nimi, jonka hän jumaloittuna sai; myöskin Augustusta kutsuttiin tällä nimellä, koska hän oli ikäänkuin Roman toinen perustaja.

[15] Vrt. Carm. I, 6.

[16] Vrt. Carm. I, 3.

[17] Vrt. Carm. I, 7; II, 1.

[18] Alkukielessä: "gratum", mieluista, mieluisat sanat s.o. myöntyen.

[19] S.o. Paris. Häntä sanotaan "turmiokkaaksi" (fatalis), koska Trojan oli Kohtalo (Fatum) määrännyt hävitettäväksi; "Riettaaksi", koska hän oli vietelty Helenan ja "tuomariksi" (judex), koska hän Peleuksen ja Thetiin häävieraiden (jumalattarien) välisessä kultaomenan-riidassa oli tuomarina ja määräsi sen "kauneimmalle" (Venukselle), josta palkinnoksi sai Helenan. Vrt. Carm. I, 2.

[20] S.o. Helena.

[21] Tarun mukaan Poseidon ja Apollo rakensivat "sovitusta palkkiosta" Trojan muurit; mutta kun työ oli valmis, kielsi Laomedon palkkion heiltä ja ajoi uhkauksillansa jumalat kaupungista pois.

[22] S.o. Laomedon kansoinensa.

[23] Nim. rankaistusta saamaan, kosta kärsimään.

[24] S.o. neitseelliselle.

[25] Vrt. Carm. I, 6, 12.

[26] S.o. Helenan.

[27] S.o. Paris.

[28] S.o. Kreikkalaisia.

[29] Oikeammin: jumalain eripuraisuuden kautta, koska toiset niistä olivat Akhivilaisten (Kreikkalaisten), toiset Trojalaisten puolella.

[30] S.o. Aeneaan jälkeisen, Romuluksen. Vrt. Carm. I, 2.

[31] S.o. Rhea Sylvia. Vrt. Carm. I, 2.

[32] Nim. Romuluksen.

[33] S.o. Jumalain (Olympoksen) asuntoihin. Vrt. Carm. I, 3.

[34] S.o. Romalaiset, jotka polveutuivat Trojalaisista. Vrt. Carm. I, 2.

[35] Alkukielessä: "inultae", pro: "impunes", rankaisematta, ilman vaaraa.

[36] Vrt. Carm. I, 2.

[37] Nim. Roma.

[38] S.o. Välimeri.

[39] Niilinvirta Egyptissä.

[40] Nim. Roma.

[41] Alkukielessä: "irrepertum", löytämätöntä, keksimätöntä.

[42] Alkukielessä: "sic", siten; selitetty tarkemmin seuraavalla: "että maa sen kätkee" (cum terra celat).

[43] Alkukielessä: "pluvii rores", s.o. "imbres", vesisateet.

[44] Vrt. Carm. I, 1.

[45] Alkukielessä: "nimium pii" (nim. Trojaa kohtaan) s.o. liiksi isänmaansa (Trojan) etua tarkoittaen.

[46] Augustuksella oli aikomus muuttaa valta-istuin Romasta Trojaan. Tämä tuuma ei näytä runoilijaa miellyttäneen ja sentähden hän asettaa tässä Junon suuhun nämät uhkaavat lauseet. Myöskin aikaisemmin oli Caesar ajatellut tehdä valtakunnan pääkaupungiksi joko Trojan tahi Alexandrian.

[47] Foebus oli Trojalaisten suojelusjumala. Vrt. ed.

[48] Juno oli Argoksen suojelusjumalatar.

[49] Nim. jotka voittaja oli surmannut.

[50] Vrt. Carm. I, 26.

4 Laulu. (Kalliopelle.)

[1] Tässä laulussa, jolla runoilijan tarkoitus oikeastaan on ylistää Augustuksen ansioita, vaikka hän tuolla hienolla, tunnetulla tavallansa sovittaa sen Runottareen, opettaa Horatius, että viisaus, ymmärtäväisyys ja sivistys ovat ihmisen onnellisuuden elinehtoja, mutta sitävastoin raakuus ja väkivalta saattavat hänet ennen pitkää perikadon partaalle.

[2] Vrt. Carm. I, 26.

[3] S.o. Olympoksesta, jossa Runottaret, Zeuksen tyttäret, asuskelivat.

[4] Nim. laulaa (dicere).

[5] Nim. Runottaren.

[6] Nim. luulen (videor).

[7] Runottaret oleskelivat tavall. lehdoissa, senvuoksi sanotaan niitä "pyhiksi".

[8] "Tarunomaisiksi" sanotaan kyyhkysiä sentähden, että niiden kerrotaan kantaneen Zeukselle ambrosiaa ja vieneen ensimmäistä elatusta Semiramille, joka oli kuolemaan jätetty. — Runoilija näkyy tässä jälittelevän erästä tarua nuoresta Pindaruksesta, jonka huulia mehiläisten kerrotaan medellä kostutelleen, kun hän jollakin matkallansa oli nukahtanut taivasalle.

[9] Vultur, eräs vuori Apulian ja Lukanian rajalla, etelään Venusiasta.

[10] Akherontia, Bantia ja Forentum, kaupunkeja Venusian läheisyydessä, Vulturin juurella.

[11] Alkukielessä: "non sine dis", litotes (= cum dis), ei ilman jumalia s.o. jumalain avulla.

[12] S.o. teidän lemmikkinänne.

[13] Vrt. Carm. II, 16.

[14] Praeneste, perinvanha Latiumin kaupunki, kaakkoon Romasta. Sen terveellisen ilmanalan vuoksi ylhäiset Romalaiset viettivät siellä kesä-aikaansa.

[15] Vrt. Carm. I, 7, 18.

[16] Nim. niin menen niihin. Vrt. Carm. II, 18.

[17] Filippi, eräs Makedonian kaupunki.

[18] Palinurus, eräs Lukanian niemi, joka sai nimensä Aeneaan perämiehestä, joka sen edustalla joutui haaksirikkoon ja hukkuu.

[19] Nim. "Bosporus Thracius".

[20] S.o. Syrian. Vrt. Carm. I, 31.

[21] Konkanilaiset, eräs kantabrialainen kansakunta Hispaniassa.

[22] Vrt. Carm. II, 9.

[23] S.o. Tanais- l. Don-joella.

[24] Augustus käytti joutohetkensä tavallisesti runokirjallisuuden lukemiseen, vieläpä itsekin runoili. Vrt. Carm. I, 26.

[25] Titan oli Uranoksen (taivaan) ja Gaian (maan) poika, Saturnuksen vanhempi veli, josta syntyi Titanein suku, kuusi luvultansa; nämä riitelivät Jupiterilta taivaan hallintoa, vaan tämä ukonnuolella paiskasi heidät Tartarukseen.

[26] Nim. Jupiter.

[27] S.o. Manalaa (Tartarusta).

[28] S.o. Gigaatit. Vrt. Carm. II, 19.

[29] Nim. Otos ja Efialtos, Aloeuksen (Neptunuksen) ja Ifimedeian pojat. Yhdeksännellä ikävuodellansa hyökkäsivät he Olymposta vastaan, vangitsivat Marsin, joka vastusti heitä; Apollo heidät vihdoin lannisti.

[30] Pelion, eräs Thessalian vuori.

[31] Vrt. Carm. I, 3.

[32] Tyfoeus oli Tartaruksen ja Gaian poika, hirveä jättiläinen, jolla oli sata lohikäärmeenmuotoista, tultasuitsevaa päätä ja hirveä ääni. Hän oli niin suuri, että päällensä kosketteli pilviä ja sylellänsä ulottui idästä länteen. Hän tahtoi anastaa itsellensä vallan jumalain ja ihmisten suhteen, mutta Jupiter surmasi ja hautasi hänet Aetnan alle jonka puhkeamiseen hänen luultiin vaikuttavan.

[33] Mimas oli eräs Kentauri.

[34] Porfyriion oli Uranoksen ja Gaian poika, jättiläinen, jonka Herkules Gigaati-taistelussa surmasi.

[35] Vrt. Carm. II, 19.

[36] Enkeladus oli eräs Gigas, jonka niskalle Minerva taistelussa paiskasi Sicilian.

[37] Vrt. Carm. I, 6, 12.

[38] Vulkanus oli Jupiterin ja Junon poika, Venuksen puoliso, tulenjumala ja metallinvalmistustaidon keksijä. Pajoinansa käytti hän tulivuoria, erittäinkin Aetnaa, ja apulaisinansa Kyklops-jättiläisiä. Hänen kunniauksensa vietettiin "Vulcanalia"-niminen juhla Elokuussa.

[39] Vrt. Carm. I, 7; II, 1.

[40] Kastilia, kuulu lähde Parnasos-vuoren juurella.

[41] Lykia, eräs Vähän-Asian maakunta, jossa oli Apollon temppeli ja oraakkeli Patarassa, hänen palveluksensa pääpaikka. 1

[42] S.o. Kynthosta, erästä vuorta Delos-saarella. Vrt. Carm. I, 21.

[43] Patara oli eräs Lykian kaupunki, Xanthos-joen suulla. Vrt. sama run. ed.

[44] Tässä personoituina.

[45] Vrt. Carm. II, 17.

[46] Vrt. Carm. I, 12.

[47] Vrt. Carm. II, 13.

[48] Terra l. Tellus (Maa) on Gigaatien äiti. Vrt. Carm. II, 19.

[49] Vrt. Carm. I, 24.

[50] Vrt. Carm. II, 14.

[51] Pirithous oli Jupiterin ja Dian poika, Lapithein kuningas, jonka häissä syntyi tuo kuulu taistelu Lapithein ja Kentaurien kesken (vrt. Carm. I, 18). Hän tahtoi ystävänsä Theseuksen avulla ryöstää Proserpinan Manalasta, mutta Pluto pani hänet irrottamattomiin kahleisiin.

5 Laulu. (Caesar Augustuksen kunniaksi.)

[1] Horatius rohkaisee tällä laulullansa Augustusta, joka varusteli sotaretkille Britannialaisia ja Parthialaisia vastaan (v. 27 e.Kr.) sekä ylistelee sitä ikuista mainetta, joka näiden kansain kukistamisesta oli hänelle tuleva. Sitten runoilija manailee sitä häpeää, joka tahraisi Roman valtion kuulun maineen, kun Krassus joutui tappiolle ja hänen sotilaansa, ollessansa Parthialaisten vankeina, naimasitoumusten kautta liittyivät lähemmin heihin, jopa taistelivat heidän riveissänsäkin omaa isänmaatansa vastaan; aivan näiden vastakohtana taas kehuu Reguluksen jaloa tekoa ja lujuuutta. — Laulu on nähtävästi tehty noin v. 27 e.Kr.; toiset kyllä arvelevat sen tehdyn v. 20 e.Kr., jolloin Parthialaiset antoivat Roman sotavangit ja liput takaisin, vaan tällä arvelulla ei näytä olevan luotettavaa perustusta.

[2] Vrt. Carm. I, 2, 15.

[3] S.o. näkyväisenä.

[4] Nim. maailmassa.

[5] Vrt. Carm. I, 2.

[6] Roman lain mukaan avioliitot muukalaisten kanssa ja etenkin vihollisen maassa olivat ankarasti kielletyt.

[7] Marsilaiset ja Apulialaiset olivat Italian urhollisempia sotureja. Vrt. Carm. I, 2.

[8] S.o. "Nomen Romanum", josta todelliset Romalaiset kopeilivat.

[9] Vrt. Carm. I, 2.

[10] Nim. Jupiter-Kapitolinus s.o. Jupiterin temppeli Mons-Tarpejus-nimisellä Roman kukkulalla.

[11] Toisten mukaan: "in armis", aseissa, nim. Romalaisia vastaan. Tällainen tapaus sattui esim. tappelun jälkeen, jolloin Kvintus Labienus pakeni Parthialaisten luo ja näiden päällikkönä anasti Syrian ja Foenikian v. 40 e.Kr.

[12] Vrt. Carm. I, 2.

[13] Vrt. Carm. I, 12.

[14] Tästä alkaa Reguluksen senaatissa pitämä puhe.

[15] Nim. Karthagon.

[16] Karthagolaiset eivät siis enää pelänneet mitään vaaraa Romalaisten puolelta, vaan alkoivat jälleen puuhailla, saavuttaaksensa entistä mahtavuuttansa.

[17] S.o. rahalla.

[18] Nim. verkon asettajaa vastaan.

[19] Nim. samassa määrässä kuin Roma häviää.

[20] S.o. Reguluksen.

[21] S.o. senaattorit.

[22] Reguluksen kärsimykset eivät ole, tarkemman tutkimuksen mukaan, täydellisesti luotettavia; varma kuitenkin on, että hän joutui Karthagolaisten vangiksi v. 255 e.Kr. ja kuoli sitten Karthagossa.

[23] S.o. turvattiensa suojelijana ja välittäjänä.

[24] Vrt. Carm. II, 6.

[25] Vrt. Carm. II, 6.

6 Laulu. (Roman kansalle.)

[1] Horatius moittii tässä laulussa aikakautensa ylellisyyttä ja tapainturmiota sekä kehoittaa kansalaisiansa todelliseen jumalanpelkoon ja kohtuulliseen elintapaan, jotka ovat juuri ne tehoisat välikappaleet, joiden avulla valtakunnat paraiten saavuttavat onnellisuutensa ja mahtavuutensa.

[2] Nim. Roman valtion uskonnolliseen häviöön.

[3] Nim. aina Sullan ajoista asti.

[4] Kansalaissodan aikoina oli täydellinen uskonnollinen häviö tullut: jumalain kunnioittaminen oli laimiinlyöty, useat temppelit olivat raunioina joko tulipalon tahi vanhuuden seurauksista tahi olivat muuten perinpohjin hävitetyt.

[5] Nim. joko tulipalon tahi uhrin savusta.

[6] Nim. jumalain palveluksesta l. kunnioittamisesta.

[7] S.o. Italialle.

- [8] Nim. Krassuksen v. 53 e.Kr. ja Antoniuksen v. 40 e.Kr.
- [9] Monaeses ja Pakorus olivat Parthialaisia sotapäälliköitä.
- [10] Nim. auspiciumilla l. lintukatseloilla.
- [11] Parthialaiset käyttivät pieniä vitjoja kaulassansa.
- [12] Vrt. Carm. I, 35.
- [13] S.o. Afrikalaiset, Kleopatran laivasto.
- [14] S.o. naima-ikäinen.
- [15] Jonialaiset tanssit olivat tunnetut tulisista liikkeistänsä.
- [16] Nim. tyttönä ollessansa.
- [17] Nim. vaimona ollessansa.
- [18] Alkukielessä: "inter vina", viinin keskellä s.o. juomingeissa.
- [19] Nim. kestopöydästä.
- [20] S.o. ensimmä. punilaissodassa. Vrt. Carm. II, 12.
- [21] Pyrrhus oli Epeauksen kuningas.
- [22] Vrt. Carm. II, 9.
- [23] Vrt. Carm. II, 12.
- [24] S.o. sabinilaisilla.
- [25] S.o. kun ilta tuli.
- [26] Alkukielessä: "aetas peior avis", pro: "peior aetate avorum".

7 Laulu. (Asterielle.)

[1] Horatius lohduttelee erästä Asterie-nimistä ystävätärtänsä, joka sureksii ja kaipaa myrsky-ilman, kaukana vieraassa maassa, viivyttelämästä lemmittyänsä (miestänsä?), vakuuttaen tämän kyllä olevan uskollisen Asterielle ja palaavan sieltä hänen luoksensa jälleen keväällä; sitävastoin kieltää hän Asterien, lemmittynsä poissa ollessa, kovin paljon suosimasta naapuriansa.

- [2] Vrt. Carm. II, 5, 17.
- [3] S.o. länsituulet.
- [4] S.o. Bithynian. Vrt. Carm. I, 35.
- [5] Vrt. Carm. I, 28.
- [6] Kreik. Epeiruksen kuulu merikaupunki, lähellä Keraunia-vuorta.
- [7] Kapra, eräs Ajomiehen tähti-sikerön tähtiä.
- [8] Alkukielessä: "non sine multis", litotes, runsaasti.
- [9] Nim. rakkaudesta Gygesta kohtaan.
- [10] Nim. Kloën. Vrt. Carm. I, 23.
- [11] Niin. sinuun, Gygeesen.

[12] Bellerofon oli surmannut sukulaisensa ja paennut Proetuksen, Tirynsin kuninkaan luokse, puhdistuaksensa rikoksestansa. Silloin Proetuksen puoliso, Anteia, nosti kanteen häntä vastaan.

[13] Peleus oli Thessalian kuningas, Aeakuksen poika, Telamonin veli, Thetiin puoliso, Akhilleen isä. Häntä syytti Hippolyte, Akastuksen, Jolkuksen kuninkaan puoliso, saastaisista aikeista, koska ei voinut

tätä itseensä miellyttää. Eräs Kentauri Khiron pelasti hänet kuitenkin.

[14] Vrt. Carm. I, 28.

[15] Magnesia-nimisestä Thessalian maakunnasta.

[16] Ikarus-meren kallioita. Vrt. Carm. I, 1.

[17] S.o. Tiberin. Vrt. Carm. I, 2.

[18] Nim. Enipeuksen.

8 Laulu. (K. Cilnius Maecenaalle.)

[1] Horatius kutsuu ystävänsä Maecenasta tulemaan Maaliskuun ensimmäiseksi päiväksi luoksensa, juhlailemaan sen johdosta, että hän oli onnellisesti pelastunut kuolemasta, jonka kaatuessansa oli vaikuttamaisillansa eräs hänen Sabinilaistilallansa myrsky-ilman rouhima puu (vrt. Carm. II, 13); hän oli sitten päättänyt pyhittää tämän päivän joka vuosi Sallimukselle tapauksen muistoksi.

[2] Horatius oli naimaton; siis: "vanhapoika", vanha nuorimies.

[3] Maaliskuun ensimmäisenä päivänä Roman vallasvaimot viettivät vuosittain loistavaa juhlaa (Matronalia) avioliittojen perustajattaren ja suosijattaren Junon kunniaksi.

[4] S.o. turpeista tehdylle alttarille.

[5] Oikeastaan: asetetut.

[6] Nim. Latinan- ja Kreikankieleen; muita kieliä Romalaiset halveksivat raakoina ja muukalaisina.

[7] Romalaisilla oli tapana uhrata valkeita elukoita jumalillensa, paitsi Manalan jumalille, jotka aina saivat mustia.

[8] Liber oli runoilijain suojelija. Vrt. Carm I, 7, 12. — Oikeastaan hänen oli pelastanut Faunus. Vrt. Carm. II, 17.

[9] Alkukielessä: "anno redeunte", vuoden palatessa jälleen s.o. joka vuosi.

[10] Vrt. Carm. I, 9.

[11] L. Volsatius Tullus ja M. Aemilius Lepidus olivat konsuleina v. 66 e.Kr.; siis kysymyksessä-oleva viini oli noin 43 v. vanhaa.

[12] Romalaisilla oli tapana savustella viinejä, jotta ne pikemmin saisivat vanhan ja hyvän ma'un.

[13] Nim. jotka tavallisesti seuraavat ylellisestä nauttimisesta.

[14] S.o. sisällisten asiain suhteen (sota-asioista pitivät huolta Augustus ja Agrippa); hän johti niin. Augustuksen poissa-ollessa sisällistä hallitusta.

[15] Hän oli Getein, erään Thrakian kansakunnan, kuningas

[16] Nim. Romalle (Romae).

[17] Vrt. Carm. I, 2.

[18] Vrt. Carm. II, 6.

[19] S.o. kauan-kestäneessä l. pitkällisessä sodassa.

[20] Vrt. Carm. I, 19.

[21] Alkukielessä: "neglegens", pro: "non timens", jonka tähden myös "ne" seuraa; siis: huolimatta l. pelkäämättä, että j.n.e.

[22] Alkukielessä: "paree", pro: "noli", älä, j.n.e.

9 Laulu. (Lydialle.)

[1] Tämä laulu on n.k. kanssapuhe (dialogus), jossa kumpikin, sekä Horatius että Lydia, ilmaisevat toisillensa, miten onnelliset he ennen olivat, nauttiessansa toistensa todellista lempeä ja uskollisuutta ja miten onnettomiksi he taas olivat tulleet keskinäisen rakkautensa loukkautumisesta; vihdoin he kuitenkin sopivat keskenänsä ja lupaavat olla toisillensa uskollisia sekä elämässä että kuolemassa. — Tämä laulu on muuten erinomaisen älykkäästi ja viehättävästi tehty. Eräs ulkomaalainen tiedemies (Julius Caesar Scaliger, 1484-1558) sanoo tämän olevan yhtä "sulaisen kuin jumalain ruoan ja juoman" sekä lisää, että hän "mieluummin tahtoi olla tällaisen laulun tekijänä, kuin koko Aragonian kuninkaana". Tiedemiehet ovat antaneet tälle laululle nimen "Carmen amoeboeum", kreik. ἀμοιβοῖον.

[2] Alkukielessä: "gratus eram", olin mieleen s.o. pysyin suosiossa.

[3] S.o. onnellisemmin.

[4] Alkukielessä: "Persarum rege", Persialaisten k. s.o. Persian k.

[5] Alkukielessä: "alia arsisti", palanut (sc. rakkaudesta) toiseen s.o. rakastanut l. lempinyt toista.

[6] Alkukielessä: "multi nominis", gent. qualit., suuri- l. kuulu-niminen, tunnettu, "nimi-kuulu".

[7] Vrt. Carm. I, 23; III, 7.

[8] S.o. vähä-arvoisempi l. huonompi kuin Khloë.

[9] S.o. Rhea Sylviaa. Vrt. Carm. I. 2.

[10] Alkukielessä: "citharae sciens", gent., kitaraa (sc. soittaa) taitava.

[11] Alkukielessä: "animae", henkeäni s.o. rakastettuani, sydänpäpyäni; oik. sama kuin "puellae", tyttöäni.

[12] Nim. rakkauden.

[13] Thuri, orum; eräs Etelä-Italian (Lukanian) kaupunki, Athenalaisten perustama uudisasutus (colonia), ent. Sybaris.

[14] Vrt. Carm. I, 2; II, 7.

[15] Kauniin henkilön vertaus.

[16] Vrt. Carm. II, 11.

10 Laulu. (Lycelle.)

[1] Runoilija koettaa tällä "sisäänpyrkimislaulullansa" (παρακλαυσίθυρον, sc. μέλος) taivuttaa erästä Lyce-nimistä tyttöä avaamaan oviansa, kun hän, muka kosimistuudessa, pyrkii tämän luokse; mutta kun koko tämä yritys ei näyttänyt vaikuttavan tyttöön mitään, alkaa runoilija ladella tavallista korkeampia sanoja.

[2] S.o. Don-joesta.

[3] Sentähden ett'eivät au'enneet.

[4] Alkukielessä: "incolis Aquilonibus", tässä adjekt. käyt., maassa-raivoavat pohjatuulet.

[5] S.o. avonainen piha (impluvium) romalaisen asuinrakennuksen keskellä, johon puita oli istutettu; tätä käytettiin huvitus-paikkana (viridarium).

[6] Vrt. Carla. I, 2, 15.

[7] Vrt. Carm. I, 2.

[8] S.o. ett'ei jumalatar kääntäisi sen kulkua toiseen suuntaan. Kuvannollinen lause. Ajatus siinä on seuraavaa laatua: Ole varoillasi, ett'ei sinua, jota nyt ihailaan ja etsiskellään, tulevaisuudessa halveksita.

[9] Lycen sukuperä näyttää polveutuneen Etruriasta.

[10] Penelope, Ikaruksen ja Periboean tytär, Ithakan kuninkaan Odysseuksen puoliso, joka tämän "harharetkillä" ollessa ei suostunut kosijain viettelyksiin.

[11] S.o. Makedonian. Vrt. Carm. I, 26.

[12] Alkukielessä: "pellice", pro: "amore pellicis", siis oikeammin: Pierian porton rakkaudesta haavoittunut.

[13] Alkukielessä: "animum", acc. resp., mielesi suhteen, mieleltäsi.

[14] S.o. Mauretanian, Afrikan.

[15] Alkukielessä: "coelestis", s.o. "pluviae" (sc. aquae).

11 Laulu. (Lydelle.)

[1] Runoilija rukoilee kanteleen keksijältä, Merkuriukselta, apua pehmittääksensä kanteleellansa ja laulullansa erään Lyde-nimisen kaunottaren kylmäkiskoista sydäntä; kuvailee, varoitukseksi hänelle, Danauksen tytärten rikoksen ja rankaistukset sekä esikuvaksi yhden heistä, Hypermnestran, jalon esimerkin.

[2] Vrt. Carm. I, 2, 10.

[3] Amfion oli Zeuksen ja Antiopen poika, joka, tarun mukaan, sai lyyryn Merkuriukselta ja rakensi Theban muurit laulullansa.

[4] Tässä personoittuna.

[5] Alkukielessä: "nuptiarum expers", häistä osaton s.o. naimaton, lemmenseikoista tietämätön.

[6] Alkukielessä: "cruda" (= immatura), verinen, ei vielä mieskuntainen, liian nuori.

[7] Alkukielessä: "comitesque", praedikatiivi sanoille "tigres" ja "silvas".

[8] S.o. Manalan (Tartaruksen).

[9] Silloin kun Orfeus meni Manalaan puolisoansa, Eurydikea, noutamaan ja lepytteli Kerberusta. Vrt. Carm. I. 12: II. 13.

[10] Ixion oli Flegyaan, Lapithein kuninkaan poika, Pirithouksen isä, Kentaurien kanta-isä. Hän kosi Diaa, Deioneuksen tyttäätä; lupasi vanhan tavan mukaan Deioneukselle kallisarvoisia morsiuslahjoja ja kutsui hänet asuntoonsa, jossa tämä putosi eränsen, Ixionin valmistamaan, salaiseen tulikuoppaan ja paloi. Kuitenkin jätti Zeus, joka sääli häntä, vehkeen kostamatta. Sittemmin yritti hän ryhtyä Junoon, mutta Hermes, Zeuksen käskystä, paiskasi hänet Manalaan, jossa hän käsistänsä ja jaloistansa sidottiin iäti-pyörivään tuliseen pyörään. Vrt. Carm. II, 14.

[11] Vrt. Carm. II, 14.

[12] Vrt. Carm. II, 14.

[13] Alkukielessä: "lymphae", gent. inopiae.

[14] Vrt. Carm. I, 24.

[15] Nim. Hypermnestra.

[16] Soihtu (fax) oli tehty tavallisesti hongan, harvemmin orapihlajan säleistä ja sitä käytettiin monenlaisissa eri tiloissa, niinkuin hautijaisissa, häissä y.m. Tällainen n.k. hääsoihtu (fax nuptialis) pidettiin hääpäivänä, morsiamen edessä. — Horatius koskettaa tässä kohdin mainittua seikkaa siitä syystä, että tuo kuuluisa murha oli määrätty hääyönä tapahtuvaksi.

[17] Oikeastaan: loistavasti, loistavalla tavalla.

[18] Sentähden että hän oli käskenyt tyttärensä tällaiseen kamalaan tekoon.

[19] Nimeltänsä Lynkeus, Aegyptuksen poika.

[20] S.o. kuolema.

[21] Alkukielessä: "falle", nim. "fugiendo", pakenemalla.

[22] Alkukielessä: "singulos" s.o. "suum quaeque maritum", kukin oman miehensä.

[23] Alkukielessä: "feriam", nim. "ferro", koskettaa raudalla l. miekalla s.o. surmata.

[24] Alkukielessä: "classe", pro: "navibus", laivastolla, laivoin, mertä myöden.

[25] Numidia, eräs Afrikan pohjaispuolisia maakuntia.

[26] Vrt. Carm. I, 2.

[27] Hypermnestra nim. odotti kuolemaa isältänsä, tottelemattomuutensa rankaistukseksi.

12 Laulu. (Neobulelle.)

[1] Runoilija lohduttaa Neobulea, joka oli silmittömästi rakastunut nuoreen Hebrukseen; lopuksi hän ylistelee Hebruksen monipuolisia kykyjä.

[2] Alkukielessä: "amori dare ludun", antaa leikin rakkaudelle s.o. suositella l. noudattaa rakkautta.

[3] Alkukielessä: "exanimari", hengästyä puolikuoliaaksi, mennä tajulta.

[4] Alkukielessä: "patruae verbera linquae", sedällisen kielen pieksemisiä s.o. sedän toraa.

[5] S.o. Venus. Vrt. Carm. I, 2.

[6] S.o. Lempi l. Amor.

[7] Lipara, eräs Aeolian saaria, pohjaispuolella Siciliaa.

[8] S.o. Athenen, käsitöiden ja erittäinkin kutomataidon suojelijattaren. Vrt. Carm. I, 6, 12.

[9] Nim. uimisen l. kylpemisen edellä.

[10] Vrt. Carm. I, 2.

[11] Vrt. Carm. I, 27; III, 7.

[12] Alkukielessä: "apertum", pro: "apertum campum".

13 Laulu. (Bandusian lähteelle.)

[1] Runoilija ylistelee tässä Bandusian lähdeettä ja lupaa sille loistavan uhrin.

[2] Alkukielessä: "O fons Bandusiae", gent. epexegeticus. — Bandusian lähde oli Horatiuksen syntymäkaupungin Venusian läheisyydessä.

[3] Alkukielessä: "vitro splendidior", abl. comp., lasia kirkkaampi.

[4] Joka vuosi Lokakuun 13 p:nä vietettiin n.k. Lähdejuhla l. Fontinalia, jolloin paiskottiin kukkakiehkuroita veteen, toimitettiin vuodatusuhreja ja teurastettiin pukki n.k. vedenjumalille.

[5] Alkukielessä: "cornibus primis", ensin. sarvista s.o. "sarvenaluista".

[6] Vrt. Carm. I, 17; III, 1.

[7] Alkukielessä: "loquaces", puheliaat, kielevät, lirisevät.

14 Laulu. (Roman kansalle.)

[1] Runoilija kehoittaa sekä Roman kansaa yleisesti että erittäinkin Augustuksen omaisia, tuttavias ja

sotilaita uhraamaan ja viettämään loistavaa juhlaa sen johdosta, että Augustus voittajana ja onnellisesti palaa Kantabrian sodasta v. 24 e.Kr. Romaan jälleen; itse sanoo hän pitävänsä tämän päivän pyhän pyhänä ja viettävänsä erittäin juhlallisesti.

[2] Vrt. Carm. I, 3.

[3] S.o. hän sai loistavan voiton, lannisti Kantabrialaiset.

[4] Vrt. Carm. II, 4.

[5] S.o. Livia, Augustuksen puoliso.

[6] S.o. Oktavia, Augustuksen sisar.

[7] S.o. sotilasten.

[8] Nim. Caesar Augustuksen.

[9] Nim. valtion suhteen (curas civiles).

[10] Nim. sisällissotaa (tumultus Italicus).

[11] Alkukielessä: "mori per vim", väkivallan kautta kuolla s.o. väkivaltaista kuolemaa.

[12] Marsilais- l. liittolaissota oli vv. 90-85 e.Kr.

[13] Orjainsodan (tumultus servilis), joka oli vv. 73-71 e.Kr., johtaja.

[14] L. Munatius Plankus ja M. Lepidus olivat konsuleina v. 42 e.Kr.

15 Laulu. (Khlorikselle.)

[1] Runoilija kehoittaa erästä Khloris-nimistä akkaa luopumaan vihdoinkin entisestä irstaisuudestaan, koska kuolema jo on aivan hänen kiintereillensä, ja jättämään kaikki nuorempien haltuun.

[2] S.o. pahanmaineisille.

[3] Alkukielessä: "maturo funeri", kypsän s.o. jotenkin lähellä haudan parrasta.

[4] S.o. rumentamasta kaunisten neitosten seuraa vanhoilla, kurtteisilla kasvoillasi.

[5] Tytön nimi.

[6] S.o. tunkee väkisin heidän suojihinsa.

[7] Thyias, haltioissansa-oleva s.o. Bakkhatinna l. Bakkhuksen juhlaa viettävä. Vrt. Carm. II, 19.

[8] Nothus merkitsee oikeastansa: avioton, salavuoteinen, äpärä; tässä: nom. propr., miehen nimi.

[9] Nim. Foloëta.

[10] Luceria, kaupunki Pohjais-Apuliassa, kuuluisa erinomaisista villoistansa.

[11] S.o. villakankaat.

[12] Kun nim. viinimalja on tyhjennetty, jää pohjaan jonkunlaista sakoa (faex).

16 Laulu. (K. Cilnius Maecenaalle.)

[1] Tässä laulussa Horatius opettaa, että rikkaus ei tee ihmistä tosi-onnelliseksi: hän on aina rauhaton ja himoitsee yhä enempää; vaan onnellisuus, sanan oikeassa merkityksessä, riippuu himojensa hillitsemisestä ja tyytyväisyydestä. — Aiheen kirjoittaaksensa tämän laulun sai Horatius sen johdosta, että Augustus oli v. 28 e.Kr. tarjonnut hänelle kirjurinvirkaa hovissansa, vaan Horatius hylkäsi sen, koska hän ei rakastanut mahtavuutta, vaan rauhallista ja yksinkertaista elämää, jonka hän parhaiten voi saavuttaa maatilallansa Sabinilaisten maassa.

[2] Linnan seinät olivat vaskivaruiset.

[3] Danaë oli Akrisiuksen, Argoksen kuninkaan tytär. — Oraakkeli oli hänelle ennustanut, että Danaën pitäisi synnyttää poika, joka surmaisi iso-isänsä. Siitä peljästyivät Akrisius ja pani Danaën maanalaiseen suojaan (Horatiuksen mukaan vaskitorniin) säilytettäväksi. Mutta Zeus "tapasi häntä kultasateessa" ja hän synnytti Zeukselle pojan, nimeltä Perseus. Akrisius heitätti arkussa äidin poikinensa mereen, mutta Diktys, Serifuksen kuninkaan veli, pelasti heidät. Kuningas itse, nimeltä Polydektēs, kasvatti Perseuksen hovissansa Serifuksella (Kykladein saarella). Myöhemmin Perseus tietämättänsä surmasi diskuksella (kiekolla) iso-isänsä Larissan leikkilöissä.

[4] Vrt. Carm. I, 2, 15.

[5] Vrt. Carm. I, 2.

[6] Nim. oraakkelin ennustuksen tähden.

[7] S.o. vartijain, palvelijain.

[8] S.o. kivimuuritkin.

[9] S.o. Amfiarauksen, joka ei tahtonut ottaa osaa Polyneikeen retkeen ("Seitsemän Thebaa vastaan"), vaan piiloutui, koska hän edeltäkäsikin tiesi retken onnettoman lopun. Hänen puolisonsa Erifyle, jonka Polyneikes lahjoi kultaisella kaulaseppeleellä, ilmoitti kuitenkin miehensä olopaikan ja tämän täytyi lähteä mukaan. Täällä Amfiaraus suistui surman suuhun (maan repeämisen johdosta) ja Erifylen taas surmasi hänen oma poikansa Alkmaion tuon edellä-mainitun kavalluksen johdosta. Vrt. Carm. I, 18.

[10] S.o. suku.

[11] S.o. Filip II Makedonian kuningas, hallitsi vv. 360-336 e. Kr., "emptor Olynthi" l. "mercator Graeciae", jonka lauseena oli: "Kultakuormaa kuljettava aasi pääsee kivimuurienkin ylitse"; hän valloitti lahjain avulla Olynthuksen, Potidaean, Amfipolin, Pydnan y.m.

[12] S.o. kreikkalaiset (esm. Spartan, Molossien y.m.) pikku-kuninkaat.

[13] Esim. Menaan, Pompejuksen orjan, jonka tämä vapautti ja teki laivastonsa päälliköksi; myöhemmin luopui Menas kuitenkin hyväntekijästään ja meni lahjottuna Oktavianuksen puolelle. Vrt. Ep. 4.

[14] Vrt. Carm. I, 1.

[15] S.o. rikasten halveksiman, vähäpätöisen.

[16] Kollektiivisesti, siis: Apulialaiset.

[17] S.o. Digentia, eräs puro Sabinilaisten alueella, lähellä Horatiuksen maataloa.

[18] Vrt. Carm. I, 1.

[19] Kalabria, eräs Ala-Italian maakunta, tunnettu mehiläishoidostansa.

[20] S.o. kampanialaisessa. — Laestrygonit, tarun mukaan, eräs villi jättiläiskansa Sisiliassa, alkup. kotoisin Formian tienoilta Kampaniasta.

[21] S.o. Gallia-Cisalpinan.

[22] Alyattes, Lydian kuningas, tuon mainion rikkaan Kroesuksen isä.

[23] Vrt. Carm. II, 12.

[24] Alkukielessä: "bene est", hyvin on sen laita s.o. onnellinen on se, joka j.n.e.

17 Laulu. (Aelius Lamialle.)

[1] Horatius kehoittaa ystäväänsä, ritari Aelius Lamiaa, "huomispäiväksi" laittamaan Geniuksen kunniaksi loistavat kemut, koska se, ennustuksista päättäen, myrskynsä ja sateensa tähden olisi muuten ikävänlainen viettä. Vrt. Carm. I, 26.

[2] Lamus oli Laestrygonilaisten kuningas, Formian perustaja. Lamiain suku (Aelia gens) kuului

Roman ylhäisimpiin sukuihin.

[3] Nim. vanhasta Lamuksesta (ab vetusto Lamo).

[4] Nim. Lamuksesta.

[5] Formia, eräs Latiumin kaupunki, Appiuksen tien varrella, ikivanha tyrrenhialaisten merirosvojen pesäpaikka, tunnettu mainosta viinistänsä. Sen ihanalla ympäristöllä oli ylhäisillä Romalaisilla (esim. Cicerolla) huviloita.

[6] Marika oli eräs puolijumalatar Minturnan seuduilla Liris-joen varrella, jolle tammipuisto (lucus Maricae) oli pyhitetty, Vergiliuksen mukaan Latinuksen äiti.

[7] S.o. rantamaata Minturnan luona, Liris-joen suulla.

[8] Vrt. Carm. II, 16.

[9] Koska varis, tarun mukaan, eli "yhdeksän ihmisikää" vanhaksi.

[10] Nim. ennenkun myrsky ja sade tulevat.

[11] Nim. liedelle.

[12] Geniusta pidettiin ihmisen suojeleja-, holhooja- ja onnenhaltija henkenä, jonka luultiin johtavan häntä aina syntymästä kuolemaan asti. Syntymäpäivinä uhrattiin sille viiniä, kukkakiehkuroita ja pyhää savua. Iloisella elämän nautinnolla luultiin häntä ihastutettavan. Valanteoissa huudettiin häntä todistajaksi.

[13] S.o. nuori.

18 Laulu. (Faunukselle.)

[1] Kevään alussa runoilija rukoilee Faunusta kesän ajalla suojelemaan vainioitansa ja karjaansa sekä lupaa hänelle tämän hyvänteon palkinnoksi muhkean uhrin.

[2] Vrt. Carm. I, 4. 17.

[3] Vrt. Carm. I, 1.

[4] S.o. eritt. kevätpuolla syntyneitä pikku-elukoita. — Toiset arvelevat sanan "alumnis" tarkoittavan kevätkasveja, eikä pientä karjaa.

[5] S.o. Joulukuulla.

[6] S.o. Joulukuun 5 päivä. — Faunukselle vietettiin oikeastaan kaksi juhlaa vuodessa, nim.: Helmikuun 13 p:nä, jolloin häntä rukoiltiin kesän kuluessa suojelemaan maita ja karjoja; ja Joulukuun 5 p:nä, jolloin häntä taas kiitettiin kesällä saadusta suojeluksesta.

[7] S.o. Sabinilaismaanmiehet.

[8] Kuvaus jumalan kunnioittamisesta seuraavasta täydellisestä turvallisuudesta.

[9] Lehdet putoilevat nim. puista viimeistänsäkin Joulukuulla.

[10] Alkukielessä: "fossor", oik. viinamäen kaivaja; siitä: maanmies.

[11] Alkukielessä: "ter", kolmesti, kolmitahdissa.

[12] Alkukielessä: "pepulisse"; tässä: "pellere", pro: "pulsare".

[13] S.o. vaivaa-tuottavaa.

[14] Alkukielessä: "ter ... terram", alliteratsiooni.

19 Laulu. (Telefukselle.)

[1] Horatius kehoittaa tässä laulussa ystävänsä Telefusta iloisesti viettämään yhteistä juhla-ateriaa, johon kaikkein ystävain ja tuttavain piti osaa ottaa ja josta ei saanut puuttua viiniä, ei lemmenhuvituksia, eikä laulua.

[2] Nim. ajan puolesta.

[3] Vrt. Carm. II, 3.

[4] Kodrus oli Athenan viimeinen kuningas Hän pelasti Attikan Dorilaisten hävityksistä siten, että hän, saatuansa tietää Dorilaisille annetun oraakkelin lauseen, "että voittaisivat, ell'eivät surmaisi vihollisen kuningasta", tuntemattomana hiipi Dorilaisten leiriin, haasti siellä riitaa ja sai surmansa v. 1068 e.Kr., jonka jälkeen Dorilaiset peljästyneinä käänsivät tienensä Attikasta.

[5] S.o. Peleuksesta, Akhilleesta, Neoptolemuksesta, Telamonista, Ajaxista ja Teukerista. Vrt. Carm. II, 13.

[6] S.o. Iliumin muurein edustalla.

[7] Khios, eräs Jonian rannan läheinen Arkipelagin saari, tunnettu mainiosta viinistänsä. — Paitsi Khioksen viiniä, käytettiin ulkomaalaisista viineistä paraiten Thasoksen ja Lesboksen.

[8] Nim. kylpemistä varten.

[9] Kim. juhlaa varten.

[10] Peligniläiset, eräs Samniumin kansakuntia, mainio noitakansa, näiden maassa, korkean maa-alan vuoksi, oli viileä ilmanala.

[11] Auguri, pappiskunnan jäsen, joka salamoista, lintujen lennosta, äänestä ja pyhäin kanain syönnistä sekä muista ilmaumisista ennusteli tulevia asioita. Tämmöinen oli Lucius Lucinius Murenakin.

[12] Voidaan myös selittää: "mielen mukaan" (commode).

[13] Vrt. Carm. I, 26.

[14] Nim. yhdeksää.

[15] Nim. mittaa.

[16] Vrt. Carm. I, 2.

[17] Vrt. Carm. I, 18.

[18] Nim. Telefus.

[19] S.o. Lykuksen puoliso, Rhode.

[20] S.o. Ehtootähti.

[21] Vrt. Carm. I, 33.

20 Laulu. (Pyrrhukselle.)

[1] Runoilija kehoittaa erästä kaunista Pyrrhus-nimistä nuorukaista varoumaan tuon tytön vihasta, jolle hän oli ollut haitaksi lemmenseikoissa, koska tämä, jalopeuran tavoin, voisi raadella häntä; lopuksi kuvailee hän tämän kauneutta.

[2] S.o. riistät heidät emältänsä.

[3] Vrt. Carm. I, 23.

[4] Nim. emäjalopeura.

[5] S.o. nuorten metsästäjään.

[6] Tulinen taistelu (grande certamen), appositsiooni lauseelle: kun hän kulkee (cum ibit etc.) j.n.e.

[7] Nim, viinestä.

[8] S.o. Nearchuksen.

[9] S.o. harjansa.

[10] Nireus oli Kharopouksen poika, kaunein Kreikan sankareista Trojan sodassa.

[11] S.o. Ganymedes, Tros-nimisen Trojan kuninkaan poika, Jupiterin hellikkö ja juomanlaskija; hän ryöstettiin Ida-vuorelta, jossa hän oli isänsä karjaa kaitsemassa. — Ida on korkea vuori Trojan läheisyydessä Frygiassa, kuuluisa Kybelen palveluksesta.

21 Laulu. (Viini-astialle.)

[1] Toimittaessansa juhlallisuutta M. Valerius Messala Korvinusta varten, joka oli aikakautensa etevämpiä miehiä (puhujia, runoilija, filosofi, sotilas y.m.) ja kävi vieraana runoilijan luona, kehoittaa runoilija parasta viini-astiaansa, jossa oli hänen syntymävuonnansa valmistettua Massikus-viiniä ja siis hyvin arvokasta, lahjoittamaan tälle arvoisalle vieraille hyvyksiänsä, samalla kuvaten viinin vaikutuksia yleensä.

[2] Lucius Manlius Torkvatus ja Aurelius Kotta olivat konsuleina v. 65 e.Kr.

[3] Alkukielessä: "geris", tuot seurassasi l. mukanas (in te contines).

[4] Tah: mihin tarkoitukseen tahansa lieneekin valmistettu.

[5] Vrt. Carm. I, 20.

[6] S.o. tuoda nautittavaksi.

[7] Nim. viinivaraston yläkerrasta (ex apotheca).

[8] M. Valerius Messala Korvinus, syntyi v. 69 e.Kr., kuoli v. 3 j.Kr. Oli ensin Brutuksen ja Kassiuksen puoluelainen, meni Filippin tappelun jälkeen Antoniuksen ja vihdoin Oktavianuksen puolelle. Oli konsulina v. 31 e.Kr. ja sai suuren voittosaaton (triumfin) Akvitanian lannistamisen johdosta v. 27 e.Kr.

[9] S.o. vaikka hän on perin oppinut.

[10] Nim. Censoriukson l. vanhemman. Vrt. Carm. II, 15.

[11] Lyaeus sama kuin Bakkhus. Vrt. Carm. I, 7.

[12] S.o. annat voimia l. rohkeutta.

[13] Alkukielessä: "post te", sinun jälkeesi l. kiintereilläsi, senrassasi s.o. nautittuansa sinua (viiniä).

[14] S.o. kuningasten mahtavuutta l. voimaa.

[15] Vrt. Carm. I, 7 12.

[16] Vrt. Carm. I, 2.

[17] Vrt. Carm. I, 2.

[18] Vrt. Carm. I, 2, 21.

22 Laulu. (Dianalle.)

[1] Runoilija pyhittää Dianalle erään Sabinilaistalonsa läheisyydessä kasvavan petäjän ja lupaa joka vuosi sen juurella toimittaa hänelle määrätyn uhrin (vrt. Carm. I, 12).

[2] S.o. vaimoja.

[3] Synnyttäjättärien suojelijattarena oli hänellä nimenä Juno Lucina (kreik. Ἑίλειθυία).

[4] Dianaa kuvailtiin taivaassa Lunana, maassa Dianana ja Manalassa Hekatena.

[5] Nim. Sabinilaisten maassa.

[6] Nim. petäjää, sen juuria.

[7] S.o. joka suuntaa iskun sivulle päin.

23 Laulu. (Fidylelle.)

[1] Runoilija kieltää erästä Fidyle-nimistä maalaistytöstä (hänen maatalonsa emännöitsijää l. villikaa?) puuhailemasta suuria, komeita uhreja; sillä jumala ei katso uhrin suuruuteen tahi komeuteen, vaan siihen mielenlaatuun, jolla uhri toimitetaan: pienet uhrin ovat kylliksi pienille jumalille, suurille taas ylipapit toimittavat valtion puolesta suuria uhreja.

[2] S.o. uudellakuulla, oik. kuun syntyessä (nascente luna). Silloin tavallisesti toimitettiin uhrin.

[3] Oik. taaksepäin taivutetut.

[4] Larit olivat Etruriaalaisten ja Romalaisten kodon suojelijat l. haltijat; myöhemmin merimatkalaistenkin suojelijajumalat.

[5] Vrt. Carm. I, 1.

[6] Tahi toisten mukaan: "sievä pienikarja."

[7] Alkukielessä: "pomifero anno", hedelmiä-saatavana vuodenaikana, viljankorjuu-aikana s.o. syksyllä.

[8] Vrt. Carm. I, 21.

[9] S.o. Alba-Longan, Roman emäkaupungin ruohistossa Latiumissa, jonka läheisyydessä oli Jupiter-Latiarin temppeli ja vietettiin Latinalaisten liittojuhla.

[10] Ylipapit eivät itse teurastaneet uhreja, vaan heidän apulaisensa (popae).

[11] S.o. Larien kuvia (puusta, vaskesta y.m.), jotka tavallisesti olivat lieden läheisyydessä.

[12] Alkukielessä: "farre pio ... saliente mica", abl. compr.

24 Laulu. (Ahnaille.)

[1] Lyhyesti sanottuna runoilija opettaa tässä laulussansa, että ahneus ja ylellisyys ovat perinpohjaisesti juuritettavat, ennenkun Roman kansa voi tulla todelliseksi "onnen kansaksi".

[2] Nim. niitä, joita Romalaiset eivät vielä olleet turmelleet. Vrt. Carm. I, 29.

[3] Vrt. Carm. I, 31.

[4] Nim. muhkeita rakennuksia varten.

[5] Nim. kuoleman (mortis).

[6] S.o. Täytymys, kreikaksi ἄναγκη.

[7] Tahi: päälaellesi.

[8] Vrt. Carm. I, 19.

[9] S.o. vanhan tavan mukaan.

[10] Vrt. Carm. III, 8.

[11] Alkukielessä: "liberas", vapaita s.o. yhteisiä (communes).

[12] Alkukielessä: "aequali sorte", abl. qualit., sanalle "vicarius", samankohtaloinen, yhtä-oikeutettu. — Ajatus on: kun toinen heimokunta on siirtynyt, tulee toinen samallinen sijaan.

[13] Nim. Skythalaisten ja Getalaisten maassa.

- [14] Skythalaisten ja Getalaisten maassa ei tytöille annettu myötäjäisiä niinkuin Roman valtiossa.
- [15] Vastakohtana Romalaisten myötäjäisille (dos).
- [16] Alkukielessä: "alterius", pro: "alius".
- [17] Alkukielessä lisäksi ajateltava: "esse existimant".
- [18] Alkukielessä: "pretium", tässä: rankaistus (poena).
- [19] S.o. kansalaissodan (bellum civile).
- [20] Alkukielessä: "pater urbium", pro: "pater patriae".
- [21] Alkukielessä: "postgenitis", pro: "posteris".
- [22] Alkukielessä: "virtutem incolumem" (sc. vivorum), (elossa-olevain) loukkaamatonta hyvettä.
- [23] S.o. kuuma vyöhyke.
- [24] S.o. kylmä vyöhyke. — Alkuk.: "Boreae", dat., riipp. sanasta "finitimum" (sc. latus mundi).
- [25] Alkukielessä: "solo duratae etc.", pro: "in solo etc."
- [26] Alkukielessä: "magnum opprobrium"; appositsiooni sanalle "pauperies"; siis: jos köyhyys, tuo suuri häpeä j.n.e.
- [27] Oik. vaikea kulkea l. saavuttaa.
- [28] Siellä Jupiterin temppelissä säilytettiin kaikki sotapäällikköjen saaliit ynnä muitakin valtion aarteita.
- [29] Alkukielessä: "clamor et turba", hendiadys.
- [30] S.o. turmiota-tuottava (exitiosum).
- [31] Alkukielessä: "cupidinis pravi", huom. gent. mask., koska runoissa "cupido" voi olla myöskin mask.
- [32] Nim. sydämestämme (ex animis nostris).
- [33] Alkukielessä: "equo", pro: "in equo".
- [34] S.o. muukalaisella.
- [35] Lasten leikkikalua, jota lyötiin käyrällä kepillä (clavis) liikkeeseen. — Vrt. kiekonlyönt. Olympian leikkilöissä. Carm. I, 1.
- [36] Mutta sanotaan itse Augustuksenkin sitä kuitenkin kovin rakastaneen, vaikka se olikin la'eissa kielletty.
- [37] S.o. sanoillansa.
- [38] S.o. kauppatoverinsa.
- [39] Alkukielessä: "curtae rei", dat., niukasta varasta.

25 Laulu. (Bakkhukselle.)

- [1] Runoilijan tarkoitus nähtävästi on tässä runossa ikuisuuttaa Augustuksen urotöitä, vaikka hän tuolla tunnetulla hienolla tavallansa kääntyy Bakkhuksen puoleen ja ylistelee hänen mahtavuuttansa.
- [2] Vrt. Carm. I, 7, 12.
- [3] S.o. innostuneena, nim. viinistä, ja Bakkhuksen palveluksesta.
- [4] Lehdot ja luolat olivat runoijain lempipaikkoja. Vrt. Carm. III, 4.
- [5] S.o. innostuksissani (incitatus nova mente Bacchica).

[6] Alkukielessä: "quibus antris", pro: "quibus in antris".

[7] Bakkhuksen juhlia vietettiin tavallisesti vuorten huipuilla.

[8] S.o. Bakkhatinna. Vrt. Carm. II, 19.

[9] Hebrus, kuulu Thrakian joki.

[10] Ῥοδόπη, vuoriselänne Etelä-Thrakiassa.

[11] Alkukielessä: "libet", pro: "juvat".

[12] Nymfejä. Vrt. Carm. I, 1.

[13] Nim. Bakkhuksen lahjoittaman voiman avulla.

[14] Δηῶτιος, Bakkhuksen nimitys. Vrt. Carm. I, 1, 7, 12.

[15] Alkukielessä: "cingentem", nim. "sibi".

26 Laulu. (Venukselle.)

[1] Runoilija, joka jo on vanhettunut ja sentähden aikoo iäksi päiviksi luopua Lemmettären palveluksesta, pyhittää "lempi-aseensa" hänelle, kuten vanhat soturit aseensa Marsille, ja samalla rukoilee häntä kostamaan tuota "kylmäveristä" Khloëta.

[2] Alkukielessä: "non sine gloria", ei ilman kunniaa s.o. suurella kunnialla l. menestyksellä.

[3] Nim. Venuksen tempelin.

[4] S.o. hänen kuvansa vasemmalla puolella oleva seinä, jonka Romalaiset pitivät "onnellisena".

[5] Nim. lyyry (barbiton), tulisoitot (funalia), kanget (vectes) ja joutset (arcus).

[6] Ovien aukimurtamista varten.

[7] Ovenvartijain peloittamista varten.

[8] S.o. rikasta, viljavaa.

[9] Vrt. Carm. I, 1.

[10] Sithon oli Neptunuksen ja Ossan poika, Thrakian Kersonesuksen kuningas; siitä: Thrakialainen.

[11] Memfis, Egyptin kuuluisa kaupunki, johon luultavasti Foenikialaiset veivät Venuksen palveluksen.

[12] Vrt. Carm. I, 23; III, 7.

27 Laulu. (Galatealle.)

[1] Hyvästijättölaulu eräälle hänen ylevälle ystävättärellensä, nimeltä Galatea (Γαλάτεια), joka syksymyrskyissä aikoi matkustaa Hadrian meren poikki kaukaisille maille. Runoilija toivottaa hänelle kaikkea hyvää matkalle; mutta samalla huomauttaa hän myös, että vuodenaika kyllä voisi saattaa hänelle vaarojakin sekä ottaa esimerkiksi Europen kohtalon.

[2] Alkukielessä: "parra", lintu, jonka ääni ennusti paha. Semmoisina pidettiin erittäinkin viheriää tikkaa ja hyppää. Tässä kentiesi sama kuin "ämmänrukki" l. "kehrääjä" (caprimulgus europaeus).

[3] Lanuvium, eräs vanha Latiumin kaupunki, Via-Appian varrella; siitä: koko Lanuviumin seutu, jonka Romalaiset pitivät "onnettomuuden paikkana".

[4] Nim. poikki tien.

[5] Alkukielessä: "mannos" (keltiläinen sana), gallialainen vaunuhevonen, jota nopeutensa tähden pidettiin suuressa arvossa.

[6] S.o. idästä, joka romalaiseen auguriin verraten oli vasemmalla puolella, koska nim. augurin kasvot olivat aina etelää kohden. — Romalaiset pitivät nim. vasemman puolen enteet onnellisina, kun sitävastoin Kreikkalaiset oikean puolen (kreik. augurin kasvot taas olivat pohjaiseen päin).

[7] Alkukielessä: "oscinem", ennuslinnun, joka äänellensä ilmaisi enteet, sitävastoin "alites" ja "praepetes" taas lennollansa.

[8] S.o. varis. Vrt. Carm. III, 17.

[9] Alkukielessä: "laevus", vasen; tässä kreik. merk. käytettynä: "onnettomuutta-ennustava".

[10] Vrt. Carm. I, 28.

[11] Kentiesi Filippin tappelun jälkeen oli hän ollut merihädässä Adrian merellä.

[12] S.o. Japygiasta eli Apuliasta (Brundisiumista) Kreikkaan matkustaville myötäinen tuuli.

[13] Vrt. Carm. II, 14.

[14] Εὐρώπῃ, Foenikian (Tyruksen) kuninkaan Agenorin tytär, jonka Zeus, joka oli muuttanut itsensä häräksi, tempasi selkäänsä pelaajattarien seurasta merenrannalta ja lennätti meren ylitse Kretaan. Täällä Zeus ilmaisi itsensä Europelle ja heidän läheisen seurustelunsa johdosta syntyi Europelle kolme poikaa, nim.: Minos, Sarpedon ja Rhadamanthus. — Myöskin Europan maanosa sai Europesta nimensä.

[15] Vrt. Carm. I, 1.

[16] Alkukielessä: "astra praeter", anastrofe, pro: "praeter astra".

[17] Kreta, eräs Välimeren saaria.

[18] Nim. minun (a me) menettämäni.

[19] Nim. rankaistus.

[20] Runoilija tarkoittaa tässä tuota Homeruksen kuuluisaa kuvausta, jonka Suomen runotar (Verg. Aen. 6: 894-898, Siitosen mukaan) laulaa näin:

"Kaks' unen porttia on; yht'sarvihikkaaks' hoetaan näist: tää tosi haamuillen keveäst' ulospääsynsä suopi: toinenpa kiiltää norsunluust yle hens' valahkasta: täältäpä Tuonehikkaat unet turhat ilmahan laittaa."

[21] Vrt. Carm. II, 4.

[22] S.o. kuolemaa. Vrt. Carm. I, 24.

[23] S.o. minusta.

[24] Alkukielessä: "bene", hyvin, kaikeksi onneksi.

[25] Alkukielessä: "laedere collum", loukata kaulasi s.o. hirttäytyä.

[26] Alkukielessä: "acuta leto", dat., kuolemaksi, kuolemaa varten.

[27] Nim. kuoleman asemasta.

[28] S.o. Lempi l. Amor.

[29] Nim. Europen vaikeroimisia.

[30] S.o. vaatimuksen mukaan, rankaistukseksi.

[31] Alkukielessä: "nescis esse", pro: "te gerere Jovis uxorem"; vrt. kreik. οὐκ οἶσθα οὐσα, et tiedä olevasi.

[32] S.o. Europan maanosa.

28 Laulu. (Lydelle.)

[1] Horatius tahtoo viettää Neptunuksen juhlaa juomingeilla ja laululla ja kehoittaa erästä Lyde-

nimistä tyttöä (joka nähtävästi oli ahkera, mutta yksitoinen ja vielä lemmentehkeisin tottumaton emännöitsijä hänen maatalossansa) ottamaan osaa hänen kemuihinsa.

[2] Neptunuksen juhla l. "Neptunalia" vietettiin Toukokuun 23 p:nä. Vrt. Carm. I, 5.

[3] Vrt. Carm. I, 20.

[4] Alkukielessä: "sapientiae", dat., järkevyyttäsi vastaan.

[5] Vrt. Carm. I, 37.

[6] M. Kalpurnius Bibulus ja K. Julius Caesar olivat konsuleina v. 49 e.Kr.

[7] S.o. vuorolauluin.

[8] Vrt. Carm. I, 1.

[9] Latona oli Coeuksen ja Foeben tytär, Apollon ja Dianan äiti. Vrt. Carm. I, 2, 7, 9, 21.

[10] S.o. Dianan. Vrt. Carm. I, 12; III, 22.

[11] S.o. loppusäkeissä.

[12] Vrt. Carm. I, 30.

[13] Vrt. Carm. I, 14.

[14] Venuksen vaunuja kuvailtiin joutsenten vetävän. Vrt. Carm. I, 30.

[15] Tässä personoittuna.

29 Laulu. (K. Cilnius Maecenaalle.)

[1] Horatius kehoittaa ystäväänsä Maecenasta tulemaan kesäsydämeiksi luoksensa Sabinilaistilallensa; käskee häntä, joka Augustuksen poissa ollessa (vv. 31-29 e.Kr.) oli ollut sisällisen hallituksen johtajana (praefectus urbis), luopumaan valtiollisista puuhistansa, olemaan huoletonna tulevaisuudesta sekä iloisesti nauttimaan sitä, mitä käsillä-oleva aika tarjoaa — se on hänen mielestensä ainoa onnen ehto; runoilija itse taas kehuu tämän onnen saavuttaneensa himojansa hillitsemällä. — Laulu on nähtävästi tehty noin v. 29 e.Kr.

[2] S.o. Etrurian. Vrt. Carm. I, 1.

[3] S.o. vanhuutensa tähden maukasta.

[4] Alkukielessä: "flore rosarum", gen. epexegeticus.

[5] Arabian terhosta (βλανος) tehtyä, hyvänhajuista voidetta. Vrt. Carm. I, 31.

[6] Vrt. Carm. I, 7, 18.

[7] Aesula, eräs Aekviläisten kaupunki Latiumissa, Tiburin ja Praenesten välillä.

[8] S.o. Tuskulumin, koska Telegonus, Odysseuksen ja Kirken poika, joka tietämättänsä tappoi isänsä Ithakassa, tarun mukaan, pidetään Tuskulumin perustajana.

[9] Maecenaan palatsi oli Eskvilinus-vuorella ja tornin muotoon rakennettu, Roman korkein rakennus; tämän korkeudesta katseli Nero Roman tulipaloo.

[10] S.o. kirkastuttaneet, leppeyttäneet heidän otsansa, tehneet heidät rauhallisiksi.

[11] Andromeda oli Perseuksen puoliso. — Hänen isänsä oli Kefeus, Aethiopian kuningas, Kassiopeian puoliso, jonka Athene asetti taivaalle tähtisikeröksi Pikku-Karhun, Lohikäärmeen, Joutsenen ja Kassiopeian keskelle. Se nousi Toukokuun 9 p:nä.

[12] Prokyon, eräs tähtisikerö, sama kuin Antekanis l. Vähä-Koira, joka nousi Toukokuun 15 p:nä.

[13] Leo l. Jalopeurantähti nousi Toukokuun 20 p:nä.

[14] Silvanus oli metsiä ja ylimalkaan puukasvistoja hoitava jumala, paimenten, karjain ja metsän

rajain suojelija, usein sama kuin Faunus. Vrt. Carm. I, 4, 17; III, 18.

[15] Nim. puron (rivi).

[16] Vrt. Carm. I, 12, 29.

[17] Baktra, Baktrian maakunnan pääkaupunki, Oxus-joen varrella; tässä: Parthialaiset, ylim. Vrt. Carm. I, 2; II, 2.

[18] Tanais-joki, Europan Sarmatiassa, nyk. Don.

[19] He elivät riidassa keskenänsä.

[20] Tahi: "miettivät" (cogitent).

[21] S.o. hautoo päätänsä, mieltii päänsä puhki, vaivaa itseänsä.

[22] Alkukielessä: "quod adest" pro: "praesentia", nyky- l. käsilläolevat seikat.

[23] Nim. Tiber.

[24] Alkukielessä: "cum pace", pro: "placide", tyyneästi, hiljaisesti.

[25] S.o. Tyrrhenian mereen.

[26] Alkukielessä: "una", pro: "secum", mukansa.

[27] Alkukielessä: "lapides adesos" s.o. sellaisia partaalla olevia kiviä, joiden alta vesi on syönyt maan pois, joten ne ovat kierähtäneet jokeen.

[28] Sekä partaista murtuneita että muuten jokeen joutuneita.

[29] Alkukielessä: "non sine", litotes, s.o. "cum".

[30] Alkukielessä: "in diem", kreik. καθ' ἡμέραν, päivä päivältä, kunakin päivänä.

[31] Alkukielessä: "vixi", perf. aor.

[32] S.o. Jupiter.

[33] Nim. Jupiter.

[34] Alkukielessä: "irritum efficiet", tehdä mitättömäksi s.o. kumota.

[35] Alkukielessä: "quodcumque retro est", mitä ikänänsä takanamme piileneekin s.o. mitä tapahtunut on.

[36] Alkukielessä: "infectumque reddet", tehdä tekemättömäksi s.o. peruuttaa.

[37] Nim. sinne tänne.

[38] Nim. Onnetar l. Fortuna.

[39] Alkukielessä: "pennas", pro: "alas".

[40] Ikäänkuin sateella viittaani.

[41] Alkukielessä: "sine dote", ilman myötäjäisiä l. lahjoja.

[42] Alkukielessä: "non est meum", ei ole minun asiani l. luonteeni mukaista.

[43] Vrt. Carm. I. 1.

[44] Tyrus, Foenikian kaupunki, kuuluisa kaupastansa ja purpurastansa. Vrt. Carm. I, 31.

[45] Vrt. Carm. I, 3.

30 Laulu. (Melpomenelle.)

[1] Runoilija lopettaa kolmannen kirjan tällä laululla, jossa, kuten toisen kirjan loppulaulussakin,

vakuuttaa mielipiteensä olevan sen, että hänen maineensa ja laulunsa ovat ikuisesti elävät jälkimaailman keskuudessa.

[2] Alkukielessä: "exegi", pro: "perfeci", suorittanut loppuun, pystyttänyt.

[3] Alkukielessä: "situ", pro: "mole".

[4] Alkukielessä: "impotens", nim. "sui".

[5] Nim. "ingenii mei monumenta", s.o. neroni tuotteet.

[6] Libitina l. Kuolonjumalatar, jonka temppeliin kuolemantapaukset ilmoitettiin ja josta sai ostaa tahi lainata kaikki hautaustarpeet. Kutsuttiin myöskin nimellä "Venus-Libitina".

[7] S.o. ikuisiin aikoihin asti.

[8] S.o. Vestan neitsyt. Vrt. Carm. I, 2.

[9] Joka kuukauden Iduksena meni ylipappi Sakra-Viaa myöden, kuuden Vestan neitseen seurassa, Kapitoliumiin uhraamaan Jupiterille.

[10] Aufidus, Apulian pääjoki.

[11] Daunia (Apulia), tunnettu kuivuudestansa. Vrt. Carm. I, 22.

[12] S.o. Iyyrillisen (Kreikk.) laulun, Alcaeuksen ja Sapfon mukaan. Vrt. Carm. I 32.

[13] Alkukielessä: "delphica", pro: "Apollinari", koska Delfin (Pythian) leikeissä voittajat saivat laakeriseppeleen.

NELJÄS KIRJA.

1 Laulu. (Venukselle.)

[1] Kymmenkunta vuotta sen jälkeen kun Horatius oli jättänyt hyvästi Venuksen (vrt. III, 26) alkaa hän, kuten Suetonius kertoo, Augustuksen kehoituksesta, neljännen kirjan laulujansa, ylistelläksensä Augustuksen poikapuolten ansioita. Tämän ensimmäisen laulunsa omistaa hän Venukselle. Hän ilmoittaa silloisella ikä-asteellansa olevansa jo kykenemätön laulamaan lempilauluja, jonka vuoksi Venuksen pitäisi uskoa lippunsa nuorempain, etupäässä erään Augustuksen suosittuisen, Paullus Maximuksen, kannettavaksi uusiin taisteluihin. Kuitenkin tunnustaa hän lopuksi, ett'ei hän vielä iäkkäänäkään ole täydellisesti voinut selvitä viehättävän Lemmettären pauloista. — Laulu näyttää tehdyn v. 14 e.Kr.

[2] Runoilija ilmaisee tällä lauselmalla tulista rakkauttansa tuohon laulun lopulla mainittuun Ligurinus-nimiseen nuorukaiseen.

[3] Alkukielessä: "parce", absol., säästä l. sääli (nim. minua).

[4] Nim. niin sopiva lemmenseikkoihin (tam idoneus amori).

[5] Cinara oli Horatiuksen entinen "flamma".

[6] Vrt. Carm. I, 2.

[7] S.o. Venus.

[8] Lustrum, viisivuotinen ajanjakso; Horatius oli siis silloin 50 v. vanha.

[9] Alkukielessä: "durum". kova, kovettunut, karaistu.

[10] Alkukielessä: "mollibus imperiis", dat., kuuluu sanaan "durum", eikä abl. sanalle "flectere", kuten

muutamat väittävät; siis: "liian hellään hallitukseesi kovettunut l. karaistu."

[11] Alkukielessä: "tempestivius", oikeampaan aikaan, ajanmukaisemmin.

[12] Alkukielessä: "ales", lintu; tässä: adjekt., siivekäs, lentävä.

[13] Paullus Fabius Maximuksen poika, Augustuksen suosittu, oli konsulina v. 11 e.Kr.

[14] Alkukielessä: "idoneum", absol., nim. "ad torrendum", hehuttamiseen.

[15] Alkukielessä: "non tacitus", litotes, pro: "eloquentissimus", mitä puheliain s.o. ei jää mykäksi.

[16] Alkukielessä: "centum artium", gen. qual., satakeinoinen.

[17] Nim. lemmen sota-aseet.

[18] Alkukielessä: "largis", pro: "largi", kuuluvana sanaan "aemuli".

[19] Alkukielessä: "riserit", pro: "vicerit".

[20] Nim. kilpakosijan.

[21] Nim. sinun muistopatsaasi.

[22] Albanus, eräs syvä järvi länsipuolella Alba-Longaa Latiumissa, kuulu lähellä olevasta Jupiter-Latiarin temppelistä ja Latinalaisten liittojuhlan vietännästä.

[23] Vrt. Carm. I, 1.

[24] S.o. temppelin.

[25] Vrt. Carm. I, 18.

[26] Alkukielessä: "non sine fistula", pro: "cum fistula".

[27] S.o. aamuin ja illoin.

[28] Vrt. Carm. I, 36.

[29] Alkukielessä: "novis", uusilla, tuoreilla s.o. kevään kukilla.

[30] Muuan kaunis poika.

[31] Nim. ennen (antea).

[32] Nim. Ligurinusta.

[33] Nim. Tiberin, joka juoksi Marskentän sivuitse.

2 Laulu. (Julus Antoniukselle.)

[1] Julius Antonius oli triumviri Markus Antoniuksen ja hänen ensimmäisen puolisonsa Fulvian poika; hänen toisen puolisonsa Oktavian, Augustuksen sisaren, ottopoika; sittemmin oli hän naimisissa kasvatti-äitinsä tyttären Marcellan kanssa, joka oli Oktavian edellisestä avioliitosta. Hän oli Augustuksen sisimmässä suosiossa ja tuli konsuliksi v. 10 e.Kr.; mutta jo v. 2 e.Kr. menetti hän suosion, kun hänen ja Augustuksen tyttären Julian luvattomat rakkauspuuhut tulivat päivän valoon; sitten hän joko surmattiin tahi hän itse surmasi itsensä. Hän oli myös epillinen runoilija, kirjoitti muun muassa erään kaksitoistakirjaisen Διοσηδεία-nimisen runoelman. — Tämä sama Julius Antonius kehoitti Horatiusta laulelemaan Augustuksen loistavista voitoista Saksassa (vv. 16-13 e.Kr) Pindaruksen kuuluun tapaan, mutta runoilija sanoo itsensä sellaiseen tehtävään kykenemättömäksi, koska hänellä muka ei ollut läheskään sellaisia runoilijanlahjoja, kuin Pindaruksella; sitä vastoin arvelee hän Julius Antoniuksen itse paljoa paremmin soveltuvan tähän tehtävään. — Laulu on nähtävästi. tehty v. 16 lopulla e.Kr., jolloin Augustus laski Roman vallanalaisiksi Sygambrilaiset.

[2] Pindarus oli syntyisin Kynoskefalasta (Koiranpäästä) Theban luota, synt. v. 521 e.Kr. ja kuoll. v. 441 e.Kr., Kreikan paras lyyrillinen kansallisrunoilija. Hänellä on juhlallista, ajatusrikasta kieltä, mutta nopeat, odottamattomat hyppäykset tekevät hänen runonsa vaikeiksi ymmärtää. Enimmät runonsa teki hän tilauksen mukaan ja maksusta, mutta kuitenkin ei hän rakastanut imartelemista, vaan puhui suoraan ja asioista, jotka todellista runoilijaa innostuttavat. Hänen teoksensa ovat: "Ylistyslaulut"

(ύμνοι), "Riemulaulut" (παιάνες), "Innostuslaulut" (διθυραμβοί), "Juhlalaulut" (προσόδια), "Neitsylaulut" (παρθένια), "Tanssilaulut" (όπορχήματα), "Pöytälaulut" (σκολιά), "Valituslaulut" (θρήνοι), "Voittajanlaulut" (εγκώμια), ja "Voittolaulut" (επνίκια).

[3] Vrt. Carm. I, 3.

[4] Alkukielessä: "vitreo", lasinen, kirkas.

[5] Alkukielessä: "notas", pro: "consuetas", tavallisten.

[6] Alkukielessä: "profundo ore", syvällä suulla s.o. puuttumattomalla lauserunsaudella.

[7] Alkukielessä: "laurea Apollinari", adjekt.-muoto "Apollinaris" käytetään tavallisesti ainoastaan "ludi"-sanana yhteydessä; tavallinen adjekt.-muoto on "Apollineus". Vrt. Carm. III, 30.

[8] S.o. omia l. uudesta laatimiansa, luomiansa.

[9] Dithyrambi on eräs laji jalo-intoista, lyrillistä runoutta; kehittyi varsinkin Athenassa, laulettiin koorissa, alkup. Bakkhuksen, sittemmin muidenkin jumalain kunniaksi.

[10] Alkukielessä: "lege solutis", säännöistä-eroavilla, säännöttömillä.

[11] S.o. sankareista l. puolijumalista (esim. Pirithouksesta, Theseuksesta, Peleuksesta, Bellerofonista y.m.).

[12] Vrt. Carm. I, 18.

[13] Vrt. Carm. I, 27; II, 17.

[14] Alkukielessä: "Elea", pro: "Olympica". Vrt. Carm. I, 1.

[15] Alkukielessä: "signis", pro: "statuis".

[16] Alkukielessä: "juvenemve", jossa "ve" pro: "sive" l. "seu".

[17] Oikeastaan: kaiheksuu mustaa Orkusta, kieltää l. estää ne mustalta Orkukselta. Vrt. Carm. I, 24.

[18] S.o. Pindaruksen. — Dirke (Δίρκη) oli eräs lähde Theban luona.

[19] Matinus, eräs Garganus-vuoren haaroja Apuliassa. Vrt. Carm. II, 9.

[20] Alkukielessä: "ripas", nim. Anion. — Horatiuksen maatalo oli Tiburin läheisyydessä, jonka ohitse Anio juoksee.

[21] Alkukielessä: "majore plectro", abl. qualit., suurilauluisempi s.o. terävälahjaisempi, lahjakkaampi.

[22] Συγαμβροί, eräs germanialainen kansakunta Sieg-, Lippe- ja Rhein-jokien välillä.

[23] Nim. Forumilta pitkin Sakra-Viaa Kapitoliumiin.

[24] Nim. Caesaria.

[25] Nim. vast'edes, tulevaisuudessa.

[26] S.o. Roman.

[27] Nim. jumalain salliman (a dis).

[28] Roman torilla ratkaistiin nim. kaikki oikeus- ja riita-asiat.

[29] S.o. minäkin voimani mukaan olen ottava osaa tähän juhlaan.

[30] Alkukielessä: "tuque dum procedis", ja kun kuljet (nim. voittosaatossa); toisten mukaan myös: "teque, dum procedit", sinua, kun hän (Caesar) kulkee, ylistämme tavan takaa j.n.e.

[31] S.o. "onnea voiton johdosta!"

[32] Nim. lupauksistasi.

[33] Alkukielessä: "herbis", pro: "in herbis".

[34] S.o. niin nuori vasikka, jolla sarvenalut eivät ole suuremmat, kuin "sarvet" kolmen päivän

vanhalla uudellakuulla.

[35] Alkukielessä: "niveus videri", kreikkalaisuutta, λευκός ίδέσθαι.

[36] Alkukielessä: "qua", nim. "in fronte", jossa (otsassansa).

[37] Alkukielessä: "duxit", pro: "gerit", kantaa.

[38] Alkukielessä: "cetera", akk. resp., muussa suhteessa, muuten.

3 Laulu. (Melpomenelle.)

[1] Horatius omistaa tämän laulunsa Melpomenelle (Μελπομένη), laulun ja erittäinkin traagillisen runouden suosijattarelle; ylistelee tämän sekä ylipäänsä kaikkien Runottarien mahtavuutta ja omaa onnellisuuttansa, ollessansa heidän "lempilapsensa".

[2] S.o. Isthmuksen leikit (τά Ἴσθμια), joita Korinthuksen kannaksella (Isthmuksella) vietettiin Poseidonin kunniaksi. Nämä olivat Olympilaisten leikkien jälkeen loistavimmat Kreikassa.

[3] Akhaja, Peloponnesuksen pohjainen maakunta, vuodesta 146 e.Kr. Kreikanmaa ylim.; tässä: kreikkalaisilla l. helleniläisillä (vaunuilla).

[4] S.o. laakerilla, joka oli Delos-saarella syntyneelle Apollon pyhitetty.

[5] Vrt. Carm. I: 7, 18.

[6] S.o. lyyrillisen laulun (Alcaeuksen ja Sapfon mukaan).

[7] Tah: "vähemmän" (nim. kuin ennen).

[8] Alkukielessä: "Pieri", vok. sanasta "Pieris" (Πιερίς), tavan. pl. "Pierides" (Πιεριδες). Vrt. Carm. I, 26.

[9] Alkukielessä: "temperas", pro: "moderaris", virittelet.

[10] Alkukielessä: "donatura", osoittaa mahdollisuutta; siis: "voit lahjoittaa."

4 Laulu. (Klaudius Drusus Nerolle.)

[1] Tämän laulun on, kuten Suetonius kertoo, Horatius tehnyt Augustuksen kehoituksesta, ylistelläkseen hänen poikapuoltansa Drususta, itse Augustuksen ja koko Roman kansan lemmikkiä, Vindelikian valloittamisen johdosta v. 15 e.Kr. Laulussa on ajatus jakaantunut kolmeen osaan, nim.: 1:o nuoren, 23-vuotisen sankarin, Druksen ikuisuuttaminen; 2:o Augustuksen, hänen kasvattajansa ylistäminen ja 3:o K. Klaudius Neron ja ylipäänsä koko Klaudius-suvun kehuminen.

[2] S.o. kotkan, joka oli Jupiterille pyhitetty lintu.

[3] Alkukielessä: "in Ganymede flavo" (nim. "rapiendo", ryöstössä l. ryöstämisessä). Vrt. Carm. III, 20.

[4] Alkukielessä: "olim" ja "jam" sekä "mox" ja "nunc" kuuluvat toisiinsa; paras kääntää: "milloin"-sanalla.

[5] Nim. lento- ja ryöstöpuuhissa.

[6] Nim. alussa (primo) l. tottumattomuuden tähden.

[7] Runoilija tarkoittaa tuota Homeruksen kuvailemaa tapausta, joka (II. XII, 200-208, J.F. Johansson'in mukaan) kuuluu näin:

"Ty då de ville beträda den, just då syntes en fogel,
Högt i luften en örn, som förbiflög hären till venster,
Bärande med sig i klorna en orm, ofantelig, blodröd,
Lefvande än, än sprattlande, än fejdlysten till sinnes.
Si, han stingade nu, omsvängande hufvudet bakåt,
Örnen i bröstet vid hallen; i qval då, denne till jorden

Slängde ifrån sig sitt rof; och i midten af hvimlet det nedföll;
Sjelf med ett skri ur sigte han flög med ilande vinden."

[8] Alkukielessä pitää olla pilkku "ubere"- ja "jam"-sanain välillä.

[9] Vindelikalaiset, eräs germanialainen kansakunta, pohjaispuolella Raetiaa.

[10] Drusus, Augustuksen poikapuoli, Tiberiuksen veli.

[11] Raetialais-Alpit, Graubündenissa ja Tyrolissa.

[12] Alkukielessä: "quibus" etc. (ss. 18-22), jotka ovat sulkumerkkein välillä, arvellaan olevan myöhempää lisäystä, eikä Horatiuksen työtä.

[13] Amazonit, tarun mukaan eräs sotaisa naisväki Skythiassa, joka käytti sotakirvestä l. tapparaa (σαγάρεις).

[14] Nim. vihollisten (hostium).

[15] Alkukielessä: "revictae", vuorostansa lannistettuina.

[16] Alkukielessä: "penetralibus", sisäkammiot; tässä: perhe.

[17] Alkukielessä: "pueros", poikia; tässä adjektiivisesti: nuoria.

[18] Alkukielessä: "fortibus", joko dat. akt. tahi abl. originis.

[19] Alkukielessä: "indecorant", pro: "dedecorant".

[20] Alkukielessä: "Metaurum", adj. käytettynä, eräs Umbrian jokia. — Runoilija tarkoittaa Metaurus-joen tappelua, jossa konsuli K. Klaudius Nero v. 207 e.Kr. voitti Hannibalin veljen Hastrubalin.

[21] Alkukielessä: "qui primus alma risit adorea", joka ensiksi hymyili meille armaalla voitonkunnialla s.o. jona j.n.e.

[22] S.o. Hannibal. Vrt. Carm. II, 12.

[23] Vrt. Carm. II, 16.

[24] Nim. mahtavuutensa ja arvonsa puolesta.

[25] S.o. Afrikalaisten, Karthagolaisten.

[26] Koska jumalain temppelejä häviteltiin.

[27] Nim. veljensä Hastrubalin kuoleman jälkeen ja kun hänen itsensä oli täytynyt vetäytyä Bruttiumin jylhään vuorimaahan, jossa suurella vaivalla puolustui 4 vuotta, kunnes Karthagolaiset vähää ennen Zaman tappelua (v. 202 e.Kr.) kutsuivat hänet takaisin Afrikaan.

[28] Ausonia s.o. Ala-Italia; siitä: Italia ylim. Nimi johtuu Ausona-nimisestä ikivanhasta kaupungista Minturnan läheisyydessä.

[29] S.o. Etrurian.

[30] S.o. Penatinsa, temppelitarpeensa y.m.

[31] Alkukielessä: "natosque ... patres" s.o. Askaniuksen ja Ankhiseen.

[32] Alkukielessä: "nigrae frondis", gen. kuuluu "feraci"-sanaan, tummista s.o. tiiheistä lehdistä rikkaalla.

[33] Vrt. Carm. I, 21.

[34] Tämä vesikäärme (hydra) oli, tarun mukaan, Tyfonin ja Ekhidnan tytär, varustettu yhdeksällä päällä, joista keskimäinen oli "kuolematon". Se oleskeli Argoksen läheisyydessä olevan Lernan järven seuduilla ja teki melkoista hävitystä koko paikkakunnalle. Tämän surmaaminen oli mitä vaikein: jos esim. katkasi pään, niin sijaan kasvoi kaksi uutta. Mutta Herkules, katkaistuansa pään, kärvensi heti tulikekäleellä juuret, joten hän ehkäisi uudelleen kasvun. Surmaamansa pedon myrkkyyntä katoi hän nuolensa. Vrt. Carm. I, 3.

[35] Vrt. Carm. II, 13.

[36] Ekhion, eräs Kadmuksen kylvämistä käärmeenhampaista syntyneitä uroita, Pentheuksen isä, Agaven puoliso. Vrt. Carm. II, 19.

[37] Nim. kuin Roma, Roman kansa.

[38] Nim. voittajain, saturein.

[39] Nim. kuten ennen, aina voittojensa jälkeen.

[40] Nim. Karthagon.

[41] Alkukielessä: "nil non", litotes, pro: "omnia", kaikkea.

5 Laulu. (Caesar Augustukselle.)

[1] Runoilija selittelee tässä laulussa Roman kansan syvää kaipuuta jalon johtajansa poissaolon johdosta (nim. sotaretkellä Galliassa ja Germaniassa vv. 16-13 e.Kr.) ja kehoittaa häntä jouduttamaan paluumatkaansa sekä ylistelee valtakunnan onnea ja rauhallisuutta tämän ollessa sen ohjissa.

[2] Alkukielessä: "Romulae", pro: "Romuleae".

[3] Syyskuusta v. 16 e.Kr. Helmikuuhun v. 13 e. Kr.; Augustus oli nim. luvannut viipyä tällä retkellä ainoastaan hiukan aikaa.

[4] S.o. Senaatille.

[5] Alkukielessä: "luce" (φάος), pro: "fortunam", valoa, onnea; siitä: iloa.

[6] S.o. kuten kevätauringon säteet.

[7] Vrt. Carm. I, 28.

[8] Alkukielessä: "invido", kateellisella, koska se esteli paluumatkaa (Asiasta Italiaan); siitä: "vastaisella".

[9] Karpathus-meri, Kretan ja Rhoduksen välillä.

[10] Vrt. Carm. I, 4; III, 2.

[11] S.o. Ylellisyys, tässä personoittuna, hedelmällisyyden jumalatar.

[12] Nim. merirosvoilta.

[13] S.o. Uskollisuus, Rehellisyys personoittuna.

[14] S.o. aviorikos.

[15] S.o. isän kaltaisista.

[16] Alkukielessä: "premit comes", predikatiivi.

[17] Vrt. Carm. I, 2.

[18] Vrt. Carm. I, 19.

[19] S.o. suurin osa nyk. Saksan maata sekä Tanskan maa.

[20] Vrt. Carm. I, 29.

[21] S.o. kuluttaa, viettää.

[22] S.o. viinimäillensä.

[23] Alkukielessä: "viduas ad arbores", naimattomiin s.o. sellaisiin, joihin viiniköynnöksiä ei ole sidottu; tyhjiin, vapaina-oleviin puihin.

[24] Nim. viinimäiltänsä.

[25] Alkukielessä: "mensis alteris", pro: "mensis secundis", päätöspöydässä, päättäjäisissä. — Näissä tilaisuuksissa ("mensis secundis") Romalaiset nauttivat hedelmiä ja muita herkkuja, vieläpä koti- ja

perhejumalatkkin saivat niistä oivan osansa.

[26] S.o. uhrimaljoista.

[27] S.o. asettaa sinun kuvasi Lareinsa kuvain joukkoon ja palvelee sinua samalla kuin Lariansakin.

[28] Nim. hämmentää (miscet) s.o. Kreikassa pidettiin Kastorin ja Herkuleen kuvat jumalan kuvain joukossa.

[29] Vrt. Carm. I, 3.

[30] Vrt. Carm. I, 3.

[31] Alkukielessä: "ferias", lepo- l. juhlapäiviä s.o. lepoa, rauhaa.

[32] Vrt. Carm. I, 28.

[33] Alkukielessä: "integro die", lähemp. määr. sanalle "mane", päivän koittaessa.

6 Laulu. (Apollolle.)

[1] Tämä laulu on oikeastaan "Vuosisataislaulun" (Carmen Seculare) johdatus l. prooemium, jonka Horatius Augustuksen kehoituksesta teki v. 17 e.Kr vietettävään Vuosisataisjuhlaan. — Runoilija rukoilee tässä Apollon ottamaan suosionsa ja suojelemaan hänen lauluansa sekä kehoittaa poikia ja tyttöjä sitä oikein ja säännöllisesti laulamaan.

[2] Niobe oli Frygian kuninkaan Tantaluksen ja Dionen tytär, Theban kuninkaan Amfionin puoliso, Pelopsin sisar, suuren lapsijoukon (jonka lukumäärän runoilijat ilmaisevat eritavalla) äiti. Mutta kun Niobe kerskaili tässä kohdin itseänsä Latonaa onnellisemmaksi, surmasivat Apollo ja Artemis (Latonan lapset) kaikki hänen lapsensa. Kun Niobe lastensa murhan jälkeen palasi isänsä luokse, muuttui hän siellä kiveksi. Eräästä Sopylos-nimisen kallion kolkasta Lydiassa vuoti lakkaamatta vettä; taru kertoo siinä piileskelleen Nioben, joka vielä kivenäkin itki ja vuodatteli kyyneliä kovan onnensa johdosta. Homerus kertoo (II. XXIV, 602-607 J.F. Johansson'in mukaan) asian näin:

Äfven den lockiga Niobe sjelf ej födan förglömde,
Hvilken likväl i sitt hus ej mistade färre än tolf barn,
Sex ljufälskliga döttrar och skönblomstrande söner.
Sönerna bragte af harm Apollon med bågen af silfver
Döden, men döttrarna Artemis drap, som fröjdas af pilar,
Derför att Niobe stolt vid dejliga Lato sig liknat.

[3] Vrt. Carm. II, 14.

[4] Akhilles oli kotoisin Fthia-nimisestä, Thessalian kaupungista. Vrt. Carm. I, 8; II, 16.

[5] Alkukielessä: "prope victor", oik. melkein voittaja s.o. voittamaisillansa, nim. Hektorin surman kautta.

[6] S.o. Trojan.

[7] Nim. Akhilles.

[8] Alkukielessä: "procidit late", kaatui lavealle, pitkällensä, rehallensa s.o. kaatua romahti.

[9] Teukria, sama kuin Troja, Trojan maa; saanut tämän nimen Teuker-nimisestä kuninkaastansa, Skamandruksen pojasta.

[10] Trojan puuhevosta sanotaan "Minervan hevoseksi" sentähden, että se oli valmistettu Minervan avulla (σὺν Ἀθήνῃ, "divina Palladis arte"). Muutamat arvelevat "Minervae" kuuluvan sanaan "sacra"; siis: Minervan mysterioita, uhria Minervalle kuvailevaan hevoseen j.n.e.

[11] Alkukielessä: "falleret", pro: plusqampf. "fefellisset" (potentiaalinen impf.), olisi pettänyt.

[12] Alkukielessä: "male", onnettomuudeksensa, ajattomalla ajalla, nim. vietyänsä puuhevosen kaupunkiin.

[13] S.o. hoviväkeä.

[14] Alkukielessä: "palam", julkisesti s.o. julkisessa taistelussa, kuuluu sanaan "captis".

[15] S.o. kreikkalaisissa.

[16] Nim. Apollon, koska hän oli Trojalaisten suojelusjumala.

[17] Venus oli Aeneaan äiti.

[18] Alkukielessä: "rebus Aeneae" etc., Aeneaan asioille l. kohtalolle, pro: "Aeneae", Aeneaalalle s.o. Aeneaan rakentaa kaupungin j.n.e.

[19] Alkukielessä: "Argivae" pro: "argutae", heleä-ääninen.

[20] Tässä: Runotar ylip. Vrt. Carm. I, 26.

[21] Alkukielessä: "fidicen", subst.; tässä: adjekt. käytettynä: kitaraa-soittava, runollinen.

[22] Vrt. Carm. III, 4.

[23] S.o. Apollo, koska hän oli katujen (ἀγυιαί) suojelija.

[24] S.o. Italian Runottaren. Vrt. Carm. I, 22; II, 16.

[25] S.o. ylhäiset, koska laulukööreissä oli ainoastaan ylhäisten lapsia.

[26] S.o. Dianan. Vrt. Carm. I, 21.

[27] S.o. ampuu, surmaa.

[28] Vrt. Carm. I, 13.

[29] Alkukielessä: "pollicis ictum", peukalon näppäystä s.o. kanteleen soittoa.

[30] S.o. Apolloa. Vrt. Carm. III, 28.

[31] Noktiluka (= yöllä valaiseva) s.o. Diana (kuuna kuvailtuna). Vrt. Carm. I, 12.

[32] Alkukielessä: "prosperam frugum", hedelmiä-kostuttava, hedelmällisyyttä-edistävä.

[33] Nim. Apollolle ja Dianalle.

[34] Alkukielessä: "lucis", pro: "dies", päivät.

7 Laulu. (Torkvatukselle.)

[1] Horatius muistuttaa ystäväänsä Torkvatusta siitä, että kaikki, yksin luontokin, on muutoksenalaista ja katoavaista; kehoittaa häntä sen vuoksi käyttämään hyväksensä kaikkea, mitä käsillä-oleva aika tarjoaa, sekä kieltää huolehtimasta ja puuhailemasta perillisensä eduksi. — Tämä Torkvatus on nähtävästi tuo tunnettu lakimies ja puhuja K. Nonius Asprenas Torkvatus, jolle Epist. I: 5 on omistettu; arveluttavampaa laatua taas on se mielipide, jonka mukaan tämä laulu olisi kirjoitettu L. Manlius Torkvatukselle.

[2] Alkukielessä: "nives", tantereeksi kovettunut lumi (solo duratae nives), hanki, kinos.

[3] Nim. vedeksi s.o. sulaneet.

[4] Alkukielessä: "comae", pro: "folia", "frondes".

[5] Alkukielessä: "mutat vices", pro: "mutando peragit vices".

[6] S.o. alenevat, laskeuvat (nim. tulvan jälkeen).

[7] S.o. väylässensä, eivätkä enää parrastensa yläpuolella, kuten tulvan aikana.

[8] S.o. Aglaja, mahtavin heistä, Eufrosynen ja Thalian seurassa. Vrt. Carm. 1, 2.

[9] Vrt. Carm. I, 1.

[10] Tässä personoittuna käytettynä.

[11] Alkukielessä: "damna coelestia", taivaalliset tappiot s.o. aikain välttyminen l. kuluminen.

[12] Tullus Hostilius oli Roman kolmas ja Ankus Martius neljäs kuningas.

[13] Nim. uurnassa.

[14] Nim. Manalassa.

[15] Alkukielessä: "amico animo", pro: "tibi ipsi", itsellesi s.o. huviksesi.

[16] Vrt. Carm. I, 28.

[17] Nim. jalo l. ylhäinen sukusi.

[18] Hän oli etevä puhuja, kuten jo edellä mainittiin.

[19] Vrt. Carm. I, 12; III, 22.

[20] Hippolytus oli Theseuksen ja Hipolyten poika, jota äitipuolensa Faidra vainosi, koska ei saanut häntä kiedottua lemmenpauloihinsa. Hänen repivät omat hevosensa kappaleiksi, mutta Aeskulap palautti hänet henkiin jälleen ja Diana asetti Virbius-nimisenä jumalana Arikan läheiseen lehtoon.

[21] Theseus oli Athenan kuningas, Pirithouksen ystävä, Ariadnen puoliso, Hippolytuksen. isä.

[22] Vrt. Carm. III, 4.

[23] Alkukielessä: "Lethaea valet abrumpere vincula", murtaa letheläiset kahleet s.o. palauttaa Tuonelasta elämään. — Lethe oli Manalassa virtaava joki, jonka vedestä haahmut tapahtuneitten unhoitusta joivat. Vrt. Carm. II, 14.

8 Laulu. (K. Marcius Censorinukselle.)

[1] Runoilija ilmaisee tässä ystävällensä, Censorinukselle (joka oli konsulina v. 8 e.Kr.), että hän niiden lahjain asemasta, joita Roman kansan oli tapana jaolla toisillensa suurina juhlapäivinä (esim. Saturnalia-juhlassa 17 p:nä Joulukuuta, Jouluna y.m.) aikoi omistaa tälle laulun, joka runoilijan mielestä on paljoo tehokkaampi ikuisuuttamaan Censorinuksen mainetta, kuin mikään muu lahja. — Runo on siis tavallansa runoustaidon ylistys.

[2] Nim. kultaisia tahi hopeaisia.

[3] Nim. taitehikkaasti tehtyjä, eritt. korinholaisia ("vasa Corinthia").

[4] Alkukielessä: "ferres", pro: "acciperes".

[5] Tässä: "taideteos".

[6] Parrhasius oli kuulu kreikkalainen maalari, kotoisin Efesuksesta.

[7] Skopas oli kuuluisa kuvanveistäjä, kotoisin Paroksesta, eli ja vaikutti vv. 388-344 e.Kr.

[8] Koko lause oik.: "eikä sinulla ole asiaa eikä mieltä, joka on sellaisten ihanteiden puutteessa."

[9] Nim. jotka Scipio Afrikanukselle pystytettiin.

[10] Eritt. kun hän pakeni Italiasta.

[11] Nim. jotka Hannibal teki Romaa vastaan.

[12] Tarkoittaa etupäässä Karthagon laivaston polttamista.

[13] Tarkoittaa Kvintus Enniusta (synt. Rudiassa Kalabriassa v. 239 e.Kr.), joka ylisteli "Annaleissansa," ja "Scipio-laulussansa" Scipion urotöitä.

[14] S.o. Scipio Afrikanuksen, mainion romalaisen sotapäällikön.

[15] S.o. runot, laulut.

[16] S.o. Romulus. Vrt. Carm. I, 2.

[17] Nim. runojen s.o. joll'ei Ennius "Annaleissansa" niistä mainitsisi.

[18] Vrt. Carm. II, 13.

[19] Styx oli Manalassa virtaava joki, jonka kautta jumalat valansa tekivät. Vrt. Carm. II, 14.

[20] S.o. Elysiumin. Vrt. Carm. II, 13.

[21] Vrt. Carm. I, 26.

[22] Vrt. Carm. I, 3.

[23] Vrt. Carm. I, 2, 15, 24.

[24] S.o. maukkaisin.

[25] S.o. Kastor ja Pollux. Vrt. Carm. I, 3.

[26] S.o. hän, joka omaan ansioittensa kautta on ihmisestä jumalaksi tullut, kuulee ihmisten rukoukset ja täyttää heidän toivomuksensa. Vrt. Carm. I, 12; III, 8.

9 Laulu. (M. Lolliukselle.)

[1] Horatius ennustaa tässä laulujensa kuolemattomuutta ja tulevaa mainettansa, puhuu konsulin asemasta ja selittää vihdoin "onnellinen"-sanan oikeaa merkitystä. — Tämä Lollius oli konsulina v. 21 e.Kr., Augustuksen hyvä ystävä; kärsi suuren tappion Saksassa v. 16 e.Kr.; lähetettiin v. 2 e.Kr. Itämaihin kukistamaan kapinaa, jossa hänen sanotaan suuren ahneutensa nojassa menetelleen niin kohtuuttomasti, että hänen vihdoin, päästäksensä rankaistuksesta ja häpeästä, täytyi tyhjentää myrkkymalja.

[2] Alkukielessä: "Longe", pitkälle, kovasti.

[3] Aufidus, eräs Apulian jokia, Venusian läheisyydessä.

[4] Nim. Italiassa.

[5] S.o. runomitoin.

[6] Alkukielessä: "socianda", pro: "aptanda", soviteltaviksi, säesteltäviksi.

[7] Vrt. Carm. I, 6.

[8] Vrt. Carm. IV, 2.

[9] S.o. Simonideen, koska hän oli kotoisin Keos-saarelta. Vrt. Carm. II, 1.

[10] Vrt. Carm. I, 32.

[11] S.o. στασιωτικά, jotka ovat kirjoitetut Pittakus- ja Myrsilus-tyranneja vastaan.

[12] Stesikhorus oli kotoisin Sicilian Himerasta (noin vv. 630-550 e.Kr.), kuuluisa lyyrillinen runoilija, köörilaulun kehittäjä, tunnettu vakavista, juhlallisista melodioistansa.

[13] Anakreon oli kotoisin Teos-nimisestä Jonian rantakaupungista, tunnettu lempi- ja juomalauluistansa.

[14] S.o. Sapfon. Vrt. Carm. II, 13.

[15] Helena oli Jupiterin ja Ledan tytär, Menelauksen puoliso, Trojan sodan syy.

[16] Alkukielessä: "arsit", absol., uhkuu.

[17] S.o. Pariin.

[18] Vrt. Carm. I, 7.

[19] Kydonia (Κύδωνία), kaupunki Kretan pohjaisrannalla. — Kretalaiset olivat nim. maailman mainioita joutsimiehiä.

[20] Idomeneus oli Kretan kuningas, tunnettu urhollisuudestaan.

[21] Vrt. Carm. I, 15.

[22] Vrt. Carm. I, 26.

[23] Vrt. Carm. II, 4.

[24] Deifobus oli Priamuksen ja Hekuban poika, Sektorin veli, urhollisin veljeksistä.

[25] Agamemnon oli Mykenan kuningas, Menelauksen veli, Kreikkalaisten ylipäällikkö Trojan sodassa.

[26] Nim. joka ikuisuuttaisi heidän mainettansa ja ansioitansa.

[27] Alkukielessä: "sepultrae inertiae", dat., riipp. "distat", haudattu s.o. torkkuva, toimeton kunnottomuus.

[28] S.o. sellaisen, joka ansioilta kiitoksen luovuttaa.

[29] Alkukielessä: "dubiis", pro: "adversis".

[30] Alkukielessä: "vindex", appositsiooni sanalle "animus" (mieli).

[31] Alkukielessä: "ducentis ad se cuncta pecuniae abstinens", himoitsematon rahaa, joka houkuttelee kaikki luoksensa s.o. kaikkivoivan rahan halveksija.

[32] Alkukielessä: "consul", apposits. sanalle "animus" (mieli).

[33] Hänellä oli provincian hoitajana myöskin korkein tuomiovalta.

[34] Alkukielessä: "explicuit", pro: "expedivit" (sc. arma), varustaita tappohankkeiseksi.

[35] S.o. sellainen.

[36] Alkukielessä: "non ... timidus", litotes, pro: "paratissimus", hän on valmis kuolemaan j.n.e.

10 Laulu. (Liguriukselle.)

[1] Runoilija muistuttaa tässä erästä Liguriinus-nimistä nuorukaista, että nuoruuden kauneus lakastuu pian. — Runon arvellaan olevan mukailua jostakin kreikkalaisesta alkujuuresta.

[2] Alkukielessä: "tuae superbiae", pro: "tibi superbo" eli "superbienti".

[3] Pojat pitivät, tyttöjen tapaan, pitkiä hiuksia kaunistuksenansa.

[4] Alkukielessä: "flore rosae", gent. epexegeticus.

[5] Alkukielessä: "in faciem hispidam", karvakuvaksi.

[6] Alkukielessä: "speculo", pro: "in speculo".

[7] S.o. muuttuneena (ετερον).

[8] S.o. muuttumattomat, sellaiset kuin ennenkin.

11 Laulu. (Fyllikselle.)

[1] Tässä laulussa runoilija kehoittaa erästä Fyllis-nimistä tyttöä (kuten hän itse sanoo, viimeistä lemmittyistänsä) maatilallensa viettämään hänen seurassansa Maecenaan syntymäpäivää (Huhtikuun 13 p:ää), hylkäämään Telefuksen lemmenvehkeet sekä iloitsemaan ja laulelemaan runoilijan seurassa. — Laulun arvellaan tehdyn noin v. 13 e.Kr.

[2] Alban viini kuului kolmanteen Italian viiniluokkaan; kasvoi Roman (Alba-Longan) läheisyydessä.

[3] Alkukielessä "vis", pro: "copia".

[4] Alkukielessä: "crines religata", akk. resp., oik.: hiustesi suhteen sidottuna s.o. sidotuina hiuksin.

[5] Alkukielessä: "vincta verbenis", alliteratsiooni.

[6] Alkukielessä: "spargier", vanha inf. pass., pirskoitettaa.

[7] Alkukielessä: "mixtae pueris", dat., poikiin sekoitettuina s.o. poikien seurassa l. joukossa; palvelijoista puh.

[8] Alkukielessä: "vertice", katonharjalta s.o. ylös ilmaan l. korkeuteen.

[9] Alkukielessä: "advoceris" (nim. "a me"), minä kutsun sinua. Ajatuksen selvenemiseksi, voidaan tähän lisätä: "Minä tahdon sanoa sinulle: sinun pitää" j.n.e.

[10] S.o. Huhtikuun 13 p:ää. — Romalaisten ajanlaskussa oli nim. Idus-niminen päivä aina viidentenätoista päivänä Maalis-, Touko-, Heinä- ja Lokakuussa, kolmantenatoista päivänä kaikissa muissa kuukausissa.

[11] Tämä oli Venukselle pyhitetty kuukausi.

[12] Vrt. Carm. I, 2; II, 7.

[13] Alkukielessä: "luce", pro: "die".

[14] Faëton oli Helioksen ja Klymenen poika, tunnettu tuosta onnettomasta tavasta, jolla hän ajoi auringon vaunuja.

[15] Alkukielessä "avaras", pro: "nimias".

[16] Vrt. Carm. I, 27.

[17] Alkukielessä: "gravatus", oik.: vastahakoisesti ruveta; ylenmielin kantaa, luoda selästänsä.

[18] Vrt. Carm. III, 7.

[19] Alkukielessä: "finis amorum", rakkauteni loppu s.o. viimeinen rakkauteni l. rakastettuni.

[20] Alkukielessä: "calebo", kehun (nim. rakkaudesta), rakastun.

[21] Nim. tarkoin ("accurate").

[22] Alkukielessä: "amanda" pro: "amabili, grata", rakkaalla, armaalla.

[23] Alkukielessä: "reddas", pro "dicas", laulelet.

12 Laulu. (Vergiliukselle.)

[1] Horatius kehoittaa ystäväänsä Vergiliusta tulemaan luoksensa juhlailemaan kevään kunniaksi. — Vergilius, jolle tämä laulu on omistettu, ei ole runoilija Vergilius, vaan joku muu samanniminen, luultavasti Nerojen (Tiberiuksen ja Drusuksen) lääkäri; asia selvenee, jos nim. muistamme, että runoilija Vergilius kuoli Syyskuussa v. 19 e.Kr. ja neljäs kirja Horatiuksen lauluja on, kuten tiedemiehet väittävät, kirjoitettu vv. 18-13 e.Kr.

[2] S.o. pohjatuulet, jotka tavallisesti alkoivat puhaltaa Helmikuun alussa ja kestivät noin kuukauden aikaa.

[3] Itys oli Thrakian kuninkaan Tereuksen ja Proknen poika, jonka tämän äiti, kostaaksensa puolisoansa, tappoi.

[4] S.o. pääskynen, joksi, tarun mukaan, Prokne muuttui.

[5] Koska Prokne oli Athenan kuninkaan Pandionin tytär, sanotaan taloa "kekropialaiseksi". Vrt. Carm. II, 1.

[6] Nim Prokne.

[7] Alkukielessä: "regum", pro: "regis", nim. Tereuksen.

[8] Alkukieleen ajateltava "sedentes" lisäksi.

[9] Nim. Faunusta. Vrt. Carm. 4, 17; III, 18.

[10] Arkadia, eräs Peloponnesuksen maakuntia.

[11] S.o. Augustuksen poikapuolten, Tiberius ja Drusus Nerojen.

[12] Kales, eräs Kampanian kaupunkeja.

[13] Sulpicius Galba, kuuluisa viinikauppijas Romassa.

[14] Vrt. Carm. I, 37.

[15] Alkukielessä: "amara curarum", pro: "amaras curas".

[16] S.o. lavaa l. alttaria, jossa ruumiit poltettiin.

[17] S.o. koska vielä elät.

[18] Alkukielessä: "consiliis", dat., pro: "sapientiae".

[19] S.o. aikanansa, "opportuno tempore", kreik. ἐν καιρῷ, aikanansa, kohdallansa.

13 Laulu. (Lycelle.)

[1] Runoilija pilkkaa tässä erästä Lyce-nimistä akkaa, joka, ehkä vanha ja rumannäköinen, kuitenkin tahtoo jatkaa nuoruudenaikaisia lemmenleikkiänsä ja esiintyä kaunottarena. — Tämä sama Lyce on meille jo ennestäänkin tuttu III kirjan 10:stä. laulusta.

[2] Nim. tulemaan luoksesi.

[3] Vrt. Carm, I, 2.

[4] Nim. Cupido.

[5] Tytön nimi.

[6] S.o. harmaat hiuksesi.

[7] Kos, eräs Spodein saaria, kuulu viinipuiden viljelyksestä ja loistavasta kutomustaidosta (silkki-, purpura- ja kullalla kirjaelluista kankaista).

[8] Nim. joll'ei Lyce voi vähentää ikäänsä.

[9] S.o. kauneus, ihanuus.

[10] Nim. Lycestä.

[11] Nim. kun tämä oli kuollut — Cinara oli Horatiuksen lemmittyinen.

[12] Alkukielessä: "fata", kohtalot, Onnetar.

[13] Alkukielessä: "parem temporibus cornicis vetulae", vanhan variksen ikävuosiin verraten s.o. iässä vanhan variksen rinnalle l. vertaiseksi.

14 Laulu. (Caesar Augustukselle.)

[1] Runoilija ylistelee Augustusta ja hänen poikapuoliansa, Drususta ja Tiberiusta, Vindelikialaisten ja Raetialaisten lannistamisen johdosta, joten laulu on siis täyte tämän kirjan neljänteen lauluun.. — Toiset arvelevat tämän tehdyn heti Vindelikialaisvoiton jälkeen eli v. 15 e.Kr., toiset taas Augustuksen kotiinpalaamisen jälkeen eli v. 13 e.Kr.

[2] Alkukielessä: "cura", pro: "studium", toimi, harrastus.

[3] Nim. kivipatsaisin.

[4] Vrt. kreik. ἡ οἰκουμένη.

[5] Alkukielessä: "oras", pro: "regiones", maisemia, seutuja.

[6] S.o. Romalaisla'ista, koska eivät vielä olleet Roman vallan-alaisia.

[7] Vrt. Carm. IV, 4.

[8] Alkukielessä: "Marte", pro: "in certamine", tappelussa.

[9] Alkukielessä: "milite tuo", kollekt., pro: "cum militibus tuis".

[10] Genaunit, eräs Raetian kansakunta.

[11] Breunit, samoin Raetian kansakunta.

[12] S.o. Tiberius.

[13] Alkukielessä: "auspiciis secundis" (nim. Augustuksen), onnellisella ylipäällikkyydellä s.o. onnellisesti.

[14] Raetialaiset, Donaun, Rheinin ja Lechin välinen kansakunta.

[15] S.o. uroot itse.

[16] Vrt. Carm. II, 14.

[17] Plejadit, tarun mukaan Atlaan ja Plejonen tyttäret, eräs tähtisikerö, jonka laskua (Marraskuun alussa) seurasi myrskysää.

[18] Tässä personoittuna. — Vanhat kuvailivat jokijumaliansa härän muotoisiksi Vrt. Carm. IV, 9.

[19] Vrt. Carm. I, 22.

[20] Nim. suotuisat.

[21] Alexandria, eräs Egyptin kaupunki, jonka Romalaiset valloittivat Elokuun lopulla tahi Syyskuun alulla v. 30 e.Kr.; Vindelikalaiset lannistettiin taas samaan aikaan v. 15 e.Kr.

[22] Nim. kun Kleopatra oli paennut. Vrt. Carm. I, 37.

[23] Lustrum on 5 vuoden aikakausi, siis 15 vuotta sen jälkeen.

[24] Vrt. Carm. I, 35.

[25] Vrt. Carm. II, 6.

[26] Vrt. Carm. I, 2.

[27] Indian (Indus-virrasta Kiinaan ulottuvan maan) asukkaat, run. Aethiopia- ja Arabialaisista puh.

[28] Vrt. Carm. I, 19.

[29] Tuo kuulu Niilinvirta, joka juoksee Egyptin halki.

[30] S.o. Donau, Romal. puheessa tav. virran alinen osa.

[31] Tigris, eräs väkevävirtainen joki, saa alkunsa Taurus-vuorelta, ja laskee Persian lahteen.

[32] Vrt. Carm. I, 3.

[33] Nyk. Englanti ja Skottlanti.

[34] Romalaisten aikoina joko Ylä-Italia tahi Ranska.

[35] Vrt. Carm. I, 29.

[36] Alkukielen mukaan: "Tuon kuolemaa-kammomattoman Gallian ja niskoittelevan Iberian maa."

[37] Vrt. Carm. IV, 2.

[38] Nim. ikuiseen lepoon l. rauhaan.

15 Laulu. (Caesar Augustukselle.)

[1] Horatius ylistelee tässä laulussa, jolla hän lopettaa neljännen kirjansa ja ikäänkuin painaa

sinettinsä Augustuksen kunniakkaan historian loppuun, sitä rauhallisuutta ja turvallisuutta, jonka Roman valtakunta sekä sisällisissä että ulkonaisissa suhteissa Augustuksen hallituksen aikana on saavuttanut. — Laulu on nähtävästi tehty v. 13 e.Kr.

[2] Vrt. Carm. I, 2, 7, 9, 21; IV, 6.

[3] Vrt. Carm. III, 29. — Ajatus on: ett'en pienin voimin ryhtyisi suuriin töihin.

[4] Koska nim. kansalaissodan (bellum civile) jälkeen kaikki pellot olivat häviöillä.

[5] Parthialaiskuningas Fraates antoi v. 20 e.Kr. Krassukselta riistetyn romalaiset sotamerkit takaisin. Vrt. Carm. I, 2.

[6] Kvirinus-Januksen temppeli oli Augustuksen hallitessa ollut kolmesti suljettuna, nim. v. 29 ja 25 sekä vv. 10-6 välillä e.Kr. — Ennen se oli ollut suljettuna kaksi kertaa, Numan hallitessa ja ensimmäisen Punilaissodan jälkeen v. 235 e.Kr.

[7] S.o. Isteristä.

[8] S.o. Augustuksen.

[9] Vrt. Carm. III, 8.

[10] Vrt. Carm. I, 12, 29.

[11] Vrt. Carm. I, 2; II, 2.

[12] Vrt. Carm. III, 29.

[13] Nim. eivät voi kumota Augustuksen säädöksiä.

[14] Vrt. Carm. I, 7, 12.

[15] Lydialaiset huilut olivat korkeampi-, dorilaiset hienompi-äänisiä.

[16] Vrt. Carm. I, 2.

[17] S.o. Aeneasta. Vrt. Carm. I, 2.

II.

Karmen-Seekulaare eli Vuosisataislaulu.

[1] Runoilija kiittää jumalia Roman ja koko valtakunnan onnellisuudesta ja mahtavuudesta, ylistelee sekä sen perustajaa Romulusta että silloista hoitajaa Augustusta sekä rukoilee vihdoinkin valtakunnalle tulevaa menestystä ja lopuksi lausuu sen toivomuksen, että jumalat todellakin kuulevat tämän rukouksen.

[2] Vrt. Carm. I, 2, 21.

[3] Vrt. Carm. I, 12.

[4] Nim. Vuosisataisjuhlassa.

[5] Sibylla, eräs ennustajatar Kuman läheisyydessä, Apollon papitar, jonka työksi nuot kreikaksi kirjoitetut "Sibyllan kirjat" kerrotaan. Nämät kirjat, joiden neuvoa tukalissa tilaisuuksissa kysyttiin, oli, tarun mukaan, Tarkvinius Priskus tahi Superbus saanut Sibyllan oraakkelilta ja sijoittanut Kapitoliumiin, Jupiterin temppelissä säilytettäväksi. Kirjain hoitamista ja tulkitsemista varten oli oma papisto (alussa kaksi, sittemmin Liciniuksen lain mukaan v:sta 367 e.Kr. kymmenen, viisi patricilaista ja viisi plebejiläistä, sekä vihdoinkin viisitoista, "quindecimviri libris Sibyllinis inspiciendis et sacris

faciundis"), joka myöskin piti huolta sovitusuhreista, vuosisataisleikeistä ("ludi seculares") ja vuosittain toimitti leikit Apollon ja Dianan kunniaksi. Kapitoliumin palossa v. 83 e.Kr. paloivat kirjat poroksi, mutta pian hankittiin uusi kokoelma, jonka Augustus sijoitti Apollon temppeliin Palatinus-vuorelle, jossa sitä kauan säilytettiin.

[6] S.o. ylimysten tyttäret. Vrt. alkulausetta.

[7] Nim. Roman, joka oli rakennettu seitsemälle kummulle. Vrt. Carm. I, 2.

[8] Tässä sama kuin Diana, synnyttäjättärien suojelijattarena; muuten käytetään tätä nimeä Junosta, joka oli avioliittojen ja synnyttäjättärien varsinainen suojelijatar. Vrt. Carm. I, 7; II, 1.

[9] Nim. Roman.

[10] S.o. Valottareksi. Valotar on sekä Dianan että Junon liikanimi, jotka kumpikin auttoivat synnytytuskissa ja saattoivat sikiöt onnellisesti maailmaan.

[11] Genitalis on Dianan liikanimi, joka hänellä oli synnyttäjättärien suojelijattarena.

[12] S.o. sikiötä, lasta.

[13] S.o. senaattorien.

[14] Runoilija tarkoittaa "Lex Julia de maritandis ordinibus" ("Lex marita"), jonka mukaan oli sakko naimattomuudesta, mutta palkinto taas siitä avioliitosta, josta syntyi runsaasti lapsia.

[15] Alkukielessä: "orbis", ympyrä; kiertokulku, ajanjakso.

[16] Alkukielessä: "referatque ludos", pro: "ludosque referat".

[17] Vrt. Carm. II, 3.

[18] Alkukielessä: "veraces cecinisse", aor. inf., todenmukaisesti julistatte j.n.e.

[19] Oikeastaan: säilyttää, pitää voimassa.

[20] Alkukielessä: "jam peractis", nim "bonis fatis", ennen elettyihin l. koettuihin hyviin vaiheisiin.

[21] Maa, elättävänä jumalattarena.

[22] Vrt. Carm. I, 4; III, 2.

[23] Vrt. Carm. I, 2, 15, 24.

[24] Tässä sama kuin Diana. Vrt. Carm. I, 12. — Luna oli, tarun mukaan, Latonan tytär, Sol'in sisar.

[25] Tahi: "kaksisarvinen". Vrt. Carm. IV, 2.

[26] Trojan runoll. nimi, koska Ilios oli sen perustaja. Vrt. Carm. I, 15.

[27] Etruria, eräs Italian maakuntia, Tiberin länsipuolella, Tyrrhenian meren rannalla.

[28] S.o. jota Apollo oli käskenyt ("jussa ab Apolline").

[29] S.o. jättämään kotinsa, lähtemään kodistansa. Vrt. Carm. III, 23.

[30] S.o. Trojaa.

[31] Vrt. Carm. IV, 15.

[32] Alkukielessä: "sine fraude", pro: "sine damno", ilman vaaraa.

[33] S.o. muhkeamman kaupungin (nim. Roman), kuin Troja oli.

[34] Vrt. Carm. I, 2.

[35] S.o. Augustus, koska hän, kuten koko Juliain sukukin (gens Julia) polveutui Aeneaasta.

[36] Vrt. Carm. I, 2.

[37] Alkukielessä: "Albanas". pro: "Romanas", koska Alba (Alba-Longa) oli Roman emäkaupunki. Vrt. Carm. III, 23.

[38] Vrt. Carm. I, 19.

[39] Vrt. Carm. IV, 14.

[40] Luottamus, samoin kuin Rauha Kunnia, Kainous, Miehuus ja Ylellisyys ovat tässä personoituina.

[41] Vrt. Carm. II, 16.

[42] S.o. niin totta kuin ... niin totta. j.n.e.

[43] Yksi Roman seitsemästä kummusta, jolle Augustus rakensi Apollon temppelin.

[44] S.o. Roman. — Roma on nimittäin Latiumin, Tiberin ja Kampanian välisen Italian maakunnan pääkaupunki.

[45] S.o. juhlaan.

[46] Yksi Roman seitsemästä kukkulasta.

[47] Vrt. Carm. I, 21.

[48] "Quindecimviri" l. Viisitoistamiehet olivat Sibyllan pappeja, jotka säilyttivät ja selittelivät "Sibyllan kirjoja". Paitsi tätä tuli heidän pitää huolta myöskin Apollon palveluksesta; "ludi Apollinares" ja "ludi Seculares" olivat pääasiallisesti heidän toiminansa.

[49] S.o. nuorukaisten ylimalkaan.

III.

Epoodit.

1 Laulu. (K. Cilnius Maecenaalle.)

[1] Kun Maecenas aikoi ottaa osaa Augustuksen sotaretkeen Antoniusta ja Kleopatraa vastaan v. 31 e.Kr. — joka tuuma kuitenkin raukeni sikseen, kun Augustus asetti hänet poissa-olonsa ajaksi Roman sisällisen hallituksen etunenään s.o. "praefectus urbis" — lausuu Horatius paheksumisensa siitä, ett'ei hän voi seurata mukana, jota hän ei suinkaan tekisi mistään saaliinhimosta, vaan todellisesta ystävän rakkaudesta.

[2] Vrt. Carm. I, 37.

[3] Jommoisia sen ajan isommat sotalaivat olivat.

[4] Alkukielessä: "tuo", nim. "periculo" s.o. oman henkesi uhalla l. kaupalla.

[5] Alkukiel.: "quid nos?" nim. "agemus", plur. sing:n asemasta.

[6] Nim. kun olet kuollut.

[7] Alkukielessä: "jussi", nim. "a te", käskysi mukaan.

[8] Nim. sodan l. sotapalveluksen (militiae).

[9] Nim. sietää.

[10] Alkukielessä: "non molles", litotes, urhollisten.

[11] Vrt. Carm. I, 22.

[12] S.o. Hispanian.

[13] Nim. vaivaasi (tuum labore).m).

[14] Nim. kuin läsnä-olevat (quam praesentes).

[15] Oikeastaan: niinkuin, kuten.

[16] Alkukielessä: "adsidens", istuen niiden luona s.o. vartioitsee.

[17] Alkukielessä: "relictis", dat., pelkäsi l. oli huoleellinen yksinjäätettyjen eduksi, jos hän on jättänyt heidät (rehua l. ruokaa hankkimaan lähdettyänsä).

[18] Alkukielessä: "militatur bellum", nim. "a me", olen käyvä s.o. tahdon käydä tätä j.n.e.

[19] Alkukielessä: "nitantur", voimin ponnistella (esille l. eteenpäin) s.o. röyhiskellä (aurasta puh.).

[20] S.o. Koirantähden. Vrt. Carm. I, 17; III, 1.

[21] Lukania oli eräs Ala-Italian maakunta.

[22] Vrt. Carm. III, 16.

[23] Vrt. Carm. III, 29.

[24] Tässä tekaistu nimi, kreik. .

[25] Alkukielessä: "premam", pro: "defodiam", kaivasin, kätkisin maanpoveen.

[26] Alkukielessä: "nepos", praedikat., perillisenä, hekumoitsijana s.o. kuten hekumoitsija.

[27] Nim. huikentelevalla elämällä: pelissä j.n.e.

2 Laulu. (Koronkiskoja Alfiukselle.)

[1] Runoilija asettaa tässä erään ahnaan koronkiskojan, Alfiuksen, kehumaan maa-elämää, jonka palvelukseen hän kiireimmiten aikoo antautua; mutta hänen totuttu tapansa ja himonsa tukahuttavat kuitenkin hänen hyvän aikeensa ja hän jatkaa entistä koronkiskomistansa.

[2] Alkukielessä: "negotiis", kreik. πράγματα, kaupunki-, raha- ja kauppatoimet.

[3] Perinvanha, vanhin.

[4] Alkukielessä: "exercet", pro: "arat", muokkaa.

[5] S.o. sekä otosta että maksusta.

[6] Nim. taisteluun (ad pugnam).

[7] Vrt. Enniuksen säettä: "At tuba terribili sonitu taratantara dixit."

[8] Nim. Roman.

[9] Tarkoitetaan klienttejä, jotka tulivat aamusin herraansa tervehtimään ja seurasivat häntä torille.

[10] Alkukielessä: "maritat", naittaa; siitä: johdatella viiniköynnöksiä puiden ympärille.

[11] Alkukielessä: "mugientium", subst. käyt., oik.: mylviväin, nim. laumoja s.o. mylvien.

[12] S.o. varustelee puita tuoreilla oksilla, "ympppää".

[13] S.o. siivilöityn.

[14] S.o. vastustamaan voimattomia l. kykenemättömiä.

[15] Tässä personoittuna.

[16] Tässä tarkoitetaan "vainioilla" erittäinkin viinitarhoja.

[17] S.o. kypsillä.

[18] Tahi: kasvatettuja, viljeltyjä; vastakohtana villinä-kasvaneille (*silvatica pira*).

[19] Alkukielessä: "purpurae", dat., riipp. sanasta "certantem", purpuralle vertoja-vetävä.

[20] Kreik. Πρίαρος, tarun mukaan, Dionysuksen ja Afroditen (toisen tarun mukaan: Adoniksen ja Khionen) poika, alkuansa siitosvoiman jumala; sittemmin puunhedelmän, kasvitarhain ja viinamäkien jumala. Hänen kerrotaan syntyneen Lampsakuksessa, josta hänen palveluksensakin Italiaan levisi. Hänen kuvaansa pidettiin puutarhain kaunistuksena.

[21] Vrt. Carm. III, 29.

[22] Alkukielessä: "altis ripis", oik. abl. qual., korkeareunaiset s.o. korkeiden reunain välillä.

[23] Alkukielessä: "lymphis manantibus", porisevin l. juoksevin vesin.

[24] Nim. tuoma.

[25] Alkukielessä: "multa cane", kollekt., koiralaumallansa.

[26] Oikeastaan: molemmin puolin, nim. verkkoansa.

[27] Alkukielessä: "dolos", apposits. sanalle "retia", verkkonsa ... paulan l. paulaksi, ansaksi.

[28] S.o. muuttolintua.

[29] Alkukielessä: "haec inter", pro: "inter haec", anastrofe, näiden ohella.

[30] Sabinilaisnaiset olivat tunnetut eteviksi taloudenhoitajattariksi.

[31] Alkukielessä: "perusta solibus", (pro: sole), auringon polttama, päivettynyt. — Apulialaiset olivat muuten tunnetut eteviksi maanviljelijöiksi.

[32] S.o. kuivia.

[33] Alkukielessä: "siccet", pro "mulgeat", lypsää.

[34] Alkukielessä: "et horna dulci vina promens dolio", tuoden esille tämänvuotista viiniä viehättävässä astiassa s.o. tuoden esille mietoa tämänvuotista viiniä astiasta.

[35] S.o. itsestensä kasvaneista hedelmistä valmistettuja ruokalajeja.

[36] Vrt. Carm. II, 15.

[37] S.o. ruokasimpukat.

[38] Eräs tuntematon merikalan laji.

[39] Nim. skaareja.

[40] S.o. Tyrrhenian mereen.

[41] Tässä sama kuin Numidian, joka oli kuuluisa kanoistansa.

[42] S.o. Karian. ja Aeolin välinen Vähän-Asian maakunta, tunnettu mainioista pyistänsä.

[43] Terminus oli rajain ja rajamerkkien suojelija l. jumala. Hänen juhlaansa vietettiin vuosittain Helmikuun 23 p:nä lauluilla ja uhreilla Kapitoliumissa ja Roman kaupungin vanhalla rajalla ynnä hänelle pyhitetyssä lehdossa Via-Laurentinan varrella, Roman ulkopuolella, jossa hänelle lamma uhrattiin. Erityisen "rajajuhlan" viettivät maalaiset, myöskin lauluin ja uhrin.

[44] Nim. ruoalle.

[45] Vrt. Carm. III, 23.

[46] Vrt. Carm. IV, 11.

[47] S.o. kuukauden ensimmäisenä päivänä.

[1] Tässä laulussansa Horatius sadattelee ankarasti kynsilaukkaa, jota hän, luultavasti ollessansa vieraana Maecenaalla, ymmärtämättömydessänsä oli sattunut syömään.

[2] S.o. murhannut isänsä.

[3] Alkukielessä: "edit", pro: "edat", vanha konjunkt.-muoto, syököön.

[4] Eräs myrkyllinen kasvi.

[5] Eräs loitsijatar, Horatiuksen vihollinen.

[6] Medea oli Kolkhiksen kuninkaan Aeeteen tytär, Absyrtuksen sisar, kuuluisa velhotar.

[7] Nim. Jasonia.

[8] Henkilöt, jotka Argo-nimisellä laivalla purjehtivat Asian Kolkhis-nimiseen maakuntaan kultataljaa noutamaan, kutsutaan Argonautoiksi.

[9] Nim. käärmeen verellä.

[10] Jason, Aesonin poika, Argonauttain päällikkö.

[11] Nim. härille (tauris), tottumattomaan.

[12] Tarun mukaan piti Jasonin, saadaksensa tuon kultataljan, valjastaa kaksi vaskisorkkaista ja tulikitaista härkää auran eteen, ja kyntää niillä neljän päivän kynnös, kylvää vakoihin lohikäärmeen hampaita, joista syntyi asevaruisia jättiläisiä, sekä surmata nämät.

[13] Tarun mukaan tahtoi Jason naida Korinthuksen kuninkaan Kreonin tyttären Kreusan, mutta Medea mustasukkaisuudesta antoi tälle myrkytetyn vaatteen, joka poltti hänet kuoliaaksi, tämän jälkeen Medea käärmevaljakoillansa pakeni Athenaan.

[14] S.o. Koirantähden l. Kanikulan (= Siriuksen).

[15] Alkukielessä: "siticulosae", janoinen, kuiva. Vrt. kreik. πολυδίψιον Ἄργός.

[16] Apulia, Ala-Italian maakunta, Aufidus-joen varrella.

[17] Vrt. Carm. I, 3.

[18] S.o. äärimmäisellä.

4 Laulu. (Kohtuuttomasta kohoamisesta.)

[1] Horatius paheksuu tässä sitä tapaa, jolla moni kansalais-sotien aikana kohosi aina alimmasta orjanasemasta ylimpään ritarisäätyyn asti. Hän ei tosin omista tätä lauluansa nimenomaan kellekään yksityiselle, mutta varmuudella saatamme otaksua hänen tarkoittaneen joko erästä Vedius Rufusta, joka kohosi orjasta sota-överstiksi ja ritarisäätyyn, tahi Pompejuksen vapautettua orjaa (Pompeji libertus), Sextus Menasta, joka tämän suosikkina kohosi Sardinian hallitsijaksi sekä vihdoin, kun hän oli luopunut Pompejuksesta Oktavianuksen puolelle, taas tämän suosiossa ala-amiraaliksi ja ritarisäätyyn. — Laulun arvellaan tehdyn noin v. 38 e.Kr.

[2] Parhaimmat pamput valmistettiin Hispaniassa. Vrt. Carm. I, 29.

[3] S.o. sukuasi, eritt. orjansukuperaa.

[4] Nim. Roman.

[5] Nämä tuomitsivat ja rankaisivat myöskin orjain rikoksia.

[6] Joka rankaistaessa julisti syyn, miksi se tapahtui, kansalle.

[7] Kaunis maisema Kampaniassa, kuulu oivasta viinistänsä.

[8] Sensori Appius Klaudiuksen Romasta Kapuaan rakentama tie, jota sittemmin jatkettiin Brundusiumiin asti.

[9] Nim. teatterissa.

[10] Kansantribuuni L. Roscius Otho valmisti lain (lex theatralis), jonka mukaan teatterin ensi penkeissä sai istua ainoastaan ritareja, joilla oli 400,000 sestertin omaisuus.

[11] Alkukielessä: "gravi pondere", abl. qual., raskaspainoista.

[12] V. 38 e.Kr. Pompejuksen laivasto oli miehitetty merirosvoilla ja orjilla.

5 Laulu. (Velhotar Kanidialle.)

[1] Runoilija paljastaa tässä erään tapauksen, joka jotenkin selvin värin kuvailee hänen aikakaudellansa vallitsevaa taika-uskoa. Hän antaa nimittäin muutaman Kanidia-nimisen velhottaren, kolmen muun samallaisen (Saganan, Vajan ja Folian) avulla valmistaa mitä kauhistavimmalla tavalla loitsujuomaa taika-yrteistä ynnä nälkään kuolleen pojan sydäimestä ja maksasta, herättääksensä tällä lemmenliekkiä eräässä Varus-nimisessä miehessä. Kaikeksi kummastukseksensa Kanidia huomaa kuitenkin, ett'ei tämä näin monilla ja julmilla vehkeillä valmistettu "juoma" ole vaikuttanut niin mitään, joten hän on pakoitettu ryhtymään vieläkin inhoittavimpiin keinoihin uuden "lemmenjuoman" valmistamista varten. Suurempaa suuremmaksi käy hänen hämmästyksensä, kun yht'äkkiä tuo kuoleman saaliiksi määrätty poika alkaa mitä ankarimmin manailta hänen julmia murhaajattariansa.

[2] Alkukielessä: "fert", pro: "sibi vult", tahtoo s.o. merkitsee.

[3] Nim. akkain (mulierum).

[4] Vrt. Carm. S.

[5] Nim. Kanidiaa.

[6] Nim. sinulle (Kanidialle).

[7] S.o. praetexta l. päällysvaate, jonka paarteet olivat purpuralla kaunistetut ja jota Roman esivaltalaiset ja papit sekä vapasukuisten lapset käyttivät aina 17:ta ikävuoteensa asti.

[8] Vrt. Carm. I, 2, 15, 24.

[9] Nim. tuima, kiukkunen.

[10] S.o. praetexta ja bulla. — Viimeksi mainittu oli tavan. kullasta, sydämen tapaan tehty kupukka; tätä ylhäisten lapset kantoivat kaulassansa lailliseen ikään asti.

[11] Vrt. Carm. I, 18.

[12] Kostottarien tapaan. Vrt. Carm. I, 28.

[13] Vrt. Carm. II, 13.

[14] Koska luultiin ruumisten haudoilta otetut ainekset (esim. mullan, luiden, kivien, puiden y.m.) olevan erittäin tehokkaita vaikutusvoimassansa taikoja tehtäessä.

[15] Tämän hoettiin imevän veren lapsista.

[16] Jolkus, eräs Thessalian rantakaupunki, Argonauttain lähtöpaikka; tässä: Thessalia ylim., joka oli tunnettu taika-yrteistänsä.

[17] Hiberia, eräs Pontuksen maakuntia, lähellä Kaukasus-vuorta, nyk. Georgia, tunnettu mainioista taika-yrteistänsä.

[18] Avernus-järvi, Kuman Kampanjassa, myrkyllistä usvaa huokuva järvi. Tämän läheisyydessä kerrotaan olleen Sibyllan luolan ja erään salaisen paikan, josta luultiin päästävän Manalaan.

[19] Alkukielessä: "laboribus", riipp. sanasta "ingemens", työssä, puuhassa.

[20] S.o. pihassa (impluvium) romalaisen huonerakennuksen keskellä.

[21] Alkukielessä: "spectaculo", dat., riipp. "inemori" (ainoastaan tässä kohden esiintyvä sana), silmäillessänsä, (kuolla).

[22] Alkukielessä: "bis terque", kahdesti ja kolmesti s.o. useampia kertoja.

[23] Nim. kuopasta, johon hän nälkään kuolemaan haudattiin.

[24] Nim. vedessä.

[25] Alkukielessä: "interminato" (interminor), kielletty.

[26] Alkukielessä: "masculae libidinis", geut. qual., miehen himoilla varustettu, himoissa miesten tapainen.

[27] Ariminum, eräs etevä Umbrian merikaupunki, etelään Rubikosta.

[28] Neapolis, eräs Kampanjan merikaupunki, Kuman lahden rannalla.

[29] Etupäässä: Kuma, Baja, Puteoli, Nola ja Kapua.

[30] S.o. sormissansa olevia kynsiä.

[31] Alkukielessä: "non infideles", litotes, mitä uskollisimmat.

[32] S.o. Yö, personoittuna.

[33] Vrt. Carm. I, 12; III, 22.

[34] S.o. Varuksen.

[35] Subura oli eräs katu Romassa, Coelius- ja Eskvilinus-vuorten välillä, kulki läpi pohjaisen osan kaupunkia, jolla myös oli nimenä Subura. Tämä kaupunginosa oli Roman huonommin rakennettuja osia ja roistoväen pesäpaikka, muuten tunnettu vilkkaasta liikkeestänsä. Myöhemmin näkyy tämäkin osa puhdistuneen, koska kerrotaan siellä ylhäisiäkin perheitä (esim. Julius Caesarin) asuneen.

[36] Alkukielessä: "laborarint", potentsiaalissa: olisi valmistaneet.

[37] S.o. kolkhilaisen. Vrt. Ep. 3.

[38] S.o. Kreusan.

[39] Kreon oli Korinthuksen kuningas. Vrt. Ep. 3.

[40] S.o. myrkyllä (veneno).

[41] Ivallisesti sanottu.

[42] Marsilaiset olivat tunnetut mainioiksi loihtijoiksi. Vrt. Carm. I, 2.

[43] S.o. väkevämmän.

[44] Alkukielessä: "fastidienti", nim. "me", minua halveksivalle s.o. halveksijalleni.

[45] Nim. taivaan.

[46] Nim. akkoja.

[47] Vrt. Carm. I, 6, 16.

[48] S.o. manauksiin.

[49] Alkukielessä: "jussus", nim. "a vobis", tuomitsemananne.

[50] Nim. Kostottarien tapaan.

[51] Vrt. Carm. I, 4.

[52] Eskvilia, eräs Roman seitsemästä kukkulasta. Tämän juurella oli kenttä, jolle kuolemaan tuomittujen ruumiit heitettiin varisten, korppien y.m. lintujen revittäviksi.

6 Laulu. (Kassius Severukselle.)

[1] Laulu on kirjoitettu eräälle herjauskirjoitusten kyhääjälle (in calumniatore), puhuja Kassius Severukselle, joka koiran tavoin haukuskeli kirjoituksissansa kehnompia, mutta arasteli taas mahtavampia henkilöjä. Horatius kehoittaa tätä käymään hänen (Horatiuksen) kimppuunsakin ja lupaa

puolestansa korvata sen "samalla mitalla" monenkertaisesti.

[2] S.o. matkustajia.

[3] Alkukielessä: "si potes", jos voit. l. rohkenet s.o. mahdollisesti.

[4] Molossilaisten koirat olivat voimiltansa kuuluisat. Vrt. Carm. III, 16.

[5] S.o. spartalainen koira, joka voimiltansa ja valppaudeltansa oli mainio.

[6] Alkukielessä: "aure sublata", pystyssä l. hörössä korvin.

[7] Koiran haukunnan kuvaus.

[8] Erään Thebalaisen nimi.

[9] S.o. Arkhilokhus, jolle Lykambes oli luvannut tyttärensä vaimoksi, mutta myöhemmin peruuttanut lupauksensa, jonka vuoksi häntä sanotaan valapatoksi (infidus). Tämän johdosta Arkhilokhus jambeissansa kosti niin ankarasti häntä ja koko hänen perhettänsä, että Lykambes hirttäytyi häpeästä.

[10] S.o. Hipponax, kuuluisa jambien sepittäjä, kotoisin Efesuksesta, tunnettu pistävästä pilkkapuheliasuudestaan. Tästä oli Bupalus, joka oli kuvanveistäjä, kotoisin Khioksesta, tehnyt pilkkakuvan ja se niin suuresti koski Hipponaxiin että hän suuntasi kaikki pilkkarunonsa häntä vastaan.

7 Laulu. (Roman kansalle.)

[1] Runoilija paheksuu kansalaissotaa ja varoittaa ryhtymästä enää mihinkään uuteen, koska todellakin oli peljättävissä Oktavianuksen ja Sextus Pompejuksen kesken sellaisen syntyvän v. 38 e.Kr. (luultavasti Mona-an rikoksen y.m. tähden). — Samana vuonna on laulu nähtävästi tehty. Toiset kyllä arvelevat tämän tehdyn v. 40 e. Kr., jolloin Augustuksen ja Antoniuksen kuvapatsaat syöstiin kumoon, vieläpä itse Augustustakin paiskeltiin kivillä, mutta tähän arveluun ei näytä löytyvän kyllin päteviä syitä.

[2] Nim. aina Filippin tappelun ajoista.

[3] S.o. Romalais-vertä.

[4] Alkukielessä: "Neptuno", meren jumala, tässä: meri ylim.

[5] Karthago oli mahtava kauppakaupunki Afrikan pohjoisrannalla, Roman kilpailijatar maailmanvallasta.

[6] Vrt. Carm. IV, 14.

[7] Vrt. Ep. 4.

[8] Nim. Roma.

[9] Vrt. Carm. I, 2.

[10] Alkukielessä: "nisi in dispar feris", pro: "qui tantum in dispar genus feri sunt"; tekstissä on "dispar" subst. käyt.

[11] S.o. Kohtalo (Fatum.).

[12] S.o. kuolonkalpeus.

[13] Nim. Remuksen murhan johdosta, jonka Romulus teki.

[14] Alkukielessä: "sacer", pyhä, taivaan jumalille pyhitetty; onnettomuutta-tuottava, kostava.

8 Laulu. (Hekumalliselle akalle.)

[1] Tässä laulussa Horatius kuvailee mitä synkimmin värin erästä vanhaa haureellista akkaa, joka nähtävästi luulotteli vielä vanhanakin olevansa kaunis ja rakastelijain hyvässä suosiossa.

[2] Alkukielessä: "rogare te", inf. interrog., kysytkö l. tahdotko kysyä.

[3] S.o. miksi en ole mieleesi.

[4] Ivaa (ironiaa).

[5] Alkukielessä: "mammae putres", niukeat l. lahostuneet nisät.

[6] Romalaiset kuljettivat esi-isäinsä vahakuvia ruumissaattojensa etunenässä.

[7] Alkukielessä: "baccis", pro: "margaritis", helmin, simpukanjyvin.

[8] S.o. Zenon tietoviisauteen kuuluvat kirjat. — Tätä lahkoa kutsutaan stoalaiseksi siitä, että Zeno opetti oppiansa Athenan pylväskäytävissä (stoa).

[9] Alkukielessä: "amant", rakastavat l. mielellänsä s.o. tavallisesti viruvat.

[10] Hän asetti niitä siihen nähtäviksi.

[11] Alkukielessä: "superbo", pro: "fastidienti", haluttomasta, vastenmielisestä.

9 Laulu. (K. Cilnius Maecenaalle.)

[1] Ylistyslaulu Aktiumin luona saadusta voitosta Syyskuun 2 p:nä 31 e.Kr. Tämän johdosta Horatius kehoittaa ystävänsä Maecenasta juhlailemaan kanssansa, mutta samalla paheksuu Antoniuksen ja Kleopatran rakkaussuhteita ja niiden ikäviä seurauksia ja vihdoin, ikäänkuin hän jo viettäisi toivomaansa juhlaa, käskee tuoda käsille useammanlaatuisia viinejä.

[2] Nim. Maecenaan. Vrt. Carm. III, 29.

[3] Alkukielessä: "repostum", synkopeerattu muoto, säilytettyä.

[4] Vrt. Carm. I, 20.

[5] Nim. voiton suosijana. Vrt. Carm. I, 2, 15.

[6] S.o. sotaiseen tapaan.

[7] Alkukielessä: "barbarum", s.o. frygialais- l. iloisempaan tapaan.

[8] Nim. Sex. Pompejuksen voittamisen johdosta Syyskuun 2 p. v. 36 e.Kr.

[9] S.o. Sex. Pompejuksen, joka itse kutsui itseänsä siksi, koska hänellä oli aina ennen ollut onni merellä.

[10] Nim. Messinan salmesta.

[11] Nim. Romaa.

[12] Vrt. Carm. III, 14.

[13] S.o. Sex. Pompejus.

[14] S.o. Kleopatran. Vrt. Carm. I, 37.

[15] Alkukielessä: "vallum", kollekt., saarroksineksia.

[16] S.o. vanhoja kuohilaita (eunukkeja), jotka olivat Kleopatran neuvonantajina.

[17] S.o. jonkunlaisia verkkoja, joita Egyptiläiset käyttivät varjoamaan vuoteitansa hyttösiltä.

[18] Vrt. Carm. IV, 14.

[19] Nim. voittojuhlanpitäjän l. triumfatorin.

[20] Nim. ikeellä.

[21] Vv. 111-106 välillä, jonka Marius, Sullan keinottelun avulla, lopetti tuoden suuressa juhlasaatoissa (triumfissa) Jugurthan Romaan, jossa hän tapettiin nälkään.

[22] Publius Kornelius Scipio Afrikanus Minor Numantinus, joka ratkaisevasti voitti Karthagolaiset Zaman tappelussa v. 202 e.Kr.

[23] Vrt. Ep. 7.

[24] Nim. Antonius.

[25] Vrt. Carm. III, 27.

[26] Vrt. Carm. I, 28.

[27] Vrt. Carm. I, 22.

[28] Vrt. Carm. III, 19.

10 Laulu. (Runoilija Maeviukselle.)

[1] Horatius toivottaa vihamiehellensä Maeviukselle onnetonta merimatkaa. — Maevius oli myöskin runoilija, ehkä kehnompi kuin Horatius, Vergilius y.m. aikakautensa runoilijat.

[2] Alkukielessä: "mala alite", pahan ennuslinnun ohella s.o. onnettomana aikana.

[3] Vrt. Carm. II, 14.

[4] Vrt. Carm. II, 16.

[5] Vrt. Carm. I, 3.

[6] Vrt. Carm. I, 28.

[7] Vrt. Carm. I, 6, 12.

[8] Vrt. Carm. S.

[9] Ajax, Oileuksen poika, Lokris-maakunnasta. Athene oli vihastunut häneen siitä, että hän oli riistänyt Athenen temppelistä Kassandran, joka Trojan kukistuessa oli sinne paennut; kostaaksensa tämän häväistyksen, ajeli Athene Ajaxin laivaston haaksirikkoon Kafareus-niemen (Euboean) luona ja iski itse Ajaxin kuoliaaksi salamallansa.

[10] Nim. lihavalla ruumiillasi (Maeviuksen).

[11] S.o. ruokit.

[12] S.o. merilintuja ylim.

[13] Tässä personoituina. — Merikulkua suojelevina voimina palveltiin Myrskyjä. Niillä oli Romassa Porta-Kapenan läheisyydessä oma temppelinsä, jonka Lucius Kornelius Scipio oli rakentanut.

11 Laulu. (Pettiukselle.)

[1] Horatius valittaa tässä eräälle Pettius-nimiselle ystävällensä, jota emme tarkemmin tunne, Lemmettären mahtavia kahleita, jotka tavan-takaa kietovat häntä.

[2] Alkukielessä: "juvat", pro: "delectat", huvittaa.

[3] Alkukielessä: "versiculos", dem. sanasta "versus", värsyisiä.

[4] Alkukielessä: "expetit", pro: "eligit", on valinnut.

[5] Eräs Horatiuksen entinen lemmittyinen.

[6] Oikeastaan: "onnettomuus".

[7] S.o. miten ihmiset ovat minusta puhelleet l. lorisseeet.

[8] Alkukielessä: "latere", pro: "pectore", sydämen.

[9] Tahi: rikkautta, rahaa.

[10] S.o. Bakkhus.

[11] Oikeastaan: (rakkaudesta) palavan j.n.e.; s.o. kun viini oli tehnyt minut avosydämiseksi puhumaan salaisuuksiani.

[12] Nim. huokauksen ja valituksen.

[13] Nim. siitä, että täytyy väistyä mahtavampain (rikkaimpain) kilpakosijain tieltä.

[14] Nim. varallisuudessa etevämpiä, muissa suhteissa kehnompia. — Ajatus on seuraava: silloin lakkaan minä kilpailemasta j.n.e.

[15] Alkukielessä: "palam", (te), pro: "coram", silmäisi nähden, korvaisi kuullen.

[16] Alkukielessä: "jussus" nim. "a te", käskemänäsi.

[17] Eikä Inakhian luokse.

[18] Eräs kaunis poika.

[19] Alkukielessä: "unde", pro: "a quo" (Lysisco), hänestäpä.

[20] Alkukielessä: "renodantis comam", irroitaa solmusta kiharansa, antaa niiden liehua.

12 Laulu. (Hekumalliselle akalle.)

[1] Horatius sadattelee tässä erästä vanhaa haureellista akkaa, joka kiusailee häntä sokeilla lemmenvehkeillä; kuvailee mitä inhoittavimmin hänen rietauttansa ja himojansa.

[2] Oik.: mitä tahdot itsellesi s.o. mitä tarkoitat.

[3] Alkukielessä: "barris" (abl.), elehvanteille, ylim. luontokappaleille.

[4] Alkukielessä: "unus", komp. vahvikkeena.

[5] S.o. polyypin hajuko.

[6] S.o. pukin haju.

[7] Kasvojen kaunistelu-aineena, samoin kuin krokotiilin lantakin.

[8] Vrt. Ep. 11.

[9] Palvelijattaren nimi.

[10] Eräs lemmittyinen.

[11] Vrt. Carm. III, 29.

[12] Alkukielessä: "nempe", kuitenkin l. tietysti (nim. sinua varten).

13 Laulu. (Ystäville.)

[1] Eräänä myrskyisänä talvipäivänä Horatius kehoittaa ystäviänsä luopumaan kaikista huolista sekä vanhan kuuluisan Kentaurin neuvon mukaan, hakemaan huvitustansa viinin- ja soiton nautinnoissa.

[2] S.o. pohjaisesta päin.

[3] Alkukielessä: "amici", pro: "sodales", toverit.

[4] Vrt. Carm. III, 21.

[5] Vrt. Carm. II, 12.

[6] S.o. Merkuriuksen. — Hänen hoetaan syntyneen eräällä Kyllene-nimisellä vuorella Arkadiassa ja

tästä vuoresta on hän perinyt Kyllenius-nimen.

[7] S.o. Khiron (Χείρων). Vrt. Carm. III, 7.

[8] S.o. Akhilleelle. Vrt. Carm. I, 8; II, 16.

[9] Assarakus oli Frygian kuningas, Tros-nimisen kuninkaan poika, Ankhiseen iso-isä, Ganymedeen ja Iloksen veli.

[10] Skamandrus, eräs Trojan jokia.

[11] Simois, eräs Skamandruksen syrjäjoki, juoksee läpi Trojan metsäseudun.

[12] Alkukielessä: "certo subtemine", abl. qual., varmasti kehräävät.

[13] Vrt. Carm. II, 3.

[14] S.o. Thetis, eräs merenjumalatar, Nereuksen ja Doriksen tytär, Peleuksen puoliso Akhilleen äiti.

[15] Nim. Trojan tienoilla.

[16] Oikeastaan: rumentavan, ilkeän s.o. "kalvavan" (murheesta puh.).

14 Laulu. (K. Cilnius Maecenaalle.)

[1] Tässä Horatius pahistelee itseänsä siitä, ett'ei hän vielä ole voinut lopettaa "ennen alkamaansa", tekeillä-olevaa jambikokoelmaa ja sanoo siihen olevan syynä rakastumisensa Fryneen.

[2] Alkukielessä: "imis sensibus", pro: "imo corde", sisimpään sydämeen.

[3] Vrt. Carm. IV, 7.

[4] Alkukielessä: "candide", kirkas, jalo.

[5] Alkukielessä: "carmen", kollekt., laulukokoelma.

[6] Samos, eräs saari lähellä Vähän-Asian rantaa, samannimisine pääkaupunkeinensa.

[7] Hän oli Anakreonin lemmittyinen (poika).

[8] Vrt. Carm. I, 17.

[9] Vrt. Carm. IV, 9.

[10] Vrt. Carm. S.

[11] Hän oli Horatiuksen lemmittyinen (tyttö).

15 Laulu. (Neaeralle.)

[1] Runoilija vaikeroitsee lemmittyisensä Neaeran uskottomuutta, mutta lohduttaa itseänsä sillä, että vielä kerran on tuleva aika, jolloin Neaera vaikeroitsee; silloin hän taas nauraa.

[2] Alkukielessä: "laesura", joka tahtoi loukata, oli valmis loukkaamaan.

[3] Alkukielessä: "in verba jurabas mea", vannoit sanoihini s.o. vannoit minulle.

[4] Vrt. Carm. I, 28.

[5] S.o. talvella mertä.

[6] Vrt. Carm. I, 2, 21.

[7] Runoilija kehaisee tässä itseänsä.

[8] Alkukielessä: "parem", omaa kaltaistansa, joka sopii hänelle.

[9] Alkukielessä: "nec offensae formae" etc., kaunottareen, joka kerran on joutunut hänen vihansalaiseksi, joka on ollut suuttumisensa aiheena.

[10] Paktolus, eräs joki Lydiassa, joka kuljetti runsaasti kultahiekkaa mukanaan.

[11] S.o. Pythagoraan filosofia. Vrt. Carm. I, 28.

[12] Vrt. Carm. I, 15.

[13] S.o. toista kohtaan.

16 Laulu. (Roman kansalle.)

[1] Horatius paheksuu sitä epäjärjestystä ja levottomuutta, jonka kansalaissota on tuottanut Roman valtioon, kehoittaa Romalaisia jättämään pääkaupunkinsa ja etsimään parempia olopaikkoja (Kanarian saaristossa). — Laulu on nähtävästi tehty Perusian sodan (Jouluk. v. 41 — Huhtik. v. 40 e.Kr.) syttymisen johdosta, joka uudisti kansalaissotien riehuntaa.

[2] Nim. Mariuksen ja Sullan ajoista l. v. 88 e.Kr., jolloin ensimmäinen kansalaissota alkoi.

[3] Nim. Marsilais- l. liittolais-sodassa (vv. 90-88 e.Kr.). Vrt. Carm. I, 2; Ep. 5.

[4] Porsena oli Etrurian kuningas, jonka Roman viimeinen karkoitettu kuningas, Tarkvinius, saadaksensa valtansa takaisin, yllytti Romaa vastaan. Tässä sodassa saivat ikuisen maineen Horatius Kokles, Mucius Scaevola ja neitsyt Kloelia.

[5] Kampanjan pääkaupunki. — Samnitiلائssodassa ja erittäinkin Kannan tappelun jälkeen v. 216 e.Kr. kilpaileva.

[6] Nim. Roman kanssa.

[7] Nim. orjain ja gladiatoorein sodassa (vv. 73-71 e.Kr.), jonka johtaja hän oli.

[8] Allobrogit, eräs kansakunta Gallia-Narbonensiksessa, jotka Caesar kukisti.

[9] Vrt. Carm. IV, 5. — Tässä tarkoitetaan Kimbrejä ja Teutoneja.

[10] Vrt. Carm. II, 12.

[11] Nim. kuten ennen Roman perustamistakin.

[12] S.o. Romuluksen. Vrt. Carm. I, 2; III, 3.

[13] Nim. seur.: kuin mennä, mihintahansa j.n.e.

[14] Focaea (Φώκαια), pohjaisin Vähän-Asian jonialaisista kaupungeista, kuuluisa kaupastansa. — Kun Kyruksen sotapäällikkö Harpagus v. 534 e.Kr. piiritti tämän kaupungin, lähtivät kaupungin asukkaat, tehtyänsä valan, ett'eivät ikinä palaisi takaisin, hakemaan itsellensä uutta isänmaata (Korsikaan ja Marseilleen).

[15] Vrt. Carm. I, 28.

[16] Vrt. Carm. I, 1.

[17] Alkukielessä: "in haec", pro: "in haec verba", "näin".

[18] Nyk. Po-joki.

[19] Vrt. Carm. IV, 2.

[20] Eräs suuri, halki Italian juokseva vuoriselänne.

[21] S.o. olla siitostoimissa hirven kanssa.

[22] S.o. pukin pitää tulla sileäksi kuin kala ja oleskella, kalan lailla, vedessä.

[23] Vrt. Carm. S.

[24] Vrt. Carm. I, 3.

[25] S.o. Kanarian saaria.

[26] S.o. omin tahdoin.

[27] Vrt. Carm. II, 16.

[28] Nim. sadetta ja poutaa.

[29] S.o. Jason Argonautteinensa. Vrt. Ep. 3.

[30] S.o. Medea. Vrt. Ep. 3.

[31] S.o. kauppamiehet, koska Sidon, Foinikian vanha pääkaupunki, oli kuuluisa mainosta kaupastansa.

[32] Vrt. Carm. I, 6.

[33] Vrt. Carm. I, 2, 15.

[34] Nim. rautakaudesta.

17 Laulu. (Kanidialle.)

[1] Horatius teeskentelee masentuneensa Kanidian mahtavista loitsimisista ja on pyytävänänsä häneltä armoa; Kanidia taas, joka on vastaavanansa tähän, ei näytä taipuvan hänen rukouksiinsa, vaan uhkaa hänelle yhä kosta siitä, että hän oli tämän mainion loitsijattaren tehnyt suuren pilkan- ja naurunalaiseksi koko kaupungissa.

[2] Alkukielessä "do manus", annan käteni s.o. tunnustan itseni voitetuksi, peräydyn.

[3] Proserpina, Jupiterin ja Cereen tytär, Pluton puoliso. Vrt. Carm. I, 4, 28.

[4] Vrt. Carm. I, 12; III, 22.

[5] Vrt. Ep. 3, 5.

[6] S.o. pane se (taikapyörä) käymään vastaiseen suuntaan, vapauta minut loitsimisistasi.

[7] S.o. Akhillesta, Thetiksen poikaa.

[8] Telefus oli Mysian kuningas, Herkuleen ja Augen poika, jonka Akhilles haavoitti, mutta tämän rukouksista heltyneenä paransi jälleen.

[9] Mysian asukkaat Vähässä-Asiassa, tunnetut mainioiksi joutsimiehiksi.

[10] Vrt. Carm. S.

[11] Vrt. Carm. II, 4.

[12] Vrt. Carm. I, 8; II, 16.

[13] Vrt. Carm. I, 17.

[14] Vrt. Carm. I, 6.

[15] Kun Odysseus harharetkillänsä joutui Kirken luo, muutti tämä hänen toverinsa sioiksi (Odysseus itse vältti vaaran Hermeen avulla); Hermeen ja Odysseuksen neuvokkaisuudesta täytyi Kirken kuitenkin muuttaa heidät ihmisiksi jälleen ja silloin tulivat he — paljoa nuoremiksi ja kauneimmiksi, kuin ennen olivat olleet.

[16] Nim. ihmisen, sianrötkimisen vastakohtana.

[17] Alkukielessä: "notus honor", pro: "pristinæ formæ humanæ pulchritudo".

[18] Nim. minulta.

[19] S.o. hajuvoiteistasi.

[20] Nim. ennen.

[21] S.o. sabinilaiset, koska tämän maan asukkaat olivat tunnetut maailman mainioiksi noidiksi.

[22] Vrt. Carm. I, 2; Ep. 5.

[23] Enemmin.

[24] Nessus, eräs Kentauri, jonka Herkules ampui kuoliaaksi, kun tämä yritti tehdä väkivaltaa Deianeiralle.

[25] Vrt. Carm. I, 3.

[26] S.o. sicilialainen.

[27] Aetna (Etna), eräs suuri tulivuori Sicilian itärannalla, jonka sisuksessa, tarun mukaan, Vulkanuksen ja Kyklopsien paja oli.

[28] Vrt. Carm. II, 13.

[29] Alkukielessä: "cum fide", uskollisuudella, uskollisesti.

[30] S.o. Pollux. Vrt. Carm. I, 3.

[31] S.o. vaivata kuolleita loitsumisillasi. — Muuten toimitettiin, vanhan ajan tavan mukaan, kuolleelle yhdeksäntenä päivänä hautaamisen jälkeen tavanmukainen uhri.

[32] Tarkemmin tuntematon henkilö.

[33] S.o. lapsivuoteelta.

[34] Vrt. Carm. I, 5; III, 28.

[35] Kotytto, alkup. Thrakiassa, sittemmin Athenassa, Korinthuksessa ja Romassakin erittäin irstailta menoilla palveltu jumalatar.

[36] Vrt. Carm. I, 2.

[37] S.o. Eskvilinus-kukkula Romassa, köyhäin ja orjain hautausmaa, pahantekijäin teloituspaikka.

[38] Nim. saadakseni oppia heidän taikakeinojansa.

[39] Vrt. Carm. III, 19.

[40] Vrt. Carm. I, 6, 28.

[41] Vrt. Carm. I, 3, 16.

[42] Vrt. Carm. II, 14.

[43] Vrt. Carm. I, 2, 15, 24.

[44] Vrt. Carm. I, 16.

[45] Nim. ruumiit.

[46] Alkukielessä: "in te", pro: "adversus te", sinua vastaan, sinuun.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK OODIT, KARMEN-SEEKULAARE JA EPOODIT ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license,

especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work,

or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to

fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit

card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.